

NEVIDBOG

Zbirka kratkih priča o starim bogovima

**PRVI REGIONALNI FESTIVAL FANTASTIČNE KNJIŽEVNOSTI
REFESTICON 2013**

NEVIDBOG

Zbirka kratkih priča o starim bogovima

REFESTICON 2013

Regionalni festival fantastične književnosti
Bijelo Polje, 10.-12. maj 2013. godine

Izdavač: Lokalni javni emiter Radio Bijelo Polje

Za izdavača: mr Dragić Rabrenović

Priče odabrali: Adnadin Jašarević (BiH),
Davor Šišović (HR),
mr Blaga Žurić (CG),
Dragoljub Igrošanac (SRB)

Urednik: mr Dragić Rabrenović

Lektor: mr Blaga Žurić

Tehnički urednik: Marko Tvrđišić

Ilustracije na koricama: Džeko Hodžić ciklus "Mitske slike"

Štamparija: MERKATOR - Bijelo Polje

Tiraž: 500

Ova knjiga je nastala u sklopu projekta REFESTICON BP koji su podržali:
Komisija za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću Ministarstva finansija
Crne Gore

Ministarstvo kulture Crne Gore
Pokrovitelj Opština Bijelo Polje

Partneri festivala:

Zekon - Festival Tragovima bosanskog kraljevstva Zenica (Bosna i Hercegovina)

Istrakon i Festival fantastične književnosti Pazin (Hrvatska)

Art-Anima sajt posvećen fantastičnoj književnosti Beograd (Srbija)

Medijska podrška: Unija lokalnih javnih emitera Crne Gore (ULES CG)

NEVIDBOG

*Zbirka kratkih priča
o starim bogovima*

Lokalni javni emiter Radio Bijelo Polje
Bijelo Polje, 2013.

Kako je napisan Nevidbog?

Svakako, nije riječ o glasovitom romanu Riste Ratkovića... Nas zapravo zanima otkuda, na koji način, s kakvim predumišljajem se okupilo mnoštvo pisaca, koliko za najmanje četiri nogometne reprezentacije, i pokušalo napisati mitološku priču.

E, sad... Mitologija? Pa zar to nisu zapisali, sve što se dalo napisati, stari Grci? O Herkulu, Prometeju, Tantalu? Nisu... Istina: Grci baš ništa od svega pomenutog nisu napisali. No to nije tema naše kratke priče. Recimo samo toliko da se mitologija, iako je uvriježeno tako misliti, ne iscrpljuje u drevnoj Grčkoj... Ima i drugih što su na nebesima gradili panteone... Najbogatiji, najupečatljiviji, izazovniji, poticajniji itd. `naj` bili su svakako germanski/nordijski, ilirski i keltski... I, zašto ne reći, organizaciono baš ne savršeno postavljen, slavenski...

Upravo to društvo nesložnih slavenskih bogova ponajviše nas je zanimalo, jer, o Triglavu, Dažbogu, Perunu, Svetovidu, Morani, malo je priča ispričano, jedva nešto malo do nas preteklo iz davnine...

Kažem `nas`, jer grupa otkačenih pisaca, okupljenih uz mezence i pićence, u rustikalnoj kafanici sred Zenice, uz pjesme Ele Fidžerald – koliko se sjećam ideja je sjevnula baš uz Fever – domišljala je o neviđenoj gluposti: otkuda to da kod naroda s tako bogatom mitologijom nedostaje sistematski ispriповjedana mitologija, junačine poput Artura, Vejnemejna ili Sida?

Elem, ta grupa veseljaka se dosjeti kako bi slavensku mitologiju trebalo ispisati danas, toliko godina potom, kad već to niko nije učinio ranije... Možda vam se ideja učini na prvi pogled uvrnutom, no, ne biste bili u pravu. Jer, riječ je o sjajnoj ideji, i o sjajnim ljudima, namejrenim popuniti strašan vakuum u kolektivnom sjećanju i literaturi. I, zašto da ne? Ko bi nam to mogao zabraniti, osporiti pravo da ispisujemo slavenski mitos? Upravo zbog toga što mit ne možemo ograničiti na maglovita doba iz kojih nedostaje zapisa, hronika, pripovjesti... doba dolaska slavena iz arijske prapostojbine evropskih naroda...

Mitos je u osnovi pripovjest o nepoznatom, nastojanje da se metaforom progovori o prostorima, pojavama, događajima, izvan okvira shvatljivog. Stoga čovječanstvo i danas, u 21. stoljeću pripovjeda mitove – teoretičari ih nazivaju urbanim mitovima – koji, zašto ne, mogu biti i slavenski mitovi, reinterpretirani u savremenom ruhu, u kojima Triglav zasjeda u parlamentu, Perun radi u elektrani, Svetovid studira medicinu, a Vesna i Morana su prilježne ljubovce, jedna mekana i podatna, druga opaka lomiteljka srdaca...

Jasno, skupina pisaca se odlučila oživjeti slavenski mitos u sasvim novim pričama, a, pošto jedan od njih za okruglim stolom bijaše Dragić Rebrenović, ideja se dokotrljala i do Bijelog Polja. Istina, nije ona dozrela preko noći... Trebalo je nešto vremena da se Crnogorci namjere napraviti prvi festival pisaca fantastike, objaviti prvi konkurs za priče o starim bogovima, da smisle kako to sve upakovati, no, sav taj trud nije bio zalud: eto knjige! Pred vama je, napućena mnoštvom priča, uglavnom inspirisanih slavenskim mitosom, koje su napisali autori iz Hrvatske, Bosne, Srbije i Crne Gore.

Uz knjige “Priče o starim bogovima” iz Pazina (Hrvatska) i “Suze za Velosa” iz Zenice (Bosna i Hercegovina) bjelopoljski “Nevidbog” tvori jedan čarobni triptih koji vas svojom magijom mora osvojiti. I, ko zna, nepoznati čitaocē, možda i ti jednog dana napišeš vlastitu priču o starim bogovima, možda i neku veselu, u kojoj društvo moćnika čeka u redu biroa za zapošljavanje, ne bi li u ovom svijetu lišenom magije našli za sebe neka posla...

Adnadin Jašarević
književnik

I ODAPE STRIJELU ŽEDNA VRHA

Vrijeme je bilo mlado, a svijet tek novorođenče. Mjesec je još uvijek uživao ogledavati svoje puno lice u njegove bistre vode. Ljudi, strahom okovani, nevini i bez znanja, skrivali su se u vlastitom svijetu pred čudljivim bogovima. Ostarjet će vrijeme prije nego što i posljednjeg otjeraju u zaborav.

U šumi guste česvine na obroncima djevičanskih stijena crne gore, lovac je lovio. Polako i sigurno se prikradao svojemu plijenu. Moćna životinja je pod krošnjom velikog hrasta oholo trgala svoj plijen, ne mareći za nikoga. Nije u tome bilo gladi već samo moć.

Lovac se namjesti, šapne smrtne riječi u crno-bijela pera i odape strijelu žedna vrha. Vitka sulica proleti između dva debla gustog hrasta. Začu se tup zvuk kad rani zvijer koja uz bolni krik odjuri dublje u mrak šume.

Lovac se nije žurio. Rana što ju zada opjevana strijela ne prolazi bez njegove pomoći. Polako ustane i počne se probijati kroz divlja raslinja zaobilazeći kršna stabla. Uživao je u šumi tihih, stoljetnih divova. Snjegovi tek što su okopnili pa je upijao svijet oko sebe koji se budio nakon duge zime. Lako je pratio jantarni trag i opojni, slatki miris ranjene životinje koji se stapao s njuhom vlažne zemlje. Čvršće je stegnuo pepelom ispunjen kožni privjesak koji mu se skrivao pod tunikom.

Kada se probio kroz gustiš, izbio je do zlaćanim sjajem ustreptale vode. Ugledao je mladića kako leži oslonjen o mahovinom posutu stijenu. Njegovu božansku figuru narušavala je samo tanka strijela vireći mu iz prsa. Disao je plitko i ubrzano, svako malo hvatajući zrak. Nervozno je vrtio glavom, pokušavao izvući strijelu koja ga je ranila, ali nije mogao. Bog je bio prikovan uz stijenu i nimalo od njegove moći ga nije moglo osloboditi.

Lovac je stao kraj njega i oslonio se o svoj veliki luk. Mirno ga je gledao. "Vadi tu strijelu iz mene! Što si se ukipio" – ljutito je vikao mladić.

"Odvratno ljudsko stvorenje, ti si me nastrijelio. Iščupat ću ti dušu. Izgrist ću ti ženu i djecu i odvuć' im lešine u podzemlje. Tvoje ime postat će kletva. Adamov izrode..."

Psovao je i tako kleo ranjeni bog. Kada nije urlao, molio je, kada nije očajavao i jecao, prijetio bi. Potom bi mijenjao obličja da se umili, da se nad

njim sažali, pokušao je s požudom i pohlepom. Prividno bi u lovčevu umu postao čarobni cvijet, pa najblistaviji dragulj što ga je ljudsko oko vidjelo, a zatim sav nag i ljepši i od božice ljepote. I tako sve do večeri. Ništa nije pomoglo, lovac nije reagirao, a strijela se nije dala izvući.

Lovac je uz tihi potok na malo čistini založio vatru i kroz dim gledao boga kako divlja, očajava, kumi, izaziva i moli. Sunce samo što nije zašlo. Znao je da će crnogorski bog uskoro posustati jer bez sunčevih zraka, a u smrtnom liku, nije bio imun na strah koji prati svaki ljudski život. Onaj od prestanka postojanja i odlaska pred Tvorca.

“Iscijelit se ne mogu, a umirat ću ovdje vječno” – mirno reče bog i konačno ponovo poprimi ljudski lik.

- To vam se dogodi kada koračate našim svijetom izazivajući u smrtnom obliku svoju sudbinu, pomisli lovac. Bog više nije izgledao moćno i lijepo. Više nije bio mladić mliječne puti već ostarjela, sjeda i isušena spodoba. Oko mjesta gdje ga je pogodila strijela sada je bila velika jantarna mrlja.

“Pomozi mi i ispunit ću ti želju” – ponudi hrapavim glasom. “Ne želim ovdje kopniti do kraja vremena.”

“Hmm, riba koju sam ulovio za punog mjeseca obećala mi je tri” – bile su prve riječi što ih lovac izgovori ranjenom bogu.

“Pa ti govoriš. To s tri želje si sada izmislio. Znam da takve ribe, čak i da je od zlata što vi najvećma štujete, ne postoji. Ali dobro se cjenkaš. To vam je jedna od rijetkih vrlina. Ili da ta riba o kojoj govoriš nije bila ona strašljiva kučka Izabela?” – s otrovom u glasu odgovori bog i nastavi: “Nudim dvije, i bez gluposti.”

Lovac je šutio. Očaj ranjenog boga curio je na sve strane. Bilo bi dovoljno da samo ovdje sjedi i čeka. Broj želja bi se ubrzo popeo na više od tri. No nije htio izazivati sreću. Što veći broj želja zatraži od jednog boga to će mu se teže biti prikriti od ostalih. Skupit će njihov gnjev kao što se muhe lijepo na med.

“Želim svoje želje unaprijed i ova se želja u to ne ubraja” – reče hladno lovac.

Bogu zaiskriše oči. Da lovcu dvije želje, odmah pomislivši kako će ga u prah pretvoriti čim ga zaliječi. Ne, čim mu se vrate njegove moći i snaga, sapet će lovca i natjerat ga da gleda kako mu sjeme zatire.

“Znaš, čut će Vrhovnik za ovo. Njegova narav nije blaga kao moja. Smrtnika koji se drznuo u njegov panteon neće samo tako pustiti. Zato, lovče, iskoristi svoje želje brzo i mudro jer nije ti puno ovozemaljskog vremena preostalo. Što čekaš, zar ćeš me prevariti? Želje ti ne vrijede ako ne ispuniš svoj dio pogodbe.”

Nagnuo se lovac nad suhonjavo božje tijelo. Savršena figura sada je bila sasušena gomila kože i kostiju. Tako ostarjelo i onemoćalo božanstvo, lovac bi mogao ostaviti da doživi kraj svijeta. Ali neće, jer želje više vrijede.

“Riječi ti ne odražavaju blagost, bože. Ljubaznost ti nije u naravi, vidim, osim kada moliš za svoj bitak. Ne pitaš se od kuda mi strijela koja te skoro ubila?” – upita lovac i izvadi prstohvat pepela iz male kožne kese što mu je visjela s vrata.

Oblizne božanstvo svoje ostarjele, ispucale usne i reče: “Ah, izliječi me i ja odlazim s ove gore. Ništa me drugo ne zanima.” Ne htjede bog slučajno otkriti svoje namjere. Pogleda potom niz potok u odraz mjesečine, odluta mislima i pomisli što bi onome tko stvori ovakvu ljepotu, a potom je naseli ljudima, a nas izaziva da smrtni u njoj uživamo.

Lovac ispusti malo pepela na ranu, potom izgovori riječi u crno-bijela pera strijele. Koliko god se bog trudio čuti što govori, nije mogao. Nitko na svijetu, pa čak ni lovac riječi nije mogao čuti. Kada je završio, lovac je bio umoran.

“Dok čekamo, ispričat ću ti jednu priču oholi bože” – reče s težinom u glasu.

Bog se pitao što mora čekati. Nije se osjećao bolje, ali niti lošije pa se nije bunio. Lovac je sada izgledao umorno i iscrpljeno pa je vjerovao da ga ne vara. Ako treba da odsluša nekakvu ljudsku jadikovku, neka bude. Samo da ponovo postane ono što je bio. A od koga je dobio strijele priznat će pod mukama prije no što ga ubijem.

“Živio sam s one strane mora. Bili smo dobro pleme, a ja dobar lovac. Štovali smo bogove i redovito prinosili žrtve. Čak i kada žetva i ulov nisu bili dostatni da nas sve prehrane, bogovima smo davali što ih ide. Nakon sedam dobrih godina, zaredalo se sedam loših, a potom sedam još gorih. Bolesti su harale, a bogovi marili nisu. Dolina umjesto žitom bila je humcima posijana. Pleme se svele na nekoliko obitelji. I jednoga jutra, umjesto da bogu prinese njegovo, jedan čovjek već poludio od smrti da malo mlijeka gladnome djetetu, jedinoj mu preostaloj obitelji. Istoga trena sruči se oluja s neba, na kočiji sav u zvjezdanu sjaju pojavi se uvrijeđeni bog i zahtjeva svoje. ‘Kad si sada nahranio svoj okot, prinesi mi ga kao žrtvu’, zapovjedi. Janan čovjek bi izbezumljen. Moli boga da bude milostiv, da će mu sve dati, samo neka mu poštedi dijete. Bog bi neumoljiv. Kada vidje koliko čovjek voli svoje dijete želja mu bude još jača. ‘Prinesite mi to dijete kao žrtvu’, reče i munjama stane tresti tlo.”

Ranjeni bog više nije ni treptao. Potpuno se uživio u priču, zamišljajući kako hrabri bog satire drznike koji mu ne dadoše njegovo.

“Ono malo plemena što ostade skupi se zajedno. Ne htjedoše dati djeteta. Otac je znao da će ih bog kazniti kako ni zamisliti ne mogu. Sjećao se stare priče o plemenu koje se drznulo izazvati bogove, pa ih ovi rascijepiše kletvom da govore istim jezikom ali se nikada ne razumiju.

“I shvati ostatak ostataka plemena što otac namjerava, ali prekasno. Strijelom crno-bijelih pera zada djetetu smrtni udarac. Suznim očima gleda kako se iskra u djetetu gasi, a gladni bog napaja nektarom nevina života. Zadovoljni bog umiri vrijeme i nahrani nebo bijelim oblacima, a zatim se samo pokupi u svojoj kočiji. Otac stegne beživotno dijete u svoje naručje. Kako nestaje trag kočije u plavetnilu, u njemu raste mržnja. I ostade tako do duboko u mrak, pogleda prikovanog u noć. Kada se na obzoru ukazala pasja zvijezda, zapali krijes i postavi dijete na lomaču. Od vlastite kože napravi kesu i u nju stavi pepeo.”

Ranjeni bog tek tada shvati da ako se iz ovoga izvuče, više se ovdje ne vraća. Sada je tek shvatio čemu je bio lovina i od toga kroz njegovo biće po prvi puta prostruje trnci.

“Zavjetuje se otac da lovit će bogove i skupljat želje u zamjenu za njihov život, a svakom željom će ih gurati sve više preko ruba zaborava dok ne oslobodi sve ljude božanske čudi.”

Tim riječima lovac iščupa strijelu iz svoje lovine ne mareći za božju bol.

RISTOV SUSRET SA BOGOM

Nakon desetak godina Risto se vratio u svoj rodni grad. Nije mu prvi put da sjedi na tom hladnom kamenu i zamišljeno gleda u zelene vode Lima. Često je kao dječak odlazio od kuće do obale kako bi posmatrao rijeku. Sa nestrpljenjem čekao bi zoru. Jednog jutra iskrao se iz dvorišta dok su svi spavali, jedva otvorivši velika drvena vrata od kapije. Nije ih do kraja zatvorio da ne bi neko od ukućana ili komšija iz sokaka popločanog kaldrmom čuo kako izlazi. Iznad proplanaka uzvišenog Obrova promaljalo se Sunce i obasjavalo brzake nabujale vode u proljeće. Risto je prišao kao da hoda po nekom svetom mjestu, pažljivo između kamenih ploča izgovarajući neku čudnu rečenicu. Ponavljao je tiho nekoliko puta riječi koje su jedva silazile sa usana. (Sol Invictus). Došao je do vode kao da će ući u nju, a onda naglo podigao pogled ka Suncu. Bilo je tačno iznad brda od koga ga je dijelio Lim.

“Kako znaš moje ime”, pitao je, ne sa strahom, koliko sa uzbuđenjem. Bile su to prve riječi koje je dječak izgovorio kada su se prvi put sreli. Imao je svega osam godina, ali nije se uplašio. Želio je da sazna sve o tom čovjeku koji je došao iz svjetlosti.

“Ja sam te stvorio, ja znam sve”, reče mu sa osmjehom sjedokosi starac.

“Znaj da nikad nećeš biti sam, uvijek ćemo biti uz tebe”. Pokazao je rukom po nepreglednoj prostoriji u kojoj se ništa osim svjetlosti nije moglo vidjeti.

“Ko ste?”, upitao je izazivački dječak, “odakle dolazite”, radoznalo je pitao.

Starac se osmjehnuo i izgubio u blještavilu. Taj odsjaj ga je probudio. Bio je u krevetu, a prvi sunčevi zraci su kroz uzani prozor obasjali cijelu sobu. Bio je ovo samo san. Znao je to mršavi bledunjavi dječak, ali je ipak navlačio ponjavu preko usana kako ne bi vrisnuo. Kako bi bilo moguće da ga svjetlost podigne i odvede na mjesto koje ne postoji. Mjesto koje ni Bog ni ljudi vidjeli nijesu. Kako je moguće da zna taj čudni jezik koji je prvi put čuo. Ipak je bio samo dječak. Da li je moguće da je vidio Boga. Slušao bi po komšiluku dok bi starije žene obično govorile Alah je velik, zanatlije su se Bogom zaklinjale, trgovci u Gospoda nadali, čak je njegova baba često pominjala Svaroga, dok bi ka suncu pogled podizala raširenih ruku, ali to njemu nije bilo zanimljivo. Tada nije.

Risto je i nakon tog susreta nastavio da odlazi na obalu rijeke. Tamo je bio svoj na svome. Nije mu bilo interesantno da se igra sa vršnjacima. Želio je mir, uživao je u zvukovima vode koja se odbijala o stijene. Prelamanje svjetlosti i svjetlucanje kapljica koje se rasprše u djeliću sekunde zadržavalo mu je pažnju. Provodio je sate sjedeći na tom izglačanom dugačkom kamenu. Djeca iz komšiluka se nijesu tu zadržavala. Govorili su da je to latinsko groblje i da se noću čuju čudni zvukovi sa obale. Risto je znao da je tu sam. Znao je da se za njega govorilo da je čudan, tvrdoglav, da ne želi mnogo da priča, pa i kad ga nešto pitaju pravi se najpametniji. Često su ga i zadirkivali da ima veliku glavu. Bilo mu je svejedno. Dok ih je gledao u oči mogao je da im kaže - ti ćeš poginuti u tuči, tebe će da udaju u Pazar, ti ćeš postati trgovac, bogataš, a umriješćeš kao prosjak, tebi će izginuti cijela porodica od eksplozije i ogluvuješćeš, svi će se sprdati sa tobom, pa me slobodno i dalje zovi glavonja. Nikada im to nije rekao. Samo bi se nasmješio i nastavio da sjedi na tim kamenim pločama.

Iako je bio mlad znao je da su tu sahranjeni rimski vojnici, vidio je dosta znakova na grobovima. Sunce je bilo urezanona svima. Kada je prvi put došao na ovo mjesto zagledao se u uklesano Sunce. Natpis ispod ovog znaka mu je privukao pažnju. Nije znao da čita, ali kao da je razumio šta piše. Pomjerio je u stranu jedan poveći kamen i ispod njega ugledao zlatnik. Dugo se razmišljao da li da ga uzme. Čuo je kako se po mahali priča da je zlato prokletu. Nije želio da bude proklet, ali nije htio ni da ga ostavi. Zlatnik je bio oštećen i probušen na jednom mjestu. Posegao je za predmetom u blatnjavoj zemlji, izvukao ga i stisnuo šaku. Nije ga želio ispustiti.

Oda tada snovi su ga proganjali. Kako je vrijeme odmicalo košmari su se ponavljali. Nekada je dobijao takve vizije i u toku dana. Tada mu je bilo najteže, ali on nikome ništa nije govorio. Želio je tajnu za sebe. Vidio je vojske koje prolaze kraj njegove kuće, vidio je iskasapljene žene kako leže u lokvi krvi, pred očima su mu bili bajoneti koji se zarivaju u starca. Stajao je ispred ogromnih kamenih blokova poređanih u obliku piramide. Vidio je nju.

Ono što dječak nije znao, otkrio je kasnije u životu. Ovaj prljavi zlatnik bio je rimski novac Solidus kojim su Rimljani plaćali vojsku. Tih četiri i po grama zlata nekome je mnogo značilo. Znao je kasnije Risto da su ovi plaćenici putovali i ratovali i na prostorima njegovog rodnog grada. Mnogi su i život izgubili. Čak su se i sa Obrima tu borili. Možda je Obrov bio njihova teritorija. Risto je kasnije otkrio kako su u to vrijeme Rimljani vjerovali u kult Sunca, još u u vrijeme cara Aurelijana u 3. vijeku. Kada je nakon studija dolazio na ovo mjesto bilo mu je jasno zašto su grobovi okrenuti prema Obrovu, na strani izlaska sunca i zašto je na svakom od njih kao i na zlatniku ugraviran taj znak. Čak je sa divljenjem iznova čitao na latinskom ispisana slova koja je još kao dječak razumio - "Sol invictus" - Nepobjedivo Sunce.

Kao student je znao mnogo o umjetnosti, književnosti, religiji. Proučavao je islam, hrišćanstvo, budizam, ali nikada i nikome nije pominjao Svaroga. I dalje je imao vizije. I dalje su se ispunjavale. Neke bi pretočio i na papir, ali bi onda sve spise uništavao, spaljivao je sve što je zapisao. Mislio je kad zapali riječi, kad vatra proguta mastilo, neće se desiti ono što je vidio. Nije mu bilo lako da dođe u svoj grad nakon Velikog rata. Kao dječak je gledao kako se ljudi ubijaju po ulicama, vidio je stradanja, patnje, doživio je bol. On mu nikada nije pomogao u tome.

“Ti si jedan od nas”, govorio mu je.

“Ti si izabran, možda dok si živ nećeš uticati na ovo što vidiš, ali tvoja duša je od onog dana vječna. I poslije smrti ćeš vidjeti i znati. A tek onda ćeš moći da pomogneš svom gradu”, govorio mu je Svarog kao da zna šta ga želi pitati.

Teško se nosio sa svojim “darom”. Kasnije je imao vizije još većih zvjerstva nego u Velikom ratu. Ko zna koliko puta je gledao kako se ruši kuća u kojoj je stanovao, kako padaju bombe na zgradu njegovog fakulteta. Tenkovi su se kretali beogradskim ulicama umjesto tramvaja. Glave su odsjecane pred njegovim očima, užarenim mašicama su ženama probijali dojke, leševi su bacani u jame. U znoju i s vriskom, bi se budio mladić koji je proživljavao ovakve vizije kada bi se pred njim pojavio znak Sunca, nalik na Kolovrat. Nakon takvih užasa nekoliko noći za redom nije spavao. Provodio je i dane i noći po kafanama. Često bi stihove zapisivao na stolnjacima, umazanim papirićima od računa, ili u nekoj od svesaka kad’ dođe kući. Kada bi poslije neprosjavanih noći i ispijenih čašica sa društvom poželio da zaspi bilo je to samo zbog nje. Sretao je samo u snovima i dok je posmatra nije mu teško da prolazi kroz košmare. Neka se budi u hladnom znoju, neka se trese svaki mišić na njegovom tijelu, ako će samo na tren ugledati njezin lik.

U jednoj takvoj noći pitao je Svaroga

“Zbog čega je nikada ne vidim na javi? Zašto se ne upoznamo? Da li postoji ta djevojka ili je ona samo fantazija?”

“Da li ja postojim”, odgovorio je Svarog oholo, kao da ga izaziva. Kao da želi da ga pita i da ne čuje odgovor.

Postojiš u mojoj glavi, pomislio je Risto. Nije htio da kaže da njega zanima djevojka, a ne snovi.

“U tvojoj glavi. Hm, možda si u pravu”. Zagonetno mu reče starac dubokim, hrapavim glasom, dok mu se vjeđe nabraše kao da se nečega prisjetio.

“A da li ti postojiš dječaće. Ha ha ha ha”, gromoglasno se nasmija.

Risto nije mogao ništa da kaže, naježio se od takvog odgovora. Nije znao zašto se toliko smijao, odjekivanje nije prestajalo u njegovoj glavi. Našao se u rodnoj kući, u krevetu sa metalnim okvirom. Iznad glave mu je visila ikona porodične krsne slave na kojoj sveti arhanđel Mihailo probada aždaju.

“Možda ti postojiš u mojoj glavi čovječe”, reče mladić koji je stajao ispred njega. Sad su bili u pustinji. Sunce je bilo tako blizu, iako visoko na nebu. Zagledao se u te dobro poznate kamene blokove.

“Misliš li da će ti pomoći ako se popneš na piramidu. Bićeš mi bliži”. Prišao mu je sa smješkom mladić. Iako ga je podsjećao na arhandela oči su mu bile dobro poznate.

“Želiš da je upoznaš. Moraš znati da je ona jedna od nas i da će živjeti vječno. Ako se vas dvoje nađete nekada na istom mjestu, u isto vrijeme onda će doći vječnosti kraj i za tebe i za nju” čuo je mladića obučenog kao arhangel.

I dalje je Risto razmišljao o tom snu. Nije se sjećao šta mu je odgovorio i to ga je najviše kopkalo. Želio je samo da je dodirne, da joj promrsi kosu, da osjeti njezin miris.

Bilo je pro hladno prolećnje jutro kada mu se učinilo da je prošla pokraj njega u dvorištu fakulteta. Prohujala je kao povjetarac koji ti skrene misli. Drugovi su mu nešto govorili dok su se pozdravjali, ali riječi nijesu dopirale do njega. Pošao je za djevojkom kao opijen. Bila je to ona. Siguran je. Prelazila je ulicu i nije se okretala. Sunčevi zraci su upadali u njene zlatne uvojke. Tijelo kao u usporenom snimku se izvijalo pred njegovim očima. Bila je graciozna. U pepeljastom kaputu sa bijelim šeširom¹ hodala je kao gazela. Uzviknuo je. Riječi su poletjele sa usana. Iako je do tada nikada nije vidio, nije znao kako se zove, niti je znao kako se on sada zove. Djevojka je zastala kao da je neko odjednom stavio kameni zid pred nju. Okrenula se sa osmijehom na licu, ali i jednom suzom.

Znali li su oboje da su se konačno sreli. Od toga dana se više nijesu razdvajali. Išli su zajedno na predavanja. Šetali pokraj rijeke u dugim ljetnjim noćima. Dugo su pričali o ljubavi, o poeziji.

“Kao da mi vode Lima žubore i donose miris avlije. Nekada osjetim miris jorgovana iz babine bašte” govorio je radosno jer ga ona sluša.

Uživala je da sluša. Pričao joj je o politici, religiji. Bilo je dana kada su zaboravljali da jedu. Čestno nijesu imali za hranu, ali to njima nije smetalo. Bili su mladi.

Jednog dana je Risto saznao za tešku bolest. To mu je saopštio njen ljekar, a njegov dobar prijatelj.

“Sigurno neće dočekati zimu”, rekao je tiho doktor u uglu memljive kafane. Risto je slušao i nije mogao da povjeruje. Ruka mu je zadrhtala dok je prinosiso čašicu sa rakijom usnama. Svijet mu se rušio. Sve što je ikada poželio sada je padalo u prašinu. Nije želio to da prihvati, iako je znao bolje od doktora. Rečeno mu je da se u ovom svijetu neće biti zajedno. U snovima je sve to već vidio, ali mislio je da će ovog puta snovi i vizije da pogriješe.

¹ Risto Ratković - pjesma Ikona

Nikada nijesu. Znao je i dan i mjesto. Mogao je samo da čeka.

Odlučio je da je zaprosi prije nego što ona sazna o toj opakoj bolesti. Pristala je i vjenčali su se. Bili su uvijek jedno kraj drugog. Bilo je tako i onog jutra kada se probudio kraj njezinog hladnog tijela. Bila je mrtva. Mrtva i lijepa.

Nije se mogao pomiriti s tim da živi bez nje. Želio je za sebe, a ne za bogove. Odlučio je, vratiće je u život. Istraživao je. Proučavao, putovao. Želio je da je oživi ili da joj se pridruži. Put ga je odveo u Egipat. Tražio je odgovor u sjenci piramida. Jednom rukom je držao za tanku ručicu dječaka koji ga je vodio, dok je prstima druge dodirivao hladno kamenje. Išao je prema vrhu. Ugledao je Sunce kako izlazi. Poželio je opsovati. Možda je i uradio to. Želio je istinu.

Dječak je nestao kada se Sunce zaustavilo iznad njegove glave. Bio je sam na vrhu brda od kamenja. Iako je do kasno u noć pio sa najvećim šljakom koji se okupljao u prljavim i razvratnim mjestima, došao je do Gize da otkrije tajnu.

Čekao je. Čekao je ko će prvi da izgovori bar jednu riječ. Tišina. Ništa se nije čulo iznad njega. Svjetlost ga je obasipala, vodene kapljice su mu se slivale sa čela niz lice. Bilo je neizdrživo vruće. Ali tišina. To ga je ubijalo. Uzeo je onaj zlatnik iz džepa. Zamahnu u namjeri da ga baci što dalje od sebe. Želio je završiti sa tim, zauvijek.

U tom trenutku tlo se pomjeralo. Podrhtavao je kameni blok kao da ga neko pomjera. Svjetlost se spustila na njega kada je zamahnuo prema nebu da izbaci taj predmet iz svoje ruke. Nije bio siguran da li je propao ili je uzdignut sa toga mjesta. Ali bio je siguran to je Njegovo djelo.

“Zašto mi se nisi javljao” galamio je. Urlao je kao da sada želi da izgovori hiljadu riječi odjednom.

“Zašto si je uzeo, znao si da je volim. Zašto mi nisi odgovarao od kada je ona otišla”, bio je kao razjareni bik koji uleti u koridu i traži krivca za svoju žeđ.

“Želiš mene, uvijek sam bio tu. Želio si da ovđe dođem da bi me još više progonio”

Pustio ga je neka govori, a onda je gromkim, ali ljubaznim glasom izustio.

“Da li me poznaješ” pojavio se kao mladić sa zlatnom maskom na glavi. Amon Ra.

“Poznajem te. Ali ti nijesi on”.

“Jesam.” odgovori mladić umotan u zlatno ruho. Dok je skidao masku i glas mu se mijenjao.

“Hahahahaha” odjekivalo je u praznoj i mračnoj prostoriji.

“Ako želiš da me pobediš moraćeš da me ubiješ” bio je zagonetan sada starac koji je stajao pred njim.

“Znaš li kako to možeš da uradiš” upitao je.

Nikada nije razmišljao o tome. Zašto bi ga ubio. Kako može da ubije stvoritelja. Boga.

“Ne želim tvoju smrt, već njezin život” odgovorio je Risto.

“Zbog toga si tražio da je vaskrsneš. Misliš da će ti uspjeti da iz starih bajki izvučeš neku istinu. Zbog toga ti se nijesam javljao jer ne možeš mene izigravati mladiću. Ako želiš život, onda ga zasluži. Ako želiš vječni život, onda meni služi. A šta si ti izabrao. Nju. Izabrao si trenutak. Izabrao si tren.”

“Ona je moj život” - odgovori Risto skoro kroz suze.

“Ona je sada kod mene i pomiri se sa tim. Ne možeš je vratiti, samo joj se možeš pridružiti”.

“A šta ako te ja ipak ubijem”, prisjeti se Risto ponude.

“Ubio bi sebe” - bio je kratak odgovor.

Ležao je na hladnom i prašnjavom kamenu na vrhu piramide. Maleni škorpion mu se lagano kretao po licu. Kada je prešao preko kapka razbudi ga. Na zemlji kraj njega je bio zlatnik. Uzeo ga je, stavio u džep i počeo se spuštati niz kamene blokove.

Osjećao se iznevjereno, poniženo. Nije mogao ništa da uradi. Shvatio je da su ljudi glupi. Možda je to bila istina koja mu je obećavana od samog početka. Sve ih je vidio. I Apolona i Amona, i svi su se krili iza Sunca. Svi su mu obećavali, davali nadu. Sad mu je bilo još teže.

Vratio se onoj kafani iz koje je jutros izašao. Društvo je bilo isto. Možda su se dvije Francuskinje pridružile šanku, ali čak je i onaj hromi mornar još ispijao užeglo crno vino. Tri ljepotice sa Malte sjede polugole, umorne. Kairka jedna kunja, umorna. Na drugoj strani dvije vitke crkinje su se smješile. Mirišu na dim, duvanski, na puder i ženski znoj.²

Sjetio se da im je cijele noći plaćao piće. Sigurno ga zbog toga vole. Baš ga briga, opet je otišao kod njih. Nije ni trošio novac za nešto drugo osim za opijanje. Dok im je prilazio čudno su ga posmatrali neki tipovi. Nije ga to zanimalo, šta je mogao da izgubi. Život. Sve jedno mu je. Nije našao odgovor po koji je došao. Nije uspio da otkrije tajne faraona o vječnom životu. Nije bila tu pokraj piramida kao u njegovim vizijama.

Podigao je ruku i konobar je donio piće za njihov stol. Sipao je iz flaše neki bledunjavi konjak kao da je sok od zove što je njegova majka spremala. Sjetio se toga sa osmjehom na licu. A one dvije prijateljice noći su pomislile da se osmjehuje njihovim čarima. Ispio je piće i polako spustio čašu na stol. Sada su ga svi posmatrali. Skidao je sa sebe košulju, cipele, pantalone i polako izlazio. Nasupila je tišina. Niko nije znao šta se dešava.

Uzvikivnuo je

“Idem u Lim da se kupam!”

---

² Risto Ratković - pjesma Bar

Prelazio je ulicu, kada je došao do obale svi su se pitali kako ga ni jedno auto nije udarilo u tolikoj gužvi. Dozivali su ga, ali Risto nije čuo, nije slušao. Nije želio da čuje. Vidio je svoj zavičaj. Vidio je sebe, vidio je nju. Dok je došao do vode bio je bez odjeće.

“Zbogom девојке, sanjajte zavičaj, ja svoj već vidim, evo ga po moru teče, Lim”.

Zapluskivali su ga talasi. Išao je sve dublje dok ga voda nije poklopila. Nije želio da ispliva. Želio je da ga ubije. Da ga ubije Njega koji mu je uzeo ljubav.

Dječak koji ga je poveo do piramida opet je bio tu i vukao ga je iz vode. Izvukli su ga i legli na prljave ribarske mreže. On je gledao u nju. Kao da mu je nešto govorila. Tako tiho. Tako važno. Tako tužno.

“Moraš se vratiti na ono mjesto gdje si me prvi put vidio, jedino tako ćemo ponovo biti zajedno”, rekla mu je.

Napustio je Egipat. Zaboravio je sve patnje koje je prošao. Vratio se u Beograd i čekao da je ugleda. Pisao joj je pjesme i ostavljao ih na ono mjesto gdje je prvi put sreo. Nije se odvajao od zlatnika. Iako često ni za hljeb nije imao nije želio da ga unovči. Prisjećao se šta mu je taj prokleti Bog rekao onoga dana kada se opraštao od svog rodnog mjesta. Bili su sami na Kolorvratu ispod njegove kuće. Bose noge su mu zapluskivale vode Lima dok mu je cijelo tijelo čudno podrhtavalo kao da ima groznicu.

“Uzeo si sudbinu u svoje ruke kada si dohvatio zlatnik” rekao mu je tog jutra Svarog.

“Zlatnik koji je pripadao rimskom vojniku. Čuvao ga je kao zalog za život. Želio je da otkupi slobodu svoje žene i djece od gospodara kada se vrati iz rata” govorio je starac kao da mu prepričava nijemi film koji se odvija pred njegovim očima.

“Njegova žena je bila vjernica. Vjerovala je u kult Sunca i meni se zaklinjala. Molila me je da joj vratim muža, da bude još jednom sa njim” izgovorio je opet tim gromkim, dubokim glasom koji je nadjačavo žubor vode. A onda je zastao. Gledao je Rista kako jednom nogom u pjesku ispisuje različita slova i odmah ih briše. Kao da se igra da bi mu prošlo vrijeme. Nije ni Svarog mogao da pretpostavi da ispisuje njezino ime. Urezuje ga u obale Lima. Urezuje ga u svoje sjećanje. U vječnost.

“Bila je sa tobom, ali si je izgubio”.

Risto kao da je znao šta će sledeće čuti. Osmjehivao se i polako podizao pogled prema nebesima.

“Bićete opet zajedno” dopiralo je iz svjetlosti.

“Ako zlatnik bude uz tebe kada za to dođe vrijeme - bićete zajedno” čuo je. Napokon odgovor.

Izgubio je vjeru i u Boga i u ljude. Sve više je pio, a sve manje jeo. Živio

je u malenom zamračenom stanu sa mačkom. Jedne noći je napisao po podu svoje sobe polusagorelim drvetom:

*Sunce, ah, u sve pore se uvlači.
Pune mi oči i puna utroba sunca.
Zatvaram se, zavese navlačim, a sunce tu.
Kad ga napolju nema, ono je u meni.
Oh, umoran sam. ³...*

Prošla je ta zima ali je nastupilo još hladnije ljeto za njega. Onako iscrpljen, čekao je po hodnicima gradske bolnice da ga neko primi. Prolazili su pored njega ljekari i medicinske sestre kao da ga ne primjećuju. U izbledjelom sakou, nekada ugledni diplomata i poznati pisac, ličio je na beskućnika kome se više pomoći ne može. Prisjećao se Pariza i Kaira, šetao je Moskvom i prisustvovao književnim večerima. Iako je bilo nepodnošljivo vruće, lijepili su se donovi za bolnički pod. Ristu je groznica savladala i tijelo i um. Podrhtavao je i neprestano izgovarao:

“Sunce..., Sunce...” kao da mu vrućina smeta. Niko nije ni slutio koje je Sunce umorni pjesnik prizivao.

“Sunce je nepobjedivo“ mrmljao je za sebe dok su ga dvije djevojčice koje su čekale da im se majka porodi posmatrale u strahu.

Smogao je snage da im se nasmješi i poslednji put izgovori “Sol invictus“. Kada mu je glava klonula na ramena, jedan prljavi zlatnik se otkotrljao iz ruke preko zakrpljenih pantalona po podu. Zaustavio se ispred nogu djevojčice svjetloplave boje kose. Nije gledala u čovjeka koji je izgubio život, već u onaj novčić na podu. Bila je kao hipnotisana.

Kada su ljekari prišli da konstatuju smrt nijesu mogli da utvrde o kome je riječ. Jedino što je kod sebe imao bio je papirić na kome je pisalo:

“Ti znaš da u Boga nijesmo vjerovali ni ja ni ti. I zaista nema to sa njim veze što želim pred slikom tvojom kandilo da palim“.⁴

³ Risto Ratković - pjesma Car

⁴ Risto Ratković - pjesma Ikona

Stjepo Martinović

PERUNOV GNJEV

Ništa potkraj ljeta te godine nije bilo kao stoljećima ranije, kako se očekivalo... kako je trebalo biti. Lucija je – za našeg rituala uz jutarnju kavu – za sve okrivila nagle smjene južine i bure; odista, za uobičajenim nevremenom o Velikoj Gospi, ne bjehu nastupili sunčani dani sjetnih tišina, nego se olujno, kišno, sumorno... vrijeme nastavilo i prvih dana rujna, sluteći jesen, a ne zlatna predvečerja babljega ljeta. Je li me oblio fluid njene zlovolje, ili mi izvor tugaljiva raspoloženja bješe u vlastitoj duši... nisam uzvratio ni slaganjem, ni protivljenjem; oboje smo znali da se time ne bi ništa promijenilo, a nije bilo ni najmanje važno. I razišli smo se bez riječi, ja put Pila – prema poslovnicu agencije za koju sam radio kao turistički vodič – ona prema Pločama, nisam upitao kamo će... sama mi ništa ne reče pred nijemim Orlandom.

Može biti da je zaista stvar u meteopatiji... pomislio sam prolazeći pored Velike Onofrijeve česme – priželjkujući da je tako, jer bi me drugačiji uzrok šutnje među nama itekako uznemirio.

Naime, Lucija bješe neosjetno prekoračila prag što ljetnu ljubav dijeli od “nečega ozbiljnog”, zašla mi u najdublje slojeve bića, nastanila se u mojim snima. Nisam ni pokušavao sakriti što mi znači, bila je savršeno svjesna da me obuzela... da je nama već i mûk način dijaloga, prožimanja kojem se nismo ni najmanje otimali – besmisleno bi bilo, baš kao i uzrujavanje zbog izostanka rujanskih bonaca.

Ako sam do kraja Straduna i susreo nekoga poznatog, taj se morao začuditi što mu se ne javljam – ili je, videći me turbobna, prošao mimo me bez riječi... a tako sam i u poslovnicu stupio: bezvoljno, lišen najblaženije pomisli o poslu.

“Pa, gdje si zaboga?” voditelj smjene dočeka me kao da sam se ukazao pošto je satima trajala potraga za mnom, a ja nestao... u ogluhu potonuo.

“Ova te gospođa čeka već uru vremena.”

“Čeka?! Pa... mogla je i dvije, bez dogovora” - odvratio sam mrzovoljnije nego ikad; Antun Đurković golubinjom je naravi obeshrabrivao i najopravdanije obrecavanje na nj takvoga – da li više iritantno pedantnog, ili sitničavo dosadnog... vrag bi ga znao.

“A zašto baš mene? Kao da je Tanja nije mogla povesti u razgled grada...”

“Vodila je, jučer. Sad bi htjela u Crnu Goru. Točno, nije se najavila, kaže na um joj palo kad je vidjela da neće biti sunca, kupanja... A tebi je radno vrijeme od osam, nije li? Mario je odavno priredio Cromu, dakle – polazi.”

Odljepio sam se od agencijskog ‘šanka’, okrenuo se da vidim gošću – i istoga se trena ukipio kao da sam doživio strujni udar: moja klijentica, koja je upravo ustajala iz fotelje u kutu čekaonice, bila je začudno atraktivna žena na pragu srednje dobi. Visoka crnka besprijekorne građe, zelenooka, razoružavajućeg osmijeha...

Istrtljao sam nešto poput isprike – odmahнула je rukom, pripisala krivicu svojoj nagloj odluci, pa sam je poveo do automobila, uslužno otvorio stražnja desna vrata...

“Radije bih sjedila do Vas, ako smijem... S prednjega se sjedala bolje vidi, a i ne morate naprezati glasnice” odabrala je uljudno, ali odlučno – dobrim njemačkim s prizvukom bernskog dijalekta, a glasom koji rastvara svaki otpor pouzdanije nego limunov sok kamenac na kristalu čaše.

“Svakako, svakako...” pomakao sam sjedalo u stražnji položaj, te krenuo prema Boninovu u režimu vožnje što smo ga zvali trudničkim: pažljivo, kao da vozim damu u drugom stanju – otpočinjući priču o tom što nas čeka kroz Konavle, Boku kotorsku, pa preko Lovćena, Svetoga Stefana, Budve... sve do povratka u grad, oko devet navečer.

“Vama neće smetati, ako ostanemo koji sat dulje... ili možda kraće?” upitala je istim tonom koji ne poznaje negativna odgovora, ni upitnika čak.

“Poštovana gospođo... Vi ste klijentica kuće, moje je da udovoljim svakoj Vašoj želji u okviru aranžmana – stanovita elastičnost se podrazumijeva... sve je stvar dogovora, nije li?”

“Drago mi je... Naime, malo ćemo promijeniti program. Negdje skratiti vrijeme zadržavanja, neka mjesta preskočiti, na nekima se dulje zadržati... Ionako je svako putovanje vraćanje, od prvoga koraka prema cilju... koji to uopće ne mora biti. Da sam htjela konfekcijski izlet, išla bih s grupom... autobusom, zar ne?”

“Samo recite, učinit ću sve da bude po Vašoj volji,” potvrdio sam spremno – kao da joj velikodušno povlađujem, pristajući na najneobičniju od bezbroj mogućnosti.

“To bih očekivala i da se ne radi o najskupljem aranžmanu Vaše agencije,” spustila me na zemlju – i odmah pokopala: “A Vi slobodno vozite kao da sami putujete na Cetinje – nisam ni starica, ni trudnica... u Perastu moramo biti u 10.30. Šteta da nismo ranije krenuli.”

“Pa, stići ćemo...” obećao sam nimalo oduševljen, procjenjujući da to znači opaku jurnjavu – i zahtijeva mnogo sreće da ne zaglavimo u Karasovićima, ili u bliskim susretima s prometnom policijom, s ove ili one strane međe. Dakako nisam se usudio pitati zašto baš u 10.30 – ni što se u to vrijeme ima desiti u polupustom Perastu, pod kapom oblčina poglelih na okolna brda.

Nešto zahvaljujući slabu prometu, a više suhoj cesti – točno u 10.30 zaustavio sam Cromu pred palačom pomoračko-trgovačke obitelji Bujović... gdje je moja gošća hitro izašla iz automobila – dobacila mi:

“Pođite na kavu... dalje ćemo u 11” i uskočila u barku koju je u tom trenutku neki sredovječan muškarac priveo obali.

Pomislio sam da je iz Dubrovnika naručila prijevoz na otočić Gospe od Škrpjela – ali je onaj na krmi (nisam zamijetio da su izmijenili ijedne riječi) usmjerio pasaru prema Svetom Đorđu!

A koliko sam puta ranijim gostima kazao da je na tom škoju, opasnom zidom i pod mrkim čempresima – napušteni samostan sa crkvenim grobljem, posjet kojemu nije dopušten?! Čuo sam – nisam provjerio, pa ni prenosio gostima – da je već desetljećima jedini stanovnika Svetoga Đorđa neki grobar-pustinjak, koga zovu i Obraćenik, jer je navodno nekadašnji musliman, učeni carigradski sufi rodod od Bijeloga Polja, koji je u godinama Prvoga svjetskog rata – zgrožen zločinima Atatürkove soldateske nad Armencima, Grcima, ostalim kršćanima – prešao na katoličku vjeru i u dubokoj starosti ostao zadnji fratar na otočiću. Sjeo sam na kamenu bitvu na obali i nastavio motriti “moju Švicarku”; stajala je u pramčanom dijelu brodice pogleda uprtog u otočić, leđima okrenutu barkariolu.

Kad je taj čovjek priveo barku mulu, iskočila je na obalu, žurno prošla kroz samostanska vrata... da bi, petnaestak minuta kasnije, jednako vješto uskočila natrag u elegantnu bijelu pasaru starinske gradnje i vratila se na perašku rivu. Naravno, ništa je nisam smio pitati, a da i jesam – nisam znao što bih: zamijetio sam da se vratila u čudnom raspoloženju, nekako ustrašeno-smrknuta, premda ne i razočarana... ponajviše zbunjena, kanda zaokupljena nečim iznad razine njezinog poimanja. Nastavili smo prema Kotoru – uz moju “konferansu”, najravnodušniju što sam je mogao izgovarati... odrađujući plaćeni zadatak i prikrivajući svaki trag iznenađenja. Ali, kad smo prešli most preko Ljute, ona se oglasila – jednako poslovno-ljubavno, kao pri polasku iz Dubrovnika:

“Možda će Vas zanimati, mladi gospodine... moje ime je Verena Lüdi, umjetničko Leila. Naime, vidovnjakinja sam, ekstrasens. Moji klijenti kažu: čarobnica. A da se više ne biste snebivali, kao što jeste pri mom odlasku na Svetoga Đorđa, red je i da Vam kažem da nisam na turističkom izletu, nego u misiji... u pohodu stanovitom mjestu radi obnove specifičnih energija. Dakle, pričajte Vi meni i dalje ono za što sam platila, a uzmem li nešto više, doživite li nešto neslućeno... nekako ćemo se nagoditi, zar ne?”

“Dogovoreno” složio sam se poluglasno, nimalo zapanjen njenim priznanjem – zapravo ravnodušan, jer sam u desetljetnomu vodičkom stažu doživio i veće senzacije od gošće-čarobnice... iz visoko civilizirane zemlje.

Prosječnim turistima čudesno osebujan, a poznavateljima mletačke graditeljske baštine na istočnom Jadranu i spektakularan, Kotor je se uopće

nije dojmio: prošla je katedralom Svetoga Tripuna ravnodušno kao što bi i bilo kojom crkvicom u balkanskoj zabiti, te pripomenula da je grad zagašen pogubnim zračenjima...

“Jest između dviju voda pozitivnog naboja, ali pod strmim brdom koje emitira toliku količinu negativnoga da debelo poništava onaj obaju izvora!”... da bi me – kad sam predložio da joj pokažem Placu od salate, doslovce potjerala uz Lovćen: “Nemamo kad. U 13.00 ostavit ćete me u Dubovičkim Kamenicama... ne znam koliko dugo.”

“Znate da to nije na putu prema Cetinju? Može li se uopće autom...”

“Može, uputio me pustinjač, grobar na Svetom Đorđu. A Cetinje... Cetinje će pričekati na istomu mjestu, zar ne?” njezina je uljudna odrešitost zvučala kao naredba vlasnice moga radnog vremena... koje neće potrajati uobičajenih 12 sati.

Skrenuo sam za Kamenice, teškom mukom provukao Cromu između narogušena stijenja do zaravni na vrhu obronka, gdje mi je rekla da stanem i pričekam je, izašla i krenula uzbrdo... brzinom i spretnošću divokoze. Da se radilo o nekoj drugoj ženi, bih bio pomislio što li ću ako se polomi po surom kamenjaru prošaranom krvavo-crvenim grmovima rujike... njoj se to nije moglo dogoditi. Sišao sam stotinjak koraka nizbrdo, sjeo na ploču izbrazdanu tragovima milijuna godina erozije, te neko vrijeme pratio gošću pogledom... vidjeh da je stala, raširila ruke, pa ih polako digla prema nebu i savila kao da hvata veliku loptu (sjetih se modrih Niveinih za plažu!), te se doslovce okamenila. Vjetar, vrludajući od Dugoga dola, vitlao je njenom prekrasnom kosom, ravnom poput snopova teške svile i crnjom od noći – povremeno mi je skrivajući pramenovima oblaka, što ih je zračna struja raščijavala i nosila sve većom brzinom. Krupne su kapi dažda sve učestalije škropile po stijenu, pa pomislih da se povučem u auto... ali, kad nisu smetale Vereni-Leili, čarobnici iz Berna, zašto bi meni?

U nekom sam trenu izgubio osjećaj za prostor i vrijeme – premda je sat na mobitelu pokazivao 13.23, bilo je i signala... začuo sam putnički zrakoplov na velikoj visini. Ali, subjektivan osjećaj nije mi bio nimalo “klinički uredan”, pa sam nastavio šetnju putom kojim vlastita kola ne bih provezao ni čači na ukop idući.

Valjda sam se bio udaljio dvjestotinjak koraka, kada sam začuo krik... nešto između kliktaja od ushita, vriska od užasa, poziva nekome predalekom da bi čuo i najglasnije dozivanje. Okrenuo sam se: Verene-Leile nije bilo na kamenu za koji sam vjerovao da se bila uspela na nj! Ali, prije nego što sam potrčao onamo, u procjepu u naoblaci – koja je plazila kršom poput zapjenjene bujice nad kamenjem u riječnom koritu – spazih je navrh pedesetak metara udaljenijega bila... rukā raširenih kao na križu, kako treperi šakama poput pérâ na rubu jastrebovih krila dok lebdi nad lovinom. I dalje je ispu-

štalala one čudne krike-vriskove, nesumnjivo u transu. Neosjetljiva spram pojačala vjetra, dažda... a onda se iz smjera lovcenskoga vrha začu grmljavina, sve učestalija, sve bliža Dubovičkim Kamenicama.

Jesam li bio zatravljen slikom neobično lijepe strankinje, koja se tko zna kada i zašto zaputila prema strmim gredama na sredokraći od podnožja do vrha planine upravo toga tmurnoga kasnojletnog dana, zbunjen njenim glasanjem – najednom napadno sličnim orgazmičkomu – ili mi je neko tajanstveno čulo reklo da ne prilazim automobilu... nikada neću znati. Ali, neću ni zaboraviti što se tada zbilo: zasljepljujuće je bljesnulo – žestoka bijela svjetlost bila je neznatno obojena ljubičastom – i prolomio se prasak groma... Velika Fiatova limuzina nestade u plamenu, dijelovi se razletješe po kršu, a crn se stup dima od sagorjelih guma i gotovo punoga spremnika benzina diže kroz olovnosive oblake!

Užasnut, jedva svjestan svega, krenuo sam prema olupini koja je dogorijevala... ne bješe me dohvatio nijedan od komada plastike ni lima, samo sam bio zaglušen gromom... tražeći pogledom moju gošću skrivenu za sve gušćom naoblakom. Konačno je vidjeh, vraćala se skačući s kamena na kamen poput zaigrane alpske seljančice – pjevušeći neznan mi napjev, nešto između bajalice, tužbalice, uspavanke... Pričekao sam je kraj karboniziranih ostataka Crome: u njenim smaragdnom očima blistala je iskonska radost!

“Javio mi se, Ivane! Javio mi se, ispunio me ogromnom energijom... ne možete pojmiti koliko sam sretna,” rekla je poluglasno, prilazeći mi kao na krilima – i od silnoga me oduševljenja žestoko zagrlila.

“Perun mi se javio! Najiskrenije, kada sam... slijedeći jedan teško objašnjiv san... krenula prema Dubrovniku, više sam samu sebe uvjerala da bi se to moglo dogoditi, nego što sam očekivala da hoće. Štoviše, sumnju sam tjerala strahom da će, ne budem li čvrste vjere, izostati... Ali, proteklih noći, u svakomu novom snu otkrivao mi se djelić po djelić mozaika... sve dok mi se, jutros pred svitanje, nije pojavio taj čovjek, nekadašnji sufi... grobar-pustinjak sa Svetoga Đorđa, onaj koji znade kako se, i gdje na Lovčenu, Peruna zaziva. Djevojka na recepciji preporučila mi te za vodiča... rekla, u šali, da si najbolji, ali i strašan šarmer... da te se čuvam – nisam joj kazala da ću, prometne li mi se san u javu, trebati čuvati ja tebe.”

“I od ovakvih iznenađenja?... Povratka pješice,” trpko sam se nasmijeo, prihvaćajući njenu pruženu ruku i polazeći nizbrdo prema cesti Kotor - Cetinje... baš kao da smo par zaljubljenih izletnika, kojima je grom spržio automobil pukim slučajem, pa će jednako slučajno sačuvanim mobitelom pozvati taksi.

Iz čarobničinog dlana, u moj se pretakao dotada mi nepoznat oganj: žestoka energija prosvjetljenja, pokretačka sila inspiracije i kreacije... Peru-nov gnjev!

DEMON IZ STARE ZIDINE

Više ne znam da li sanjam ili sam budan. Nisam siguran da je ikada išta i postojalo osim ove večeri. Možda je sve čega se sjećam ustvari samo san, a realnost je ovo što se dešava u sobi. Ovo zapisujem u jednom od buđenja, možda u stvari i ne zapisujem, ovo je u mojoj glavi. Nijesam siguran šta je stvarno, evo sjedim u fotelji i gledam u stari časovnik na kaminu. Pokazuje da je tri sata i dvadeset minuta iza ponoći. Ona čeka da se odlučim. Znam da je iza zavjese, osjećam njeno prisustvo. Pavle, moj sin, je zaspao među igračkama na suprotnom kraju sobe. Star je pet godina i na svijetu nemam nikoga osim njega. Nož je na stolu vidim ga, onaj sa crnim balčakom dugačkog i širokog siječiva, što sam kupio proljetos na pijaci. Ona zahtjeva da zakoljem dijete. Kako je uopšte došlo do ovoga?

Izjalovilo je plavo oko nad gradom te se navukla siva mrena teških jesenjih oblaka. Vazduh je jutros mirisao na kišu pa ipak sam odlučio da prošetam kroz šumu Trebjese. Sinoć je bio požar, tako je rekla Nevenka kada je došla da jutros nahrani Pavla, te sam se radoznalo zaputio u tom pravcu. Nedugo zatim ugledah garež, a težak smrad paljevine začini miris kiše u vazduhu. Dok sam radoznalo zagledao šta je preživjelo od starih stabala spazih kamenu zidinu koju nikada prije nijesam vidio tu. Bila je u uvali kamuflirana lišćem kupina i puzavica koje su je doslovno okivale. Jutros nakon požara djelovala je poput abortusa što je Trebjesa u plamenom bolu izbacila na svijetlo dana nakon stoljeća trudnoće.

Odlučih da siđem sa staze i osmotrim je izbliza. Zidina bijaše nakrivljena poput pogrbljene starice. Njeni zidovi od kamenih oblutaka su se uvili ka unutra kao vođeni beskičmenjaci na vrelom suncu. Primjetih da je prag pedalj visok, što nikada do tad ne vidjeh ni na jednoj kući. Takođe ne vidjeh ni prozora, što me dodatno zainteresova da je istražim iz neposredne blizine. Odgurnuh garavu kladu u namjeri da prekoračim prag. Tom prilikom zakačih lijevom nogom njegov vrh i nekoliko kamenova se odroni za mnom. Zastadoh i u strahu od rušenja instiktivno pružih ruke prema zidu ali se ništa ne dogodi.

Pogledah kamenje koje sam obrušio i tada vidjeh u samom pragu, u njegovoj sredini, crnu rupu udubljenu u kamenu. Ne bi dublja od lakta i

učinje mi se da je nešto na njenom dnu. Pažljivo gurnuh ruku i napipah hladni predmet vrhovima prstiju. Nakon desetak minuta uz mnogo muke sa dva prsta ga izvukoh iz rupe. Bijaše to čudan pronalazak. Kada shvatih šta držim digoše mi se sve dlake na tijelu i od gađenja odbacih ga od sebe. Čulo se tupo "dum" a onda iz toga ispadoše sitne krljušti. Zakoračio sam unazad instinktivno, ali me dočeka zid te zastadoh pažljivo plašeći se da ga ne obrušim na sebe. Stajao sam tako cijeli minut i posmatrao ono na zemlji. Nije bilo sumnje da gledam u žutu ispucalu dječiju lobanju koja bijaše bez zuba. Očne duplje i nos bijahu zaliveni crvenim voskom. Čučnuh i osmotrih bliže one krljušti koje su se razasule te na moje opšte zaprepašćenje shvatih da su to nokti. Bijahu različite veličine, oni veliki primjerci imadoše naprsline po sredini kao da ne bjehu podrezani već nasilno iščupani. Pripade mi muka te se isповраćah po spaljenoj zemlji zidine.

Izašao sam van gadjljivo otirući povraćku sa koljena i tada sam prvi put osjetio da ima nečeg iza mene, da me posmatra. Osvrnulo sam se ali ne vidjeh nikoga. Popelih se na stazu i krenuh brzim korakom čvrsto odlučan da se što prije vratim kući. Nešto tamno se bešumno pokrenulo za mnom, bijaše u kraj oka neuhvatljivo pogledom i kretalo se munjevitom brzinom od stabla do stabla. Gotovo u panici izbih na ulicu koja je prolazila pored Trebjese i vodila ka centru Nikšića. Okrenuh se prema borovoj šumi, ali ne vidjeh nikog te sa olakšanjem pređoh ulicu stapajući se sa gradom.

Na putu ka svojoj zgradi sam se povremeno osvrtao tražeći tamno obličje, ali osim uobičajene jutarnje kolotečine ne vidjeh ništa. Ugledavši poznata lica komšija na balkonima svoje zgrade opustih se i osjetih sigurnost. Gotovo da sam utrčao u hodnik, uhvatih za kvaku ali vrata otvori Nevenka. Objasnila mi je ukratko da je Pavle nahranjen i da će navratiti oko ručka. Zahvalio sam se i zatvorio vrata za njom. Pavle izviri iza fotelje, mahnu mi žutim kamiončićem i nastavi da se igra u uglu sa svojim igračkama.

Sjeo sam u fotelju i rukom posegnuo za daljinskim kada je ugledah u suprotnom uglu sobe. Stajala je u sivoj iskidanoj haljini ne dužoj od koljena. Crna krila bijahu joj sklopljena na leđima tako da su im vrhovi dodirivali tavanicu. Stajala je bosa, a koža na njenim nogama bijaše siva i ispucala poput papirusa. Ruke joj bijahu krvave do lakata a na podu bijaše već poveća tamnocrvena mrlja od krvi što je kapala sa koščatih prstiju. Zaustih nešto da kažem ali ona već u sledećem trenutku bijaše pored fotelje. Podiže dlan i od tog pokreta me zapuhnu smrad truleži. Prsti joj bijahu bez noktiju i iz otvorenih rana na vrhovima kapala je krv pomješana sa bijelim gnojem. Uхватила me za bradu tako čvrsto da sam pomislio da će mi iščupati vilicu. Osjetio sam da mi bešika popušta i da mi se nogavica natapa sopstvenom mokraćom. Krajem oka sam vidio da se Pavle igra ne obraćajući pažnju na nju i mene. Prošištalala je nešto na granici razumljivog a zatim me povukla

snažno na gore. Ustao sam iz fotelje i pogledao je ravno u lice. Duga crna kosa je zaklanjala veći dio, ali na pola metra razdaljine ja sam jasno vidio da na mjestu očiju bijahu dvije rupe zalivene voskom.

“Ko, ko, si ti?” - zamučao sam glasom koji kao da nije bio moj.

Vrisnula je poput groma “Morenaaaaaa!”

U neku ruku sam se obradovao jer pomislih kako su je komšije sigurno čule. Marica će sad zalupati metlom u patos, poslaće Obrena da mi kaže da smanjim muziku kao mnogo puta do sada. Međutim moja nada se već sledeći tren rasprši. Pavle nije reagovao na vrisak, spodoba raširi krila podiže ruku i mahnu njom kao da želi da otrese onu krv.

“Moraćeš da odlučiš!”, prosikta dok su kapljice padale na pod.

Tama se izli prvo u uglovima sobe, a zatim se navuče preko zidova i prozora dok napokon ne proguta Pavla i nas dvoje. Bijaše gusta tako da ne vidjeh ni sopstveni nos. Osjetio sam njeno hladno lice kako naslanja na moje, smrad njenog daha bješe teži od smrada bolničkog toaleta. Stresoh se, što od straha, što od hladne ledenice koja probi moje tijelo.

“Zaklaćeš ga i pružićeš mi svoj dlan da se napijem tople krvi njegove, to je ono što si mi dužan. Onda ćemo zaigrati i ti me nećeš više nikada vidjeti. Smatraj to zahvalnošću jer si me oslobodio!”

Pretpostavio sam da misli na Pavla, nešto me presječe u grudima.

Otvorih oči i shvatih da sjedim u fotelji. Televizor je bio ugašen. Stari časovnik na kaminu pokazuje tri sata i dvadeset minuta iza ponoći. Nikakvi zvuci se nisu čuli spolja, ulica je spavala mirnim snom. Skočih iz fotelje zahvalan što je sve bio samo san. Pogledah prema uglu i vidjeh Pavla kako spava na podu među igračkama. Odahnuh i odlučih da ga prenesem u krevetić. Zaputih se prvo prema kuhinji u namjeri da pijem vode. Držao sam čašu do pola punu kada se prozor iznenada otvori. Zavjesa zamlatara poput zastave na vjetru. Od iznenađenja ispustih čašu i ona se razbi o pločice. Zatvorih prozor i tada krajičkom oka spazih pokret. Pogledah ukočeno u tom pravcu, dugački pramenovi crne kose virili su ispod kreveta, a mrlja krvi poče da se širi tepihom.

Probudih se u fotelji sa daljinskim u ruci, televizor bijaše uključen i pojačan na maksimum. Stari časovnik na kaminu pokazuje tri sata i dvadeset minuta iza ponoći. Pavle se igra u uglu sa igračkama. “Šampione, ideš na spavanje” dobacih mu, ali on me ni ne pogleda. Ustadoh i pođoh u kuhinju da pijem vode. Taman kad čašu prinesoh ustima ugledah je u čošku kuhinje. Stajala je u sijenci i posmatrala me voštanim pečatima na mjesto očiju, čaša mi ispade i slomi se o pločice.

Probudio sam se u fotelji dok je stari časovnik na kaminu hipnotički otkucavao tri sata i dvadeset minuta iza ponoći. Znam da je tu u sobi, Pavle je zaspao na podu, među svojim igračkama, još prije sat vremena. Prišao

sam mu, a zatim ga nježno podigao. - Nije teži od dvadeset kila, pomislih. Inesoh ga iz stana i položih ga na debeli otirač u hodniku.

“Dijete će sigurno nabezbi ali će preživjeti noć”, prošaputah samom sebi u bradu.

Vratio sam se i sjeo u fotelju tražeći je pogledom po prostoriji, nije je bilo. Pomislih da je konačno otišla i zahvalih Bogu, a onda mi neko stavi ruku na rame, trgnuh se i ugledah Pavla.

“Što si me ostavio napolju?”.

Nasmješih se na silu i pokušah da mu nešto slažem, ali zanimemih kad ugledah nož u njegovoj ruci.

“Tata vidi šta sam našao”, podiže ga prema meni i iznenada ga zari u moj vrat. Krv šiknu kada mi oštrica prereza arteriju. Osjetio sam vrelinu sopstvene krvi, nije me boljelo. Začuh Pavlov glas kako mi govori na uvo - “odluči se!”

Probudio sam se u fotelji. Stari časovnik na kaminu pokazuje tri sata i dvadeset minuta iza ponoći. Ona je sjedila na stolici i koščatim prstima milovala Pavlovu kosu. Desnim krilom pokrila je njegovo tijelo. Zidovi moga stana su pulsirali, a iz pukotina na njima ispadahu crne ljuspaste bube velike poput upaljača. Skočih iz stolice svjestan svih prethodnih buđenja. Priđoh joj i oteh dječaka iz njenog naručja. Potrčao sam prema vratima i zgrabio kvaku. Nisu htjela da se otvore, ključ je bio u bravi ali sam ga uzalud okretao. Ona tresnu krilom o krilo, a zatim nam priđe. Pavle je i dalje spavao u mom naručju. Tada padoh na koljena i položih ga na tepih. Soba se okrenu oko mene i navriješe mi vrele suze na oči. Nije me bilo strah za svoj život, plakao sam jer nisam mogao da zaštitim sopstvenog sina. Dok sam jecao tepih se otvori pod nama i upadoh u crnu jamu.

Trgoh se iz sna, sjedio sam u fotelji. Stari časovnik na kaminu pokazuje tri sata i dvadeset minuta iza ponoći. Više ni sam ne znam koji se put za redom budim u fotelji. Pavle je zaspao među igračkama na suprotnom kraju sobe. U krilu mi je nož, onaj sa crnim balčakom dugačkog i širokog siječiva što sam kupio proljetos na pijaci. Ona leži na ormaru, a tamna krv kaplje sa police na policu. Vrijeme prolazi, ali stari časovnik pokazuje tri sata i dvadeset minuta.

“Da li je ovo san ili je pak java, šta će biti ako stvarno učinim to što traži od mene?”

Dok se pitanja roje u mojoj glavi ona me posmtra sa voštanim pogledom i čeka da se odlučim.

LOV NA MEDVJEDA

Ljuboslav je rano postao ugledan lovac, ne samo u plemenu Bjelojevića, nego i šire. Osvojio je mnoge trofeje i priznanja, ali jedan san ostao mu je nedosanjan. Medvjed na Durmitoru, kapitalac - jer njemu samo takav priliči. Nijemac bi za kapitalca platio oko četrdeset tisuća eura - u gotovini. Platio bi i on, ali sve moguće inspekcije bi mu sjele za vrat. Budući je kao direktor imao poslovne veze s šumarstvom u Žabljaku, odluči ići u lov na teret firme, ispostavi Šumariji narudžbenu i drugog svibnja krenu u svoju prvu noć čekanja.

“A ovaj moj je veliš zlatni?” - opet priupita Ljuboslav Dragana lovočuvara.

“Star je 28 godina. Nije ništa lošiji od onoga što ga je Tito odstrijelio kod Bugojna.”

“Samo da hoće izići.”

“Treba biti strpljiv.”

Ljuboslav je bio strpljiv. Trinaest noći. Od prvog mraka, kad utihne zujanje insekata, poj ptica, kliktaj orla, pisak divokoza, njiska konja, rika volova, zvon čaktara pa do rane zore, kada se i huk vjetra na Durmitoru drugačije čuje.

Četrnaeste večeri dok se penjao na čeku oćuti smrad mrcine.

“Već se dobro uščula. Ako večeras ne dođe, neće nikada” pomisli Ljuboslav dok su se penjali na čeku. Lovočuvaru ne htjede ništa reći.

Djed mu je pričao kako su se medvjedi lovili nekada davno. Hrabar ratnik ušao bi u brlog dok medo spava i smirio ga po glavi sjekirom. Ako ga ne bi udario kako treba od prve, onda bi od lovca postao lovina. Zbog te opasnosti izmišljena je čeka.

Maštareći tako upao je blagi zagrljaj sna, a u snu se nađe, a će bi drugo do u lovu.

Vidio je sebe u skupini od desetak mladića, kojima je prvi lov na medvjeda bi završni ispit za ulazak u svijet odraslih. Lovci polaze petnaestak dana prije početka svečanosti koja se, na Durmitoru, priređuje u Korovu čast. Ovaj put očekivala se neka inovacija u načinu lova. Mladi lovci nisu znali što bi to moglo biti, a stariji su nešto šaptali među sobom. Teška tišina zavlada dok je vođa lova, stari lovac znan i zvan Šapa, iznosio svoju zamisao o novom načinu lova. Kada je završio neki su s nevjericom mahali glavom.

No, Šapa je uživao takav ugled da se ni najstariji nisu usuđivali protiviti njegovu planu. On je sve već odavno bio zamislio, i što je najvažnije, pripremio. Mladom ratniku Ljuboslavu se dopala Šapina zamisao o lovu s čeke zbog toga što je isključivala nezgode i nesreće. Samo se nadao da će Šapa njega uzeti sa sobom na tu čekuu.

Ljuboslav je ležao na mekim krznima nabacanim ispod stare jelike, čije donje grane su se svile do zemlje i zatvarale prostor nasut suhim mekim iglicama. Radin i Šapa su bili na čeki nekih petnaest lakata iznad njega. Po dvojica su bili na čeki dok je jedan spavao u toplom brlogu pod granama kroz koje je i svjetlost teško ulazila. Kad je pošao da odmijeni šantavog Radina, koji je trljao svoju ozljeđenju nogu, Šapa je zamišljeno šutio. Još je nekoliko dana bilo do svečanosti, a medvjed se nije pojavljivao. Ružna brazgotina na lijevoj strani lica i samo polovica uha ulijevali su Ljuboslavu povjerenje u Šapu, ali petog dana on se nije mogao suzdržati da ne iskaže svoju zabrinutost.

“Nema ga!?” – prošap’ta.

“Doći će! Znam da će izaći...” - odgovori Šapa i utonu u svoju šutnju.

Slijedeće noći, negdje pred zoru, on i Šapa su opet bili zajedno na čeki. Bilo je ono gluho doba noći, kada i ćukovi prestanu s noćnim lovom. U onom trenu kada gusti mrak za nijansu izgubi svoju punu mrklinu, u trenutku kada se bijela vunena nit počinje nazirati u mraku Ljuboslav više nekim lovačkim čulom osjeti, nego što mu se činilo da čuje, malu promjenu u potpunom miru. Smio bi se zakleti da se i polovina lijevog uha i brazgotina na Šapinu licu pokrivenom gustim pramenom kose malo mrdnula. Poslije nekoliko minuta ipak se mogao čuti nešto kao lagani, teški, korak koji se svako malo prekidao. Stari medo izašao je iz svoga brloga i njušio.

Šapa lagano uze lovačko koplje u ruku i ustade, dajući mu znak da se ne mrda. Lagano je maknuo granu koja je bila na čeki kao maska. Trebao mu je prostor da bi bolje vidio i da bi mogao baciti koplje. Prošlo je još vremena dok ga nisu oćutili blizu čeke. Oprezno je prilazio. Pogleda prema obzoru i učini mu se da je dobri div Prijezda poveo božicu Zoru na proplanak kako bi bolje vidio velikog mrkog medvjeda koji se našao kod strvine.

Ljuboslav se sav napeo od išćekivanja čvrsto držeći koplje u ruci... Podigao je lagano ruku i spremao se hitnuti koplje. U trenutku kada je ruka krenula naprijed nevidljiva ruka božice Đevene ga je uhvatila i nije mu ga dala baciti. Svu snagu je usmjerio na to da se otme nevidljivoj sili i osvoji slavu mladoga lovca...

Trgnuo se i u tome trenutku shvati da ga lovoćuvar Dragan budi, držeći njegovu desnicu čvrsto kako ne bi napravio nepotreban šum. Po načinu na koji je to radio, stavljajući prst na usta, bi mu jasno da to nije znak za napuštanje čeke poslije uzaludna ćekanja. Nešto se događalo. Vrlo brzo je shvatio i što.

Poče se približavati golema sijenka. Bio je to medvjed. Polako je obilazio i njušio. Kada su se njegova leđa ocrtala u najpogodnijem položaju Ljuboslav podignu pušku i nacilja. Negdje između plečki. Pucanj kratko i prodorno probi gluhu tišinu, a tren potom medvjed se ispravi i riknu takvom silinom da mu se krv sledila u žilama.

U isto vrijeme dreknu i lovočuvar Dragan: “pogodio si, pogodio si”... Ljuboslav ga nije dobro ni čuo. Samo je gledao medvjeda koji se spusti na noge i pokuša pobjeći od mjesta njegova zlog medvjedežeg usuda. Desetak koraka je bježao teturajući, a onda se skljoka i smiri.

“Ne smijemo sada silaziti. Možda se pretvara da je mrtav” - objasni lovočuvar već znanu proceduru.

“Ništa zato. Sačekat ćemo do jutra” - složi se zadovoljno Ljuboslav jer je ispunio svoj san.

Lovočuvar se spusti na ležaj i pokri. On je svoju zadaću obavio te htjede malo otpočiniti prije jutra. I Ljuboslav se smiri te ga san prevari i vrati u onaj isti trenutak lova, koji je naprosto tražio da se završi.

Kada su se medvjedova leđa ocrtala u najpogodnijem položaju Šapa je dignuo koplje i snažno ga hitnuo. Ljuboslav je vidio kako se koplje zabija negdje između plečki, a onda se medvjed ispravio i riknuo takvom silinom da mu se krv sledila u žilama. U isto vrijeme dreknuo je i Radin ispod drveta, vjerojatno se trgnuvši iz sna. Tada se medvjed spustio na prednje noge, stresao, kao da se želi osloboditi neugodna tereta na leđima i pobjeći od mjesta svoga usuda. U tom trenu sva snaga u Ljuboslavu pređe u ruku i on hitnu koplje za njim. Pogodio ga je u zadnju desnu nogu. Poslije nekoliko žestokih skokova koplje se iščupalo iz noge, dok je ono u leđima stršilo očigledno duboko zabijeno pod lopaticu. Rika ranjene zvijeri probudila je sve u velikom krugu oko čeke. Kao da ni sam ne zna što bi, medvjed okrenu niz stranu prema izvoru. Sve se kršilo u njegovu naletu kroz mali kanjon, a rika i lomljava odzvanjaše još dugo u Ljuboslavovim ušima. Svi skupa krenuli su za medvjedom, kojemu je najzgodnije bilo ići niz vododerinu, jer svaki pokušaj da uđe u šumu nanosio mu je veću bol.

Kad stigoše do pojilišta medvjed već bijaše mrtav. Iscrpljenu životinju dočekali su lovci kod izvora i kopljima bez problema zaustavili. Medvjed je doista bio ogroman. Nitko od lovaca se nije sjećao da su većega ulovili.

Šapa je pozvao mlade ratnike da se okupe i gledaju kako se vadi iznutrica. Dok je on porio medvjeda jedan od starijih lovaca je ložio vatru od grana jelike. Dim je bio signal da je lov uspješno okončan. Iskusnom lovcu nije dugo trebalo da izvadi drob, a kada je iščupao medvjedovo veliko srce krvlju poškropi vatru od zelenih grana jelice, podiže srce i pogled iznad glave te zahvali Đeveni. Iz još toploga srca popio je malo krvi a onda dao mladim lovcima.

Kada je i taj ritual završen, vođa lova rasiječe srce popola i baci na prvi žar. Nije pustio da se dugo peče. Poluprijesno srce izvadio je s žara i odsjekao nekoliko komada. Prvi je pružio prema Ljuboslavlu, jer je uspio pogoditi medvjeda s čeke. Bila je to velika čast. Uzeo je komad i ponosno žvakao, a u mislima zahvaljivao Đeveni koja je zadržala njegovu ruku da mu sva snaga u nju pređe. Da ga njezina ruka nije pomogla, sad mu je već bilo jasno, on bi podbacio, i ne bi imao tu čast prvi kušati srce velike zvijeri.

Ljuboslav posta svjestan vesele graje. No, još nije bio načisto je li to graja mladih ratnika koji se slobodno izmiješale sa starima ili su to glasovi lovaca koji su dozivali njega i lovočuvara Dragana?!

Netko ga prodrma i on se probudi. Dragan je bio na nogama, a svi su već znali da je Ljuboslav odstrijelio medvjeda.

Bio je tu i lovac fotograf, nezaobilazni sudionik slavlja.

“Der Ljuboslave, stani s medvjedom da vas uslikamo” - zapovijedao je fotograf kao vrač koji vodi ritual.

Ne znajući koju bi pozu zauzeo diže nogu na svoju lovinu i fotograf ga tako ovjekovječi. Tada nije bio svjestan da onaj mladi ratnik, čiji lovački gen je nosio, to nikada ne bi uradio svome drugu u slavi.

Eh, Naporeli, Naporeli, zamalo si mi zlu sudbinu priredio, ali moja kapetanska čast bi te barem u posljednjem trenutku oslobodila krivnje, nek' i dalje tvoje kosti u podzemnim sprudovima prekrasne Ade Bojane počivaju u miru, dovoljan ti je i jedan *Merito* na savjesti, drugog bi ja prtio kroz stoljeća da je razlučena Posejdonova obrva htjela moju osmometarsku jahtu i deset duša na njoj otpremiti ravno na morsko dno.

U večernjim satima prošle subote, za strujanja prijatnog kolovoškog vjetrića, plovio sam sa društvom na svojoj jahti *Merito 2* prema Adi Bojani, kad se u čas podiglo nevrijeme. Horizont počеше parati jake munje, a s neba zadaždilo kao da je biblijska kiša pronašla procjep točno iznad naših glava. Neiskusnom u srazu s ovakvim ćudljivostima prirode, počeo mi je Naporeli prolaziti kroz glavu.⁵ Uspaničili smo se. Nevrijeme nije jenjavalo. Kad je udar groma potpuno onemogućio navigacijske uređaje, nije bilo druge, radio vezom smo zatražili pomoć.

Naš spasitelj se pojavio u liku zapovjednika patrolnog čamca Obalne policije. Desetak minuta nas je sigurnim glasom vodio preko pobješnjelih valova, a onda se dogodila ta nevjerojatnost.

Da smo otvorili usta od iznenađenja ne bi ih podivljalo more stiglo ispuniti s dovoljno pjene jer, još brže nego se podigla, oluja se smirila. Neometano smo doplovili do hotela na Adi. Odahnuli smo, a ja nisam zaboravio našeg spasitelja sutradan pozvati na ručak kojeg ćemo u njegovu čast prirediti na jahti.

Nije na nama da komentiramo mušku ljepotu, ali ovaj je bio zaista izvanserijski primjerak – visok, crnokos, pravilnih crta lica, široka osmijeha i toplih očiju. Bijela policijska odora još je više isticala preplanulost njegova tena, a s malom mjerom suzdržanosti u gipkim kretnjama dalo bi se zaključiti kako je često i rado bio u centru pozornosti. Bojan, to mu je bilo ime, za vrijeme druženja s nama ničim nije pokazivao da je nešto veliko učinio za nas, kao da mu je vađenje tuđih glava iz torbi nešto sasvim normalno i svakodnevno. Kad je poslije ručka servirana kava razgovor je živnuo; smijao

---

⁵ Naporeli je bio kapetan trogirskog jedrenjaka *Merito* koji je 1858. g. na ušću Bojane u Jadransko more u sličnom nevremenu doživio havariju i potonuo prim. a.

se dan, smijali smo se mi, a onda se Bojan naglo uozbiljio, poniknuo glavom, jer je netko od nas, u sasvim nevinu kontekstu, u bezazlenu smijehu, još jednom, ali pred Bojanom prvi put, spomenuo Naporelija.

Malo nam je bilo neugodno jer nismo znali koju poveznicu njega i trogirskog broda iz davnine smo nezgrapno dotaknuli. Kao po komandi svi smo zašutjeli. S njegove strane smo očekivali elegantno prelaženje preko upadice, ali nije tako bilo. Preko naših glava se zagledao u Adu Bojanu koja se u daljini presijavala na suncu domećući tihim glasom:

“Kapetan Naporeli nije bio običan kapetan na moru i potonuće njegova broda nije bila tek puka nesreća.”

Zašutio je, a kad je nakon malo vremena ponovo progovorio, ispričao se što kvari krasnu atmosferu nečim isuviše osobnim. Nekoliko puta je ponovio: “Oprostite”, a mi smo imali dojam da se namjerava dignuti i kurtoazno oprostiti od nas. Sad sam ja progovorio riječima koje su mi jučer stajale duboko u grlu:

“Gospodine Bojane, mi smo vama dužni ispriku. Mi o *Meritu* i kapetanu Naporeliju znamo tek nekoliko šturih povijesnih podataka, pa ako ovdje postoji neka priča ili legenda koja bi spominjanje broda učinila vrlo nezgodnim, voljeli bi da nam je vi ispričate da ne upadamo ponovo u nezgodne situacije.”

Upalilo je.

“Postoji priča, ali je vrlo duga.

“Imamo dovoljno strpljenja, a i žurba je ovdje veliki eksces, čini mi se.”

Nasmiješio se:

“Dobro. Dakle, u ranu zoru sedamnaestog srpnja tisuću osam stotina pedeset i osme godine isplovio je iz trogirске luke jedrenjak osebujna imena *Merito*, s deset članova posade i kapetanom Naporelijem kao jedanaestim. Bio je natovaren pijeskom i cilj mu je bio dohvatiti južnu albansku obalu. Kapetan Naporeli jest bio prekaljeni kapetan prekaljene posade, ali dvanaestom – slijepom putniku, točnije putnici koju su na brodu otkrili negdje u pola plovidbe, nisu mogli ništa jer nju su kalili bogovi. Bila je Posejdonova miljenica, jedna od prekrasnih morskih sirena koje se rađaju iz morske pjene i umiru s njom. Naporelijevom lisičjem mozgu nije bilo baš lako dokučiti božansko podrijetlo te djevojke jer ona na čvrstoj palubi njegova broda i nije bila ništa drugo nego to – obična, iako vrlo lijepa, djevojka. Ali, odabrani prepoznaju odabrane. Zaprijetio je svakome tko je makar i krivo pogleda. Sirena nad sirenama morskih dveri, ljepotica nad ljepoticama među kopnenim stvorenjima, sposobna za bezbolni prelazak iz jednog u drugi oblik po hiru ili čudi moćnog Posejdona. No, njegove planove s prelijepom Loom je kvarila opaka i urokljiva morska neman s tri jednooke glave – ta golema i nakazna hobotnica pratila je često Lou i njeni uroci su učinili svoje: od

najljepše sirene s najzanosnijim pjevom danju, noću se pretvarala u ružno stvorenje, ali s neizgubljenim pjevom.

‘Kad zađe među rabijatne, grubijane, kad one s tjelesnim manama svojim noćnim pjevom očara toliko da ovi ne požele vidjeti njeno ružno staračko obličje, povući ću svoje uroke, nek grubijani osvanu u skladnosti i ljepoti svoga tijela, a Loa postane i ostane najljepša sirena i najzamamnija žena. Ne uspije li u tome bit će trajno obilježena’ - bile su riječi morske nemani.

Rukavicu izazova moćni bog Posejdon je prihvatio. Kao mjesto još neviđena pokusa odabran je baš trogirski jedrenjak. Ne uspije li eksperiment, *Merito* će skončati na vodenu dnu, a Loa na morskim hridima u blizini sliva Bojane u more. No, Posejdon se poslužio i jednim malim lukavstvom za slučaj da akcija krene po zlu. U ružnoliku morsku momčad *Merita* ubacio je pristala momka, nek’ barem jedan preživi i ponovi akciju sljedeće godine, no, taj ni slučajno ne smije biti i onaj koji će sirenu pogledati. Kako se na brod sufijana i kepeca prokrijumčario ljepuškasti Lukijan to ni samome Naporeliju nije bilo jasno, možda tek mladićevu ocu, Antunu Alegretiju, vlasniku broda koji je maloga u zadnji čas ukrcao – nek se kali s iskusnijima, i neka, pobogu, odmara one svoje bolesne oči u mirnim plavetnilima.”

Bojan naglo ustane, zagledan prema rijeci što je na milju od nas uticala u more. Ne gledajući me, govorio je:

“Kapetane *Merita* 2, upalite motore i krenimo prema ušću rijeke jer kroz maglu vidim kako se tom mjestu iz suprotnog pravca približava *Merito* 1.”

Kao omađijan je došao do ograde jahte i rukama se čvrsto prihvatio za nju. Društvo ga je slijedilo. Primaknuli smo se sasvim blizu morskoj obali na kojoj je bilo mnoštvo kupača naturista. Klizili smo prema Adi. Od sinočnjeg Bojana ni traga. Bio je kao u nekom transu, pogleda stalno uperenog prema trokutastom otočiću. Nastavio je:

“U onom tirkiznom polusvjetlu sumraka prije stoljeća i pol, prekrasna Loa je bosim nogama skakutala po kvrgavu i masnu podu Naporelijeva trabakula i svakom od zahihotanih mornara namicala široki, crni povez na oči. Kad je došla do mlađahnog Lukijana zastala je i od preostalih nekoliko poveza izabrala onaj najuži.

‘Ljepotanko je, rezonirala je, ‘već svakovrsnu žensku ljepotu upoznao, od njega prijeti najmanja opasnost.’

No da se krasotica pomnije zagledala u njegovo lice probrala bi odnekud svileni povez jer je mladac imao ječmenac na jednom oku. Zadnji je povez, po sidrenju broda, primio Naporeli. Kad je pao gusti mrak, kad su šumovi s neba i glasanje iz mora podragali i izljubili utihu riječnoga ušća, krenula je seansa, zabrujale su najmilozvučnije žice iz Loinog grla priređujući tvrdim mornarskim ušima rajске melodije. Stiskale su se oči iza stisnutih

poveza, ali su i kretale ruke nagore kad se više izdržati nije moglo, no svaki takav potez pratilo je duboko Naporelijevo režanje, kao da je i on posudio nešto od Posejdona pa anulirao tri sloja mraka iznad svojih očiju. No, jedan se tog režanja nije plašio. Gnojni ječmenac ga je počeo strahovito peći, povez žuljati baš zato što je bio uzak i on ne izdrža te njegov donji dio prevuče preko kapka bolesna oka. Čak ni onda kod njega nije bila izražena znatiželja da vidi tu koja neodoljivo pjeva, ali ružna žena koja proizvodi takve melodije na alabastrenoj mjesečini i pred nepomičnim mornarima bilo je nešto previše intrigantno a da barem načas ne bi pogledao u njenu pravcu. Dovoljno za djevojčin krik, za Naporelijevo još žešće režanje, za stravu kad se brod počeo opasno ljuljati, more se pjeniti, a munje se obrušavati na elektricitetom prezasićeni zrak. Nije im bilo spasa premda je Naporeli u pojedinim trenucima svojim glasom nadjačavao i gromove. Potonuli su točno na rječnome ušću, između dva spruda, na zadovoljstvo troglave nemani i muku Posejdonovu koji su sve to promatrali. Lou su mjesni ribari sutradan pronašli raskomadanu na hridima morske obale, a onoga kome je bol ječmenca bio jači od sirenskoga pjeva, polumrtva i potpuno slijepa među travama riječne obale. Ovaj trouglasti otočić, današnji naturistički raj, gospodo, nastao je plavljenjem dvaju sprudova i nesretno potonulog broda ukotovljenog među njima.”

Zašutio je, spustio glavu na prsa. Očito je još jednom proživljavao ispričano. Potom se polagano vratio za stol, sjeo, što je, začudo, ponovo uradilo i svo moje društvo. Sad sam se i ja mogao pridružiti jer je brod stajao na mjestu, prepušten automatskoj navigaciji.

“Sad slijedi drugi dio – nastavio je. Posejdon se nije odrekao planova oko svoje prelijepa sirene koju je ponovo iz morske pjene oživio. Njenu noćnu ružnoću će zanavijek s nje skinuti ili će slomiti svoj trozubac. Ma, da je samo onaj ljepušasti mladi Alegreti izdržao ječmenačku bol, pa da je brod stradao po krivnji nekog drugog, ne bi on morao čekati stotinu i više godina da svoj eksperiment s nesretnom ljepoticom morskih dubina ponovi, to bi uradio već sljedeće godine. No, dobro. Prilika morske povijesti se ponovo ukazala kad je na naplavinama nesretnog trabakula niknuo pravi pravcati naturistički raj. Moćni Posejdon je smislio plan i ponovo se dogovorio s morskom nemani. Ovoga puta sve mora biti savršeno izvedeno, jer strpljenja za čekati sljedećih stotinu godina teško da će imati.”

“Što je bilo s Lukijanom, pitate? A što može biti s jednim razmaženkom, momkom kojemu je teže podnijeti bol ječmenca negoli gubitak cijeloga vida i utapljanje tolikog broja nevinih mornara? Alegreti, vlasnik potonula broda teško je podnio unesrećivanje sinovljevo, mnogo teže negoli Naporelijevu smrt njegovi srodnici iz jednostavnog razloga što nikakvih srodnika ovaj nije ni imao. No, pustimo sada trogirske muke, nove su Adine kušnje na vidiku. A sad ću ja vas nešto pitati kad vi mene niste. Može li slijepi bogalj, u što se

nesretni Lukijan pretvorio, i takav kakav jest, imati svog izdanka, može li ga ovaj, ako je odgovor potvrđan, u ičemu dostići? Pritom mislim na Lukijana do onog trenutka dok još nije prevukao uski povež preko bolesnoga kapka? Pa, molim vas, ječmenac se relativno lako da izliječiti, sa zdravim okom on bi bio gotovo savršen. Ha! Šutite. Ne samo da je taj bio lijep na oca nego ga je i nadmašio. I nije imao ječmenac, i nije u žiži našeg interesa, nego tek onaj njegov izdanak koji će se roditi pet generacija poslije, baš nekako u vrijeme cvjetanja naturističkog raja na ovom prekrasnom, ali čudnovatom otočiću. S tim momkom se ni ječmenački ni neječmenački prijašnji Lukijanovi porodi nisu mogli mjeriti. Bio je nemjerljiv i neuporediv. Kao da ga je sama Ada Bojana rodila. I miran je bio Miran. Jer je nekim božanskim dijelom svoga bića nepogrješivo znao da ona jednom mora doći na njegov otočić, govorašu uklet, s čime se on nikako nije mogao složiti, i velik k'o jedna Posejdonova suza, s čime su se sve suze koje bi on mogao isplakati za njom suglašavale."

"Što je to konačnost u ljudskome životu? Nekome i sumrak to može biti. Kapetanu Naporeliju koji je dopustio da u tom blagom nevidjelu jedna morska sirena njegovim mornarima veže oči prije nego ih pošalje u smrt."

"Kako se Miran odnosio prema pojavama konačnosti, recimo baš prema tim sumracima? Mrzio ih je. Oni su je odvlačili od njega, a on je bio lud od ljubavi za njom. Nije shvaćao zašto ga, ali baš napadno, izbjegava. Da je nezainteresirana ne bi joj smetala njegova blizina. Blanka je bila vlasnica turističke agencije, doselila se tek nedavno na ušće ove predivne rijeke. U tih nekoliko mjeseci njenog boravka tu nikad je nitko nije vidio poslije zalaza sunca. Bila je zatočenica svog posla, svoje hotelske sobe, svojih zagušenja u grudima kad je pod prozorom njena hotelskog apartmana divljalo more. U svakom razbijenom valu vidjela je trozub kojeg je moćnik podmorja tresnuo o tle - da li zbog nje, uzopćenice strahova jer odugovlači s okončanjem svoje kopnene misije, ili zbog njega, uzopćenika iskonskog zova iz svoje krvi, zova koji ga trga, guši i obesmišljava sva njegova gluha bdjenja (bio je sin Boga noći), a ne pronalazi put do nje?"

"Lijeno su se vukli dani i ljudi tog ljeta, ali tako neće proteći ta subota kad ju je jutrom spazio usamljenu na jednoj skrivenoj morskoj hridi. Odatle se bježati nije moglo a da neka od odstupnica ne bude u njegovoj uzburkanoj krvi. Izvadio je nož spreman odsjeći svoj prst i svakog daljnjeg dana po jedan ako mu ne odgovori na pitanje zašto ga zaobilazi u luku većem no što ga i more i rijeka mogu opisati oko Ade Bojane. Nisu pomogla njena uvjeravanja o krivome dojmu jer, kaže, ona je žrtva preteška posla, pionirskog na ovom području, no pomoglo je nešto drugo: bez riječi je skinula lančić kojeg je nosila oko vrata; on je na njenu dlanu ugledao zavjetni dar njene majke - zlatnu figuricu morske sirene. Nije prosipala riječi zaklinjanja, nije izrekla nijednu riječ; bljesnula je zlatna sirenica na suncu i svoj sjaj stopila s iskrom u njenu

oku, možda suzom, možda žalom, možda ničim od to dvoje ako on ne shvati da majke ovakovih bića uvijek skončaju u morskoj pjeni jer ne žele gledati sudbinu svojega djeteta kojeg je morsko Božanstvo otrgnulo od njedara i poslalo u pretešku misiju među ljude.

Prepukli su oboje. Plakali ljubeći se i ljubili se plaćući. On nikad, ali doista nikad ni kao dijete nije plakao pa tako nije ni sada – to je u njemu plakalo naviještenje neke strašne nesreće. A moguće da je to plakala i nesreća dugo odlagane sreće, tko će to znati.

Molila ga je samo da joj ne uskrati mir koji joj je današnjeg dana potreban jer dočekuje grupu specijalnih gostiju koji oko podneva trebaju doputovati s dva brodića, tako nekih pedesetak ljudi. S njima ima poseban plan. Obecala mu je sutrašnji dan, sutrašnju noć kad ovi gosti odu; sve joj je obećao kad je svoj stari zavjet, svoj nož, bacio u more.”

‘Do sutra’ – glasio je novi zavjet.

‘Do sutra’ – zavjetovalo se i more iza njih.

“Otišla je. On će na stijenama uz more ostati još neko vrijeme – nova sreća se trebala u svim detaljima opreza isplanirati. No, ono što mu nikako nije dalo da se vrati bio je lančić sa zlatnom figuricom sirene koji je ležao na podu, vjerojatno ga je ona ispustila u nekontroliranom žaru onih poljubaca. Cijelo biće mu se protreslo. Više no to sunce, cijeli dan će ga pržiti dilema: kad joj ga vratiti – još danas radi sreće koja je treba pratiti ili sutra kad će je on pratiti zajedno s njom?

Oko podneva dva brodića zaista osobitih gostiju uplovila su u pristanište. Da ne vrijeđamo bolesne, recimo samo da se u tjelesnim oštećenjima tih ljudi mogla vidjeti sva hirovitost prirode kad je ljudsko obličje u pitanju. Dočekala ih je Blanka i povelala prema hotelu. Ni ona ni oni nisu se obazirali na kriomična pogledavanja mještana.

Prošao je i dan, možda najduži u Miranovu životu. Je li on već donio odluku glede zlatne sirenice?

Negdje oko dvadeset sati krupna figura zaogrnutu u crno došetala je do hotelske recepcije najvećega hotela na otoku. Susret s recepcionerom značit će šok za obojicu. Ovome prvome jer Miran još nikad nije nogom zagazio u hotel, Miranu zbog onoga što je od recepcionera saznao. Odlučio se za benignu priču vraćanja lančića: neki dječak ga je pronašao na tlu kojim su prolazili oštećenici gospođice Blanke; malac misli da ga je upravo ona izgubila, ali nije siguran.

‘Molim vas da joj izgubljeni predmet odmah uručite.’

‘To nije moguće. Gospođica Blanka je prije pola sata napustila hotel.’

U Mirana je ostalo još toliko prisebnosti da uzme lančić natrag rekavši kako će je on večeras ili sutra potražiti.

‘Blanka je napustila hotel’, bubnjalo mu je u ušima dok je odlazio. Ako je u ovaj sat izišla iz hotela, mora izići i iz priče da je nitko nikad po mraku vani nije vidio. Netko ju je morao vidjeti, još bolje, netko je ‘mora’ vidjeti, a taj što mora biti ću ja. Dogovor, djevojko, sklopljen jutros na onim hridima ne vrijedi jer ti si ga prva prekršila.

No, Miran je ipak bio mekana, pjesnička, duša iz mora. Nije ju želio pronaći da joj napakosti, da joj prigovori, maloprije je samo kratkotrajni bijes njime vladao, sad je počeo slutiti da je u nekakvoj opasnosti.

Prokrstario je cijelim otokom. Ništa. Mjesec mu je pomagao, ali i odmagao, ljubav u srcu isto tako. Kad je već skoro odustao, ugledao ju je, zapravo: ugledao ih je. Na jednoj uzvisini dobro zaštićeni gustim grmljem i stablima. Ne bi ih ni uočio da nije čuo pjesmu, tihu i opojnu, srsi su ga prozele kad je razaznao glas koji pjeva. Prišuljao se. Od onoga što je ugledao morao je tri puta protrljati oči. U polukrugu nagih tijela, onih ‘posebnih’ od jutros, onih sa psorijatičnim, krastavim licima, grbama na leđima, devijantnim udovima, sjedila je ona, također naga, i sklopljenih očiju i dlanova, neobično nježno, nadasve zamamno pjevala. Zajedničko nagim slušateljima koji su sjedeći formirali tri polukruga bilo je to što se nitko, za milozvučja koje je uranjalo u zidove od stabala i u njima nestajalo, baš nitko nije ni pomaknuo dok su je, s povezima preko očiju, slušali. Ali, ono što ga je mnogo više šokiralo negoli vijest da je napustila hotel, bio je njen izgled. Kao da to nije bila Blanka: smežurana koža lica i tijela, oči duboko u dupljama, ruke koščate. Starica, prava starica, s anđeoskim glasom. Dobro, dojam njene ružnoće je malo i mjesečina pojačavala, ali temeljni dojam je ostao nepromjenjiv.

Sutradan oko podneva susreo ju je u pristaništu. Manje neuglednu no sinoć, no s vidljivim borama, upalim očima i strašno, strašno umornu. Htjela ga je prekorigiti pogledom, htio joj je nešto reći o lančiću, no knedla mu je zastala u grlu. Vratio se dogovoru kojeg samo oči nisu poštivale. ‘Posebni’ su sad bili posebni po nečemu drugom: s tjelesnim manama kao i jučer, oslovljavali su se, diveći se jedan drugome, kao da tih mana uopće više nemaju:

‘Kako sjajno izgledate, gospodine Smith!’

‘Hvala, i vi isto, na vašem licu više nema nijedne crvene fleke.’

‘O, gospođo Rozy, pa vi skoro više da i ne šepate. Divno!’

I svi su tom svom posebnom komplimentiranju dodavali i ono drugo, opće – kad su se divili izgledu njihove nadzirateljice Blanke:

‘Gospođice Blanka, jutros ste prekrasni, izgledate neodoljivo.’

Ona se smiješila i uzvraćala jednako lijepim riječima. Svi su se ukrcali na brod, ona mu je nekako očima signalizirala da idu na kraći izlet.

Miran je bio zbunjen. Od te zbunjenosti nije odmah ni primijetio kad se brod, netom se otisnuo od obale, zapalio te počeo tonuti.

Da, Mirane, sjećaš se pitanja koje smo postavili kad smo te predstavljali: što je to konačnost u ljudskome životu? Za Naporelija je to bio sumrak u kojem je njegov brod otišao do vraga, ili samo do Ade Bojane, a tebi? Je li to ljubav koja sumnja ako se pojave dvije borice na licu ljubljene? Je li to vijest da je tvoja voljena konačno napustila hotel i otišla tamo odakle se ne vraća: u ovu zapaljivu smrt koja vatrom steže njen vrat na kojem više nema one zlatne sirenice? A ti kažeš da si je volio, da si bio spreman prste na svojim rukama odsijecati da bi to dokazao. Je li? A znaš li ti, sine Boga noći, da bi te ona i tako sakatog jednako voljela, premda joj ti ni te dvije borice na njenu licu ne možeš oprostiti. Moćni bog mora će naći načina da joj te manjkavosti s lica izbriše, a kakvog li ćeš načina pronaći ti da spereš svoju sramotu jer sad mirno promatraš kako nju guta plameno more?

Očevici kažu da brži trk čovjeka u tom pristaništu dosad još nisu vidjeli. Miran se bacio u more u suludoj želji da spasi svoju ljubav. Ubrzo je nestao pod valovima kao i brod koji je gorio.”

Bojanov glas je utihnuo. Omamljeni od priče, gotovo smo zaspali. No, omamu je brzo razbio krik koji nije došao niotkud drugo nego iz ustiju nekog od nas. Brod, mnogo veći od naše jahte, išao je ravno na nas; malo prisebniji su primijetili da ni Bojana u našem društvu više nema. Skočio sam, trebao sam sad odigrati njegovu ulogu spasitelja s početka priče. Uspio sam u posljednji čas upaliti motor i izbjeći sraz koji bi za jahtu bio poguban. Brodnasilnik je mirno nastavio prema pristaništu na Adi. Razbiješnji pratili smo ga u stopu da vidimo to lice kapetana-ubojice. No, za minut-dva za to nitko od nas neće mariti. Naime, mornar koji je prihvatio konop za vezivanje broda nije bio nitko drugi do čovjek koji nas je sve vrijeme pričom raspljivao i uspavljivao – tko drugi nego Bojan, a prvi putnik, točnije putnica, koja je nogom kročila na drveni mostić za izlazak bila je jedna prelijepa plavuša. Mogao bih se zakleti da sam i u tom sumraku primijetio kako joj je nešto bljesnulo za vratom, i slijedom svih fantastičnih činjenica ovdje iznesenih da se lako zaključiti kako se radi o figurici morske sirene.

GNIJEV ZABORAVLJENE BOGINJE

Negdje u dolini Lima u XV vijeku...

Išla je užurbanim korakom po mraku gazeći samouvjereno kao da je znala svaku stopu ovog kraja. Njen gospodar, ili bolje reći brat, biće jako bijesan kada sazna šta je uradila. Nije mogla više izdržati u tami, osjećala je kako iz dana u dan, iz godine u godinu, iz stoljeća u stoljeće gubi snagu. Postala je besmrtnica osuđena na samoću i nemoć. Žudjela je da se još jednom osjeti moćnom. Ona, Morana, pred kojom su nekada drhtali, bila je zaboravljena. Sada, na tim prostorima gdje su se njoj nekada klanjali i prinosili joj žrtve, žive ljudi koji se mole nekakvom Gospodu i Alahu, dok su ona i njena besmrtna porodica prognani u zaborav da tiho trunu i postaju sve slabiji. Nikome to nije tako teško palo kao njoj jer nekada bješe vjesnik zime, boginja noći i smrti, a sada, kada je ova zemlja bila natapana krvlju više nego ikada, niko se nije sjećao nje. Nijedna umrla duša već vjekovima nije bila namijenjena njoj. Njene sluge su odavno postale prah i pepeo. Razdirala ju je ljubomora na njenu sestru Vesnu prema kojoj je sudbina bila naklonjenija, jer ljudi, i pored svojih novih bogova, sjećahu se još Vesne u danima kada bi sunce nadvladalo tamu. Sjećala se drevnih vremena kada bi je njen gospodar i brat, jednooki Stribog, donosio među podanike objavljujući na taj način da sada nastupa "Moranino doba". Drhtali su ljudi što od hladnoće, što od straha, a njeno besmrtno tijelo bi tada ustreptalo više nego ikada. U tim trenucima njenim venama tekla je moć...

Sa sjetom se sjećala tih vremena, svako malo pogledujući iza sebe da vidi da Stribog nije poslao svoje sluge Vjetrove da je traže. Ugledala je neko svjetlo i pratila ga, čula je ljudski žamor i nastavila kao hipnotisana ka njemu.

Radojica bješe momak stasit i viđen. Sa svojih dvadesetpet godina živio je sa starom majkom. Snažan i pošten momak bješe omiljen u svom kraju. Oca Milorada i dva starija brata izgubio je u buni protiv Osmanlija prije više od deset ljeta. Sa njim te noći bješe Jovan, sin seoskog kneza, čista suprotnost Radojici, kako karakterom tako i stasom. Kao najstariji knežev sin, on je iz godine u godinu preuzimao sve veću brigu o očevom imanju. Ovaj nemilosrdni gazda je zbog nekog duga iz prošlosti te noći je tjerao Radojicu da radi na kneževoj njivi pod svjetlošću vatre koju bjehu založili. Dok Radojica

marljivo rađaše, Jovan je kružio oko njega i hvalisao se očevim bogatstvom, kako će to jednog dana sve biti njegovo i da će svi od Stambola do Beograda pričati o knezu Jovanu. Skakutao je povremeno na veliki kamen koji je služio kao međaš za kraj te livade. Radojica se trudio da ga ne sluša, nije mu dalo mira to što će njegova majka brinuti i ostati kraj svijeće cijele noći u strahu šta joj je sa sinom. Na njemu nije bilo tragova umora, mada je radio od prvih pijetlova pa evo već do gluve noći. Znao je da se svaki dug mora vratiti i nije se bunio.

Morana je neko vrijeme iz tame slušala ovaj, ne razgovor, već monolog Jovanov i pažljivo osmatrala obojicu. Prošli su vjekovi od kada je posljednji put govorila sa ljudima. Radojica je podsjeti na njene nekadašnje podanike, ovako stasit i plavokos, dok Jovan bješe nešto potpuno novo, vidjela je da je po godinama vršnjak sa Radojicom, ali po građi i karakteru bješe sav jadan. Razmišljala je koji će od njih dvojice postati njezin novi podanik – prvi nakon više vjekova. Osjećala je da u Radojičinom srcu nema mjesta za tamu, dok Jovanovo srce bješe svo u crnilu. Nekada moćna boginja poželje da osvoji srce ovog stasitog mladića i da ga pridobije za sebe. Znala je da bi sa njime povratila makar djelić svoje moći. Žudjela je da se napokon, poslije dugo vremena, osjeti živom. Razmišljala je neko vrijeme i onda riješivši da im se otkrije zakorači.

Radojica je čuo kako Jovan zastaje u sred neke rečenice i da je za tren prestao čak i da se kreće. Zastao je sa radom i pogledao šta je to zaokupilo Jovanovu pažnju. Njivom, ka njima, kretala se silueta. Nakon par trenutaka ta silueta postade crnokosa mlada djevojka sva obučena u crno. Imala je neku sablasnu ljepotu koju nikada ne vidješe za svoga života. Obojica su je gledali kao omađijani. Slušali su kao djeca o vilama, ali nikada o vili obučenj u crno. Nijesu ni na tren mogli odvojiti oči od nje... imali su utisak da lebdi njivom. Sada je već bila tik uz njih. Stajali su jedan do drugoga i nijemo je posmatrali. Spustila je ruke na njih, nijesu ni pokušali da se odbrane. Tog trena kada ih je dodirnula sve je stalo, više se nijesu mogli pomaći. Ugledali su njen osmjeh kako se širi dok su se ispod tamno crvenih usana probijala dva bijela očnjaka. Počela je da ih obuzima jeza, ali se nisu pitali sa svojom sudbinom. Klekli su pred nju.

Onog trena kada im se Morana približila osjetila je kako, zahvaljujući što poštovanju što opijenošću njenom ljepotom, moć počinje da joj se vraća. Onog trena kada je spustila ruke na njih osjetila se više živom nego ikada u posljednjih par stoljeća. Gledala je gladno Radojicu. Tako je jako željela da ga preobrati u svog slugu. Naredila im je da kleknu, poslušali su, a onda je sveviđecim očima boginje pogledala u srce prvo Radojice, pa Jovana. Osmjehivala se jer je našla ono što je tražila.

Dok Radojica i Jovan kleče, osjećaju kako su povezani ovom tako čarobno lijepom, a opet sablasnom ženom. *Radojica u glavi odjednom vidi slike koje se vrte kao neka sjećanja. Ne prepoznaje ta sjećanja kao svoja. Pokušava da se fokusira na ono što mu se odvija u glavi. Vidi Osmanlije koje ulaze u kuću i jednu ženu koja počinje da moli dok pokušava da ga zaštiti. Ne hajuci za nju, ubijaju je i nastavljaju ka njemu ponavljajući opet i opet jedno isto pitanje – “Gdje je knez?” Prilazi mu crni, visoki vojnik, sa dugim brkovima, krvavog pogleda, i odiže ga od zemlje opet mu postavljaajući isto pitanje. Osjeća kako se u tom trenu pomokrio. Svuda oko njega je krv i Radojica čuje kako odgovara na to pitanje nekim tuđim glasom i govori da se knez prurušio u kmeta i da se nalazi u vodenici. Osmanlija se grohotom nasmija smatrajući to kneževo lukavstvo suvišnim jer je dobio nalog da sjeku glave sve dok ne posjeku kneza. Ne želeći dalje da gubi vrijeme, odbacio je dječaka i naredio svojim ljudima da se pokupe jer knez nije tu, već da idu ka vodenici. Radojica čuje sebe kako rida i zatim odlazi do tajne prostorije u kući gdje se nekom obraća riječima:*

“Tata izađi, napokon je sigurno.” U sobu ulazi knez i počinje da grli uplašenog dječaka.

Radojici je sve konfuzno u glavi, vraćaju mu se slike, osjeća kao da mu je srce napuklo. Zna da je njegov otac ubijen baš u vodenici i da su se nakon toga Osmanlije povukle bez najave, onako kako su i udarili na njih. Osjeća kao da mu sve u tijelu puca. Shvata da je Jovan krvnik njegove porodice. On je taj koji je uputio Osmanlije na njegovu porodicu kako bi zaštitio svog oca. Zbog tog Jovanovog postupka Radojica je izgubio oca i dva brata. Zbog te odluke on i majka su izgubili budućnost. Osjetio je kako mu naviru misli o tome šta bi bilo da je te noći knez izgubio glavu kao što je i bilo zapisano da se desi. Njegov otac i braća bili bi živi, proširili bi svoje imanje. Možda bi otac Milorad postao seoski knez ali avaj, sve to je srušeno. Ovaj isti Jovan, koji se prema njemu sada ponaša ovako i tjera ga da radi od svitanja do gluve noći, je glavni krivac što su on i njegova majka izgubili sve.

Osjetio je kako ga olovne noge podižu i kako se kreće sporo, kao u nekoj izmaglici, ka velikom kamenu oko kojeg je tako radosno do prije par minuta skakutao Jovan. Podigao ga je lako kao da je igračka i krenuo nazad ka Jovanu koji je i dalje bio na koljenima pred sablasnom neznankom. Prišao mu je, podigao visoko kamen iznad Jovanove glave i u najvišoj tački zastao na par trenutaka. Sjetio se stare majke kako sada vjerovatno sjedi kraj ognjišta i moli se Gospodu da joj čuva sina jer joj je on jedino što je od života ostalo. Znao je da Jovan zaslužuje i strašnju sudbinu od smrti, ali ako ga sada ubije ubiće i svoju majku. Za smrt, u to vrijeme, jedina kazna bješe smrt. Nije želio da majka oplakuje novu humku, njegovu, ispod starog hrasta u dvorištu gdje ih bješe trenutno više nego među živima. Ispustio je kamen tik kraj Jovana. Pogledao je tajanstvenu vilu. Više nije bila tako lijepa, bila je čudovište iz naj-

strašnije noćne more. Na licu joj se čitao bijes. Okrenuo se i pokušao brzim korakom da se što više udalji. Osjećao je da ona nosi opasnost.

Morana je bila bijesna. U trenutku kada je Radojica podigao kamen mogla je da osjeti kako joj moć navire u srce i onda, sasvim iznenada, nešto se u ovom momku prelomilo, pojavila se neka svjetlost u njegovom srcu koju ona nije mogla spoznati i sve se srušilo. Sada ga je posmatrala kako pokušava da pobjegne. Željela je da osjeti njezin bijes, jer Moranu niko nikada nije izigrao.

Jovan je ustao. Znao je da je Radojica otkrio njegovu tajnu i znao je da, ako ljudi u njegovom kraju saznaju za to, izgubiće uticaj i on i njegov otac knez. Ni sam ne znajući kako, našao se uz kamen. Bio je svjestan da ga nije kadar podići, ali osjećao je da tako mora postupiti. Podigao je kamen kao da nema težinu. Žurio je preko njive za Radojicom i koliko god ovaj pokušavao da ubrza korak, Jovan ga je sustizao. Nije mu smetao ni vjetar koji je počeo da duva iznenada i snažno. Bogovi nijesu naklonjeni Radojici. Jovan ga je pristigao na samom početku njive...

Tu noć seljani pamte po olujnom vjetru koji je oborio mnoge lugove, pamte je i po tome što je Jovan, sin seoskog kneza, izgubio razum. Iste noći nestao je bez traga, za sva vremena i pošteni Radojica. Na početku kneževe njive u toj noći nikao je hrast identičan kao u dvorištu pokojnog Milorada. Ne zadugo Radojičinu majku, Miloradovu udovicu, smrt je presrela kraj čudnovatog hrasta. Danima prije toga kitila ga je i obraćala mu se sa "Sine moj jedini."

Morana je te noći osjetila slobodu i moć poslije dugo vremena, ali je vjetar brata Striboga pronašao. Gnijev je iskalila na Radojici, ali je jednom za svagda shvatila da je prošlo vrijeme starih bogova. Te noći Stribog se zakleo da Morana više nikada neće vidjeti ni jednog jedinog čovjeka.

KRV MOJE KRVI

Dok sam hodala prema Centralnom uredu Tragača Istrapola, odgovarajući na poziv poslan preko *Personalnog očnog terminala*, pitajući se što žele od mene, prisjetila sam se riječi svoga djeda, starog zadrnog "Istrijana", da niti jedan novčić ne zvoni sam u džepu. Samo je bilo pitanje koji sam ja novčić i što sam skrivila da me lokalna policija zove na razgovor, imajući u vidu da sam i sama bivši *Molitelj*. Začudno je kako su ljudi kreativni u svome strahu i skloni su moliti za milost čuvaru reda i poretka, bez dostojanstva i samopoštovanja, ali su isto i kreativni ismijavati se sami sa sobom i zvati policiju posprdno...*Molitelji*. Od Lukijanove smrti nisam bila u centralnom dijelu Istrapola, megapolisa koji je pokrivao skoro cijelo područje bivšeg poluotoka s malim gradićem koji je služio kao središte lokalne vlasti koja si je sačuvala gradić u zelenilu, odvojen od ostatka Istrapolisa, kako bi uživali u miru. Pazin. Naravno da je tu bilo i središte kompletne čuvarske službe i gdje se moglo doći samo preko sletišta na poziv, ako vas već same nisu doveli... odvojeni da bi kontrolirali, odvojeni da bi vladali, odvojeni da bi plašili... odvojeni da bi bili sigurni.

Zgrada Centralnog ureda je bila standardna bijela kocka na tri kata iznad i još pokojim ispod, o čemu se moglo samo nagađati, s istaknutim natpisom i sloganom Čuvara; "Najbolji prolaze, ostali su građani", koji mi vraća osjećaj u ustima na onaj "divni" okus školovanja za čuvaru, kada jezikom dotaknem mjesto gdje bi se trebao nalaziti kutnjak, moj zadržani podsjetnik na brutalnosti programa i nehaj instruktora.

Narednik u prijemnoj kancelariji je bio standard birokracije od 90-tak kila u sivo plavoj uniformi, podbuhlog lica, kojemu su senzori registrirali momentalno moj ulazak preko PEROTerma, spojivši ga sa pozivom i mojim već registriranim dolaskom na sletišta. Šutke je utipkao podatke i pokazao mi da krenem prema liftu koji se trenutno otvorio. Nije me niti pogledao, ali je već sve znao o meni, dok su senzori odrađivali svoj posao, prateći svaki moj otkucaj srca dok sam hodala prema liftu.

Naglo ubrzanje za dolje na liftu bez ikakvog displeja i policajac koji me dočekao na izlasku samo su mi potvrdili da se nešto čudno dešava, jer ispitivanja se nisu vršila u podzemnim kancelarijama, nasuprot uvriježenom mišljenju, jer za time nije bilo potrebe. Ionako je to bio grad samo za biro-

kraciju, a zna se, da oni ne čuju i ne vide dalje od svoje kancelarije. Čuvaju svoje zdravlje.

***

Zrake živog ljetnog sunca osvjetljavale su kroz ekran arhaičnog televizora zadimljeni kut prostorije, obasjavajući osobe koje su sjedile pred njime, viša i nepoznata, asketskog stasa, neodređene dobi s obrijanim, srcolikim licem i malim, škiljavim očima, koje su se skrivale u naborima vjeđa... i Ivor. Nizak, sklon debljanju i proćelav. Popunila sam sliku, falile su riječi, dok su gledali neku očajnu emisiju u vječno repriziranom programu hrvatske televizije, koja im je izazivala čudne tikove na licu, između smiješka i gađenja.

Saznanje je došlo kao vodeni val, dok sam shvaćala da mi PEROTerm ne radi i da oni još i ne shvaćaju da sam tu, kada sam čula diskretno kašljanje moje pratnje, dovoljno jako da nadjača zvuk televizora.

“A, tu si, konačno. Dugo ti je trebalo. Ti je let bio ugodan?” - Ivorove oči su bile u suprotnosti s nježnim tonom i pratećim dobrotornim smiješkom koji mi je sugerirao da se ne pravim pametna.

“Je, hvala.”

“Nego da te upoznam, ovo je naš kolega iz Zetskog megapolisa, Vuk Šćepanović.”

“Drago mi je, kolege me zovu Šćepan mali, pa možete i vi.” – rekao je pruživši mi ruku.

Kratka tišina je bila samo natjecanje u pišanju, procjenjivanje kome se više žuri, a da nitko ne pokaže inferiornost.

Prvi je pokleknuo Ivor, pa je bilo očito da su negdje, neke stvari, krenule ubrzano nizbrdo...

“OK, da ne duljimo puno. Šćepan zna tvoju priču, a ja ću skratiti njegovu za tebe. Onaj moždani virus koji je pogodio tvog Lukijana i njegovu ekipu etnologa na LONetu je i dalje aktivan i po svemu je ponikao s rubnog područja Zetapolisa, točnije s planine Sinjavine, ali tamo ima malo čudnije posljedice od našeg virusa. Tamo si je ekipa ‘popušila’ drugačiji virus, ali će ti Šćepan više reći o tome...”

Lukijan je bio Kratitelj, koji je zarađivao na LONetu prodavajući Tehnofrikovima koji su se furali na kulturu sažetke knjiga, dok se nije navukao na knjige o hrvatskoj i indijskoj mitologiji i pokupio moždani virus koji ga je koštao policijskog metka... Šćepanov glas me prizvao natrag iz ponora sjećanja.

“Kod nas je situacija slična kao i kod vas, moždani virus se proširio VIRTermom i preuzima PEROTerme empatičnih osoba, izazivajući stapanje fikcije i stvarnosti, tako da zaraženi nisu više svjesni što je stvarno a što ne, samo za razliku od vaše zaraze, naša je dirigrana i svi zaraženi misle da

su Tatomir, bog mjeseca i lopova, i to praktciraju. Možete misliti kako to sada izgleda, kada više ne znaš tko je potencijalni lopov, a naši podaci su bezvrijedni, modus operandi ne postoji, a otisaka domaćih osoba ima toliko da ne možemo dokazati ništa, jer se lopovi preklapaju po mjestu i vremenu počinjenja.”

“Pa, valjda ste nekog locirali i uhvatili od počinitelja ili...”

“Ili. Točnije, nakon što počine krađu i negdje dostave plijen, ne sjećaju se ničega, osim što im aktivnost u korteksu odaje prisutnost virusa. Da vam ne pričam priče, najčešće su prijatelji ili članovi obitelji, pa zbrojite rezultate.”

“Otrprilike milijun prema nula za majstora virusarka?”

Kiseli izraz lica kod Šćepana mi je pokazao da mi je procjena bila blaga.

“Dobro, i što se to mene tiče?”

“Tiče se svih nas. Virus se proširio na sve megapolise u regiji i samo je pitanje dana kada će zavladati kaos.”

“I opet, Ivore, kakve to veze ima sa mnom, ja odavno nisam *Molitelj*.”

“Nisi, ali imam ovlasti zamoliti te da se aktiviraš, sa svim beneficijama, bez zvaničnog statusa, kao stručnog suradnika da nam pomogneš i budeš prikriveni istražitelj u Zetskom megapolisu, a u krajnjoj nuždi mogu ti i narediti, budući da još nisi isplatila Istrapolisu novac za svoje školovanje, ali bih radije da ti se to i plati. Uostalom, nemaš li i ti trunčicu krvi Zetapolisa po pradjedu?!“

“Moj pradjed nikada nije živio u Zetapolisu, već u malom selu na planini Sinjajevini, iznad rijeke Tare i malog gradića Mojkovca, koji odavno više ne postoji i krv nije Zatapoliska već brđanska od roda Rovčana. Ja znam svoje pretke, a ti?”

Moja insinuacija da ne poznaje svoga oca, lecnula je Ivora, ali se pravio da je nije čuo.

“Pa i radi se o tvojim precima. Gospodin Šćepanović je zatražio našu pomoć jer smo mi spriječili zarazu, ali mu je ne možemo pružiti legalnim putem, jer je vrlo vjerojatno da tvorac virusa prati događanja na VIRTermu, pa ćeš ući u Zetapolis kao turist u posjeti davno izgubljenoj rodbini, a Vuk će te voditi okolo kao porodični prijatelj dok ne locirate širitelja virusa. I da, trenutno ti si nam najbolji izbor. I ne, nemaš pravo pitati zašto. Duguješ mi i to je to. Polazite za 10 minuta, sve što ti treba čeka te u lakoletu.”

***

Put je brzo prošao uz gomilu podataka kojima me filao Vuk, tako da sam dobila širu sliku o svojoj porodici. Gomila tradicionalista koji žive u zaštićenom području nacionalnog parka jedine još nezagađene rijeke u regiji... moj pradjed je običavao pričati da su ljudi pili vodu direktno iz rijeke i

prali robu na njoj, ali smo mu se uvijek smijali kada nas nije čuo i mislili da fantazira... ispada da je to stvarno i sada... čovjek se uči dok je živ. I radoznao. Što je više pričao, žudila sam vidjeti planinu i rijeku.

Sletište, potpora od lokalnih Čuvara, briefing, priprema za izlazak, sve je prošlo kao u snu, brzo, nejasno i nebitno. Sve dok me Vuk nije prizvao u gorku stvarnost u lakoletu koji se treba spustiti na Sinjajevinu.

“Problem je gospođice Morana, što je mogući počinitelj lociran u Donjim Poljima u zaštićenom bazenu rijeke Tare u krugu vaše porodice, i zato nam vi trebate.”

“Ivor je to znao, zato tolika tajanstvenost?”

“Da, ali je izričito tražio da vam to tek sada kažem. Nije htio da odbijete. Znaite, vi ste nam jedina šansa kod ovih tvrdoglavih brđana. Nikako im ne možemo stati na kraj. Pecare, krivolov u zaštićenim šumama, upadi u mreže, nikako da prihvate civilizaciju. Čak su neke od njih nazivali i Vladikama... Nebitno za vas, ali nama to predstavlja smetnju i želimo je se riješiti. Ovako ćemo...”

***

Rodbina kao i svaka rodbina, nakon pretresanja rodoslovlja, zakučasto je zaključila da je prapradjed Veselin brat od praprastrica Vukića i da rodoslovno stablo odgovara po prezimenu do mog oca, ali da se cijela grana zauzavlja kod mene kao zadnjeg potomka, ženskog na žalost, koji neće pronositi slavu njihovog imena. Najveće su mi nedoumice predstavljali izrazi kao “brat od strica” za što sam zaključila da je u stvari zрман, uz pokoju domaću šljivu i cijelu rodbinu koja se sjatila na upoznavanje. Sve je bilo normalno, dok na red nisu došli mlađi članovi porodice. Čim sam ih vidjela onako moderno obučene s ožiljcima od nošenja PEROTerm, bilo mi je jasno da je tradicija zamijenila mjesto s pragmatičnošću u otporu sustavu.

Dok je glava porodice, pradjed Radoslav nazdravljao, po tko zna koji put, mojem dolasku, ulazna vrata i prozori su eksplodirali u nizu usmjerenih eksplozija koje su otvorile put Čuvarima s dvoglavim orlom na oklopima s čime se poklopila kakofonija dječjih krikova i šuma grlenih glasova.

“Stoj, ne mičite se!”

“Ruke na potiljak!”

“Dole, dole na pod!”

“Ruke da ih vidim, lezi, lezi bagro!”

Sve je bilo gotovo bez imalo otpora u minutu-dvije, nakon čega je ušao Vuk Šćepanović skidajući svoj PEROTerm i stao ispred mene, te je nastao muk u sobi.

“Hvala što si mi ih sve dovela na jedno mjesto, Ivor je tvrdio da ti je obiteljska crta jača strana i da si odana obitelji, pa zahvaljujući tome ja ću napredovati, a ovi tvoji *geaci* će uskoro naučiti što je vlast.”

Dao je znak rukom i čuvari su počeli u tišini izvoditi članove obitelji. Odjednom sam shvatila da u se svi predali i da šute... kupuju nekome vrijeme. Znali su. Znali su da sam zmija u njedrima, a primili su me kao svoju... zvuci izvana i krikovi žena značili su samo jedno.

Brza pomisao mi je prošla kroz glavu... *Lažni car Šćepan Mali*. Od tuda mu nadimak, Sotonin soj. Poslan da satre brđane...krv moje krvi.

Udar je došao i prije nego što sam ga vidjela, usmjereni virus u Čuvarске PEROTerme i svi su počeli posrtati. Mlađi naraštaj je dobro obavio svoj posao.

Prije nego što sam i pomislila, moje tijelo se sjetilo treninga i pištolj je počeo lajati prema Čuvarima. Iznenađenje Šćepana je bilo očito prije nego što mu je alibladski šok metka velikog kalibra izbacio očne jabučice iz duplji, a ostalima nisam stigla ni vidjeti lice.

***

Kažnjena sam ostankom u krugu rodbine, da se naučim čojstvu i junaštvu predaka, ali to je neka druga, duga i bolna priča.

Rodbina je obavila posao čišćenja po planini vrlo efikasno, s onih par bježećih Čuvara. Mi smo ipak potomci brđana, starih Slavena i znamo da nas naši bogovi čuvaju.

A ja, ja sam ipak Morana, božica smrti, zime i nesreće.

Tihomir Jovanović
CRNO CVEĆE

Crni vetrovi
Jedra crna dojedriše
Utrobe korablja
Horde crne iznedriše

Čovek je postao jak, ponosan. Bogove retko zazivaše jer pomisli da su čelik i vatra dovoljni da ovlada svetom. A bogovi tek ljude zaboraviše, osim u danima dima paljenice, kada su žrtve prinošene kao znak zaveta. Ali dođe dan kada ljudi bogovima i oni njima zatrebaše. Jer dođoše drugi ljudi, drugi bogovi sa ledenog prestola da na tron hrastov zasednu.

Dva gavrana Hugin (Misao) i Munin (Sećanje) doleteše do Asgarda, Odinova staništa i prenoseše mu da negde na jugu postoji toplo more, gde je zemlja rodna lozom i maslinama i gde su utrobe žena plodne. Čuvši ovo Odin pozva vojsku bogova i ljudi svojih da pođu i tu zemlju njegovom načine. Valkirama zapovedi da konje krilate prežu za one koji će poginuti u ratu za njega i do Valhale, večnog boravišta ih dovedu.

Počеше se kovati mačevi i koplja, štitovi činiti. Drakari se porinuše u talase ledenog mora. Miris drva i mraza, miris kože i dima. Zveket mačeva, smeh ljudi i buka mora, sve se pomeša kada sa severa krenu vojska bogom svojim Torom predvođena.

San devojku mori
San javu joj govori

Miljana je čudan sanak usnila. Probudila se u znoju, a postelja nagužvana od borbe koju je u snu sa Čortom vodila, dok ju je noćas pohodio.

Podigla se u polusedeći položaj. Još je bila slaba da ustane i čekaše da joj se snaga u udove vrati, a misli se od sna očiste.

Još neko vreme je videla brodove koji pristaju na obale pešćane. I videla je ratnike sa rogovima kako pale i ubijaju ribare i žene. Krv je lila kao vino iz buradi razbijenih. Ptice su prhnule i pobegle u nebo i dalje u brda kamena...

I sada je čula te ptice. Kružile su u jatu koje je zatamnelo jutarnje sunce kao gradonosni oblak. Njihovo glasanje stvaralo je nesnosnu buku. Kao u

snu. Samo ovo više nije bio san. I upita se ona da li i ono noćas beše samo san.

*Pastira starog lepa kći
Brojinoći broji duge dane
Kad ćeš doći moj dragane
Al odgovara jojgavran ptica
Gavran ptica crna zlosutnica
Nit će doći niti mu se nadaj
Već ti crnog cveća venac pleti
Na krilima tuge k njemu poleti*

“Dedo” - pozva ona svog dedu, sa kojim živeše na katunu u planini, od kada joj je otac nestao u talasima olujnog mora, “Čudan sanak sam usnila. Plašim se za Vukana!”

Starac je privi u zagrljaj i u njene nozdrve uvuče se miris vina i koza. I oseti srce koje mu tuče ispod kožuha.

“Ne boj se dete, samo san, biće sve u redu!”

Lagao ju je. I on je čudan san usnio, onaj isti koji bogovi svima poslaše ali joj ništa ne htjede reći. Samo je ponavljao da će sve biti u redu i da će Vukan uskoro doći.

Jedino što je Miljana mogla učiniti je da umilostii bogove i ode do potoka koji je hućao nedaleko od kolibe. Potok je dalje išao do reke a zatim zajedno sa njom do mora, tamo gde njen dragi vojuje sa ljudima i bogovima slovenskim. Do mora gde bog Voden stoluje.

Nabrala je livadskog cveća i načini vence koje zali suzama svojim, zatim ih položi u vodu i pomoli se Vodenu da dragog njenog sačuva, posmatrajući kako voda odnosi cveće sve dalje niz slapove i sedre.

Ptice su još kružile nebom. Njihova buka je bila manja ili se ona privikla na nju. U jednom trenu požele da je i sama ptica pa da se digne u visine i baci pogled ka moru ili odleti tamo da bude... A onda se upita šta bi ona tamo mogla da uradi. Ništa kao žena, još manje kao ptica. Osim da vidi borbu, krv, ranjene i mrtve...

*Narastoše cvetovi crvene boje
Namesto nektarom slatkim
Leptiri krvlju se poje*

Gamajun ptica, poslanik boga Velesa nebom je letela i sa drugim pticama se družila. Ptice svih krajeva sveta sretale su se i među sobom zborile, tajne delile, gde šta videše i čuše, odakle kiše i vetrovi dolaze, gde požari i ratovi plamte.

I ču Gamajun za crne brodove što ka zemlji slovenskoj plove i polete ka Svargi da Velesa pronade i da mu kaže da pašnjake i pastire zaštiti svoje. Da ostale bogove upozori da svoje brane. I svi se uznemiriše do Černoboga i Morane koji nestrpljivo sukobe čekaše kao priliku da sebe kao vredne iskažu i čutaše dok ostali bogovi većaše.

Al uzalud je Stribog pokušao oduvati brodovlje crnih jedara od svojih obala. Uzalud je Voden uzdizao plime i talase i brodove zapljuskivao, da ih u dubine odvuče i načini ih kovčezima boginje Morene. Brodovlje je dalje jedrilo bogovima severa vođeno.

Na obali ih dočekaše munje boga Peruna ali ih Tor čekićem svojim primi u sebe i na obalu vrati. Nije bilo nikoga da se odupre prvom naletu hordi koje kretoše u pljačke, ubijanja i silovanja. I kretoše u potragu za vinom i hranom obećanom. I ženama tople krvi.

I onda bog sna slovenski pohodi svoje ljude u noći, muškarce jake i mlade, one koji mogu snagom se suprostaviti neprijatelju i svi isti san usniše.

Svi sanjaše paljenje kuća i vinograda. I žene svoje koje posmatraju dok ih rogati ratnici obeščašćuju. I decu svoju gladnu i uplakanu. I pozva ih gospod snova da dođu i učine boj zajedno sa bogovima svojim protiv tuđinskog naroda i bogova i da ako zavet ispune više neće morati žrtve prinostiti jer ako njima dobro bude biće dobro i Svetovidu, Višnjem i Perunu.

I Vukan isti san usni. I ranim jutrom sa Miljanom se oprost i ona mu maramu da rukom svojom izveženu, vukovima po kojima i ime svoje dobi po rođenju. I zavetova se da će ga čekati i njegova il ničija biti. Sakupi se mlađež sa brda i dolova i ka moru sinjem kretoše...

I tu zatekoše slike svojih snova i svojih strahova. Ušli su u boj sa ratnicima severa i bogovima njihovim. A njih beše odveć dok sa pučine dolaziše još crnih jedara.

“Svih mi bogova staroslavnih!” progundā Vukan.

A bogovi nisu imali koga zazvati.

I jurnuše ljudi na ljude, bogovi na bogove. I ljudi ginušeā bogovi ne mogaše umreti dok u ljudima na njih ne zgasnu sećanja.

***

Miljana je ponovo sedela kraj potoka i plela venčiče za boga Vodena. I kada spusti venčić u vodu kraj nje slete ptica da vodom se napoji. A kada utoli žeđ ptica progovori:

“Ti dragog čekaš da se vrati, on je dobro sada...”

Miljana se trže, otkuda to ptica kao čovek zbori ali se obradova silno da je Vukan živ i zdrav. A ta ptica beše Gamajun, koju je Veles poslao da vesti od naroda donosi. I znala je ptica šta će posle biti ali ne hte reći devojci, već samo kaza:

“Težak boj se vije danju, tek noću malo se predahne jer onaj ko u noći pogine ne može puta naći do večnog boravišta...”

Zamisl se devojka po ovako kaza:

“A da Svetovid usred noći nebo osvetli i da ljudi i bogovi naši juriš učine kada neprijatelj se tome ne nada...”

Obradova se ptica Gajamun. Slete devojci na dlan i ona je pomilova pre nego što polete da Velesu novosti saopšti.

Al' tek što polete ka gospodaru svome iz grma izletoše dva vrana gavrana Hugin i Munin, poslanici boga Odina, koji čuše razgovor i napadoše pticu Gajamun, koja leteše tamo amo pokušavajući se izvući i odneti glas bogu Velesu. No dva gavrana behu jači i oboriše je i počеше kljuvati. Miljana ustade i htede ptici pomoći, da gavrane otera vikom i drvljem koje na njih baceaše, no oni behu preko potoka bučnog i brzog te ne uspe u nameri. Tada iz grmja dolete jedna strela i probi pticu Hugin, a druga zauvek umiri Munina, te Gamajun odlete, mesto Svarogu ka moru gde se bogovi za boj odsudni preseliše. Devojka se okrete ka žbunju iza sebe i vide svog dedu gde spušta luk i strelice dok posmatra pticu koja leti u nebo.

“Đedo?” upita ga devojka, “Otkuda ti ovde?”

“Eh dete moje, videh te gde ideš ka potoku pa se uplaših da nešto zlo od sebe ne učiniš.”

“Samo sam Vodenu venčice htela isplesti...”

“Da, videh to,” uzvрати starina i doda, “a onda čuh da govoriš sa nekime i sakrih se da vidim sa kime zboriš. I tako... ostalo znaš.”

“Znam đedo, sve znam samo jedno ne znam...”

Ni on nije znao i jedno je slutio, a drugom se nadao. Ali ne reče ništa drugo do:

“Hajdemo dete kući, čeka stado da na pašu pođe...”

***

*Usred noći tamne sunce sinu
U boj krenuše junaci
Za slobodu i bogove da ginu
Pobeda im krvava beše
Mnoge duše ka nebu uzleteše
Čekajuć Valkire il Morenu
Do carstva večitog da ih povedu*

Odin se dugo nadao da će Hugin i Munin doći i doneti mu glasove o tome šta smeraju Sloveni i kakvo je stanje na bojištu. A onda shvati da dva vrana gavrana više neće donositi abrove i da odluku mora doneti po svojoj

mudrosti. I zapovedi bogovima i ljudima svojim da tu noć odmore i sutra zorom krenu svom snagom i završe započeti posao.

Al kad severnjake san savlada i kada im bogovi njihovi lepe snove podariše a more sasvim presta se mreškati na nebu zasija sunce kao usred bela dana i slovenski ratnici juriš načiniše, čamcima, brodovljem, strelama i kopljima zapaljivim. Prikupiše se ribari sa obala, pastiri sa brda. Doleteše ptice sa mora i gora i počеше ratnike Odinovne kljuvati i oči im vaditi.

Stribog i Perun poslaše oluje i munje pre nego što se bogovi severa do-setiše šta se zbiva...

Boj beše dug i krvav dok bogovi slovenski vojevaše protiv bogova severa, vinom i slavom privremenom opijenih. Ljudi slovenski u srcu noseše vatru slobode noćnim suncem zapaljenu. Jurišali su i sa mislima o slobodi svojoj i voljenih ginuše. A ratnici severnih bogova, opijeni poput svojih bogova i ne znajući šta se dešava i otkuda sunce kada mu vreme nije predadoše duše Valkirama koje jedino behu vazda budne i ne utonuše u pijanstvo...

I ne mogaše one sve ratnike do Valhale odvesti koliko ih je bilo za carstvo večito pa vojskovođe narediše povlačenje a mamurni bogovi severa se učutaše i skriše od naroda svoga...

***

A kad novi dan osvanu, kada noćno sunce zgasnu, a jutarnje se javi iza brda, a trava se vlagom orosi, sve beše tiho. Vetrovi i ptice i narod vraćao se svome.

Miljana se probudila. Noć je provela bez snova jer i bogovi sna behu sa narodom koji je vojevao. Prve misli bile su joj ka Vulkanu usmerene, da li je živ i zdrav. I pođe napolju da za Vodena venčić isplete.

*A kad dođe tamo, samo na zemlju pade
Svo cveće u crno obojeno beše
I iz boje njegove sve saznade.*

TAJNA USPAVANE DOLINE

Pre početka vremena, toplo prolećno jutro mazilo je obale Kaledonije. Užurbane sveštenice hrama Meseca su vršile poslednje pripreme za večerašnje slavlje. Njih pedeset odabranih iz svih okolnih plemena su podjednako bile uzbuđene i odgovorne za noćasnju inicijaciju. Pozitivna energija se širila. Izaslanici sva četiri carstva su pristizali. Istočno, Severno, Zapadno i Južno kraljevstvo imali su svoje posebno uzdignute tronove. U opštem metežu niko nije primetio značajne poglede dve starice. Gestove koje su samo one razumele i izmenjale. Jedna za drugom u gužvi sulagano, ne privlačeći ničiju pažnju, pošle ka šumi.

“Oliv, draga kćeri moje majke, nisam te videla od detinjstva. Ostarala si” kroz suze je govorila starica obučena u dugu tamnoljubičastu svilu.

“Amelija, sestro, bojala sam se da te nikada više neću videti! Nadam se da ti je gavran donosio moje rune. Trudila sam se da sve prva saznaš. Oprosti mi, nisam mogla da sačuvam Knjigu. Znam da je ovo moja poslednja noć, ali Velika Majka mi je svedok da to nije u mojoj moći. Ne veruj nikada Južnom carstvu. Sve loše dolazi od njih. Noćas se smeju, a ne slute kakav su bes Boga navukli. Nemam čaroliju, ni Knjigu za večeras. Ona je u Severnom carstvu, zato tako likuju i nadmeno sede. Prodao me je čovek. Greh je moj što sam volela smrtnika. Došao je kao izaslanik Južnog carstva i dok sam spavala ukrao je Knjigu vremena. Poštedela ga je moja ljubav i to što sam znala da nije bio svestan šta radi. Iskoristilo ga je Severno carstvo, ucenilo. Kada im je predao Knjigu vremena, oslobodili su mu sestru. Protiv toga nisam mogla.”

Amelija je tiho vrisnula i ustukla. Tišina je napravila zid između dve žene. Brzo se pribrala i pokretom devojčice, popravila je haljinu, prišla sestri i nežno je poljubila u čelo. U uglu oka radala se suza koju nikada Oliv neće videti. Amelija je bila jedna od najmoćnijih čarobnica koje je vreme do tada imalo. Nikada ni jedna Vilinska vladarka ili bilo koja druga nije smela ništa da uradi dok ne bi prvo konsultovala Ameliju. To je bio princip po kojem se čuvala vremenska i prirodna ravnoteža.

Osećala je ona i znala, da se već neko vreme mešaju vojske iz Severnog carstva, ali nije verovala da će imati toliko hrabrosti. Još joj je Olivina glava bila između dlanova, prodoran pogled dve sestre je razmenjivao slike. One u detinjstvu nisu pričale, jedna drugoj su u tišini čitale misli. Tako nisu imale

bojazni da neko može da ih prisluškuje.

“Oliv, znala sam za tvoju ljubav. Dolazili su glasnici. Sreća je što niko nikada nije saznao da smo sestre. Čarobnice i Sveštenice Majke Zemlje uvek su bile pretnja jedna drugoj. Dok sam ja vladala sa svim materijalnim, ti si gospodarila elementima. Majka nam je dala podjednake moći. Ova noć ujedinjuje i neprijatelje. Znaš šta si uradila. Neću da pustim da ti se život završi u mukama, ne zbog nas. Vile Istočnog carstva su mi donele spise Dana budućeg. Niko ne zna da stvarno postoje. Oni su legenda. Tu je sve zapisano. Nisam htela da verujem. Ti si bila gospodar događaja i sveta. Pošto večeras nema inicijacije, moć je u rukama vlasnika Knjige. Ubrzo će sve da okuje led. Kada ni praha ne bude više od nas, kada Zaborav zagospodari, tada će ove obale Kaledonije da nasele ljudi. Sledbenice tvog reda proganjaće i paliće. Sa Istoka doći će nova religija koja će da nas potre. Vlast će da bude u rukama ljudi. Ubijaće nas, progoniti, a da nisu svesni da im upravo mi držimo svet u Vaseljenu. Ljudi se boje svega što ne razumeju i to, kao po pravilu, uvek unište. Sujeta im neda da se pokore moćima prirode i Vaseljene. Doći će dan kada će od čoveka da naprave Boga. Draga moja Oliv, niko neće da posumnja u mene. Mesečev kamen i tvoje rune moraju da se sačuvaju radi ravnoteže i vremena. Pokušaj da ih odmah spojiš u jedno, ako udružimo dar, možda uspemo da kroz vreme vratimo naše moći.”

Vreme je neumitno teklo. Dve sestre su u tišini pravile najsloženiji i najtajansveniji obred koji je ikada urađen. Kada je sve bilo gotovo Oliv je sa nežnošću uputila zadovoljni pogled, pun nade Ameliji. Bez reči je ispružila ruku i čekala. Na dlanu joj se našla bočica od plavog kristala. Oliv treba da isije tečnost. Obe su znale da to nije kraj. Smrt je samo drugi oblik života, ali ono što ih je plašilo je činjenica da se ne izgube Olivine moći. Oliv je verovala Ameliji i izabrala je radije smrt nego oduzimanje moći od nje i naslednika. Pre nego joj je kristal dohvatio usne i kap se slila na jezik Oliv je nežno poljubila ruke svoje sestre i šaputajući:

“U dalekom kraljevstvu Juga, postoji zemlja slična ovoj. Zemlja galeba i orla. Kamene litice i more se bore svakog dana za prevlast. Zemlja je crna, šuma je crna, gora je crna. Tamo živi čovek koga sam volela. Sakrila sam ga od kralja Severnog carstva. Njihov bog šuma Stribor mi je dugovao uslugu i pomogao mi je u skrivanju. Promenio mu je ime, tako je izmakao demonima Severa. Rune mi pokazuju da je na sigurnom i svakoga dana oplakuje našu ljubav dok se Bogovima moli da mu uzmu život. U životu ga drži samo naš sin. Sinu je dao ime po sebi, Vuk, onako kako ga je Stribor prozvao. On zna da dok se kroz vreme nastavlja ime postoji nada. Vuk ima neke moje moći, ali ne zna za njih. Da bi ponovo oživela magiju Mesečevog kamena, Majke Zemlje, ti ćeš znati šta treba da radi. Na tebi je samo da kamen sa runama stigne do nekog njegovog potomka i do daleke zemlje. Jedini ključ

da magija uspe je ljubav. Neka nosilac prstena bude žena, a druge polovine Mesečevog kamena neko od mojih i Vukovih potomaka i potrudi se da se pronađu i prepoznaju kada za to dođe vreme.

***

Olivera je tužno gledala kroz prozor od venecijanskog stakla. Kći velikog knjaza srpskoga i žena Gospodara sveta Bajazita, sa svim počastima primljena je u ovaj mistični grad na moru. Misli su joj lutale. Sa blagim osmehom se setila Jelene. Nedostaje joj sestra. Iako gorda vladarka susedne države, malo ko je znao njene slabosti i nežnosti. Olivera voli Dubrovnik i sve počasti koje ovde dobija, ali kolevka umetnosti i kulture, ovog puta nije mogla da je zadrži. Istog trena je pozvala sluge da je pripreme za put. Morala je da vidi sestru. Dužd je bio iznenađen odlukom. Šta ima ta južna, mala zemlja, što veliki Dubrovnik nema?

“Ima moju sestru i njenog sina” mislila je Olivera u sebi. “Nije bitno koliko je i kakvo kraljevstvo, važni su ljudi i svetinje koje braniš u njemu.” Ove misli je nisu napustile sve do Duklje. Zaronjena u svoje misli, put joj nikada lakše nije pao. Dugo nije sanjala staricu u ljubičastoj svili. Noćas u odmorištu joj je opet došla u san. Preplašena se trgla i više nije oka sklopila. Svaki put kada bi je sanjala, imala je osećaj da čuje njene svilene nabore kako šuščaju i da oseća miris belog narcisa. Olivera to nije umela da objasni kao ni ovaj san. Poslednji put je sanjala u Persiji, kao zatočenica, kada se Bajazit ubio zbog njene časti. Išćupo joj je srce. Od tada nije umela da voli ni da oprost. U trenucima kada je bila nervozna i kada su joj se sećanja svetila, nekontrolisano bi okretala stari prsten. Ovog trena se zagledala po prvi put u njega i bi joj čudno što je još uvek kod nje. Skoro bezvredan, polovičan, urađen od srebra, sa nekim izgraviranim kockicama i u svakoj nerazumljiv znak. Beli, prozirni kamen kome je nedostajala jedna polovina, kao da je hipnotisao vlasnike. Niko nije želeo da ga se odrekne. Dobila ga je preko Jelene, rođake Karla I, koja je rodila naslednike prestola. Pričaju i danas da ni na venčanju nije htela da ga skine. Dok je bila devojka i ona je mrzela Jelenu i sve priče o njoj, kako stari sve je više razume. Isti taj prsten, koji vek ranije nije Jelena skinula na venčanju, nije ni ona kada je Bajazit baca pod njene noge najveće blago. Tada joj je u snu žena u ljubičastom rekla da prsten čuva životom. “Magija je u njemu i ako ga izgubiš biće mnogo krvi. Žena koja ga ima osuđena je na traganje. Tragaće za mirom koji će imati kada nađe onoga sa drugom polovinom Mesečevog kamena.” Spas je bio u prstenu i ljubavi koja treba da ih sastavi. Starica je molila Oliveru da oslobodi misao i sluša srce. Amelija joj je rekla da se zaustavi na mestu sa kojeg se vidi Skadarko jezero. Naći će jednu dolinu okruženu visokim brdima. Dolina gdje se odigrala najveća bit-

ka u doba Vizantije obrasla je u paprat i mahovinu. Rekla joj je starica da tu napravi konak, a sile Vaseljene će da urade svoje. Svoju postelju neka smesti ispod najvećeg hrasta. Kada sluga bude rekao da se vidi dolina Tunje koja je nekoliko sati hoda do njene sestre na jezerskom ostrvu, neka izričito zatraži da tu prespava. Olivera je rešila da tako i uradi. Istok je naučio da nije sve onako kako izgleda.

***

Vuk je živio blizu Skadarskog jezera. Sin svog oca. S kolena na koleno nosili su isto ime. Svom jedinom sinu je dao isto ime. Legenda je bila da sve dok imaju ime i ostanu na ognjištu zlo neće moći da ih pronade. Bio je besan na život i pretke koji su mu ostavili taj teret. Gledao je dečaka koji mu se igrao oko nogu. Žena je umrla na porođaju, drugu nije hteo. Srce je bilo kamen. Nije hteo da izda pretke, mada nije video svrhu življenja u ovoj zabiti. Uživao je sve plemićke počasti i mogao je da bude u dolini Zete u ravnicima, a ne ovde gde ni konj ne može stazom da ide, niko osim čoveka i koze. Plemićku krv je pokazivao samo u sve češćim bojevima. Danas je posebno uznemiren. Odavno je nije sanjao. Dva puta u san mu je došla žena, ali je nikada nije razumeo. U zelenoj svili, riđe kose, priča mu da mora da traži, da ne odustaje. Pominjala mu je Knjigu Vremena, ali nikada nije uspeo bilo šta da shvati. Jedino bi pamtio miris divljeg belog narcisa. Noćas je sanjao, bledu u izmaglici. Pričala je nepovezano, gubila se i vraćala. Govorila je da je malo vremena ostalo i zakljinala ga krvlju da ne odustaje. Rekla mu je da ode u Tunje, da noć provede tamo na svom imanju kod hrasta, a ostalo će samo da se sastavi.

“Kamen koji nosiš oko vrata ispod košulje izvadi da se vidi.” rekla je.

Vuk se kolebao. Dosta je izmišljenih priča i magije oko njihove loze. Ljudi su počeli da zaziru od njih. Vladika im je rekao da je nečastivi tu prste umešao i da se Bogu moli. Ogromno zlato je dao u prilog manastirima, ali olakšanja nije bilo.

Rešio je da popodne ode do imanja u Tunjima. U trenutku kada se u popeo na brdo iznad Tunja, sa druge strane od pravca Cetinja i Kotora spuštala se svita. Iz daljine je razaznavao zastave velikodostojnika i obeležja careva. Besan na san, na ženu u njemu okrenuo se i krenuo kući, ne videvši i ne sačekavši povorku. Neka ih, neka prenoće na njegovoj zemlji, ali doneo je odluku. Neće više plemstvo da mu se smeje što je zatvoren u ovim vrljetima. Uzeće Vuka i još ujutru će napustiti ovo mesto. Jedino će Mesečev kamen od nasleđa predaka da ostavi sinu. Nikada ni jednu priču i legendu neće da mu kaže, želi da njegov Vuk bude dobar hrišćanin, bez tereta na duši i nekih bezvremenskih priča koje će da mu slome život. U amanet će mu ostaviti da

se više ni jedan muškarac u plemenu ne zove Vuk. Onaj ko bude imao moć, neka ponese to ime. Vremenom ime se zaboravilo i niko se ne seća kada je poslednji Vuk došao u Tunje.

***

Osamsto godina kasnije Vuk je sedeo na steni sa koje je pucao pogled na Tunje. Čudno, ali ova njegova dolina je jedino mesto u okolini gde nije mogao da koristi mobilni i internet zbog signala. Nije mu to posebno smetalo, zato je i voleo ovo mesto. Samo na ovom kamenu je osećao da materijalni svet koji ga okružuje je na izmaku, i da je sav industrijski i tehnološki napredak u stvari i propast planete i civilizacije. Sedeo bi satima i zahvaljivao precima što su mu u nasleđe ostavili komad mira. Poštovao je njihovu mudrost jer se nikada nisu odrekli ove zemlje. Mesto na kome je vreme stalo. Od paprati, po kojima je selo i dobilo ime, ostao je po gde koji žbun, ali mir je i dalje prisutan. Vuk ga je ljubomorno čuvao za sebe i delio ga je samo sa ljudima koje je voleo. Stena na kojoj sedi mu posebno znači. Parče kamena koje su njegovi roditelji obožavali. Prisjećao se kako su ga kao mališana često vodili u šetnje. Majka, iako nije bila sa ovih prostora, učila ga je da voli svaku travku, da poštuje ovu dolinu. Iako po nasleđu pripada njegovom ocu, ona je kao jedino ovde bila srećana i našla spokoj. Ona mu je i dala ime, kada su se svi smejali, jer nije bilo moderno.

U mislima su mu još bile zelene oči devojke koju je juče okrznuo pogledom na ostrvu. Sada se kaje što nije duže ostao, ali su mu grupe turista smetale i rušile mir. Dolazili bi po Skadarskom jezeru da vide Bešku, gde je Jelena ćerka cara Lazara, Balšina majka i sestra princeze Olivere sahranjena. Tražili su crkvu svetog Nikole u kojoj je Jelena Anžijska zamonašena. Vuku je smetao taj profil većinom neobrazovanih turista koji se nisu dali podučiti. Možda bi on juče i ostao, ali osećao je jak nemir. Prvi put oko vrata nije imao Mesečev kamen. Bio je ljut na sebe kako ga je u žurbi ostavio u kupatilu. Niko u očevoj porodici nije znao odakle je tak kamen. Generacijama nije korišten. Prenošen je sa kolena na koleno, ali bi obično stajao u škrinji. Majka ga je pronašla dok je tumarala po ruševinama kuće predaka. Probudila je Vuka i onako sanjivom jednogodišnjem dečaku je stavila Mesečev kamen oko vrata. Muž je bio zbunjen, ali nikada njene odluke nije dovodio u pitanje, jer je bio svestan da ona poseduje neku nesvakidašnju moć. Sanjala je ženu u zelenoj svilenj haljini koja joj je ispričala čudnu priču. Haljina i lice žene su se jedva razaznavale u izmaglici. Žena iz sna je bleдела, samo su se obrisi nazirali. Vukova majka je saznala istinu i nijednom nije dovela san u pitanje. Sinu je prenela svoje saznanje tek pre nekoliko godina, kada je odrastao. Vukov otac je brzo nakon toga izgradio novu kuću na mestu predaka. Mnogi su govorili

da je lud, da celo bogastvo ostavlja u zabačenom selu, ali on je verovao ženi i sinu. Vuku se zakleo da nikada neće prekinuti tradiciju.

Misli mu je prekinuo miris divljeg narcisa koji je dolazio niotkuda. To mu se često dešavalo u poslednje vreme. Iz daljine je čuo žamor. Prizor mu je izazvao bes. U pravcu hrasta je video grupu turista koja je nekako pronašla ovo mesto i spremala se da kampuje. Odlučio je da ih otera sa svoje zemlje. Uvek polome grane starog drveća i ostave plastično smeće za sobom. Dok se ljutito i hitro spuštao u dolinu iz tabora kampera izdvojila se devojka koja mu je išla u susret. Kada su se našli licem u lice, prepoznao je oči sa jezera. Bes je popustio i čuo je kao priča:

“Molim vas, da li biste mi pomogli? Prvi put sam ovde. Idem tragom spisa i istorije svoje porodice. Moji prapreci su potomci princeze Olivere i Jelene.” naglo je prekinula razgovor i sagla se da podigne nešto sa zemlje

“Ah, taj glupi prsten, danima mi pada sa ruke! Izgubiću ga negde!”

Dok je devojka govorila, kamen na Vukom vratu je blago reflektovao ljubičastu i zelenu svetlost. Oboje su to приметили. Nemo je skinula prsten sa ruke i u prazninu stavila drugu, identičnu polovinu kamena, koji se do pre neki tren nalazio oko Vukovog vrata. Razumeli su sve bez reči.

SA ONOM KOJA GMIŽE OKO MENE

Sjedeći u malom čamcu na Plavom jezeru i čekajući da riba zagriže, odlučio sam gdje ću sagraditi kolibu. Otkad sam se oženio Torom, roditeljski dom postade tijesan. Pošto je oko moje doline bilo mnogo šume, a ja vješt s drvetom, zamisao se ubrzo ostvari. Radon je dobar ribar drvosječa – govorili su!

Kad bez dječijeg plača u novoj kolibi dođe i napola prođe i treće proljeće, vračara Suma, vidjevši više puta moje namrgođeno lice, posavjetova me da pođem u Proklete planine i pronađem Jezero sreće. Uvjeri me da boginja Živa mnogima usliši želju pošto stignu na najviše jezero i preplivaju ga za punog mjeseca.

Kazivali su stariji ljudi da je zlatokosa boginja očarana “gorskim okom” među teško prohodnim planinama i hridima. Jezerce je i zimi i ljeti toliko bistro da se može piti umjesto vode. Okruženo visokim jelama, borovima i smrčama, najčešće se zeleni, a za lijepa vremena nebo se u njemu vidi kao u ogledalu.

Baba Suma mi reče još i to da boginja voli poljsko cvijeće. Pošto sam čuo da su joj ljudi nosili nakit i zlatnike, zamolih majku da mi podari svoju jedinu srebrenu narukvicu, naslijeđenu i brižno čuvanu. Ona istog trena iz drvene kutijice izvadi najvrijedniju uspomenu i poželi mi sreću. Suze joj nakvasiše zabrinute oči, a lice se zgrči od zloslutnje.

Noć uoči polaska više sam bdio nego što sam spavao. U zoru izađoh ispred kolibe i naklonih se istoku, zazivajući sreću od moćnog Svantevida. Obuzimala me studen kao da mi je kroz vene tekla hladna rijeka Ljuča i, umjesto u moje Plavo jezero, koje sam gledao s prozora otkad znam za sebe, uvirala u moja njedra.

Skupljena u gunj poput krivca, Tora me je ćutke gledala. Odlazak u planine plašio ju je; molila me je da ne idem, ima vremena, rodiće... Ali otkako mi Suma probudi nadu, nisam imao mira. I nije me bilo strah, mada su mnogi ostavili kosti na Prokletim planinama!

“Vratiću se, obećavam.” šapnuh Tori na rastanku.

U početku sam pješačio poznatim stazama. Naiđoh na proplanak koji je izgledao kao izvezen poljskim cvijećem pa ubrah veliki buket. Ubrzo stigoh i do uzvišenja na kome je, poput starca urušenog zdravlja koji čeka kraj, stajao

kameni zid. Gradina, pomislih, oko koje Crnbog i zli dusi često navraćaju! Dobro sam ih osjetio na svojoj koži - jedva sam ostao živ! Prvo, čim sjedoh da jedem, začu se snažan tutanj – velika stijena se kotrljala pravo na mene! Ni sam ne znam odakle mi snaga i brzina kojom sam skočio i za dlaku izbjegao smrt! Poslije se Crnbog opet javi: u jednom šumarku propadoh u rupu, vješto i s namjerom skrivenu. Kao da se zemlja otvorila! Majko moja! Jedva, više slučajno, u letu dohvatih mladu omoriku i uz pomoć štapa se izvukoh na stazu. Pogledah dolje, dno se nije vidjelo...

Ali, nisam odustao! Neka snaga i inat tjerali su me dalje!

U kasno popodne stigoh do širokog polja s vijugavom rječicom. Babino polje. Postepeno je prelazilo u šumovitu Planinu bogova, koja se uzdizala visoko, parajući nebo. Do Jezera sreće bilo mi je ostalo još malo hoda. Iako iscrpljen, išao sam što sam brže mogao. I baš kad podigoh glavu da vidim nekog orla, ugazih u živo blato.

“Živa, božice moja, preklinjem te, spasi me od Crnboga!” pomolih se, bez snage da poduzmem išta drugo. I stvarno: zemlja oko mene istog se trenu poče sušiti pa izađoh i nastavih ići ka cilju.

O ljepoti Jezera sreće oduvijek se pričalo, ali ipak nisam očekivao da će mi suze poteći kad ga vidim! Površina jezera caklila se kao da su se sve zvijezde prosule po njoj. Učini mi se da neko hoda po vodi.... U tom času mrak prekri cijeli kraj, ali uskoro zasja pun mjesec.

Prišao sam do jezera kako bih cvijeće i narukvicu bacio što dalje i ne oklijevajući zaplivao ka drugoj obali. Voda je bila hladna kao tek otopljen led. Skoro doplivavši, opazih ostrvce i isplivah. Potom zatvorih oči i ponavljah što sam glasnije mogao:

“Živa, veličanstvena boginjo života, roda i poroda, usliši naše molbe i podari nam dijete!”

Uskoro začuh glas:

“Veći si junak od svih koji su stigli! Boginja čuva hrabre! Predano želiš ono zbog čega si došao i zato će te Živa nagraditi!”

Poskoćih. Iza mene, kao usred dana, ugledah crnokosu djevojku bijelog lica i krupnih očiju. Imala je crn mladež na lijevom obrazu. Učini mi se da je predanom najljepši dragi kamen na cijelom svijetu!!

“Ne plaši se, Radone! Ja sam hridska vila Mažana, miljenica boginje Žive” reče i uze me za ruke.

“Čuvam planinu, jezero i ljude koji dolaze moliti našu boginju. Hajdemo među hridi, hladno ti je!”

Odjednom mi se učini da lebdim, a voda se okreće. Od uzbuđenja zatvorih oči i ubrzo ugledah prostoriju od svjetlucavog kamena.

Kao da smo svezani najčvršćim čvorom, vila i ja držali smo se za ruke. Sjedosmo na prostirku od cvijeća i zelenog lišća. Začu se frula i Mažana poče

plesati. Duga crna kosa letjela je zrakom, a njeno vitko tijelo vrtilo se oko mene. Njena koža, bijela poput planinskog snijega, krasila je zanosne obline. Okretao sam se, gledao nasmijano lice i ruke koje su u ritmu pjesme izvodile zanosne pokrete. Gipka stopala gazila su po kamenu kao po najmekšem ćilimu. Teško sam disao, zaprepašten plesom za koji bih tog trenu mogao i živjeti i umrijeti. Koliko je bio zanosan!!!

Još vrela, pride mi, a naše usne i tijela se koji čas kasnije stopiše u cjelinu, skladno, strasno i željno, kao suha zemlja s kišom, kao pčela s cvijetom, kao zaborav s vremenom...

Tek devetog dana, još opijen milovanjima, pjesmama i umilnim plesovima, sjetih se ko sam, odakle sam i zbog čega sam došao na Jezero sreće.

“Radone, jedini moj, nemoj se vraćati dolje! Ja ću ti roditi nasljednika!” reče hriidska vila u noći pred moj povratak.

“Osjetili smo zanos i sreću, ostanimo ovdje zajedno! Kako ću bez tebe?!”

“Ne mogu, vilo moja! Dao sam bračni zavjet. S tobom sam osjetio istinsku strast i ljepotu, ali to nije dovoljno!”

“Oooj, Radone! Od šumskih demona si se spasio, ali ne od onih u sebi! Božanski je živjeti srcem, ali ti si samo uplašen čovjek, zarobljen u kavezu običaja! Idi, ne mogu gledati da ti se šta desi! Samo da znaš - do kraja života druga žena neće biti kraj tebe!” reče i ode ka jezeru.

Ujutro sam se uzalud okretao ne bih li je vidio još jednom. Skupiše se tamni oblaci, jezero pocrni, ptice odletješe, a voda se zatalasa. Čuh žensko ridanje, bolno, nemoćno i prigušeno, kao kad se s nekim opraštaš za sva vremena. Podoh nekoliko koraka naprijed-nazad, ali ne nađoh nikoga. Spazih samo jednu bijelu zmiju: izašla je ispod oborenog stabla jele, ušla u jezero i potom zamakla u dubine...

Krenuo sam ka svojoj dolini. Pošto se nisam vratio za tri dana, svi su pomislili da me više nikad neće vidjeti, a kad me ugledaše, oduševljenju nije bilo kraja. No, radost više nije navraćala u moj život!

Zorom, kad bi Tora ustajala i oblačila se, krišom sam zagledavao njen struk. Bio je sve tanji. Znao sam da je to moja krivica. Grižnju sam osjećao i kad bih se sjetio Mažane, a kroz prsa bi mi prostrujala oštra bol. Noću, spustivši glavu na jastuk i gledajući vatru na ognjištu, pitao sam se zašto sam se odrekao sreće i izabrao bljutav život bez nje? I ne samo to! Znao sam da ni Tora ne spava nijedne noći već uzdiše i pita se kuda ja to lutam?!

Ipak, čudo se desilo!

Jedne zimske zore umalo ne zgazih vuneni zamotuljak na pragu kolibe. Kako sam se iznenadio kad ga podigoh, otkrih tkaninu i ugledah tek rođeno dijete! Nešto mi zape u grlu. Prvo što mi upade u oči bila je crna kosica i crn mladež na lijevom obrazu. Po tome sam znao odakle je došao božanski dar! Unio sam dijete u kolibu i pokazao Tori plod moga pohoda na Jezero sreće -

dar boginje Žive. Plakali smo od sreće.

Djevojčici smo dali ime Zora. Bila je drugačije od ostale djece, no to nas nije mnogo čudilo.

“Vidio sam danas zmiju čuvarkuću kako leži kraj Zore! Strah me da nije pred nesreću?!” požalili se jednog dana majci.

Iako smo sve vrijeme budno motrili na kćer, zatekoh Zoru kako se u kolijevci igra ručicama, a pokraj nje, sklupčana, leži bijela zmija. Pretrnuh od straha i zaletjeh se da spasim kćer. Osjetivši moje korake, zmija sama otpuza pod prag kuće.

Ne osvanu ni sedam novih jutara, a u selu se pojavi nepoznata starica i useli u jednu napuštenu kolibu. Posljednji put tu je živjela umno poremećena starica Zaga. Seljani se počеше pitati ko je nova stanovnica doline Plavog jezera, pogotovo zato što po danu nije izlazila iz kućice, a noću se šunjala oko jezera i kupala se u njemu. Jedni pomisliše da je i ona kakva umobolna sirotica, drugi da je zalutala beskućnica, no prava istina se pokazala kad ljudi, jedan po jedan, počеше obolijevati od čume.

Temeljito smo čistili kolibe, palili sve bez čega se moglo, a na ulazna vrata stavljali vijence bijeloga luka. Začas puče priča da je čudna baba zapravo baba-Čuma. Vrač Sobin ju je, uz pomoć čumine košulje, istjerao, no mnogi ljudi pomriješ, a među njima svi moji i Tora. Zora i ja ostadosmo sami.

* * *

Čuo sam da je vračara Suma nekoj udavači savjetovala da ode na grob, ubere sitnog cvijeća i iskopa grumen zemlje, sve ubaci u jelo i tri puta ponovi: Ti, robe božji, budi moj rob, a ja tvoj, cvijeće moje, a ja tvoje, sve do crne zemlje! Oni koji su imali kćer za udaju pozivali su me na prave gozbe, ali kako su godine prolazile, odustajali su i oni i ja!! Dobro sam znao da je i meni i domu potrebna nježna ženska ruka, a Zori neko ko će joj biti uzor i pomoć. Ali, nije išlo!

Bio sam sve sigurniji da me je stigla Mažanina kletva!

Mnoge djevojke smješcale su se kad bi prolazile kraj naše kolibe. Govorile su po selu da sam najljepši i najsnažniji muškarac i rado bi, kad bi došle na jezero i kupovale ribu, dodirivale moje čvrste mišice. Ali, već poslije prvog susreta osjećao sam da te djevojke ne mogu ni gledati. Pokušavao sam naći lijepe, ali nijedna nije bila kao moja vila. Tražio sam mudre, ali, kad bi progovorile, čuo sam Mažanine riječi. Javljale su se bogate, no nijedna nije imala svoje jezero i planine poput moje hridske vile!

Sjećanje na hridsku vilu Mažanu sa Jezera sreće bila je jedina radost moje prazne duše, a odustajanje od ljubavi moja svakodnevna kazna. Bezbroj puta sam se zapitao šta je ubilo ljubav: njen ponos ili moj kukavičluk?!

Inače, ljudi se ne mogu načuditi zašto jedna bijela zmija svakog jutra izlazi ispod praga moje kuće, omotava se oko mojih opanaka i potom vraća u gnijezdo. A najčudnije je što više nemam volje započeti dan bez nje i njene posjete. Bez one koja gmiže oko mene!

PRIČE O STARIM BOGOVIMA

Tmurni oblaci pritiskaju okolna brda i na preskoke polivaju dolinu raskošnim mlazevima kiše, kao i da nebo plače ovog dana. Hladan je dan, na izmaku jedne zime, posljednje zime mog plemena. Iznad planine zamaglilo. Gore pada snijeg. Posljednji ove zime, nadam se. Iza Gorice se valja u daljini proljeće, sporo, nezaustavljivo. Ne vidi se to ali... znam. Uvijek je sa te strane dolazilo, tako mi je i starac govorio.

Stari dani su prošli. Nova vremena dolaze. Živimo na granici između dva doba i ništa neće biti kao što je bilo, kako smo naučili.

Starac je mrtav. Njegovo vrijeme na ovom svijetu je prošlo i neće se vratiti. To je sudbina i niko je ne može izbjeći. Samo nas razlikuju trenutak i način na koji smo otišli.

Svojim rukama sam pripremio lomaču. Bira sam drva, slagao ih, po njegovim uputstvima izabrao nekolike grane drveta koje mirišu, da bi njegov odlazak ostao u lijepoj uspomeni nama koji ostajemo. I bogovi radosno dočekuju one koji tako budu ispraćeni iz svijeta živih.

Dok plamenovi vijore svojim perjanicama i gutaju trošno tijelo umotano u grubu tkaninu, tuga me vraća u dane kad sam, kao dječak, sjedio u njegovom krilu i slušao priče, priče koje niko nije znao, niti umio tako da ispriča. Priče o starim danima, herojima i njihovim podvizima, vilama i vješcima, zmajevima i duhovima, našim bogovima i idolima. Priče o vremenima kad su ljudi i bogovi bili bliski i srodni.

Oduvijek je najviše volio da priča o proljeću. Starac je volio proljeće i uvijek se s prvim izdancima biljaka, mladom travom, prvim cvijećem i veselom pjesmom ptica, ranim suncem i toplim vjetrom i on podmlađivao i izgledao je preporođen i nov. Neka radost života bi se pojavila u njemu i bio je srećan.

“Sve važno u mome životu se dogodilo u proljeće. Rođen sam jednog blistavog jutra u kojem su ptice dolijećući iz toplih krajeva najavljivale početak novog ciklusa, u kojem su prvi cvjetovi mrazovca namolili svoje latice iz snijega i oštrim mirisom otjerali zle duhove zime. Prve korake sam napravio livadom blatnjavom od istopljenog snijega, prvo stado koza napasao po obroncima bregova na čijim zavjetarnim stranama se bijeljela zloba mrazeva... sve najvažnije se dogodilo u proljeće.”

Odjekuju njegove riječi u ušima, a znam da on neće dočekati novo proljeće. Nikada više. Vjetar odnosi u daljine dim sa lomače i nadaleko javlja glas o prolasku jednog od nas. Zapraskaše grančice natopljene mirisnim uljem prosuvši roj modrih varnica u visinu. Prasak vatre me podsjeti na jednu drugu, raniju vatru, koju je starac upalio jednog proljeća dok je čistio svoju livadu od korova.

“Ako hoćeš da ti zemlja rodi, moraš je pripremiti za dolazak proljeća. Ukloniti sve mrtvo sa nje, lišće, granje, sve. Ne možeš obući nov ogrtač dok ne skineš stari. Jednom... jednom sam ja tako... da, to je bilo onog proljeća kad sam odrastao. Otišao sam na rijeku da se okupam, prvi put te godine. Znaš, to je naš ritual star kao zemlja, kao nebo, kao mi. Poslije dugog vremena hladne smrti, prvih dana proljeća, treba otići do rijeke i okupati se, odbaciti sa sebe svu prljavštinu i zadah smrti i krenuti u novi ciklus čist i nov. Tako sam radio svakog proljeća otkad znam za sebe i tako ću raditi do kraja... Ali tada... Još se sjećam one meke svjetlosti u osvit, kosti još u sebi nose jezu onog jutarnjeg ulaska u ledenu vodu koja mi zategnu kožu i ukrade dah. Kad sam izronio, sunce se pokazalo iznad Gorice i bio sam srećan, kao nov, kao tek rođen. S pjesmom o proljeću na usnama prišao sam zavežljaju s novom odjećom koju je izatkala ruka moje majke. Tada sam je ugledao. Visoka, vitka, nasmijana, kao žar crvene kratke kose, tamnih očiju. Kao da je iz moje pjesme iznikla, odjevena u splet cvijeća i trava, odisala je svežinom i od nje se širio miris nečeg slatkog, zdravog. Prišla mi je bez riječi, jedan kao stidljiv osmijeh, skliznula je na zemlju njena odora na koju me ona povuče. Voljeli smo se nježno i dugo, tada sam postao muškarac, tada sam odrastao. Dok je navlačila na sebe onaj vijenac cvijeća i trave reče da će uvijek biti uz mene, da me neće napuštiti, da će se vraćati. Uz zvonak smijeh potrčala je između drveća i...nestala. Nikad više je nijesam vidio.”

Vatra počinje da slabi i uskoro je neće biti. Glineni vrč sa poklopcem pripremljen čeka pored mojih stopala. Uskoro ću u njega nasuti pepeo u koji se pretvorilo starčevo tijelo. Bradati sveštenik me tmurno gleda. Znam, ne odobrava ništa od ovog što radim. Sve naše rituale, sve naše bogove, sva naša vjerovanja on prezire i gleda na nas kao na životinje. On je poslat, mnogo njih takvih, bradatih, u crnim odeždama, od velikog Istočnog cara, u naša plemena, u naš prost narod, da nas nauče istini. Njihovoj istini. Oni govore da je bog samo jedan, slave božjeg sina, kažu da na nebu vladaju zajedno. Jedan bog, a dvojica ih je. Sebe lažu. A poriču naše proste, plemenite, skromne bogove. Ne, završiće se ovaj obred koji dugujem mom starcu. A onda... presudiće mu moj nož. Ostali čekaju. Nećemo dozvoliti da nam tek tako oduzmu naše bogove. Mi i naši bogovi smo jedno, nastali smo zajedno, bili smo zajedno, nestaćemo zajedno. Neka bude smrt, neka bude vatra. Očistićemo zemlju za neke nove ljude. Da njima bude rodna.

“To je bio dobar ciklus. Ne pamtim kad su tako pune bile naše izbe. Kad je tako slasan bio sir. Krave se bliznile, koze jarile preko mjere, voće nijesmo stizali da pokupimo i oberemo. Med se prelivao iz košnica. Sve je bilo bogato. I boje neba su bile dublje i prodirale su u srce. Rađala su se djeca lijepa i zdrava. Čini mi se da sam kod njih vidio onaj vatreni sjaj u njihovoj kosi i dubinu pogleda. Mnogo je bogova na ovom svijetu. Mnogo je dobara, mnogo zala, svako svoje božanstvo ima. I ona spasonosna ljetnja kiša, i podmukla jesenja poplava. I zvonki grom, i tiha noć. Sve je vođeno božjom rukom. I proljeće... Znaš, mnogo kasnije, kad sam se osmijelio i tražeći svoju ljubav, ispričao našem svešteniku događaj sa rijeke, on mi je ispričao priču o Vesni, priču koju si juče od mene čuo. Vesna, boginja proljeća, to je ona bila. Vjerujem da je bila ona. Crvenokosa, tamnih očiju, srećnog smijeha. Tražio sam je. I nikad je nijesam našao. Nijesam htio drugu ženu. Dolazili su mnogi, nudili mlade, lijepe, bogate, razne. Kao sin plemenskog vođe mogao sam da biram. Ne, nijesam htio nijednu, ja sam je našao, ja sam izabrao. Ona će se vratiti. A do njenog povratka bilo je puno poslova da se uradi. I radio sam, i vodio sam pleme i čekao sam. A ona nije došla.”

Dugo je zamišljeno ćutao starac. Zurio je u vatru koja je oslobađala livadu okova zime kao da je sam, kao da je zaboravio gdje se nalazi, kao da je na nekom drugom mjestu. Onda, kao prenuvši se iz sna, nastavi sa pripovijedanjem.

“Sve staze su odmotane pred našim nogama. Naš je zadatak samo da ih pratimo. Ja sam pratio svoju. Tražeći svoju Voljenu propustio sam život, propustio sam da stvorim svoj dom, porodicu, da izrodim djecu, nasljednika. Eto, sa mnom se gasi jedna loza, loza velikih plemenskih vođa. A možda je to bio moj put. Možda je tome vrijeme. Vidiš, svijet se mijenja, nešto se događa. Naše razjedinjene vojske su poražene od Istočnog cara, možda moje postojanje više nema svrhu. Zemlje su postale gole i mrtve, šume se osušile, zvijeri u njima se prorijedile. Ljetima suše, zimom poplave... Naša božanstva su popljuvana i oborena u vatri. I moja Vesna. Ali... ja sad znam ono što nijesam shvatao cijelog života. Ona je proljeće i vraćala mi se svakog proljećnog kupanja. Samo što ja nijesam bio toga svjestan. I mogu oni oboriti sve naše bogove, mogu preobratiti naše ljude da vjeruju u njihovog boga... ponovo će proljeće dolaziti dok sam ja živ. A i poslije mene.”

Brižljivo sam pokupio sav pepeo u glineni čup i potom ga zatvorio poklopcem. Starac je završio svoja putovanja na ovom svijetu. Sva osim jednog. Humka će se nalaziti na njegovoj livadi, ispod krošnje jasena na istočnoj strani. U blizini mjesta gdje je uvijek spaljivao korov. Tako je on tražio. Tako će on čuvati selo i zemlju od zlih duhova koji otuda mogu doći. Čup ću položiti u ležište od kamenih ploča ukopano u zemlji, poklopiti velikom, ravnom pločom i zatrpati zemljom. Potom će svi iz plemena položiti kamenje koje će tvoriti mogilu pod kojom će počivati naš čuvar.

“Kad položiš ćup u ležište, omotaćeš oko njega ovu ogrlicu na kojoj je lik žene. To nije ona, moja Voljena. Ali često sam gledao taj lik dok sam razmišljao o njoj i sjećao se jednog jutra. Znaš, tu ogrlicu sam kupio od jednog Skita. Dao ju je za vrč medovine i bio je srećan zbog dobre trampe. Luda, dao bih mu još toliko da je tražio. To je pravi bakar, znaš... takva je bila boja njene kose tog jutra, jednog davnog proljeća. Moja, smeđa, sad je bijela. A njena, uvijek će biti ovakva.”

Crni sveštenici nijesu tu da vide gdje će počivati moj starac. Možda bi oskrnavili njegovo posljednje boravište. Neka odnese svoje tajne sobom. Svoje priče, svoje uspomene. I svoju potragu za jedinom Voljenom. Neke priče će biti prepričavane opet i opet a neke će umrijeti sa svojim junakom. Starčeva priča je od ovih drugih. To će umrijeti sa mnom. Ali tako mora, stari dani su prošli, neka nova vremena dolaze.

Nikola Petrović, poznati historičar, tačnije je reći arheolog, u svom izvještaju o najnovijem nalazištu upisao je i sledeće riječi: “...na istočnoj strani čistine, ispod krošnje jasena veličanstvene drevnosti. Ispod tumula smo u ležištu od kamenih ploča pronašli glinenu posudu sa pepelom pokojnika i ogrlicu sa bakarnim medaljonom koji prikazuje ženski lik. Najvjerovatnije potiče iz predhrišćanskog doba, grobnica neke ne mnogo značajne ličnosti, jer nije pronađeno nikakvih dragocjenosti niti predmeta iz svakodnevnog života. Vjerovatno je u pitanju grobnica kćerke nekog od bogatijih pripadnika plemena koja je umrla vrlo mlada. Na ploči koja pokriva ležište posude, sa unutrašnje strane je veoma plitko, gotovo neprimjetno uklesana starim slovenskim pismom jedna jedina riječ-VESNA. Moguće da je to bilo ime pokojnice...”

KAD BOGOVI DIJELE PRAVDU

Bijaše proljeće, početak proljeća tek. Baba Marta smirila proljećne huke i pokazala prijateljsku stranu svog lika. Perun pozva ostale bogove da se okupe u njegovom domu. Rado se odazvaše Perunovom pozivu i iste noći dođoše mu u goste. Sijedi Perun i njegova žena Dodola ih lijepo ugostiše, poslužiše se hranom i pićem. Čim ga je vidio Dabog, njegov najbolji prijatelj, znao je da ga nešto muči, zato reče:

“Perune, sad kad si nas ovako lijepo stimao, reci zašto si nas pozvao?”

“E, moj prijatelju, ne znam što da činim, pa pozvah vas, moje prijatelje da me posavjetujete,” reče Perun.

“Odmah sam vidio da si blijed i zabrinut, pričaj kako ti možemo pomoći,” odvrati Dabog.

“Zlo je među nama, zlo i krivokletstvo. Ja to više ne mogu podnijeti i moram nešto preduzeti, pa vas zato pozvah da me posavjetujete šta da radim,” zavapi Perun.

“Kaži, Perune, ti znaš da ćemo te mi uvijek zlurado saslušati,” pomalo ironično odvrati Radgost.

Perun započe priču:

“Na jednoj igranci upознаše se djevojka i mladić. Pogledi im se susretoše, rumenilo obli djevojićino lice i oni se odmah zaljubiše jedno u drugo. Kad joj je prišao i pozvao u kolo djevojci se činilo da joj je to najljepši trenutak u životu. Kad su im se ruke dodirnule, učinilo joj se da mjesto ruku ima labudova krila koja je nose u visine. Kad joj je šapnuo: ‘Hajde da se sutra nađemo na onoj livadi u podnožju Bjelasice,’ učinilo joj se da čuje pjesmu bogova koji slave njihovu ljubav. Djevojka, Dragica joj je bilo ime, prihvatila je poziv i pošla na sastanak. Prvi sastanak, a oni ozbiljni, bez osmjeha, izmijeniše poljubac i zakleše se jedno drugom na vjernost. Momak Bogoljub ovu zakletvu potvrdi i prstenom.”

Kada se vratio u selo Bogoljubov brat je odmah primijetio da momak nešto krije. Brzo ga ispita i ovaj mu otkri istinu o svojoj i Dragičinoj ljubavi. Brat je znao Dragicu i njenu cijelu porodicu. Nahvali je da je lijepa i vrijedna, poštena i iskrena, ali potiče iz siromašne porodice. Bogoljub je odmah pomislio koliko je njihov otac radio da prehrani desetoro djece na kraju snaga ga je izdala umro je veoma mlad.

Prošla su dva mjeseca, Bogoljub i Dragica su se često viđali. Bogoljub ju je obasipao lijepim i nježnim riječima, ali je u duši bivao sve hladniji. Mislio je na Dragicu, ali je sve češće bacao oko na prvu komšinicu Mariju, bogatašku kćer. Mariji se odavno svidio naočiti Bogoljub. Na sljedeću igranku Dragica nije mogla doći jer joj je majka bila bolesna. Bogoljub se nije odvajao od Marije. Zajedno su i igrali u kolu.

Ubrzo je Bogoljub isprošio Mariju od njenog oca i svi su se spremali za vjenčanje. Dragica je čula da se o tome govori, ali nije vjerovala. Mislila je da su svi pakosni i surevnjivi na njenu sreću. Vjerovala je Bogoljubu i čekala da je ponovo pozove na sastanak, ali poziva nikako nije bilo.

Perun zastade i pogleda u okupljene bogove. Na njihovim licima vidjelo se zaprepašćenje i bijes.

“I šta je dalje bilo”, upita Dodola brišući krišom suze.

“Eto, to je sve što se desilo. Jutros je Bogoljub je pozvao Mariju da se nađu na mjestu gdje se vjerio s Dragicom.”

“Taj Bogoljub je zao čovjek i treba ga kazniti što prije jer ako ostane nekažnjen, mnogi će se povesti za njegovim primjerom. Varaće jadne djevojke. Zaklinjati se i gaziti svoje riječi. Data riječ se neće poštovati. Taj momak mora platiti za svoje grijeh”, povika Dodola.

“Perune, tvoja je obaveza da kažnjavaš krivokletnike. Upotrijebi svoju zlatnu jabuku i kazni tog momka kad ti se ukaže prva prilika”, reče Dabog.

“Slažemo se s Dabogom!” povikaše bogovi.

Sljedećeg dana Bogoljub i Marija se sastaše na onoj istoj onoj livadi gdje su se satajali Bogoljub i Dragica. On kleknu i zaprosi je. Marija sa radošću prihvati. Dvoje mladih se zagrlīše. Perunu se tada ukaza prilika da kazni Bogoljuba. Pripremio je zlatnu jabuku kojom je njačešće kažnjavao i krivokletnike. U tom trenutku na livadi se pojavi Dragica. U selu je čula priču kako je Bogoljub na livadi s novom djevojkom. Trčala je selom koliko su je noge nosile, u glavi joj je tutnjelo:

“Što baš njoj to da se desi? Što je ne povede negdje drugo nego na livadu gdje je započela njihova ljubav?”

Trčala je koliko su je noge nosile i baš kad im je prilazila, na zagrljeni par pade zlatna jabuka. Dragica je vrisnula, snažan bljesak je zaslijepio i začuo se tresak poput grmljavine. Za čas se našla u ogromnoj rupi, pored nje je bila isto tako uplašena i začuđena Marija. Od Bogoljuba nije ostalo ni traga.

Seljani čuše kako je na Bjelasici nastala velika rupa i u njoj je nalaze dvije prelijepe djevojke. Pohitaše tamo i spasiše ih. Nevjerovatni prizor koji su vidjeli toga dana neće nikada zaboraviti.

Vrijeme je prolazilo i Marija je brzo zaboravila Bogoljuba. Dopao joj se drugi momak, bogataški sin koji je ubrzo zaprosio. Postala je njegova žena i bila srećna s njim.

Dragica je bila drugačija, nježnija i osjetljivija. Sjećanje na prvu ljubav, na prve poljupce, na noć vjeridbe nije prestajalo nego je bivalo sve življe i življe. Svakodnevno je odlazila do rupe u kojoj je nestao Bogoljub i tamo ronila suze.

Perun je bio samozadovoljan i ponosan što je Bogoljub kažnjen. Zbog toga, prekršio je zadata riječ. Riječ je svetinja. Dodola se, pak, pokajala zbog osvete jer joj je bilo žao Dragice. Željela je da ublaži njenu svakodnevnu patnju. Da bi spriječila Dragicu da dolazi i tuguje pokraj rupe, pustila je da petnaest dana neprestano lije kiša. Kad je kiša prestala, rupa se pretvorila u jezero. Dragica je sutradan opet bila pored rupe.

“Gle, rupa se pretvorila u jezero”, povikala je.

Nagnula se prema vodi i prošaptala:

“Ovo jezero krije prelijepi bijeli grad, možda je taj grad sada dom mom Bogoljubu.”

Pogledala je u nebo i uskočila u jezero. Voda je prihvatila u svoje skute i brzo joj oduzela život. Dodola je sve to posmatrala, ali nije imala vremena da reaguje i spasi djevojku. Mogla je da uradi samo dvije stvari da jezero u kome je djevojka vidjela bijeli grad nazove Biogradskim i da mu podari smaragdno zelenu boju, boju Dragičinih očiju.

JARILOVO SRCE

Kada je te noći sijevnula munja obasjala je čitavo selo, grom zatresao kapke na prozorima, a domačine zaglušio. Seljani su istrčali iz svojih kolibica prestravljeni. Žene ciče, a djeca trče sve u krug, njima oko nogu, lica uplakanih, kose naježurene.

“Mora da se Veles i Perun ponovo svađaju.” mrzovoljno prokomentariša jedna časna starina.

No ovaj put povod munjo-gromotresu nije bila svađa Velesa i Peruna. Bijaše to rođenje. Gore, na najvišoj grani Svjetskog drveta, Perun, bog munje i groma, i njegova voljena supruga Lada, božica plodnosti i braka, slavili su rođenje njihove djece, sina Jarila, boga proljeća, i prelijepu kćerku Morane, božice smrti i leda. Neopisiva radost i sreća zasljepila je um Perunov i Ladin tako da su zaboravili na Velesovo proročanstvo.

Nekoliko godina unatrag, dva brata potpuno različite naravi i ideala, Perun i Veles, posvađali su se oko malog jezera slatke vode nadomak sela. Kako je Perun taj koji je zadužen da šalje kišu svojim zemaljskim podanicima, pokušao je ukrasti malo vode sa jezera Velesova, boga podzemlja i vode. Zbog te se krađe braća zavadiše i zaratiše. Perun je nasrnuo na Velesa gromovima, ali uspio je samo razoriti selo, jer se Veles vješto skrivao pretvarajući se u različite životinje.

Na sve strane uplašeni seljani su bježali glavom bez obzira pokušavajući spasiti puke živote. Cijelim selom orila se vriska. Varnice gromova frcale su na sve strane stvarajući velike plamenove koji su sagorijevali sve što bi im se našlo na putu. Selo je razoreno, a seljane spasi božica Kupalo.

Na samom vrhuncu bitke Veles pobježe u podzemlje, među mrtve, duboko ispod korijenja stabla Svijeta. Gnjevni bog se obećao vratiti kada se Perunu rodi prvo muško dijete. Time je nagovjestio propast, kako Perunu, tako i stanovnicima sela.

Dok su Perun i Lada bili zaokupljeni previjanjem male Morane, Velesovi podanici oteše Jarila i odvedoše ga u podzemlje, gdje su mrtve duše besciljno lutale međ vlažnim korijenjem stabla Svijeta.

“Gospodaru naš”, Velesu se nakloniše dva zmijolika podanika govoreći u glas, “donijeli smo vam što ste tražili.”

Veles, zagladi dugu bijelu bradu, zadiže ovnujske rogova izvijene ponad tvrda, široka čela, pa se zlokobno nasmija:

“Spustite ga tu, na slamu”.

Jarilo se otimao i gušio u plaču, ali čim je Veles prešao rukom preko Jarilova lica, dječacić se umiri, a njegove svijetlo zelene oči se smračiše. “Odlazite.” obrati se podanicima. Na licu mu još uvijek titrao slabašan smiješak:

“Hmm... možda bih ja mogao imati dvostruke koristi od ovog mališana, dvostruke...”

Prolazile su godine. Perun i Lada živjeli su u uvjerenju da je Veles ubio Jarila, tako su bar tvrdili svi, bogovi i seljani. U njihovim srcima godinama se dubila praznina. Boljelo je. Ali su se zato neštedimice trudili da udovolje Morani, najljepšoj djevojci. No, Moranino srce bila je čista suprotnost njenom izgledu. Duga crna kosa, bijela put i vučije oči nisu mogli sakriti hrđu Moranina srca kada bi nastupila zima. Tada nije imala milosti. Nekada je čak gušila malu djecu na spavanju i plašila seljane uvlačeći im se u kuće kroz ključaonice. Time je samo željela osvetiti svog brata, ne znajući da je pravi krivac za Jarilov nestanak Perunov brat, Veles. S druge strane, duboko u podzemlju svijeta mrtvih, Veles je odgojio prelijepog mladića Jarila u uvjerenju da mu je on pravi otac. Kada je došlo vrijeme da Jarilo napusti podzemlje i izađe u svijet živih i donese proljeće na Zemlju, Veles ga pozva u svoju sobu na razgovor kako bi ga posavjetovao kako i šta treba raditi na Zemlji.

“Zvao si me oče?”, Jarilo je polahko odškrinuo vrata sobe Velesove.

“Da.”, promuklo odgovori Veles koji je sjedio za velikim staklenim stolom.

Jarilo polahko uđe. Prvi put je ušao u očevu sobu. Unutra je bilo mračno i pomalo zaudaralo na vlagu.

“Jarilo”, poče Veles, “želim da mi ispuniš jednu želju, meni, kao tvom ocu.”

“Pa...reci oče.” Jarilo je bio pomalo zbunjen.

“Želim da mi prvo obećaš da ćeš je ispuniti... Hoćeš li?”

“Pa ...pokušat ću.”

“U redu, slušaj me sad.”, poče Veles. “Kada izađeš na površinu i kada svojim podanicima pošalješ proljeće, prošetaj do jezera na kraju sela. Tamo ćeš vidjeti najljepšu djevojku na svijetu: u ruci će držati vijenac spleten od poljskog cvijeća - ni po koju cijenu ne odaj joj tvoje pravo ime! Zavedi je i oženi se njome, dovedi je k meni u kraljevstvo podzemlja.!”

Na samom kraju sela, kraj malog jezera, na mehkoj travi, sjedila je prelijepa Morana, kćerka Perunova. Duga crna kosa u slapovima joj je padala preko sitnih ramena i snježno bijele haljine. Brala je tratinčice i slagala ih u vijenac pjevajući sebi nešto u bradu. Toliko je bila zaokupljena tim poslom da uopće nije primijetila prelijepog Jarila kako je posmatra iz šume nadomak jezera. “Ova djevojka potpuno odgovara očevu opisu.”, pomisli Jarilo dok je

polahko koračao prema Morani. Morana ustuknu kada primijeti momka iza sebe.

“Ne boj se.” Jarilo joj pruži ruku da ustane. “Neću ti nauditi.” Morana ga je promatrala mrko, šutke. Kad joj Jarilo ispriča zašto je u stvari došao, Morana prihvati ponudu pod njenim uvjetima.

“Želim da se zakuneš na vječnu ljubav i vjernost i želim da me vodiš sa sobom gdje god pošao.”

Jarilo prihvati Moranine uvjete i oženi ju. Vjenčali su se naspram samog jezera na kraju sela. Sve je kratko trajalo, a božica Kupalo, slavivši njihovo božansko vjenčanje, pjevala je najljepše pjesme kako bi sa seljanima podijelila ovaj sretni trenutak.

Poslije svadbenog rituala, Jarilo odvede Moranu u podzemni svijet, gdje provedoše prvu bračnu noć.

No, sve se promijenilo vjenčanjem Morane i Jarila. Mir u selu bijaše svakdašnji, usjevi zlačani i puni, a i vode je bilo na pretek... Perun i Veles se gotovo nisu nikako svađali. Veles je imao pametnija posla, a sve to vrijeme spremao je kobnu osvetu.

Koju godinu poslije, Veles ponovo pozva Jarila k sebi da razgovaraju.

“Reci oče.” Jarilo se malo promeškoltio u neudobnoj stolici prekrivenoj naslagama prašine.

“Slušaj me. Uvijek si me slušao, pa me poslušaj i sada. Sutra treba da odneseš svežanj klasja jednoj porodici na kraju sela, ali Moranu ne smiješ voditi sobom. To mora ostati tajna, nešto o čemu znamo samo ti i ja.”

“Da, shvatam. Ali čemu, kakva tajna?”

“Vidjet ćeš.”

U prostoriji ispunjenoj zgusnutim mrakom Jarilo nije mogao ni naslutiti Velesov smiješak, niti njegovu prijevaru.

“Majko, vidiš li ga?” pitala je Jaga, mlada djevojka kojoj je Jarilo trebao donijeti svežanj klasja.

“O nakazo bjelosvjetska!”, obrecnu se Jagina majka. “Reći ću ti kada ga budem vidjela!”

Međutim, Jaga opet nije imala mira. Stalno je popravljala iskrpljenu haljinu i namještala kosu. Za Velesova obećanja plaćala se visoka cijena.

“Morana, rekao sam ti da moram ići sam. Otac mi je povjerio jedan posao i ja te molim da to prihvatiš i ostaneš kod kuće.”, preklinjao je Jarilo.

“Ali obećao si mi! Uostalom, šta je to toliko tajno da ja ne smijem znati?”

“Ni sam ne znam, otac je rekao da moram ići sam, molim te?”

Morana ga je sumnjičavo pogledala. “Uredu, odlazi.”, smireno je rekla, ali oči su je odavale. Neće se smiriti dok ne sazna o čemu je riječ. Sačekala je par trenutaka dok Jarilo odmakne od stabla Svijeta, te krenu za njim. “Moram saznati kakav je to tajni posao.”, pomislila je.

Jarilo se dva-tri puta okrenuo iza sebe, ali Moranine vještine crne magije učinile su je nevidljivom. “Zašto ide na sami kraj šume??”

“Jaga, evo ga!”, viknula je sjedokosa, neugledna starica, Jagina majka. “Spremi se, ja izlazim na zadnja vrata.”

Jaga duboko udahnu, još jednom popravi frizuru i haljinu, nabaci široki osmijeh, te otvori vrata. Vidjela je Jarila kako ide niz uski putić noseći u ruci svežanj klasja. Pomislila je na obećanje Velesovo, nabacila zloban smiješak i pozvala Jarila da uđe unutra.

“Ma gdje li je samo nestao?”, pomislila je Morana silazeći uskim blatnjavim putićem, prisjećajući se mjesta gdje je zadnji put vidjela Jarila. Izbjegavajući oštro kamenje i šipražje spustila se do kuće u kojoj je živjela Jaga. “Nije mogao samo tako nestati!” ljutito je rekla. “Mora biti tu negdje.” Napravila je nekoliko krugova oko drvene kućice, ali ništa. Pogled joj odjednom zastade na malom zamagljenom prozoru brvnare. Pitala se da li itko živi u njoj - možda su oni vidjeli Jarila? Polahko je prišla prozoru. Cijelo tijelo joj se ukočilo, a vučiji pogled postao leden. Ugledala je Jarila u zagrljaju druge žene, Jage.

Ispustila je bolan vrisak i pala na pod.

“Rišabel!”, odjekivalo je kroz plač.

Zašutila je na trenutak, a onda se digla sa poda kao da se ništa nije desilo. Zagledala se u uplašenog Jarila i Jagu, a onda se zlokobno iscerila – njen smijeh je odzvanjao selom. Ništa nije rekla. Duga mračna kosa polahko pobijeli, a tlo se, drhteći pod njenim nogama, pretvori u led. Iz daljine se čula vriska uplašanih seljana i gromki smijeh Velesov. Ubrzo se cijeli krajolik zaledio. Snijeg, nanošen jakim studenim vjetrom, prijetio je da zatrpa i krovove seoskih izbi. Morana u bijesu zaledi Jarilovo srce proklinjajući njegovu ljubav i vrati ga u svijet mrtvih. I onaj silan vjetar uminu... A snijeg k'o da presuši u oblacima... Ostade samo pobjedna tišina, zima mrtva i hladna i spoznaja da se Velesovo proročanstvo ostvarilo.

KRČMAREVA TAJNA

Dim se gotovo mogao seći nožem. Stara drvena krčma na planinskom putu dočekala je još jednu ponoć, osvetljena lojanicama po stolovima. Jedino je nakrivljeni šank bio osvetljen velikom staklenom lampom, koja je više smetala očima pijanih, umornih gostiju no što im je pomagala da išta vide.

Krčmar Dobromir, snažan i krupan čovek, tamne, uredno podšišane kose, nasledio je krčmu od svog oca, a ovaj od svog i sve tako od kad pamte za svoj rod. Iako je Dobromir svakog proleća menjao trule daske i krečio svoju krčmu, ona je delovala isto kao i pre mnogo vekova. Dobromir je imao sina naslednika Slavibora, njemu će jednog dana prepustiti krčmu. Pored sina, imao je i dve kćeri, strariju Janu i najmlađu Miljanu. Jana je bila lepa i gorda, dozreću za udaju. Dobromir se nadao da će je udati za sina kneza Gorjana iz sela Zdenac. Gorjanov sin bio je vršnjak i drug Dobromirovog Slavomira, snažan i jak mladić, pravi naslednik svog oca. Gorjan i Dobromir godinama su već drugovali, trgovali i poštovali se. Brak bi već bio ugovoren da nije Dobromirove druge ćeri, njegove mezimice i njegove najveće sramote. Miljana najmlađe dete, prelepih krupnih crnih očiju, i duge kose do kraja leđa, nežne bele kože, rumenih obraza i usana. Čuvao ju je kao najveće blago. Štedeo je od teških poslova, pa su joj ruke bile meke i nežne, za razliku od ogrubelih prstiju njene majke i starije sestre. Jedino što je otac dozvoljavao Miljani da radi, bilo je čuvanje ovaca na pašnjaku visoko iznad šume. Na tom pašnjaku, prošlog proleća, desilo se ono najgore po Dobromira, njegov ponos, njegova miljenica ostala je trudna, a nije mogla da kaže ko je otac deteta.

Sestri se poverila da je jednog toplog dana zaspala u hladu pod stenom i usnila najlepši san:

“Sejo, bio je tako topao dan. Čini mi se da Sunce nikada nije toliko jako grejalo. Potražila sam zaklon u senci stene. Bilo mi je veoma toplo pa sam raskopčala i skinula košulju, znala sam da po takvoj žezi niko iz sela neće dolaziti te sam se opustila i zaspala. Posle nekog vremena začula sam konjske korake. Pomislila sam da se to naš Crnjo odvezero, pa da šeta livadom pokušavajući da se rashladi, ali onda sam shvatila da su koraci koje sam čula mnogo snažniji od koraka našeg Crnje. Trgla sam se, ali i dalje ne znam da li sam se probudila ili sam nastavila da sanjam... Direktno od Sunca ka meni je dolazio ogroman beo konj, na kom je sedeo nepoznat jahač. Nikada nisam videla takvog konja, bio je viši i snažniji od svih životinja u selu, prelep, dugačke grive koja se vijorila i dodirivala jahača. A jahač, sejo moja, nikad

nisam videla tako lepog mladića. Imao je dugu svetlu kosu koja je letela za njim, nežan lik, snažne grudi i kamena leđa, jakim rukama je obuzdavao konja pod sobom. Zagledana u njega, zaboravila sam da na sebi sem suknje nemam ništa, i da su mi grudi obasjane Suncem iz kog je on dolazio. Gledao me je svojim krupnim očima dok mi je prilazio. Osećala sam toplinu njegovog pogleda na svom telu. Sjahao je sa konja predamnom. Bilo je kao u snu, pružio mi je ruku i ja sam stavila svoje prste u njegovu ogromnu šaku, podigao me je sa zemlje, privio uz svoje čvrsto telo, i počeo da me ljubi. Ne sećam se koliko me je dugo ljubio, kada sam se probudila, zvezde su već odavno bile na nebu, a mesec je obasjavao livadu. Ponesena prelepim snom, nekako sam uspela da zatvorim ovce u tor, a zatim se sama sklonim u kolibu, i cele noći maštam o neobičnom posetioцу iz sna. Sejo, nije moguće da je to bila stvarnost. Stvarnost ne može biti tako lepa.”

Iako je Miljana bila ubeđena da je samo sanjala, nekoliko nedelja nakon tog sna, stomak je počeo da raste. Otac nije imao kud, morao je da sakrije sramotu, pa ju je zatvorio u kolibu na pašnjaku, ne dozvoljavajući joj da se vrati u kuću i obruka ga pred ljudima. Neka se dete rodi, pa će ga se već nekako otarasiti, a kad se Miljana bez deteta vrati u kuću, moći će po redu da pomogne sestri oko svatova sa kneževim sinom, mislio je krčmar.

Dobromir je imao meko srce, i kad se Miljana porodila, donevši na svet zdravo i jako muško dete, sa plavom kosicom, i zmajevim znamenjem na nadlaktici, otac nije imao srca da učini bilo šta detetu, te odluči da ono i majka ostanu da žive u kolibi i preko zime. Miljana uspe sa svojim detencetom da prezimi sama u čobanskoj kolibi na vrhu planine.

No, eto ti sad još veće muke za Dobromira, ljudi se počеше raspitivati za lepu Miljanu, te je uskoro morao da je vrati u kuću, ali od sramote nije smeo da dovede kćer i unuče pred ljude. Znao je dobro kneza Gorjana, taj bi odmah raskinuo veridbu svog sina sa Janom, te je zato tajio da ima unuka...

Kape, šalovi, gunjevi, visili su sa drvenih zidova prostorije čekajući pijane vlasnike da ih se sete i odnesu. Stari teški drveni stolovi, izgravirani su brojnim tragovima noževa, a ponegde nagoreli od oborenih sveća. Za njima su svake večeri sedeli pijanci, dokoni, siromašni, bogati, samci, udovci, ali i oni koje su žena i deca sa nestrpljenjem čekali kod kuće, i od čijeg su nestrpljenja i bežali u ovu krčmu.

Krčma se nalazila na ivici stare crne četinarske šume, na obali prolećnog potoka Bele Vode, kojim se voda otopljenih snežnih vrhova slivala u crna jezera, duboko skrivena u šumama doline pod planinom. Ne pripadajući ni jednom selu, stara krčma ležala je na sredokraći puta tri planinska sela. Ljudi koje je noć zadesila u krčmi retko bi se usudili da iz nje krenu ka svojim selima po mraku, pa bi obično čekali prve zrake zore da se upute ka svojim kućama, tako da je krčma neretko više ličila na spavaonu, u kojoj su pijani

gosti dremali opijeni najčešće ljutom rakijom.

Sladunjav duvanski dim i taman gorak dim iz pečke pored šanka mešali su se sa znojem pijanih gostiju i zamagljivali njihove poglede. Dobromir je izašao iz zadimljene prostorije da bi udahnuo svež noćni vazduh, ne bi li se rasanio. Pogledao je nebo, bilo je savršeno vedro, milioni sićušnih zvezda svetleli su iznad njega. Bila je to noć bez Mesečine, a zvezde velikog lovca Oriona još su se videle iznad krošnji stoletnih četinarara, iako je zadnji sneg pao pre više nedelja. Dobromir je gledao na sva tri drumara ali nikog nije video. Znao je da niko nije dovoljno hrabar da se sam smuca šumom po ovako mračnoj noći. Zatim bi mu se pogled zadržao u pravcu jednog od vrhova planina, gde je bila njegova miljenica sa unučetom... Vratio se u dim svoje krčme, tek kada je začuo dozivanje dvojice svojih stalnih gostiju, tražili su još rakije. Mrzovoljno ih je uslužio, iako su već odavno bili pripiti, spavali su između gutljaja vatrene tečnosti.

Kada se Dobromir vratio za šank, vrata krčme se otvoriše i kroz njih uđe ženska prilika ogrnuta u crno, polako i dostojanstveno koračajući kroz krčmu. Na sebi je imala tešku crnu kabanicu od ovčije kože, sa kapuljačom navučenom skoro preko celog lica. Kabanica se vukla po podu za njom, prekrivajući joj stopala. A za kabanicom u krčmu je ulazila hladna magla, polako prekrivajući patos krčme, lagano isterujući topli dim duvana i nagorelog drveta. Cela krčma je posmatrala pridošlicu. Zaboravili su kada su poslednji put videli nepoznatu ženu samu u krčmi, a pogotovo u ove sitne noćne sate posle ponoći.

Sela je za osamljeni sto u uglu krčme i ugasila sveću koja je bila na stolu, a zatim pozvala Dobromira da je usluži. Iako nepoznata, delovala je okrutno i hladno, različito od svih njihovih žena. Iz prva nisu joj mogli odrediti godište, mogla je biti mlada žena, gotovo devojka, a opet zračila je nekom silinom koja je govorila da je dovoljno zrela i iskusna. Dobromir joj je prišao da bi je uslužio.

“Izvolite gospo, čime Vas mogu poslužiti?” obratio joj se. Sa sebe je zbacila tešku kabanicu, ostajući u crnoj paučinastoj haljini, u kojoj se svetlost igrala sa očima posmatrača pa se na momente činilo da se kroz pripijene niti haljine može videti celo mlado telo nepoznate gošće, ali kada bi se posmatrač bolje zagledao video bi savršeno crnu haljinu u kojoj je nestajala svaka svetlost.

“Posluži me onim što kriješ...” odgovorila mu je gošća, izgovarajući reči preko tankih usana boje krvi, polako podižući glavu ka krčmaru, gledjući ga crnim očima bez beonjača.

“Gospo, vina više nemam, zima je bila duga, a trgovci slabo navraćaju u ove krajeve” zburnjeno odgovori krčmar.

“Ne pravi se da ne znaš o čemu ti pričam Dobromire. Daj mi dete, ono je tebi smetnja, zar ne? Daj ga meni i nikad ga više nećeš videti.”

Dobromir se naglo trgnu, unezvereno je počeo da gleda po krčmi, nadajući se da niko od gostiju nije čuo da je ona spominjala dete.

“Plašiš se rdavog glasa? Je li krčmaru? Ja ti mogu pomoći” govorila je tananom, smirenom, zavodničkom bojom glasa.

“Sedi kraj mene i smiri se, ne brini za njih, neće oni ništa čuti...”

Krčmar tek tada primeti maglu koja se razmirela po podu, obavijajući se oko nogu svakog gosta. Dodirnuti maglom, gosti su nepomično sedeli, kao da su zaspali nekavim magijskim snom. Zbunjen i uplašen onim što vidi, Dobromir je seo pored gošće. Pružila je ruku ka njegovoj, dodirnula ga jagodicama svojih tankih, hladnih prstiju i prešla noktima ostrim poput noža po koži njegove šake. Osetio je strah od hladnog dodira, ali i čudno volšebno uzbuđenje. Osetio je želju da služi ovoj nepoznatoj gospi. Čutao je i gledao je u nju.

“Znam da ga negde kriješ. Šta će ti? Donesi mi ga sutra kod velikog gaza na Belim Vodama, čekaću te kad se prvi zrak mladog Meseca pojavi.”

Dobromir je čutao i gledao je. Pružila je šaku ka njegovom licu. Milovala mu je obraze hladnim prstima, a zatim ga je zagrebala ostrim crnim noktima, ostavljajući krvavi trag na njegovom obrazu. Prinela je zakrvavljene nokte svojim usnama i počela sa njih jezikom da skida sićušne kapljice Dobromirove krvi, izvijajući telo ka krčmaru, otkrivajući mu obline u tim neprirodnim pokretima volšebnog zavođenja.

“Slatka ti je krv Dobromire... Donesi sutra dete, i traži od mene šta god zaželiš, daću ti.”

Krčmar je nemo gledao u nju, ne pomerajući se, delovalo je kao da ne diše, a ona je izgovarajući tu rečenicu polako primicala glavu ka njegovoj, približavajući mu svoje usne. Baš u trenutku kada je isplazila tanak i modar jezik ka njegovim usnama, ispred krčme se začu snažno konjsko njištanje.

Dobromir se istog trena trgnu i osvesti, a sa njim i svi ostali gosti, koji su do tada nepomično sedeli. Crna gospa naglo se okrenu ka vratima, na kojima se pojavi snažan mladić, duge kose poput klasja, ogrnut crvenim plaštom boje vatre. U ruci je držao mač, od čijih oštrica je pri dodiru nestajala magla u krčmi.

“Morana, stigao sam te!!! Ovog puta na vreme!!! Beži odavde Morana!!!” uzvikivao je mladić. Crna gospa je skočila od besa. Odjednom je izgubila zavodničko telo mlade deve i pred Dobromirom se ukazala izborana, pogrbljena starica. Duge, pokidane, polu sede, prljave kose, u ritama koje su visile sa grbavog tela, otkrivajući smežuranu kožu. Prišla je snažnom mladiću koji je ušao u krčmu.

“Jarilo, Jarilo... Opet ti je uspeo... Ali srešćemo se mi još...” reče i u trenu nestade iz krčme, zajedno sa maglom.

Tada mladić priđe krčmaru i naredi mu da svim gostima sipa najbolju rakiju, a on sede za sto i na njega položivši.

“Kad ih sve uslužiš, sedi sa mnom da popričamo.” obratio se Dobromiru.

Nerazmišljajući šta se zapravo dešava, krčmar posluša novog gosta i nakon što je uslužio sve druge sede sa mladićem.

“Znaš li ko je bila ova gošća, stari?” upita mladić. Zbunjeni krčmar samo negativno klimnu glavom.

“Morana, boginja smrti... Već odavno pokušava na sve načine da mi naudi. Sad je htela da se okomi na moje dete. Želi moju krv... Sreća stari pa si sklonio dete na vrh planine, te ga tamo Stribogovi vetrovi štite od njenih zlica. Poslušaj me stari, čuvaj mi sina, neka ostane skriven na vrhu planine sve dok ne bude mogao sam da ponese ovaj mač, a tada već neće biti opasnosti koja bi mu mogla nauditi. Podaj mu mač i zapamti neka niko ne sazna za njega dok ne odraste. Miljani daj ovaj prsten i reci joj da ću svaku zimu provoditi sa njom i detetom u onoj kolibi na planini, neka me čeka. Ne stidi se nje stari, ona je zaručnica boga, a ti deda zmajevitog unuka. Ostaj mi u zdravlju, i čuvaj mi dete i dragu.”

Baci vreću sa zlatnicima na sto pred Dobromirom, izađe iz krčme, zaja-ha vilenitog konja i nestade ka Suncu koje je zorilo nad crnom četinarskom šumom.

VELESOVI BISERI

*Biserje leži prijatelju moj,
Biserje leži ne zna mu se broj.*

*Biserje na dnu, ljepote neviđene,
Biserje na dnu, što čuvaju sjene.*

*Biserje koje sveg zlata vrijedi,
Biserje koje ljepotom srce ledi.*

*Biserje drevno nije priča puka,
Biserje drevno je moja konačna luka.*

Pjevao je zakukuljeni prosjak, naslonjen na zid, sjedeći u blatnjavoj ulici. Nedaleko od njega iz jedne velike kuće je izašao mladić crne kose s očajem na licu. U toj kući je kockao. Kockao dok nije sve izgubio. Stajao je tako na pragu i buljio u prazno slušajući prosjakovu pjesmu. Ni sam nije znao zašto, ali je upitao prosjaka:

“Prosjače, ta pjesma koju pjevaš, je li istinita?”

“Je li istinita? Koliko očajan netko mora biti da pita takvo što za pjesmu koju je čuo od starog čudaka, k tomu i pijanice? I kakva bi budala uopće vjerovala u takve stvari?” kroz smijeh je govorio sijedi starac.

“Očajna budala starče!”

“Istinita je to pjesma. Vidio sam te bisere na svoje oči, ali ih se nisam usudio uzeti“, reče prosjak s tugom u glasu.

“Zašto se nisi usudio uzeti ih?” u čudu je upitao mladić.

“Imao sam svojih razloga. Bolje im je da su sami ti biseri“, odvratio je starac.

“Gdje si ih vidio, gdje je to mjesto?” nervozno je upitao mladić.

“Kada kreneš cestom iz grada, preko polja ćeš u daljini vidjeti staru šumu. Zaputi se tamo i probij se kroz nju, a ako izbiješ na drugu stranu čekat će te zaboravljena i obrasla kotlina u kojoj se nalazi jezero. Opasno mjesto za tumaranje.“ - dobronamjerno je rekao prosjak.

“E pa hvala ti!” klikne mladić i jednostavno ode ostavivši prosjaka koji je nastavio pjevati pjesmu.

Mladić se odmah zaputio i nakon par sati, probivši se kroz šumu našao se pored jezera. Stajao je pokraj stare vrbe koja se kobno nadvijala nad njim dok je gledao na bujno obraslu kotlinu u kojoj se ljeskalo sablasno jezero prekriveno maglom. Nebo je bilo tmurno, gotovo crno, no kroz njega se ipak nazirala sunčeva svjetlost. Mladić se sada zagledao u tu mističnu, gustu maglu, pritom jedva udišući težak i vlažan zrak. Odjednom se u daljini pojavio splav kojime je štapom upravljao starac duge sijede kose i brade, pomalo nalik onom prosjaku.

“Zdravo mladiću! Što te dovodi na ovo predivno mjesto?” upitao je splavar kako je pristajao uz obalu.

“Ta’ ja ga ne bih nazvao predivnim”, rekao je mladić približavajući se.

“Trebaš li vožnju na splavu?” upitao je starac.

“Ti si splavar?” zaprepašteno je upitao mladić.

“A što misliš što bih drugo radio ovdje?” kroz smijeh reče starac.

“Da, ali ne razumijem što bi splavar radio ovdje. Nitko ne traži prijelaz na drugu stranu. Ovo je pustoš”, izjavio je mladić.

“Pa opet, tebi treba prijevoz, zar ne?” mudro je rekao splavar zašutivši mladića.

“Samo je jedan razlog zašto bi netko došao ovdje pa ti meni sada lijepo reci odakle si čuo za bisere?” upitao je starac prodorno gledajući u mladića koji je shvatio da splavar nije za šalu i da ga neće moći lagati.

“Za bisere sam čuo iz pjesme jednog prosjaka pa sam odlučio doći ovdje. Dobro bi mi došao jedan takav biser”, odgovorio je mladić.

“Ima i boljih načina za zaraditi novac znaš. Pa mi sad još reci što će tebi to biserje, ako želiš prijevoz naravno”, podmuklo je rekao splavar na što je mladić malo oklijevao, ali pošto nije znao gdje se biseri točno nalaze odlučio je podijeliti svoju priču:

“Uništio sam svoju obitelj. Imao sam dobar život. Mesarov sam sin i nastavio sam očev posao, ali sam se odao alkoholu i kocki i to me uništilo. Prodao sam kuću i sve što imam i preselio se u neku rupu. I ono novca što mi je ostalo sam potrošio. Moje troje male djece je gladno, a ne mogu pomoći ni svojoj bolesnoj ženi. Ja samo želim to ispraviti.” - turbobno se ispovjedio mladić na što je splavar samo polako klimao glavom držeći oči skupljene.

“Hajde, popni se odvest ću te do njih.”

“Znaš gdje su?” upitao je mladić.

“O, znam gdje su, u sredini su jezera.” - rekao je splavar i primio se svoga štapa.

Mladić se malko i bojao dok su ulazili u maglu, ali su uskoro izašli iz nje i našli se usred jezera gdje je sve bilo vedro, čak je i inače muljavo jezero bilo bistro na tom dijelu.

“Biseri su ovdje dolje”, rekao je splavar.

“Koliko je duboko?” upitao je mladić nagnjući se preko ruba skele.

“Kojih četiri ili pet metara. Čovjek kao ti bi trebao stići do dna i uzeti biser bez problema”, znalački je rekao splavar.

“Zašto ih onda nitko ne uzme?” upitao je mladić sumnjičavo.

“Jer se boje. Kao i ja. Uzmi duboki dah i pogledaj sam, trebalo bi ti biti jasno.” - reče starac a mladić to i učini.

Zaronio je glavom unutra i vidio je sve do dna. Usred pješčanoga dna prekrivenog muljem isticao se kamen sa školjkama iz čijih je procijepa sjala predivna svjetlost. Iako još nije vidio biser, već ga je taj pogled ostavio bez daha. Dok je promatrao školjke preko njih je preletjela sjena. Mladić se zagledao malo bolje i na njegov opći užas je vidio kako oko kamena kruže ljudi. Mrtvaci koji hodaju po dnu jezera. Odjeća im je bila podrapana, koža im je bila žuta i zelena, a kroz nju su se vidjele crne, odavno presušene žile. Lica su im bila gotovo skroz isprana - usta, uši i nos tek čudne izrasline. Jedino što su imali ljudskoga su oči. Samotne i prodorne. Jedan od njih digne glavu gore i uputi mladiću hladan pogled pun smrti koji ga je nagnao da izroni van.

“Što je ovo na dnu?! Tko su oni?” zapitkivao je u strahu mladić dolazeći do daha.

“To su Oni Koji Ne Dišu, čuvari bisera” - prošaptao je splavar gledajući u pod.

“Kako je to uopće moguće?”

“Zar si ti mislio da je nešto ovako vrijedno iz našega svijeta? Ne, ovi biseri su drevni, iz nekih drugih vremena. Pripadaju starom Bogu, zaboravljenom od mnogih, Veles su ga zvali. Vidiš pravo ime bisera je zapravo Velesovi Biseri. Oni pripadaju njemu kao i ovi mrtvaci”, objasnio je splavar.

“Starom bogu? Nisam praznovjeran.” - rekao je mladići dalje ne vjerujući u ono što je vidio.

“Možda i nisi ali tvoje su oči očito vidjele ljude koji hodaju dnom jezera. Nije to tako lako probaviti” reče splavar.

“Nemam ja vremena razmišljati o tome. Da li postoji način da se dođe do bisera? Po mogućnosti neki s kojim im se neću pridružiti” bijesno je rekao mladić.

“Za sve postoji način pa tako i za ovo” - misteriozno reče splavar.

“Ali prijatelju meni se čini da si prebrzo prešao preko onoga sa mrtvacima, a i maloprije si tvrdio da ne vjeruješ u stare bogove, a opet želiš do bisera koji pripadaju jednom od njih. Ne ide to jedno s drugim.”

“Moja stvar. Rekao si da znaš način, pa ako ti nećeš po njih ja hoću. Koji je?” osorno je upitao mladić.

Splavar na to slegne ramenima, odahne i otvori masivnu škrinju na splavu i izvadi staru prašnjavu lampu. Bila je drvena i mutnog stakla.

“Što je ovo?”

“Pa to je lampa, zar to nije očito?” reče starac podrugljivo. “Jednom upaljena, stvara neobičnu i moćnu svjetlost. Oni Koji Ne Dišu neće ti se usuditi približiti dok je upaljena, a to ti daje dovoljno vremena da uzmeš biser.”

“Dobro, kako da ju upalim? Lampa je drvena, zar se neće zapaliti? I što unutra ide, ulje?” nervozno je pitao mladić.

“Ne radi na ulje prijatelju. Ova lampa, drevna, je isto tako i neobična, pa vidiš ona radi na obećanja. Obećaš nešto meni, odnosno obećaš lampi i ona se zapali”, reče smirujuće starac na što se mladić samo smrknuo.

“Ovo je glupo!”

“Ovo je jedini način. Uvjeri se sam.” - reče splavar te makne poklopac i njih dvojica se nagnu nad lampu i starac ga upita:

“Moraš mi nešto obećati zato što ti ja dajem ovu priliku. Moraš mi obećati da nećeš više kockati. Moraš mi obećati da ćeš novcem kojeg ćeš dobiti za biser prvo pomoći svojoj obitelji. U tu svrhu ti dopuštam da potrošiš koliko želiš. Pomozi ženi oko njezine bolesti i ostavi svojoj djeci mnogo novca. Nakon toga si kupi najskuplji dom, obucite se najboljom odjećom, stavi najfiniju hranu na vaš stol! Ponovo otvori posao svoga oca. Zaradi novac pravedno, a sa onim što ostane, a vjeruj mi ostat će, usreći siromašne. Hodaj ulicama i udijeli siromašnima te ne traži ništa zauzvrat. Obećaješ li?” svečano upita starac.

Mladić se nasmija u nevjerici i reče da obećaje i u tom trenu se u lampi razbukti plamen. Mladić je šokiran gledao u lampu, ali nije dao da ga to smete, i dalje je mislio samo na biserje. Mislio je da je to sve jeftini trik ludog starca koji je prestar da bi zaronio sam po bisere. Uto splavar zatvori lampu i da ju mladiću koji nakon toga zaroni. Po zaronu se mladić suzdržavao ali je shvatio da neće imati daha za put natrag ako tako nastavi. Ronio je duboko i držao lampu ispred sebe i iako su Oni Koji Ne Dišu gledali u njega i izgledali kao da će ga proždrijeti, ubrzo su morali odvratiti glavu te ustuknuti pred lampom. Mladića je to ohrabrilo te je on posegnuo za školjkom koju je uhvatio. Vratio se na skelu, a splavar je uzeo lampu i spremio ju u škrinju.

“Tvoje obećanje je dobro čuvano”, reče sa smiješkom starac.

Mladić je otvorio školjku a unutra se nalazio biser koji je bio nešto najljepše što je mladić u životu vidio. Splavar je već vozio skelu natrag a mladić je spremio biser u komadić tkanine koji je potom stavio u džep.

“To je to. Ti sada ideš. I pazi, uzeo si nešto od jezera i ono će tražiti nešto zauzvrat.” - rekao je starac suviše grubo.

Mladić je šutke krenuo, a kako je splavar odlazio natrag u maglu viknuo je: “Zapamti što si obećao!”

Mladić se nestrpljivo vratio u grad ljubomorno čuvajući biser i pogledavajući iza ramena. Nije ga imao ni puni dan, a već ga je hvatala paranoja

i strah da netko slučajno nije vidio kako je uzeo biser i kako ga sada želi za sebe. Na ulicama je ubrzo saznao za trgovca koji bi mogao otkupiti ono što on ima, ali se u toj potrazi poslužio lažima kako ljudi ne bi posumnjali da ima nešto vrijedno.

Došao je u trgovinu sa zamagljenim staklima. Unutra je bilo zagušljivo i puno tornjeva knjiga i hrpa starih antikviteta, tričarija koje nitko zadugo nije čistio. Nije vjerovao da netko u ovoj prljavoj trgovini može otkupiti ono što on ima, no svejedno je došao je do pulta i zazvonio zvoncem. Iz sporedne sobe je dogrmio čovjek duge bijele kose i brade, velikog nosa povrh kojega su bile zamagljene naočale.

“Je li ovo neka šala?!” povikao je mladić promatrajući trgovca koji je neopisivo ličio na splavara, a sada kada se sjetio i na onog prosjaka.

“Ne razumijem o čemu govorite”, reče trgovac kreštavim glasom. “Što bi mogla biti šala mladiću?” nastavi trgovac na što je mladić samo šutio.

“Slušaj budalo ja sam veoma zaposlen čovjek! Što želiš?! Hej!” povikao je starac ne bi li trgnuo mladića iz razmišljanja.

“Ništa... samo ste jako slični nekome koga znam. Ovo je bio težak dan za mene”, reče mladić.

“Imaš li ti što za prodati ili samo trošiš moje vrijeme?” nestrpljivo je kreštao starac.

“Pa gledajući vašu radnju nisam siguran da uopće možete otkupiti ono što ja imam” - prijezirno je rekao.

“O pa iznenadio bi se!” ljutito je uskliknuo starac.

Mladić stavi na stol komad tkanine i otkrije biser nevidene ljepote. Trgovac je počeo ubrzano disati i luđački buljiti u biser.

“Gdje si pronašao ovo?”

“U jezeru izvan grada. Bilo je u jednoj od školjki na dnu.”

“Ovo su onda Velesovi Biseri! Zaista jedino oni i mogu biti ovako lijepi. Preljepi... kao da imaju dušu”, podmuklo je rekao trgovac. “Što želiš za ovo?”

“A što bi mi dao?”

“Dao bih ti... svo svoje bogatstvo.”

“Zaista, a koliko je to?” upitao je mladić, na što ga je trgovac pogledao ispod oka i izgubio se u sporednoj prostoriji, ubrzo se vrativši sa ovećom škrinjom. Kada ju je trgovac otvorio mladić je vidio da je škrinja bila vrhom puna starih sjajnih zlatnika koji izgledaju gotovo jednako primamljivo kao i biser.

“Ovo je tvoje.” - jednostavno je rekao starac i uzeo biser sa stola izgubivši se još jednom u sporednu prostoriju.

Mladić je u šoku malo čekao, a zatim je uzeo škrinju i zamotao ju u deku kojom je jedna skupina knjiga bila prekrivena ne bi li bila sačuvana od prašine. Kada ju je podigao začudio se kako ju je trgovac uopće donio jer je

škrinja zapravo bila veoma teška. Nikada se nije bojao u životu kao što se bojao dok je nosio tu škrinju punu zlata kući. Iako nije mislio da je to moguće osjećao se gore nego s biserom. Osjećao se kao kakav lopov, ubojica, koji bježi nakon zločina.

Došao je kući i polako objasnio ženi gdje je bio i što je radio, ali je prešutio dio o mrtvacima i rekao da je koristio posebnu lampu s posebnim uljem te da je morao obećati dio novca splavaru zato što mu je on pomogao. Tražio je oprost i rekao da će sve ispraviti. Sada u ženinom zagrljaju, po prvi se put taj dan smirio i u glavu mu je došlo obećanje koje je dao. I dalje nije bio siguran vjeruje li zapravo u ono što mu se dogodilo, ali pred njime je bila škrinja puna zlata, tako da je ipak odlučio ispuniti obećanje, ako ne ludom starcu onda barem da sebi dokaže da to može.

Kupio je veliku kuću, obukao je svoju obitelj i sebe najskupljom odjećom, stol im je vazda bio pun najbolje i najsočnije hrane. Platilo je ženi lječničku skrb te je ona prizdravila. Postao je obiteljski čovjek, te je opet otvorio mesnicu svoga oca. Ostavio je i djeci za školovanje i kada je sve to uspio shvatio je da je sretan čovjek te je odlučio da će ispuniti i zadnji dio obećanja: podijeliti će novac sirotinji.

Došao je u jednu siromašnu ulicu u propalom dijelu grada gdje je nakanio podijeliti novac sirotinji. Tada je shvatio da je tu već bio. To je ulica u kojoj je ona stara kockarnica u kojoj je izgubio sve što ima. Odupirao se, govorio si da ima sve ali nešto ga je jelo iznutra i onda je sam sebi rekao: "Sve je to bila laž i prijevara. Ispunio sam obećanje sebi a na nekom ludom stracu. Što se može dogoditi?"

Ušao je unutra i krenuo igrati. Igrao je satima, dok konačno nije izgubio sav novac. Na kraju je bio razočaran, ali se nije loše osjećao jer i dalje ima svoj posao i bogatstvo kod kuće. Mislio je da je učinio dobru stvar jer se riješio tog unutanjeg poriva. Mislio je ostati i gledati igru do kraja ali kako je gledao ljude za stolom, ljude s kojima je igrao shvatio je da su mu strašno poznati. Kada je idući put otvorio oči primjetio je da jedan od njih bulji u njega. Imao je pogled koji je mladić već negdje vidio i tada je shvatio da za stolom sjedi jedan od Onih Koji Ne Dišu, mrtvac s dna jezera. Uspaničio se i digao od stola i kako je gledao po sobi shvatio je da su svi u prostoriji Oni Koji Ne Dišu. Pokušao je izaći van plaćući od straha ali su vrata bila zatvorena. Odjednom je dobio tupi udarac u glavu i nastupila je tama.

Kada se probudio ležao je ispod one sablasne vrbe kraj jezera. Čim je došao k sebi na obalu jezera je pristao splav, a splavar je samo smireno rekao: "Dođi prijatelju, vrijeme je za vožnju."

Mladić se bojao ali nekako se nije mogao oduprijeti i došao je na splav. Šutke su se odvezli do čistog kruga u jezeru, do biserja. I tada mu se splavar obratio:

“Prekršio si obećanje prijatelju. Imao si sve a i dalje si htio više. Velika šteta, zaista velika šteta. Bio si tako blizu istinske slobode”, suosjećajno je rekao starac.

“Objasni mi što se događa! Molim te. Kako je ovo moguće?” jecao je mladić.

“Rekao sam ti. Ovo su Velesovi Biseri. Oni su njegovi i on ih daje onima koji ih zaslužuju ali ti nažalost nisi uspio izdržati do kraja. Iskorio si loše jedan od tih bisera.”

“Ali učinio sam sve što sam rekao.”

“Prekršio si obećanje!” zagrmio je starac.

“Ali napravio sam više dobrog nego lošega. Iskupit ću se. Mesnica radi dobro i vratit ću taj novac i podijeliti ga siromašnima.”

“Prekasno je za to. Obećanje se uzima kao cijelo a ako ne ispuniš jedan dio to je isto kao da nisi ispunio obećanje. Pokušao si izigrati Staroga Boga. A sada je vrijeme da ga upoznaš.” - mračno reče splavar i gurne mladića u vodu.

Mladić je uspio uhvatiti dah i pokušao se vratiti na površinu ali prije nego što je mogao nešto ga je povuklo dolje. Bili su to Oni Koji Ne Dišu, vukli su ga sve dok nije došao na samo dno gdje su ga počeli čvrsto držati kako se ne bi micao. Gledao je u kamen sa biserima. Iza njega se okomito zabio štap i niz njega se u vodu spustio splavar. Sada je izgledao drukčije, nekako ozbiljnije i prijeteće. Ali kada je kročio nogom na dno mladić je primjetio da više nije izgledao kao splavar već kao trgovac koji je otkupio biser. Uzeo je jednu praznu školjku, otvorio ju i prišao mladiću, no sada je već izgledao kao prosjak od kojega je mladić čuo pjesmu. Mladić je tada shvatio da su oni jedna te ista osoba i svi su oni zapravo Veles. Pred užasnutim mladićem je stajao tek neugledan starac, a Bogom ga zovu.

“Da li sada shvaćaš što ti se dogodilo smrtniče?” upitao je Veles tamnim i sveprisutnim glasom.

“Testirao sam te i dao sam ti jedinstvenu priliku. Priliku koju mnogi ljudi žele, a ja sam odlučio tu priliku dati tebi, propalici. Dao sam tebi priliku, a ti si me iznevjerio. Nadao sam se da ima nešto dobrog u tebi a sada vidim da nema. Svijet mora biti očišćen od tebe”, nastavio je Veles a mladić je samo panično odmahivao glavom pokušavajući preživjeti.

“Ovdje imam jednu školjku baš za tebe!” rekao je Veles dižući školjku prema mladiću. “Vrijeme je da mi služiš.” - sablasno je rekao Veles, a mladić je zadnjim dahom pod vodom kriknuo: “NEE!”

Uto je Veles zabio ruku u njega. Mladić je osjećao kako ga napušta sva životna snaga. Svojim očima je gledao kako mu Veles izvlači dušu i kako ju oblikuje u jednu malu kuglu koju je postavio u školjku. Njegova duša je postala jedan od bisera. Veles je otišao do kamena i postavio školjku.

Mladić je gledao u očaju i najednom je bio pušten od Onih Koji Ne Dišu. Oni su ga potapšali po ramenu a njihov krvoločan i sablasan pogled je sada zamijenio pogled pun tuge i suosjećanja. Mladić je tada shvatio kako se više ne bori za dah jer ga više nije ni imao. Postao je stvar koje se bojao, postao je jedan od Onih Koji Ne Dišu. Pogledao je u drevnoga Boga a Veles je samo klimnuo glavom i nestao u pjenu dok se štap polako dizao gore.

Na površini se splav opet zaustavio na obali kod stare vrbe gdje je sada stajao mladić duže plave kose i nervozno gledao na jezero. Splavar je ostavio svoje veslo i obratio se mladiću sa smiješkom:

“Pozdrav mladiću. Trebaš li prijevoz?”

LUKIJERNE ZA NEVJESTU

Veselin otvori portelu i voda iz jaža pokrenu vodeničarski točak uz pjevuckanje drveta. Vode je ove godine bilo dovoljno za sve živo. Livade su rascvjetale, žito oklasalo, teško, njihalo se uz lahor sa mora. Masline su obećavale dobar rod. Pripremio je Veselin majčin bakarni prsten nalik pletenici sa ubačenim raznobojnim okcima kamenčića i čekao prigodan trenutak da djevojci iskaže ljubav i isprosi je kod oca. No, posla je bilo mnogo i biti će još više kada počne žetva. Morati će pomagati i na gumnu u vršidbi. Veselin nije negodovao zbog toga, već mu nije bilo drago odgađanje prosidbe. Volio je Vesnu više od života i htio je što prije početi s njom živjeti u staroj kamenoj kući što mu dade otac kao svadbeni dar.

Djelao je tako Veselin sve duže kada prođe žetva i ljudi počese donositi pšenicu na mljevenje. Dani se spojili sa noćima, a njegova usamljenost pod zvijezdama ljetnoga neba postajala sve dublja. Ostavljao je vodenicu da sama radi dok bi šetao niz potok do mora. Ponekad bi slušao šapate iz grmlja pokraj puta kako ga zovu na žalo. Nije se odazivao misleći na Vesnu i vraćao se vodenici da je nahrani. Namjestio je tu i ležaj kako bi pobijedio vrijeme u trci do svoga životnoga cilja. Vesna je dolazila i donosila mu ručak. Dvoje madih sjedilo je na livadi u sred šarenila bilja i trava ne osjećajući ni sunce ni zemlju. Pojili su jedno drugo vodom iz potoka dok je Vodan rastjerivao pakosne rusalke iz jaža.

Ovim bićima, ni ljudskim ni božanskim, više stvorenim za jal i nevolju drugima nanositi, nije bilo drago gledati toliku ljubav pred sobom. Posebno, morskoj rusalki zvanoj Iskra, zaljubljenoj u Veselina od trena kada ga je ugledala. Više puta bi mu dolazila u vodenicu dok je spavao odjevena u pjenu sa vala sa krunom od algi svjetlucavom od planktona i bijelih koralja. Duge mokre kose obavijale bi je do bosih nogu. Ujutro bi mladić nalazio čudne tragove od pijeska i školjkica. Ponekad bi se penjala na stablo masline i prospala na Vesnu dok je tuda prolazila, morsku travu i trnje iz glogova grma.

Nije se Vesna nikada potužila Veselinu na čudna događanja, već bi jedva čekala da ga vidi i provede dio dana u vodenici pomažući mu uz osmijeh i ljubavno zadirkavanje.

Ponekad bi mladi par, zaustavio mlinski točak i uputio se na obalu bokotorskog zaliva, gdje su sjedeći na molu šuteći gledali u nevjerovatne ljepote

njihova kraja. Nebo se ogledalo u moru i oblaci su u zrcaljenju na površini bili ili otoci ili ovčice razasute po plavoj livadi. Ako bi podigli pogled, planinski visovi bi vukli u daljine, a krici para orlova nagnao bi ih da se uhvate za ruke i pomisle na obiteljsko gnijezdo koje će i oni uskoro napraviti. Badava je Vodan slao upozoravajuće znake Veselinu i Vesni. Kada god bi im se Iskra previše približila on bi podigao talase i otjerao ih sa mola. No, nije ni on mogao neprestalno pratiti događaje. Nije primijetio da se Iskra prerusila u slavensku djevojku sa korpom punom voća i pošla u susret Vesni jednoga dana. Iskorištvivši njezinu naivnost i dobrotu sprijateljila se s njome i počela je svake večeri zvati u maslinjak da bi gledale zvijezde i u šali proricale sudbinu.

Veselinu je nedostajala Vesna, no bio je veseo što si je našla prijateljicu po volji. Iskra je lukavo procijenivši mušku ćud, počela dolaziti u vodenicu i uz lukijernu pričati priče o nevjerovatnim svijetovima i čudesima podzemlja i nadzemlja, moćima bogova i polubogova pokazavši mu kako vodenički mlin sam melje pšenicu i kako voda može mijenjati tok prema zapovijedi jedne grančice u ruci. Veselina je Iskra potpuno očarala i kada bi Vesna dolazila govorio je samo o njoj, gotovo je vidjevši uza se u kamenoj kućici.

Jedne noći, dok je mladić spavao morska rusalka ukrade majčin prsten namijenjen Vesni. Ode tada u selo na prelo i sjede do Vesne. Dodajući joj vunu potruđi se da djevojka vidi prsten.

Od toga dana sve se promijenilo. Vesna je prestala dolaziti Veselinu, a on to nije ni primjećivao opčaran ljepotom i zagonetnošću Iskre. Kopnila je sve više, pretvarajući se u sjenku svoga lika. Dolazili su drugi mladići da je prose, ali bi ih sve odbijala pod izlikom da boluje od neizlječive bolesti. To je velikim dijelom i bila istina. Nije mogla shvatiti kako ju je Veselin tako lako odbacio. Odlazila je u Svarogov hram, gdje je vrhovog boga i majku Mokoš molila da joj pomognu shvatiti što se dogodilo sa njenim mladićem. Ostavljala je pramen vune svake noći nadajući se da će ujutro iz njega saznati što joj je činiti. No, odgovora nije bilo. Jedino joj je bog Vodan u snu poručivao da je Iskra rusalka i da će sve zlo završiti ako se vodenoj vili kosa dok je na zemlji ne osuši.

Razmišljala je dugo Vesna što joj je činiti kako bi nadmudrila Iskru. Ono što je shvatila, obeshrabrilo ju je. Možda se i riješi rusalke, no da li će tada magija koju je ona prenijela na Veselina također nestati ili će on do kraja života biti opčaran ?

U deblu petstogodišnje masline na pola puta do vrha planine, živjela je daleko od voda i morskih vjetrova, proročica koja je teško prihvatila ljudsko prisustvo. Vesna se uputila k njoj, vjerujući da će joj osoba koju nikada nitko nije vidio pomoći. Nije bilo lako popeti se do masline. Stalno se kotrljalo kamenje kao da želi spriječiti nezvana gosta doći gore. No, ništa je nije moglo pokolebati, jer je ljubav koju je osjećala prema Veselinu bila nadzemaljska.

Uspevši se gore, stade pred maslinu i ispruživši ruku s buketićem bijelog planinskog cvijeća zamoli za pomoć. Ništa se nije čulo, osim zujanja pčelica. Dugo je stajala pred deblom, zatim stavi cvijeće na jedan korijen i htjede poći, kada iz duplje ču:

“Upali dvadeset lukijerni u vodenici “.

“Ne shvatam što činiti?“ upita u nevjerici. Ali odgovora nije bilo. Krene polako natrag razmišljajući. Ništa joj nije padalo na pamet. Lukijerne? Gdje da nađe tolike lukijerne? I što će joj? Gdje da ih upali? U vodenici?

Noć je pametnija od dana, naučila ju je majka. Pa ode kući, uradi svoje poslove i legne u krevet. Dugo se mučila da zaspe. I kada je napokon uspjela, učini joj se da na krevetu sjedi prekrasna vila okružena zvjezdanom prašinom i govori joj bez glasa. Čula ju je u svojem umu :

“Rusalka gubi snagu kada joj se osuši kosa.“

Uspri se u krevetu. Tek sada je shvatila pouku čarobnice iz duplje masline. Napravi plan.

Ujutro ode kod starješine sela i ispriča sve što se događa s njom, Veselinom i rusalkom, te o načinu kako da se riješe problemi koje je izazvalo to zlo biće. Starješina naredi da se sakupe lukijerne i povorka krenu u vodenicu. Veselina se zaključali u ostavu pod stražom, a lukijerne rasporedili po mlinском kamenu. Sakriveni su čekali noć i dolazak Iskre.

Mjesec je bio mlad, baš kako treba. Čuli su se lakonogi koraci na stazi i u vodenicu uđe rusalka prekrasnog izgleda. U kosu su joj bile upletene morske zvijezde, a po čitavome tijelu svjetlucavi pijesak i školjkice. Svi su zanimali od ljepote, sve dok Vesnina majka na upali prvu lukijernu i potom ostali preostalih devetnaest. Starješina je zatvorio vrata i zapečatio ih otiskom Vodanovog prstena.

Iskra je bila zatečena. Vrelina iz lukijerni sušila joj je kosu i ona je polako nestajala. Sa prsta joj je spao prsten i otkrtljao se Vesni pod noge. Uzela ga je i stavila na prst. U trenu je nestala rusalkina magija. Ona se pretvorila u vodenu maglu. Na podu vodenice, kao trag njena postojanja ostao je pijesak, poneka školjkica i zvijezda.

Ljudi iz sela su s uzdahom sjeli, a starješina je pokupio ostatke iz vodenice i zakopao ih ispod jednog drveta. Šutjeli su osupnuti događajem, sve dok se nije čula lup a iz ostave. Veselin je glamio:

“Tko me je zaključao? Otvarajte!“

Bilo ih je strah otvoriti vrata, ali kada je Vesna skinula rezu, Veselin je zagrl i upita kada je došla kao da se ništa nije događalo. Ugledavši i ostale ljude iz sela, našali se:

“Kao da su došli svatovi? Pa kada ćemo Vesna praviti svatove?“

“Kada bude pun mjesec“, našali se i Vesna, i tome se pridružiše i ostali, sretni da je nestankom rusalke nestala i njena magija.

MAGLENDOLSKA ZIMA

Ljeto je bivalo sve kraće i kraće. Kao i svih ovih godina otkad je Maglendorf prestao biti poput ostalih zaseoka u okrugu, jednog jutra je samo nestalo ljeta. Sunce je potamnijelo, zvukovi se utišali, a magla se povlačila prolazima između kuća, gomilajući se na okrhnutom trgu ispred trošne kuće. Tako bi uvijek počinjalo...

“Ove je godine došla još ranije”, reče starac krvavih očiju promatrajući kroz prozor maglenu pijavicu što se lijeno kretala trgom, vrebajući svaki prozor, svaka vrata, svaki put što se pred njom otvarao.

Samo mu se dvojica u gostionici pridruže u razgovoru. Ostali su šutjeli, nijemi poput magle, gledajući svaki na svoju stranu, baš kao ona kada zvjera za svojim plijenom. Nitko nije obraćao pažnju na njih. Čak štoviše. Mještani Maglendela su od neugode često okretali glave od onih koje je pijavica u svom pohodu dotakla i obilježila svojim pečatom: tišinom.

“Kao da premišlja kuda će krenuti”, nadoda drugi, srednjih godina, stavši kraj starca s kriglom u ruci.

“Izgleda da joj se danas baš dosađuje nasred trga.”

Starac približi nos bliže zamrljanom staklu.

“Kad se odluči, ja odo, moram još neke stvar srediti prije mraka”, uključio se u razgovor mladić i posegne za novčanikom. Novac spusti na šank i vrati se do prozora.

Gazda uze ponuđene novčanice šutke, ni ne brojeći ih. Bio je on jedan od prvih Maglenih, kako su ih mještani zvali. Točnije, vlasnik “Magle i zvo-na”, jedine maglendolske gostionice, bio je prvi kojeg je pijavica po svom dolasku dotakla. Nije ga bilo tri dana, a onda se pojavio, samo naizgled isti kao i prije. Na sva pitanja o tome gdje je bio i što mu se dogodilo, odgovarao je nijemim zurenjem u znatiželjnike, zurenjem toliko neugodnim da su pitanja presahla unutar jednog dana.

Gostioničar je nastavio živjeti kao i prije: točio je pića, klimajući glavom otpozdravljao gostima, smješkao se na šale koje su zbijali... samo se po jednom razlikovao od njih. Po magli se kretao bez straha, ne vodeći računa o opasnostima koje vrebaju iz njezina vira. Izlazio je čak i noću, hodeći polako, bez žurbe, kao da mu magla više ništa ne može.

Mještani su ga se klonili ispočetka, uzimajući piće i sjedajući podalje od šanka, među sobom tiho izmjenjujući riječi zgražanja nad njegovom nijemošću i nedostatkom straha. U njihovim je očima bio izopačen do te mjere da bi oni najhrabriji davnih dana bili digli ruku na njega, da su se samo usudili. No bilo je nešto u gostioničarevu pogledu što im je govorilo da se nalazi pod zaštitom daleko snažnijom od najsnažnijeg Maglendlolca. Stoga su samo rogozorili po kutovima i hvalisali se što bi mu činili kada ga nije bilo u blizini. I tako je bilo dok nije nestao još jedan mještatin, vrativši se nijem poput gostioničara, s istim pogledom u očima...

Svake se zime broj Maglenih povećavao, a mještana koji su još bili u stanju dati glasa od sebe bivalo je sve manje i manje. Magla je postajala sve gušća i svjetlija, a magleno se carstvo u svojoj svojoj tišini sve više širilo Maglendlolom.

“Ide ka jugu!” objavi starac ustavši od stola, spreman za pokret.

“Ajde da je malo i tamo ima.”

Sredovječni muškarac skrene pogled s mutnog stakla na sina koji je stajao na pragu, promišljajući se. Ostaci magle povlačili su se između napuklih dasaka stuba što su vodile iz tople prostorije na hladnu i bijelu površinu trga. Na kraju mladić duboko uzdahne i pređe prag, zalupivši za sobom drvena vrata.

Tišina se spusti na gostionicu smještenu u trošnoj kući na trgu, središtu Maglendlola. Tišina kakva je svake zime, jer jeseni i proljeća već odavno nije bilo, gutala taj nekad veseo i bučan zaseok na sjeveru Maglena okruga. Tišina koju je magla za sobom dovlačila i sa sobom nosila, tišina teška poput litica koje su sa sviju strana okruživale Maglendlol, ostavljajući ga da sam druguje s močvarom. I s maglom.

Mladić udari posred trga, okrenuvši se samo jednom da provjeri je li maglena pijavica uistinu krenula putem suprotnim od onoga kojim je on naumio. Magle je bilo posvuda. Tusti su oblaci lelujali selom prateći sve što se kretalo. Hladno-bijele povijuše visjele su s krovova i stabala, vukle se po cesti, saplitalo o noge mještana. Ali te magle nisu bile opasne. Samo se pijavice trebalo čuvati.

Svejedno, mladić nije volio maglu. Nitko od njih nije. Ne ovakvu maglu, ne maglu koja je imala svoju volju. Nije volio što je znala kud ide, nije volio što mu je čitala misli, nije volio što osjeća njegov strah i napaja se njime, postajući sve gušća, sve više ga gušeći bijelim pramenjem. Osjećao je njezine prste u kosi, po vratu, osjećao je kako ga maglene ruke privlače k sebi, tjeraju ga da skrene s puta, s ono malo svjetla koje je Maglendlol dijelilo od mraka, od potpune vladavine onoga što se tijekom dana skrivalo u pijavici.

Otrgne se tmurnim mislima i požuri niz prolaz, trudeći se ne potrčati, ne pokazati slabost. Začu sitni smijeh iza sebe i skupi šake, pokušavajući za-

držati suze nemoći u očima. Srce mu je udaralo sve brže što se više udaljavo od trga, od ljudi, od sigurnosti, iako je pijavica bila daleko.

“Ne može ti ništa, ne može ti ništa”, hrabrio se, dok mu se magla uvlačila pod košulju, hladeći mu kožu, sijekući mu dah.

I onda ga začu. Ispočetka tih i nepravilan, a zatim sve jači, sve snažniji, sve silniji. Zvuk zvonaca što se njišu na vjetru. Samo što vjetra nigdje bilo nije. Samo gusti, bijeli zrak koji se razmicao oko njega uklanjajući se sili što je kosila sve pred sobom. Reski je zvuk sjekao maglu poput noža, dolazeći sad slijeva, sad zdesna, čas odozgo, čas odozdo, ne jenjavajući ni na trenutak.

Mladić se ukopa u nevjerici, srce mu počne nabijati, pa stane i utihne. Ne zamijetivši da više ne čuje otkucaje vlastita srca, prekrije uši dlanovima i baci se na koljena, trudeći se ne čuti zov zvonaca, sve jasnijih i bližih. Zadnjim udahom smrznutih pluća uvuče u sebe veseli cilik praporaca što se širio iz maglene pijavice koja se pred njegovim očima pretvarala u ženu blijeda lica. Crna joj se kosa rasu po magli i prekri pobjedonosan osmjech i vuče ocnjake...

***

Dani su prolazili, šutljivi i hladni. Mještani su se i dalje nalazili u gostionici, proklinjući dan kada je u Maglendlol sa sjevera doplovio prvi trak magle. Uskoro se za njim pojavio i drugi, pa treći, dok su mještani stajali na vratima svojih domova i promatrali kako im kuće blijede i tonu u gusti hladni prekrivač. To je jutro magla došla i nikada više nije otišla, čak ni za kratkih ljeta. Bila je tu, uvijek u blizini, uvijek iza ugla, tromasta i prepoznatljiva, poput cilika zvonaca koji bi navještao ono čega su se svi bojali.

Nitko nije znao što se točno događa unutar maglene pijavice kada dođe pokupiti svoj danak. A oni koji su znali, zauvijek su zašutjeli. I tako je Maglendlol živio iz dana u dan, iz zime u zimu, kunući i nadajući se, čekajući i strepeći. Sve dok nije došao dan kada se u Maglendlolu više nitko nije bojavao magle.

Tog se jutra na vratima “Magle i zvona” pojavi i posljednji mještanan Maglendela koji je još posjedovao dar govora. Tri je dana ranije nestao, no nitko se nije brinuo. Svi su već znali gdje je i što se s njim događa. U gostionici, u tišini, pogleda uprtih u vrata, nekadašnji mještani Maglendela iščekivali su dolazak posljednjeg od svojih.

Vrata se otvore i tišina se razbi u tisuću zvukova. Cilik zvonaca slije se iz svih dijelova zaseoka prema trgu, slaveći dolazak posljednjeg Maglenog. Polako, jedan po jedan, Magleni izađu na trg i stanu u krug oko maglene pijavice. Magla se rasprši u niz isprva malih, a zatim sve većih pijavica koje su rasle usporedno s titrajem zvonaca. Magleni se pokrenuše i stanu svaki ispred

svoje pijavice. Svaka od njih veselo zazveči kada Magleni stupi u nju. Uskoro na trgu ne bi ničeg doli desetina i desetina maglenih virova koji su veselo zvonili i zvečali krećući se u krug.

Neko vrijeme potraja taj sablasni ples, a onda sve stane i utihne. Maglene se pijavice postroje po uglovima trga, poput nestvarnih vojnika sazdanih od guste paučine, da bi zatim svaka od njih zazvonila svoj posljednji pozdrav Maglendlolu.

***

Magla je prerasla zaseok. Sada je mogla krenuti ne na sela, već na gradove. Morana s ponosom obuhvati virove što su se kovitali pod njom, ostavljajući za sobom bijele tragove gdje god bi prošli. Predgrađa su nestajala prekrivena slojem magle, prometnice bi utihnule kada bi iz pijavica sunuli blijedi nokti. Metalna su vozila bila prekrhka da ih zaustave. Maglene su kandže derale lim i uvlačile se u topla ljudska gnijezda na kotačima šireći tišinu i led.

Vijugavo se pramenje pružalo prema krajevima u kojima magla nikada dosada vladala nije. Nakon Maglendela, sve se promijenilo. Vjera ljudi potrebna da ju oživi više joj nije trebala. Zaseok joj je dao i previše života. Njezini su prsti sada gladno posezali za zgradama od betona čije stanovnike ni staklo, ni metal, ni omalovažavanje sila prirode nisu mogli zaštititi.

Ne od nje. Ne od Morane.

Vratila se i ovaj put nije planirala otići.

HROMI

Izlokanim se putem tromo kretao crveni automobil. Pažljivo je krivudao, pazeći da mu točkovi ne upadnu u sjeline, kojima je još tekao otopljeni snijeg.

Nisko sunce je zasljepljivalo vozača kroz musavu šajbu. Kraj njega je sjedio dječak. Puni dvanaest u julu. Blijedo lice počiva mu na desnom ramenu. Ne spava. Gleda u kao biserima posut krajolik i drum prepun lokvi i blatnjavih brazgotina. Od truckanja mu je mučno, pa se primirio i žmirkajući gledao kako sjene trepere i poigravaju preko kapi i mokre zemlje.

“Jesi li se uželio babe i đeda?” – pitao ga je otac.

“Mhm...” – promrmlja dječak ne pomjerajući glavu.

“Je li ti muka? Da stanemo?”

Dječak jedva primjetno odmahnu glavom.

Već nekoliko noći ga je budio vriskom

“Opet je ružno sanjao?” – pitao je ženu.

Polako je zatvorila vrata sobe. Obgrlila se rukama kao da želi da istisne život iz sebe. Da polomi krhko tijelo, izmučeno brigom.

“Opet isto.” – reče.

“Sam je u onoj šumi. Pred kapijom od krošnji, odakle se tama izlila i oživjela. Izrasla je u ogromnu figuru, poput ljudske, a kako mu je prilazila, poprimila je obličje vuka, čija ga je smrdljiva i crna čeljust grizla i gutala.”

“Šta doktor kaže? Je li terapija uzrok snovima?”

“Moguće. A možda organizam na taj način manifestuje bolest.” – rasplakala se.

Privukao ju je k sebi i čvrsto zagrlio.

“Ne mogu dočekati ponedjeljak. Šta ćemo ako se vrati?” – grcala je.

Poljubio ju je u kosu. Na to pitanje nije imao odgovor.

“Odvešću ga sutra kod mojih. Uželjeli su ga se. Prijaće mu vazduh i sunce. Poslije vikenda opet najavljuju snijeg. Šta kažeš?”

Klimnula je bez riječi, brišući suze.

Put je skrenuo ka bijelom kućerku u kome se rodio i odrastao. Pred ras-puklim starim hrastom stoje njegovi otac i majka. Iščekuju. Onako pogureni nalik su jedno drugom, kao svi ljudi koji cijeli život provedu zajedno.

“De si dedovo?” - vikao je djed razdragano kad je ugledao unuka. U grlu ga je pekla suza.

“Što si ublijedio? Jel’ te ovi tvoji ne hrane? Eno baba napekla uštípaka, bogami nećeš kući dok sve ne pojedješ.”

Baba triput glasno cmoknu dječaka u obraz i uvede ga u kuću.

Dedu osmijeh iščili kad se vrata zatvoriše.

“Šta kaže doktor?” – upita sina.

“U ponedjeljak vadi krv. Nadamo se najboljem, ali... opet ima groznice i krvvari iz nosa.”

“Nek’ si ga doveo. Neka ga ovdje do nedjelje. Daće Bog, biće sve dobro.”

“Ne znam Neđo...”

Otac ga stisnu za mišicu.

“Nećemo kukati. Mene nisu tako učili. Ako se dobro sjećam, ni ja tebe.”

“Ako se šta desi, odmah zovi.”

“Znam, nisam dijete.”

Njih dvojica se zagriše. Kako odavno nisu.

Vozilo se udaljavalo istim onim kaljavim putem. Dječak mu je mahao, nosa priljubljenog na okno. Ded othuknu muku iz prsa i uđe u kuću. On se i baba ćutke zgleđaše. Ded opet vrati osmijeh na lice kad uđe u sobicu. Tamo je sad dječak sjedio pred televizorom i žvakao uštípak.

“Vidi ga. Došao u prirodu, a opet ispred tog čuda. Sutra ja tebe prika moj vodim u lov.”

“Kakav lov, šta pričaš?” – gundala je iz kuhinje baba.

“U lov, pravi. Na vuka.” – namigivao je djed osmjehujući se.

Na pomen vuka dječak preblijedi, ali se zatim i on nasmija.

Zaspao je sa sumrakom između njih dvoje na kauču, umoran od jurcanja i igre. Nije se probudio ni kad ga je ded prenio u krevet.

Sjutradan predveče i pored upornog ženinog prigovaranja, ded odlučio da ga povede u a dogovoren lov. Selo je već neko vrijeme planiralo hajku na vuka, pa se ded sa još nekoliko lovaca dogovorio da taj dan ispita teren i tragove.

Pred kućom su ih čekala trojica komšija u lovačkim odijelima. Mezili su i pili rakiju što im je baba iznijela, ne sjedajući. Dječak im nazva Boga kako ga je ded učio. Otpozdraviše, ljubopitljivo ga gledajući. Dva psa što ih je jedan od lovaca obuzdavao na povodcu, zalajaše piskavo na dječaka. On se sakri iza deda izazivajući podsmijeh ove trojice.

Dok su se lagano uspinjali prema šumi, dječak je ćuteći upijao njihov razgovor o razlogu hajke.

U to su se varljivo vrijeme, gonjeni zimom, vukovi sve češće spuštali u selo. Klali su ovce nemilice. Zamke, a ni vatre oko torova nisu pomagale. Jedna se šapa, što je u zemlji za vukovima ostajala, isticala među drugima. Bila

je tri puta veća, i više se utiskivala u tlo od ostalih. Lovci su ovo prepričavali šapatom, kao da su bili u strahu da ih neko čuje. Svako je od njih, uključujući i đeda, priželjkivao da upuca i kući donese baš tog kapitalca. Hromog. Tako su ga, zbog te šape, zvali.

Nakon pola časa hoda, stigoše do ivice šume. Tamo je blatnjavi puteljak nestajao u svodu od drveća. Tamni oblaci su se navalili na vrh šume sluteći nevrijeme.

Psi se odjednom uznemiriše i počеше da laju na tamni luk što je, uokviren golim granjem, zloslutno zjapio.

“Blizu su.” - reče jedan od lovaca.

Krenuše prema šumi. Đed se okrenu dječaku.

“Sačekaj tu, đedovo.” – pomilova ga po glavi hrapavom rukom.

Dječak nije ni trepnuo, a već je ostao sam na tom sjenovitom puteljku. Lavež pasa i široka pleća lovaca, zamakoše u šumu. Oštre tamne grane ogledale su se u lokvama. U njima su lelujale i oživljavale, pužući prema dječakovim nogama, kao sablasni prsti. Nekakav je vjetar, kao leden dah, sad našao put kroz onaj svod. Dječaku se koža na vratu i niz leđa naježi. Stajao je tako, pocupkujući od studeni, što je jačala kako je pomrčina gutala sve oko njega.

Nije više čuo ništa. Ni povike, ni pse. Bio je sam na domaku šume, koja je, kako je svjetlost slabila, postajala sve zlokobnija. Poprimala je u tom varljivom polusvjetlu, na pragu dana i noći, svakojake oblike. Iz nje su čas svjetlucale oči, pa su joj se krošnje širile i mračile, kao da su u njoj lovci razbudili nekog zmaja. Povrh svega i neke se ptičurine raskukaše u granama nad njim, pa se dječak pokaja što je uopšte i pošao. Kud bi se sakrio ako istjeraju vuka pravo pred njega? Da li bi stigao da se popne na drvo, prije nego što ga zvijer iz tame rastrgne? Šta god da izleti iz te šume, ne bi imao kud.

Strah je pleo uobrazilje u sjenama pred njim. A one su se, uznemirene, komešale. Najednom, jedna sjena među ostalima kao da se pomjeri i izraste. Postajala je sa svakim dahom vjetra sve veća. Ta sjena uskoro zareža, dugo i drhtavo. Dječaka užas probode kroz tjeme i prikuca ga za zemlju. Vidio je dvije upaljene žeravice, kako postaju sve veće.

Ta se komešava sjena najednom preobrazi u vuka. Ne nekog običnog. Pred dječakom je stajao onaj što je ostavljao tri puta veću šapu pred torovima. Iz drvnog se mraka, uznemiren hajkom, pred njim pojavio onaj, što mu je kožu svaki lovac zamišljao baš pred svojom kućom. Hromi.

Čupava su mu leđa dodirivala grane. Kezio je na dječaka ogromnu čeljust. Toliku da bi volu u samo jednom ugrizu glavu otkinuo.

Nije dječak u tom užasu vidio da je vuku jedna noga kraća, pa tu šapu utiskuje dublje od drugih i ljulja se u hodu, kao da će se svaki čas otkotrljati. Da je bilo više svjetla, vidio bi dječak i da je tamno krzno ustvari bilo sivo. Sijedo, kao brada kakve starine.

Čuo je samo grotlo pod vučjim zubalom i vidio dva upaljena oka kako ga bijesno gledaju.

Iz šume se tada začu pucanj. Sačma fijuknu u drveću i nekoliko grana pade na tlo. Vuk se trgnu i pognut hitro umače u tamu šiblja. Dječak je začuo lavež i graju. Kao da mu je neko najednom otpušio uši. Još dva hica pročešljaše granje, tik iznad njegove glave. Čuo je nekog kako viče da prestanu pucati. Vidio je đeda kako trči prema njemu.

“Đedovo...” – stiskao mu je ramena.

Psi su lajali bijesno, otimajući se iz ruku.

“Bio je ovdje, vidio sam ga.” – viknu jedan od lovaca.

“Jeste, jeste.” – grajala su druga dvojica.

“Jesi li vidio što god mali?”

Dječak je pogledao u stranu. Sjena mimo drugih, stajala je i dalje pognuta u šiblju, streljajući ga žeravicom.

Odmahnulo je glavom.

“Mali laže. Vidio sam ga. Velik kao bik.”

Djed planu. Psi su kevtali još ljuće, čas na djeda, čas na šumu.

“Jesi li vidio šta, đedovo?”

Vuk je i dalje stajao skriven u sjeni. Dječak je u svojim grudima osjetio njegovo ustreptalo srce. Zvijer kao da je čekala da pokaže prstom na nju, pa da se kao oluja obruši i dovrši što su hici prekinuli. Opet odmahnu glavom.

Psi su se davili na ogrlice promuklo lajući na šiblje.

“Tamo nešto ima.” – reče lovac, uperivši pušku tačno između plamenih očiju i hrome noge.

Dječak tad zavrišta i pade na zemlju.

Gledali su užasnuti kako se malo tijelo poput crva migolji u blatu, čupajući kosu. Čak se i psi prepadoše i cvileći stadoše da umotavaju povodce oko nogu vodiča.

Iz tmine na nebu, u odgovor na vrisak, prasnu grom. Pljusak uskoro pokri vidokrug kao tamna zavjesa.

Đed podiže dječaka sa zemlje. Ostali zabaciše puške na leđa i krenuše put sela. Spustiše se čutke do njihovog kućerka i tu se isto tako, pokisli, bez riječi rastadoše.

Baka je kršila ruke, zapomažući, kad ugleda djeda mrkog lica, kako nosi dječaka, prebačenog u naručju kao krpju.

“De ženo ne kukaj. Svuci mu odjeću i stavi ga da legne.”

Dječak progleda, ali potom samo prevrnu očima i kao da zauvijek zaspa.

Kako je noć odmicala dječaka je sve više hvatala groznica. Uzalud ga je baka trljala rakijom i sapunala mu čarape. Gorio je sve većom vatrom. Gubio se, ječeći i uzdišući. Od kiše što je sve jače odzvanjala o lim, nisu čuli kako u tom bunilu tiho doziva vukove. Gromovi su pucali, blisko, strašno.

Baka mu je znojavo lice brisala vlažnom krpom.

“Neđo, zovi ih. Mora kod doktora.”

Djed na vrh nosa natače naočale i debelim kažiprstom stade nabadati brojeve na telefonu.

Ushodao se po kući, dižući, pa spuštajući mobilni, tražeći makar jednu spasonosnu crtu.

“Majku mu. Nema signala.”

Priđe prozoru, ali u tom trenutku grom puče blizu kuće i sve proguta mrak.

Tražeći lampu, djed je psovao i stvari koje obično ne psuje. Baka je zapalila slavsku svijeću i stavila je kraj dječakovog uzglavlja. Od plamena mu je sjena puzala po licu i na njemu igrala kao grč.

Đed uđe u sobu, ogrnut u debelu kabanicu.

“Idem na Glavicu po signal. Pozvaću ih, neka odmah krenu.”

Žena je sa praga gledala kako svjetlost lampe hitro nestaje u pljusk i pomrčini.

U neko doba noći, tup udar je prenu iz sna. Prošlo je već dva sata otkako je djed otišao. Dječak je kraj nje ležao blijed, sklopljenih očiju. Nije više buncao. Teško je disao. Ustade da nakvasi krpom kojom mu je brisala čelo. Tup se udar ponovo začu. Noge joj se odsjekoše. Neko je lupao na vrata. Prišla im je lagano, pazeći da ne zaškripi podom. Prislonila je uho na tvrdo drvo, drhtavom rukom držeći starinsku rezu.

“Neđo...” – prošapta.

U odgovor neko zalupa jače. Žena ustuknu.

“Dobri domaćine, znam da je nedoba, ali trebam pomoć.” – kroz kišu je čula dubok muški glas.

Čutala je.

“Čoban sam, nemam gdje da se sklonim. Pusti me bar dok kiša prođe.”

Uzmicala je od vrata.

“Tako ti Boga domaćine, ne odbij gostoprimstvo. Izgubih stado. Daj mi da se sklonim. Samo gunj da osušim. Mogu i u štalu ako treba.”

Jadikovka je ova pokoleba, pa žena opet priđe uz vrata. Čula je nekog kako kašlje.

“Imaj duše.”

Lagano otvori teška vrata. Pred njima je u sjeni stajala pogurena prilika, oslanjajući se na velik i kvrgav štap.

Pozva tad gosta da uđe. Kako stupi unutra, povijeni se siromašak uspravi, glavom gotovo dodirujući tavanicu. Lice mu je bilo suvo i strašno, umotano u sijedu bradu što je u vunastim pramenovima dosegala do pojasa. Umotan nije bio u gunj, već u nekakvu mantiju, grubu i tešku, što ga je zatvarala kao mrtvog pokrov. Oči mu od svega bijahu najstrašnije. Crne kao noć bez zvijezda, upaljene vatrom bezdana.

Gledala je žena prestravljena u ovog mračnog stranca, koji joj se u gluvo doba noći pojavio na pragu. Uzmicala je pred njim u kuću, a on ju je hramljući pratio.

Pri tom je okretao glavu čas na jednu, čas na drugu stranu, kao da njuškajući nešto traži.

Ugleda tad dječaka na krevetu. Nekakva mu ljutnja povi obrve. Vijoreći pokrovom, on se i pored hrome noge u dva koraka nađe nad krevetom. Žena pokuša da ga zaustavi. On joj spusti ruku na rame i ona tiho jeknu i klonu u stolici. Gledala je nemoćno kako sad tu čvornovatu ruku spušta na vrelo i znojno dječakovo čelo. Drugom rukom poče da obrće štap. Nije mogla da mu vidi oči, što ih pokriše vjeđe. Nije mu vidjela ni usne, sa kojih su drevne riječi kao slap potekle na blijede dječakove ruke, nemirna prsa i lice.

Dječak je stajao ispred luka od krošanja odakle ga je posmatrao isti onaj vuk. Žute su ga oči iz tame sad posmatrale blago. Gledao je dječak ogromno dlakavo tijelo što je istupilo iz sjene. Leđima je sad dodirivalo nebesa. Vuk mu priđe i kleknu pred njega.

“Popni se.” - reče mu ljudskim, staračkim glasom. Ličio je na đedov.

“Kako ću? Ne mogu te dohvatiti.”

Vuk ga uhvati čeljustima, blago, kao vlastito štene, i nabaci ga na sebe.

“Drži se čvrsto.”

Dječak se uhvati za dva biča dlake što su štrčala iz plečki. Ono što je iz daljine izgledalo kao grubo krzno, bila je najmekša vuna.

Skočio je tada vuk, ali više nije dodirnuo zemlju. Poletio je iznad drveća i planinskih vrhova, uzdižući se sve dalje u plavetnilo progušano oblacima, koji su se smanjivali pod dječakovim bosim stopalima.

Držao se dječak čvrsto za gusto vučje krzno. Oko njih sad nestade osunčanog neba. Bezbrojni su svici gorjeli blijedim vatrama po tamnoj čoji vječnosti. Vuk se kao strijela uzdizao sve više, u ta daleka svjetla, pa se obrušavao i vijugao u plamene ponore.

Put ih je vodio daleko, pokraj nebula, što kao raznobojna paučina hvataju paperjaste mušice od zvijezda.

“Vidiš li?” - pitao ga je vuk.

U odgovor ga je dječak još čvršće grlio. U njegovim širom otvorenim očima ružičaste magle širile su se i skupljale. Kao milioni vučjih srca što pumpaju krv Vaseljene.

“Gledaj i pamti.”

Gledao je dječak u pulsare što kao neumorni derviši oko sebe razmotavaju magličasto tkanje svog nekadašnjeg tijela. Vuk je urlao, smijao se i plakao. I dječak zajedno s njim. Letjeli su sve dalje, u rumene sumrake i čivitne zore. Vodio ga je Hromi svojoj braći i sestrama. Davali su im hljeb i so, i za njima prosipali slamu. Među zvjezdanim jatima su se, kao spirale, uzdizali i

ponirali. Vuk i njegov jahač. Kao beskonačne plime i osjeke što zapljuskuju svemir.

Djed je zorom gonjen, žurio strmom stranom. Cijelu je noć hodao i kisnuo Glavicom, ali signal nije uhvatio. Nadao se putem da će ga dječak dočekati budan i nasmijan. Prepriječio je šumarkom da prije stigne. Slaba kiša je sipila iz sivih krpa što su jezdile vedrom zorom.

Kučerak je bio u mraku. Krenu da otvori vrata, kad pred njega ispade visoka prilika ogrnuta u mantiju. Stajao je gledajući u to čudno, u bradu okvireno lice, strogih crnih očiju. Nije znao zašto, ali osjeti stid pred tim visokim neznancem. Kao da mu ovaj dugim, čvornovitim prstima raskopava dušu i u njoj nalazi i ono što je sakrio i od samog sebe. Stranac ga je gledao neko vrijeme, a zatim samo frknu i odleprša ostavljajući ga u čudu. Gledao je kako prilika odmiče puteljkom naviše. I pored hrome noge, hodao je brzo, oslanjajući se na kvrgav štap, sve dok potpuno ne iščeznu u pramenu magle, što se od vlage iz tla izdizala i obavijala put.

Tek tada dođe sebi i namah mu nekakva slutnja stegnu srce. Uđe u kuću. U tamnom je sobičku, baka jecala nad krevetom.

“Đedovo...” - uspio je da izusti prije nego što mu se grlo skupilo. Kao pritisnuto nekom velikom šakom, što mu se sad spuštala na prsa.

“De... Đedovo...” – gušio se.

Baka zakuka glasno.

Tek kad priđe krevet, ugleda dah kako pomjera dječakova prsa. U lice mu se vratila boja i spokoj. Dječak otvori oči i osmjehnu se.

“Dede...”

Dok je grlio dječaka, suze su mu kao bujica olakšanja tekle niz obraze. Stezao ga je uz srce što je lupalo kao ludo.

Istrča tada iz kuće, da stigne onog neznanca, da mu se zahvali. Nešto mu došapnu da je to njegovo djelo. Pogled mu pred kućom pade na onaj raspukli suvi hrast. Iz njega je izniklo nekoliko zelenih mladica. Kleknu pred njim i prekrsti se suznih očiju. Iz tame su ga šumarka poviše kuće, posmatrale dvije žeravice.

Dječak se vrpeljio na klupi. Majka je pokušavala da ga smiri, iako je i sama bila nestrpljiva da doktor izađe i kaže rezultate. On se nakon pola sata pojavio na vratima ordinacije. Dao je papire sestri. Nakon njenih riječi, pogleda ih ozbiljno. Zabrinuto. Srce im se oboma steglo. Nije dobro.

Dječak nije mario ni za doktora, ni za njihovu brigu. Pratio je sklad kojim su crveni i plavi ornamenti puzali po podu.

Sestra ih prozva. Put do vrata ordinacije trajao je vječnost. Sa svakim su korakom htjeli da odgode vijest. Da se bolest vratila. Oklijevali su da se uhvate za kvaku. Kad izađu odatle ponovo im slijedi duga i mučna bitka, koja se ne može dobiti. Nove terapije, mučnine i opala kosa. Neprospavane noći

i brigom ispunjeni dani, u kojima gledaš kako ti dijete kopni i nestaje. A ti ne možeš ništa da uradiš. Osim da se nadaš. I ponavljaš kako će biti bolje. Nadali su se i sad koračajući lagano prema vratima, što su toplo žuta štrčala u tmurnoj čekaonici.

Sjeli su preko puta doktora koji nije gledao u njih. Čitao je nalaze, minut, koliko je izbrojao otac, prije nego što ih je nepromijenjeno ozbiljan pogledao.

“Ne znam odakle da počnem...”

Ne okolišaj, mislila je majka. Prema doktorovom izrazu nije očekivala dobre vijesti, ali ih je htjela odmah. Trudila se da ne zaplače pred dječakom. Tako se sa mužem dogovorila prije polaska. Plakaćemo kasnije. Večeras. Kad ne budemo nikom na očima.

“Ne bih da vas zamaram nepotrebnim informacijama. Znam da ste nestrpilivi da čujete rezultate.”

Kršili su prste i grizli usne.

Dječak je i dalje gledao u pod. Pratio je sklad bež i smeđih kvadrata na podu.

“Uglavnom, dobri su.”

Kad je vidio kako ga nijemo gledaju, doktor im ponovi kako tako zdravu krv u svojoj praksi nije vidio. Bolesti kao da nije ni bilo. Nazvao je to čudom.

Čutali su i dalje, a potom prasnuše u smijeh. Oboje. Majka je grlila dječaka.

“Čuješ li mili? Zdrav si.”

On je škiljio na svjetlost što je kroz zavjesu u trakama padala u ordinaciju. Kroz nju je gledao nasmijana lica svojih roditelja. I doktor se smijao.

“Terapija je očigledno bila uspješna, ali neko ćemo vrijeme bez nje.”

Potpisao je nalaz i zakazao kontrolu za šest mjeseci.

Napolju ih je dočekalo sunce. Od tog se dana zima više nije vraćala.

A dječak je i dalje sanjao vukove. Oni ga u snu više nisu grizli i proždrali. S njima je sada letio. Kao beskrajna jata su se dizali u neprolazan beskraj, tamo gdje završava i počinje sve. Među blijedim su svicima na tamnoj čoji vječnosti gorjeli kao najsjajnije zvijezde.

MORINA MORA DA MORI

Sve muke porođajne nestaše u trenu kad joj Stanica, stara seoska baba, reče da je sina rodila. Radost joj je i na uši, i na usta i na oči izlazila. Želela je samo da zatvori gubicu zaovi Raviojli koja joj je dušu jela, nazivajući je jalovicom. Stanica je stišavala njenu radost opominjući je da vodi računa o detetu i da mu odmah stavi belog luka i glogovu grančicu pod uzglavlje.

Radojka u svojoj radosti zaboravi na Staničine opomene. Svima pokazuje rumeni smotuljak. Posebno ga svekrvi Gojki pod nos podmeće. Ova se osmehuje, raduje, ali vidno je da u srcu nešto taji.

Prođe dan, prođe dva .... prođe mesec. Detence buja. Svekrva svake noći bdi nad unukom. Kad krenu mrklina četrdesete noći, ophrva je san. Glava joj klonu i pade na kolevku. Kroz gustu mrklinu probi se leptir i spusti se na usnulo detence. Osta pripijen na detinjem obrazu, sve dok se Gojka ne trže iz sna. Leptir prhnu. Gojka vrisnu i promuklo reče: "Oh, jadna ti sam! Umori mi mora prvenca unuka." Pokuša tromim hodom da prati leptira. Uspela je da vidi kako ovaj ulete u Raviojlinu sobu. Gojka se strese i zadržta. Oseća da je njena strepnja i sumnja istinita. Ulazi u sobu. Leptira ni od korova. Raviojla spava mrtvačkim snom. Majka je pomilova po rasutoj kosi i šapatom upita: "Zašto, kćeri, bratanca umori?" Usnule Raviojline usne šapatom zборе: "Ti si ga umorila, majko. Ne dade me Marku kad me zaprosi. Ja za drugog poći neću. Duša mi stisnuta bolom u nedodiju zabasa. Tako si majko od Raviojle stvorila Morinu, a morina mora da mori. Kriva si majko i što mi ime ljute vile dade, pa se ona rasrdi na me i odvede među zle." Gojka zajeca. Srce joj napola presečeno. Kako da razotkrije svetu da joj je kćer morina, a kako sina i snahu da uteši kad im sinak pritisnut morom na onaj svet odleprša.

Radojkin sinak poče da vene. Ubrzo usni večnim snom. Radojka ga urlikom ranjene zveri ispraća. Miloš, muž joj, neutješan čupa kosu s glave. Jauče i Gojka. Raviojla hladna kao stena strelja ih ledenim očima.

Još osam puta Radojka zanese, osam puta rodi zdravo i napredno dete i svako nakon mesec dana isprati u večnu kuću.

Kroz narod prostruja priča da Stanica više nije sposobna žene da porađa i da su sve dečje smrti u Radojkinom domu a i u celom selu njena krivica. Ražalosti se zbog ovoga starica i odluči da ni jednoj porodilji više ne priđe. Vidali su je kako sa kotaricom luta livadama i skuplja bilje. Pronese se glas

da je šenula jer priča sa travama i životinjama. Često joj je krevet bila bujna trava pod gustim krošnjama jasenja. Jednog dana prođe pored Radojkine kuće. Zateče je samu u dvorištu. Šaputavim glasom dozva je do ograde i reče: “Čerko, siđi do potoka ispod Solinca. Pazi samo da te niko ne vidi i ne prati, ‘ocu nešto važno da ti kažem. Nemoj se plašiti mene, nisam ja pomorila tvoju decu.”

Radojka sagleda iskrenost u staričinom oku i bi joj žao što joj narod nepravedno nanese bedu. Dobro razgleda da je ko ne vidi i trkom skliznu niz padinu do potoka. Starica je sedela naslonjena na jasen i plela venac od ivanjskog cveća. Kad Radojka sede pored nje ona započe: “Slušaj me, ćeri, dobro! Nemoj, kad ti kažem ovo što ti imam reći, da vrištiš. Nemoj ni da me prekidaš u priči. Nikom ni zucnuti ne smeš da sam ti bilo šta rekla. Ponovo si noseća. Sina ćeš ponovo roditi. Mora će i njega uzeti. Morina ti se u kući vuče. Hrani se tvojom mukom i suzama. Sad neće čekati ni mesec dana da ti čedo umori. Znam da će ti biti teško, ali ako misliš da se bede ratosiljaš, da Morinu iz kuće i iz sela isteraš, poslušaj me. Kad čedo budeš sahranjivala, nemoj plakati, nemoj avaza bolnog pustiti. Zovni komšiju Radiča. Bratimi ga toga dana i zajedno sa njim siđi u detinju raku pa zapjevajte što vas grlo nosi i što veselije možete. Morina će sa groba pobeći. I iz kuće će nestati, a ti ćeš posle toga ponovo roditi i srećna biti.”

Zajeca zburnjena Radojka pa oslovi Stanicu: “Majo, šta mi to napriča danas? Kako da živim ako znam da ću i deseto čedo izgubiti? Kako ću, majo, sina sahranjivati i pevati? Celo selo će me pljuvati. Kako čoveku da objasnim svoju pesmu?”

“Ako misliš da održiš novi porod, ovo moraš učiniti. Nikom ništa ne objašnjavaj i ne kazuj. Sve će samo da legne na mesto kad to uradiš. Istina će svima oči otvoriti”, odvrati Stanica.

“Kako, majo, ti znaš da će tako biti?”, sumnjičavo zapita Radojka.

“To me sad ne pitaj. Ništa ti ne smem reći. Kad se sve stiša ja ću doći da ti pomognem da jedanaestog sina rodiš, da ga na ruke staračke prihvatim i tad ću ti sve ispričati. Sad idi da te ne vide sa mnom”, odvrati starica, uze svoje bilje i ode niz potok.

Radojka se vrati kući. Nikom ne priča o susretu sa Stanicom. Dani se kotrljaju jedan za drugim. Dođe vreme da rodi. Gojka ne poziva ni jednu baticu. Odlučuje da ona unuča na ruke prihvati. Traži pomoć od kćerke, računajući da će je tako umilostiviti da novorođenče ne umori. Ali, jok. Raviojla gleda u dete. Oči joj cakle od želje da ga pritisne i zadavi. Nekako izdrža da se spusti noć. Leže i zaspava dubokim snom. Telo joj mirno kao u mrtvacu. Iz poluotvorenih joj usta izlete leptir i sjuri se na mali smotuljak. Toliko ga ispi da jadniče ne dočeka jutro. Radojka ništa ne oseti, jer umor je posle porođaja onemoćao i osanio. Kad izjutra vide mrtvog sina, ne pusti glasa, ne zaplaka.

Sprema sprovod detinji kao da svadbu sprema. Svi je gledaju i šapuću: "Mora da je, jadna, skrenula od tolikog bola." Ona čuti. Samo komšiji Radiću nešto prišapnu.

Mala raka raširila svoje čeljusti. Kovčeg – kolevka stoji na ivici rake. Sveštenik završi opelo. Vreme da spuštaju meita. Radojka iz sveg glasa viknu: "Radiče, brate, očemo li popjevati. Radič se očas stvori kraj nje. Oboje skočiše u raku i pesma odjeknu. Vesela i razigrana ko da su na svadbi, prelu ili žetvi. Narod se stade izmicati i u čudu krstiti. Raviojla ciknu ko guja i spodbi put pod noge. Trčala je ka kući koliko je noge nose. Kad to vide Radojka, sevnu joj misao da je morina njena rođena zaova. Zapeva još glasnije. Njena pesma je trčala za Raviojlom. Narod zbunjen onim što se dešava ukočeno stoji da vidi čudo neviđeno. Kad i sedmu pesmu završiše, Radič i Radojka izadoše iz rake. Radojka tad glasno viknu: "Narode, nisam luda kao što mislite! Ovo sam morala učiniti da bi moru iz kuće i iz sela isterala. Deseto čedo danas sam saranila. Deset puta moja utroba se u radosti i bolu cepala. Ako Bog i sreća dadu, jedanaesto će majka izvrcati i uz njega srećno ostariti."

Dete pokopaše i svi se u čudu razidoše. Radojka uze pod ruku svekrvu pa reče: "Znam ja, majko, da nisi mogla istinu reći o Raviojli, jer tvoja je krv, pa te boli istina, al' kako si mogla sinu svome 'voliko jada naneti? Ja tebi praštam, al' oprost i ti meni što te danas s ćerkom rastavih."

Gojka ne mogaše ništa snahi reći. Suze je guše. Jecaji joj utrobu pomeraju. Pred avlijskim vratima susretoše Raviojlu. Stutoljila nešto u maramu. Besni zmijski pogled uputi snahi i stušti se niz drum. Jurila je kao da je zveri jure. Majka zapišta od bola jer je znala da je više nikada neće videti. Nešto je prostreli kroz srce i pade ničice. Izdahnu na sinovljevim rukama. Uspela je samo da izusti: "Oprost sine, volela sam vas oboje." Nakon dva dana i nju pokopaše.

Na Radojkinjoj i Miloševoj kući više ne beše crnog barjaka. Ne prođe mnogo Radojka se zaobli. Raduje se dolasku novog čeda. Ne može da iščeka da začuje dečiji plač. No vreme se brzo kotrlja. Kad stiže prvi znak da je vreme porođaju posla da joj dovedu Stanicu. Ova veselim staračkim korakom zabrza da stigne na vreme. Sve je proteklo kako se samo poželeti može. Stanica prihvati dete, okupa ga i predade srećnoj majci koja ga poljubi i spusti pored sebe u postelju, a onda radoznalim očima upilji u staricu.

"Znam šta hoćeš da mi kažeš tim tvojim ljubopitljivim očima. Obećala sam ti i obećanje ispunjavam. Sve je, moja ćeri, počelo još od mog ranog detinjstva. Vi mladi ne verujete u taj nevidljivi svet koji je svuda oko nas. On postoji i na razne načine kroji nam sudbinu. Meni su suđaje na rođenju odredile da mogu ponekad da vidim ta druga bića koja obično oko ne vidi. Odredile su mi i da trave prepoznajem i njima ljude lečim."

"Majo, kakve suđaje?" začudi se Radojka.

“Ništa ti ne znaš, djetе moje. Sudaje su božanske žene koje novorođenom čedu određuju sudbinu. Njih tri se sastanu i govore kojim putem i kakvim životom će čovek živeti, pa čak i kakvom će smrću umreti. Ponekad se ne ostvari to što one izreknu, jer se umeša jače božanstvo. To se dogodilo tebi i tvojoj deci. Raviojla, tvoja zaova beše ljuta na majku što joj ne dade da se za Marka uda. Onako ludoglava jedne noći uputi se livadama i šumom da bes svoj negde utroši. Desi joj se da prispi pod jelikom tamo gde vile kolo vode. Bog je ne ubio, beše lepša od svih vila. Ugleda je vila Raviojla, pa je ljubomora izjede. Odluči da se devojci osveti i zbog lepote i zbog imena. Obavesti boga Troglava gde je mlada deva zaspala. On razbludan, razuzdan i zao, kad sagleda njenu bujnost, ne odole, već je te noći obljudi. Zbog svog izgleda bio je kivan na ljude. Njegove tri glave, kozije uši i noge nosile su u sebi srdžbu i želju da uništava ljudski rod, a sve pod izgovorom da smrt stiže kao kazna zbog velikih ljudskih grehova. Veštice i morine slao je noću u lov na ljudske živote. Pošto te nesrećne noći svoje pohotne želje zadovolji, on našu Raviojlu u morinu pretvori. Šta će jadnica. Nije ona morila tvoju decu što je htela, već što je morala. Jača sila njome je vladala.“

Stanica zastade u priči da malo vazduha udahne. Radojka je gleda sa nevericom. Od čuda ne može ni da progovori. Gleda u Stanicu pitajući se nije li narod u pravu što reče da je u pamet skrenula.

Visprena i mudra starica videći šta mladu ženicu muči, nastavi priču: “Sve je ovo istina, djetе moje. Rekoh ti šta su mi sudaje darivale kad se rodih. Onda kad mene okriviše za smrt tvoje dece, ja počeh da lutam poljima i proplancima ne bih li vile negde sreła i što god novo saznala. I desilo se to jedne mesečinom okupane noći. Zaspala sam pod onim velikim jasenom u Prokinjoj livadi. Kad bi oko ponoći začuh muziku i predivnu pesmu kako se vije oko mene. Škiljavo otvorih oči i videh kako vile razvukle kolo, pa se smeju, podvriskuju i igraju. Kad se od igre zamoriše sedošе na travu. Najstarija među njima započe priču: *Slušajte me vi vrtirepke, pazite dobro šta radite. Nemojte da vas ljubomora pojede, pa da budete kažnjene ko naša Raviojla. Svetovid je ljut što onu lepu devojkju, njenu imenjakinju, podvede Troglavu, pa je ovaj pretvori u morinu i naredi da mori decu u kući svojoj i u selu svome. Bratu devetoro pomorila. Umoriće i deseto. Jadni ljudi ispaštaju ni krivi ni dužni, a sve zbog Raviojline ljubomore. Sad i ona pati, jer joj Svetovid, naš bog nad bogovima, naredi da nesrećnim ljudima kako zna i ume povrati mir i sreću. Raviojla ne zna šta da radi. Eno je u jasenjaku se skupila ko preplašeno zvere, a previše je ponosna da savet od nekog potraži. A sve se može lako rešiti samo kad bi neko rekao jednoj majci da, kad deseto dete bude sahranjivala, ne kuka i ne plače, nego u raku da siđe sa pobratimom i zapeva što je grlo nosi. Morina će tad iz kuće i iz sela sama pobeći. Tačno je da će devojka i majka njena biti kažnjene, ali i Svetovid ne mari za njih dve, jer su obe krive zbog onog*

što im se u kući dešava. Obe su previše prkosile božanskim silama. Svetovid hoće nesrećnoj Radojci da pomogne, jer ljubav kojom kuću svoju obasipa jaka je koliko i božanska.

Eto, djete moje, to je cela priča. Ja sam se sva ukočila te noći pod jaseinom, ali znaka života nisam davala da vile ne bih uplašila i da bih priču do kraja čula. Onda sam k tebi pohitala. Dalje znaš sve i sama. Ovo detence će ti biti srećno u životu. Suđaje su se već spremile da mu sudbinu odrede. A ti, moja Radojka, pamet u glavu, pa drugi put slušaj starije. I onda da si me slušala, da si detetu metnula belog luka i gloga pod glavu, morina mu se ne bi mogla približiti. I ljubav prema mužu, detetu i prema svakom živom stvoru nemoj u tebi da jenjava, već da jača.“

Starica završi priču, srknu vode i krenu prema vratima. Radojka u prvi tren zanemela od priče koju je čula, brzo se pribra i molećivim glasom reče: “Majo, molim te, priđi do mene hoću nešto da ti šapnem. Starica priđe do kreveta i sagnu se ka porodilji. Ova je snažno zgrabi u zagrljaj i stade ljubiti u čelo, oči, ruke, a onda vapijućim i molećivim glasom reče: “Majo, ti si mi sreću donela. Znaš da majke nemam. Ti si od sad moja mila majčica i molim te, preklinjem i kumim da u domu našem ostaneš i sa nama da živiš. Tako nećeš samovati. Sa nama će ti biti bolje. Dete ćeš mi čuvati i od zla štiti. Znam da se ni moj Miloš neće ljutiti. I njemu ćeš majku zameniti, jer njegova ga izdade i bol mu nanese, nesrećnica.“

Maja se zamisli. Porod svoj nije imala. Ni grob joj nema ko obići kad na onaj svet ode. Osmehnu se, poljubi Radojku u kosu i prihvati poziv. Živeli su srećno kao najslošnija porodica u kojoj vladaju samo ljubav, vera i nada. Kad Svetovid baci pogled na njihov dom razveseli se, napije se ljubavi i jače zasvetli.

ITUNOVA OSVETA

Baš je smrt neka čudna pojava.

“Hajde bogovi te čekaju!” - obratio mi se ružni zaprljani patuljak, umjesto predivnog anđela kojeg sam očekivao. I općenito nema tu nikakve tihe glazbe, blaženstva, samo nekakvo škripanje, klepetanje, lupanje te kaotično motanje mnogobrojnih kepeca.

“Neka malo sačekaju” - bio sam s pravom bezobrazan, pa neću valjda sada propustit svoj sprovod, to ni za što. Oni, vjerujem, imaju sve vrijeme ovoga svijeta, ali ja nemam.

“Ali bogovi ne vole čekati” - inzistirao je i nervozno cupkao na mjestu. Zasigurno bi me odvuкао, ali, na sreću, više nisam imao tijela.

“Idem, ali samo pod uvjetom da mi sve to snimate i poslije prikazete, ma gdje potpao” - jer nisam bio siguran jesam li bliže bogu ili vragu.

“Kakvo snimanje, što li vama umrlima sve neće pasti na pamet.”

“Kako god želiš, ali ja se odavde ne mičem dok ne završi, neka uzmu nekog drugog, vidiš da stalno dolaze novi. Bogovima je nebitno.”

“Ne volim kad mi se poremeti redosljed.”

“Vidim da ti je inteligencija proporcionalna visini” - na ove moje riječi je pocrvenio, okrenuo se i kroz zube promrmljao - “platit ćeš ti za svoju drskost, platit ćeš!”

Sprovod je bio kao i svaki drugi, tužan. Okupili su se svi koji su trebali od prijatelja, rodbine, kolega pa sve do znatizeljnika i bakica koje su dolazile na sve pogrebe. Da nisam mrtav vjerojatno bih se rasplakao na te srcedrapajuće riječi začinjene patetičnom limenom glazbom. No, zato je na karminama, poslije nekoliko pića, bilo znatno veselije. Njene oči nisam vidio jer je lice prekrila crnim velom, samo je jedva čujno jecala.

Kako je sve započelo, u stvari, završilo ne znam i ne znam hoću li to uopće saznati. Najprije sam osjetio bol, a djelić kasnije začuo pucanj i prije nego li sam ugledao nebo bio sam.... Mogao je to biti ljubomorani muž moje ljubavnice ili ljubavnik moje žene, ili možda netko treći - mnogi bi mogli naći razlog, mnogi.

“Jesi li napokon završio?” iz razmišljanja me prenuo onaj isti patuljak.

“Spreman sam, da vidim što hoće od mene?”

On je nešto gundao i vodio me beskonačnim labirintom. Činilo mi se da me vodi u krug i da se ponovo vraćamo na ista mjesta, mislim da se nije izgubio, nego kao da mi se želi osvetiti što odmah nisam želio poći s njim. Meni je to sve dosadilo pa sam ga pustio da ode naprijed, a ja sam pošao putem kojim sam mislio da trebam ići. .. Na trenutak sam se pokolebao, jer je labirint bio sve tamniji, a hućanje sve glasnije da bih na kraju upao u potpunu tamu i nesnosnu buku. A onda je sve odjednom utihnulo i zrake svjetla su, kao kroz sito, dopirale odasvud do stanja u kojem se od bjeline nije ništa vidjelo. Čuo sam šum vode u daljini. Nisam se pomakao, ali sam stajao negdje drugdje u nekoj udolini okruženoj brežuljcima. Začuo sam zadihani glas onog istog patuljka.

“Pokloni se bogovima!”

“Gdje su ti bogovi?” - pitao sam, a onda sam ih ugledao na vrhovima dva nasuprotna brda. Veliki, odisali su energijom koja je ulijevala strahopoštovanje. No, meni je bilo dovoljno i to što sam se cijeli život morao nekome klanjati i ulizivati, a na kraju sam opet završio tragično. Gledao sam ih čas jednog, čas drugog i spopala me ugodna pomisao da budem jednak njima.

“Pokloni se bogovima inače ćeš biti manji nego ja!” - upozoravao me.

“Perun i Veles ne praštaju smrtnicima.”

A po padinama su stajali još neki, vjerojatno, također bogovi, samo, izgleda, manje važni.

“Bogovi se ne klanjaju bogovima” - bio sam odriješit, no na te moje riječi su se začule salve smijeha koje su vremenom postajale jezive.

“To su teške riječi” - zgrmio je Perun i nebo se zatamnilo i prošaralo munjama

“Koje je tvoje ime i bog čega si?”

“Itun, bog sam informatičke tehnologije” - na što su se ponovo svi nasmejali.

“Kakav je to bog informatičke tehnologije?” - bio je radoznao Veles.

“Upravljam internetom, svim serverima i vezama. To znači da pod nadzorom imam cijeli suvremeni svijet i cijeli cyber prostor.”

“Ali ne znam kako misliš postati novi bog?” - pitao je netko za koga sam kasnije doznao da je Svarog.

“Ako se ne varam Perun je prije nekoliko stotina godina raspisao natječaj za novog boga pa.....”

“To je bila samo šala” - odmah me prekinuo Perun.

“Zar bogovi ne održavaju svoju riječ” - bio sam uporan. Ionako nisam imao što izgubiti, a nisam želio postati patuljak ili utvara u najboljem slučaju. Vidjevši da se Perun dvoumi umiješao se Veles.

“A da ga reinkarniramo i tako ga se riješimo za bar pedesetak godina.”

“Mogao bi biti vilenjak kao i ja” - dobacila je vila koja je sve vrijeme letala uokolo.

“Neka bude patuljak, patuljčić, sluga svima nama” - urlali su patuljci.

“Ne!” - odlučnim glasom rekao je Perun.

“Ja svoja obećanja održavam ma kako glupa bila.”

“Hoćeš li biti dobar ili zao bog?” - upitao me Veles.

“Zar postoje dobri i loši bogovi?”

I odjednom postao sam bog, a za slugu mi je dodijeljen isti onaj dosadni patuljak.

Mislio sam da je život bogova zanimljiviji, no osim povremenih pijančevanja i intriga uglavnom se dosađujemo. Jedna od privilegija je što možemo gledati što se događa tamo dolje na zemlji. A to mi se sve manje dopadalo. Njen ljubavnik se doselio k njoj samo nekoliko mjeseci poslije moje smrti. A moja ljubavnica je našla novog ljubavnika još i prije. Na poslu su brzo našli zamjenu za mene, mlađeg, drskijeg i još sposobnijeg. Nitko nije nešto posebno patio za mnom. Odlučio sam im se osvetiti. Te igrarije s internetom i računalima u početku su me zabavljale, no nije to bila prava osveta, onakvu kakvu sam želio. Svi oni trebaju patiti, patiti... A ni ubojicu nisu pronašli...

Za taj svoj naum trebam pomoć ostalih bogova, no oni su zaokupljeni svojim igrama pa treba naći pravi trenutak. Ma koliko mi objašnjavali nika-ko nisam mogao razumjeti priču o Jarilu i Mari. Mislim da je i toj cijeloj priči Veles pobjednik jer Perun bi trebao patiti što mu otima sina, pa mu se onda ožene kći i sin, da bi na kraju Perun ubio vlastitog sina zbog nevjere vlastitog kćeri. To mora da je bol.

“Zašto bolje ne čuvaš to dijete kada znaš da će ga Veles ponovo oteti?” - upitao sam ga jednom, a njegov me ljutiti grom za malo promašio.

“A kako misliš da bi ljudi tamo dolje imali godišnja doba?” - pokušala mi je objasniti Mokoš koja se prostirala između Peruna i Velesa.

“Ljudi u gradovima i ne primjećuju godišnja doba. Ne zanima ih kada cvate, a kada lišće opada, većina njih vjeruje da je krava ljubičaste boje.”

“To je jako tužno” - rekla je, a u glasu joj se osjetila neka uznemirenost.

“To je, a meni je bolje da gledam svoja posla” - rekao sam pomirljivo.

“Vjeruj mi da je bolje, ja to najbolje znam. Perun je vrlo nemilosrdan kad mu se netko zamjeri, a Veles je podao i bolje je s njim uopće nemati posla. Spretan je i pametan, sve obeća, a na kraju sve izvrne kako njemu odgovara.”

“A kako onda ti.....” - zašutio sam jer sam znao da sam izrekao još jednu glupost.

“Misliš kako mogu biti Perunova žena i ljubavnica Velesa? To si već odavno trebao naučiti, jer da jesi ne bi bio ovdje.”

“Što sam trebao naučiti?” - pored nje sam se osjećao poput nekog dječarca. Bila je ona iznimno krasna i svojom je ljepotom zasjenjivala sve ostale boginje, a čini mi se ne samo ljepotom.

“Da žene mogu šarmirati muškarca kad god požele, pa makar bio i najmoćniji vladar ili bog. Čine ono što mi želimo, a sebe uvjeravaju da su to i sami željeli.”

Na te njene riječi nisam imao što dodati, jer sam znao koliko je u pravu. Još sam je kanio pitati što je mislila pod time da ne bih bio ovdje da sam to naučio, ali me prekinula.

“Moram ići, jer ne bi bilo dobro da se previše razgovaram s tobom. Perun ili Veles bi mogli postati ljubomorni, a ti ipak nisi previše moćan bog.”

U svijetu, barem u onom koji je mene zanimao, se osim promjene godišnjih doba i nije ništa zanimljivo događalo. Moja udovica se udala za njega i on vozi moj auto, koristi moje palice za golf, sjedi u mojem naslonjaču, pije vina koje sam godinama marljivo skupljao i... Policijska istraga je obustavljena, osim ubilačkog zrna nisi ništa imali. Odlučio sam istražiti. Cijelo sam vrijeme motrio sumnjivce. Muž moje bivše ljubavnice bio je nesposoban kreten, jer ga je ona, kako sam ovdje doznao, varala ne samo sa mnom, a on jadnik ništa nije sumnjao. Čak i da je kojim slučajem saznao za nas sigurno ne bi sve tako pomno isplanirao i izveo. U najboljem slučaju bi me ubio tako da bi ga policija privela prije nego bi se vratio kući.

Glavni osumnjičeni je dakle bivši ljubavnik, a sadašnji muž moje udovice. Iako je svima djelovao kao naivčina, mene ne može prevariti. U njegovom se pogledu nešto skrivalo pa ga je valjda zato i, tako vješto, skrivao od ljudi. Ali bogovima se pogled ne može sakriti, a niti puška makar je sakrio i u najskrovitije mjesto u podrumu. Jer, izgleda da smo svi mi muškarci podjednako naivni i svoje najdragocjenije stvari sklanjamo na istim mjestima.

Gad me je ubio mojom vlastitom puškom.

No, čak ni kao bog nisam mogao komunicirati s ljudima. Nisam mogao svoje dokaze predočiti policiji, a niti sam to želio. Doduše mogao sam mu namjestiti neke zabranjene datoteke u računalo pa da ga uhite zbog piratstva ili zbog posjedovanja i širenja dječje pornografije. Patnja u zatvoru, iako ju je u svakom slučaju zaslužio, nije bilo ono što me moglo zadovoljiti. On treba istinski patiti.

“A što s njom?” - upitao me Svarožić, dok sam iscrpnim riječima tugo-
vao uz vino - “i ona treba biti kažnjena.”

“Ne želim da pati zbog mene.”

“Ali ona je odgovorna za tvoju smrt, možda ju je čak i planirala s njim.”

“Ne vjerujem, ona je tako dobra, iskrena...”

“Ne pretjeruj, varala te je s njim. Izgleda da si još uvijek u nju zaljubljen.”

“Ne možeš ti to razumjeti, ti nisi bio čovjek...”

“To vino iz tebe govori. A što kaniš poduzeti?”

“Možda bi bilo dobro da ga katkada posjete demoni.”

“Za početak bi ga mogli posjetiti Pasoglavac i Mogut.” - predložio je Svarožić. “Ili još bolje svake noći u tjednu druga utvara.”

“To mi se sviđa, pomalo postaješ pravi bog jer se ljudima miješaš u sudbine.”

“Zar oni nisu tu zbog naše zabave?” - upitao sam, a umjesto odgovora moj ružni patuljak nam je donio još po bokal vina i to najboljeg.

Uživao sam gledajući kako pati. Lijegao bi prestrašen, satima ne bi zatvarao oči, ali demoni bi ga pronašli prvim snom i..... Urlao je i kričao, bacao se, grebao, trgao..... Držali su ga u začaranom krugu. Patio je kao nitko na svijetu i trebao je. Odjeća se mogla nekoliko puta omotati oko njega, lice se skroz opustilo, kosa prorijedila i osijedila. Dolazili su popovi, istjerivači đavola, iscjelitelji, vidovnjaci.... Mislio je da je to zbog savjesti. Uzeo je pušku i ..... predao se policiji.

Gledao sam je nesretnu.. načetu godinama...slomljenu bolju. Sve je moglo biti drugačije. Ali ja sam želio više, a imao sam najviše na svijetu. Mogao sam lagati sve ostale, pa čak i sebe uvjeriti da sve to nije loše.

Poželio sam ponovo postati čovjek zbog nje.

“Iver ne pada daleko od stabla” - kazala je Mokoš, a ja nisam znao o čemu ona to govori.

“Ne znam s čim to ima veze?”

“Zar misliš da sam ti ja stvorila božanski plašt kojim si ovjenčan?”

“Molim?”

“Baštiniš si ga od svoje majke, boginje, a ja sam ga samo čuvala.”

Zanijemio sam, a ona je nastavljala:

Bila je ona moja sestra i od svih boginja najljepša pa je bilo prirodno da ju je Perun odabrao za svoju ženu. No, prije vjenčanja ona se zaljubila u jednog mladića na zemlji i preklinjala Peruna da je pusti dolje. On je zaslijepljen njenim šarmom i valjda zaljubljen u nju popustio. No, to mu je slomilo srce i od tada više nikoga ne pušta natrag na Zemlju.

“Tek sada razumijem zašto sam mogao postati bog.”

“Naravno, da je običan smrtnik poželio biti bog Perun bi ga pretvorio u patuljkovu buhu. No, ti kao potomak njemu omiljene Dune božice voda koja je tekla posvuda i njenoj ljepoti su se svi divili. Bila je krasna u svakom godišnjem dobu”

“I svi su to znali...”

“Naravno, bogovi sve znaju, no ponekad ponešto zaboravljaju. A ti bi trebao manje zuriti prema zemlji...”

“Znam, ali nije to lako... A što se potom dogodilo s mojom majkom.. mislim kad je...”

“Ona se više ne može vratiti ovdje, jer Perun to ne bi mogao podnijeti pa je svaki puta reinkarniramo. Uostalom ti si njeno dijete iz četrdeset sedme reinkarnacije.”

“A gdje je ona sada?- bio sam radoznao. I prije nego sam završio pitanje ugledao sam je kako bezbrižno trčkara po livadi. Ne bih je ni prepoznao kao desetogodišnjakinju, imala je dugu plavu kosu svezanu u dvije kečke, pune obraze, velike plave oči....”

“Zna li ona tko je?”

“Sada još ne zna, ali se Perun uvijek iznova pobrine da to sazna i pati, a sa svakom novom inkarnacijom joj dodaje još bola i patnje, no njezina je ljepota neprolazna, kao da mu tako prkosi.”

“Zar nisi rekla da ju voli?”

“Zato to i čini. Jer kad joj napokon oprost i pozove je k sebi, a ona mu uzvrat i ljubav nestat će ljudskog svijeta.”

“Sada tek ništa ne razumijem.”

“Teško je to razumjeti, a možda i nije....” - nasmijala se, mahnula mi i otišla. Razmišljao sam o patnjama svoje majke i polako sam počinjao razumjeti. Ako se bogovi ne mogu iskaljivati na drugim bogovima, mogu to na smrtnicima. Uostalom, zar to ja ne činim s mužem svoje udovice.

Mislio sam da će mu u zatvoru biti pakao i da je dobio što je zaslužio pa su ga demoni pustili na miru. On je to očito loše protumačio i mislio je da će s pet godina zatvora okaljati svoje grijeh, vratiti se k njoj i mirno nastaviti život. Snaga mu se vraća i čak mu je na robiji i dobro, jer ga se boje pa je našao svoje podanike i sada maltretira druge osuđene.

“To ne možemo dopustiti” - rekao mi je Svarožić i počeo se po čelu.

“A što mi je činiti?”

“Pokaži svoju moć, ti si bog, a on je običan smrtnik! I to nikada nemoj smetnuti s uma. Ti si nad njime nadmoćan. I umjesto da osjeti tvoju snagu ti ga još uvijek uvažavaš jer ti je oteo ženu i oduzeo život. Slabost je odlika ljudi, a moć je vrlina bogova.”

“A kako kada tamo nemam nikakvu moć?”

“Onda potraži pomoć drugih bogova. Ne postoji mjesto na zemlji gdje bogovi ne mogu uplesti svoje prste i zagorčati život ljudima.”

“A ti mi možeš pomoći?”

“Bojim se da ne mogu.”

“A tko onda može?”

“Postoje samo dvojica Perun ili Veles. Na tvom mjestu odabrao bih Peruna. Ali prije nego ga nešto tražiš moraš imati razrađen plan. Moraš znati što točno želiš.”

“To još ni sam ne znam” - priznao sam.

“Koliko uopće imaš patuljaka kad tako dugo moramo čekati na vino?”

“Samo jednog” - odgovorio sam - “a kako ih mogu imati više?”

“Moraš si ih nabaviti” - nasmijao se Svarožić.

“A gdje? Svaki puta kad stigne duša predviđena za patuljka već ju netko ima rezerviranu.”

“Pa na zemlji, naravno.”

“A kako, ne mogu samo tako čovjeku reći da mi se sviđa i da će biti moj patuljak kada umre.”

“To je jednostavno, ne trebamo mi njima ništa objašnjavati. Odabereš si nekoga i onda se pobrineš da ubrzo umre. I moraš ponekad kažnjavati patuljke inače te neće cijeniti. Pa čak i ako su dobri da se slučajno ne opuste.”

“Razumijem, misliš da bih ga trebao pretvoriti u svog patuljka?”

“Zar to ne bi bila dovoljno dobra kazna za njega. Svaki dan bi te gledao i morao bi te ponizno služiti. A kada bi bilo što odbio bio bi najstrože kažnjen. Démoni se vole izživljavati na patuljcima.”

“To je upravo ono što želim.”

“Onda ti ništa ne stoji na putu tome.”

Sljedećih nekoliko dana planirao sam. I svaki plan imao je svojih nedostataka. Izgledalo mi je da nisam previše vičan tome.

“Opet se mučiš gledajući na zemlju” - rekla je Mokoš.

“Trebam veliku uslugu od Peruna, a ne znam kako ga zamoliti.”

“Nije to neka velika usluga” - nasmijala se - “u tome ti i ja mogu pomoći.”

“Ali Svarožić je rekao da to mogu samo Perun i Veles.”

“Previše se družiš s njim. To govori da ne ispadne manje moćan od tebe. A ja kao Majka Zemlja mogu kuda god poželim i što god poželim.”

“A hoćeš li mi ti u tome pomoći?”

“Naravno da hoću” - kazala je pokroviteljski.

“A što ćeš tražiti zauzvrat” - pitao sam jer sam znao da se ovdje svaka usluga nekako vraća.

“Ništa” - rekla je kratko.

“A kako to?” - upitao sam iznenađeno.

“To činim zbog sestre.”

“Hvala ti.”

“Ne moraš mi zahvaljivati nego se dobro pripremi jer napokon ćeš postati pravi bog.”

“Sagradio si predivan park Itune - čestitao mi je Perun dok smo se šetali mojim novouređenim perivojem.” Bilo je to prvi puta da razgovara sa mnom od kada sam ovdje.

“Bilo je tu mnogo posla, ali isplatilo se” - bio sam zadovoljan učinjenim.

“A tvoj novi glavni sluga tako je pokoran” - kazao je Svarožić.

“I mora biti nakon svega što mi je učinio za zemaljskog života. Tek sada sam spokojan jer se mogu pobrinuti da mu patnja bude vječna.”

“Dobro si se sjetio da umjesto ukrasnog grmlja i namještaja imaš patuljke.” - pohvalio me Veles.

“To sam vidio u jednom filmu.”

“Tko su svi oni?” - zanimalo je Mokoš.

“Ona garnitura na kojoj se gotovo svi odmore to su dužnici koji su mislili da ne moraju vratiti dugove samo zato što sam umro, pored njih su kamatari koji su ucjenjivali moju udovicu. Ona tamo prekrasna dekoracija to su bivši kolege i suradnici s posla. Ima tu i nešto rodbine, lažnih prijatelja...”

“Odlično. No jedno me zanima” - rekao je zamišljeno Veles - “kako ih održavaš tako poslušnim”.

“Vidiš onaj mračni prolaz?”

“Misliš onaj pored Nevidboga?”

“Da baš taj. Tamo su demoni koji jedva čekaju da im ubacim nekog patuljka.”

Nakon nekoliko potoka vina Svarožić me značajno pogledao i dobacio:

“Ipak, nedostaje ti tu ono najbolje” - rekao je uz vragolasti osmjeh.

“A što to?”

“Ona, kao sluškinja svima nama”

Da sam imao moć Peruna ošinuo bih ga munjom. a ne pijanim pogledom.

EKIPA IZ KRAJA

Marko nije voleo publiku.

Nerviralo ga je kada ga neko gleda dok ubacuje koševu u obruč. Tapkao bi loptu, trudeći se da uz monotoni ritam udarca gume o beton zaboravi da je tu još neko prisutan. Okrenuo se oko sebe. Jedna osoba je sedela i posmatrala ga. Osmotrio je malo bolje. Ah, da. Beli. Tako su ga zvali svi u kraju, jer je bio skroz beo, iako nije bio mnogo star. Jedni kažu da je bio u ratu i da se takav odatle vratio. Drugi pričaju da je bio u ludnici, ili u zatvoru, i da su ga mučili. No, niko nije znao tačno, jer se Beli uvek držao po strani. Bio je ljubazan i lepo vaspitan, kao da je negde drugde rođen, a ne ovde. Marko je razmišljao da li da mu mahne, a onda je odustao. Ne treba biti prijatelj sa čudacima, posle te zavole i ne možeš ih se otresti. Imao je tako jednog drugara koga su u školi svi zezali, bio je mršav i imao problema sa nogom. Povučeni i dobrodušan dečko, mnogo se napatilo. I Marku je bilo dosadno da se druži sa njim, bio je malo naporan, ali je imao igre za Amigu 500, i diskete. Kad je to bilo...

Podigao je pogled na zgrade koje su ga okruživale. Novobeogradski blokovi. Harlem Beograda, sa svojim teritorijama, bandama navijača i razmenama ljubavi, pucnjave i opijata. Da ne poveruješ da 500 metara odavde neke od najvećih kompanija u ovoj nesrećnoj zemlji imaju svoje centrale. Beton, staklo i čelik. "A evo mene ovde, bez posla, diplomirani inženjer, čukam loptu o tablu," pomislio je i bacio loptu. Gledao je kako prolazi kroz obruč. "Dobro, bar nešto ide kako treba," rekao je sebi.

- Hej, dečko...

Okrenuo se. Na drugoj strani tribina sedeo je čovek odeven u crno – kožna jakna s nitnama i lancima, a ispod se nazirala iznošena majica sa znakom Metalike. Mahnuo je Marku da mu priđe. Bio je to Đule, koga su svi zvali Metalac. Marko je i sam slušao metal i pank, pogotovo dok je išao u srednju školu. Tada je nosio sličnu majicu, a onda jednostavno prestao i koristio je samo za vežbanje ili trčanje. Uvek se pitao kako to da svuda ima takvih likova; kao da su oduvek tu, obučeni u istu garderobu, piju pivo i svađaju se da li je bolja ova ili ona verzija iste pesme. "Phantom Lord" je 'Phantom Lord' kako god da ga pustiš," mislio je dok mu je prilazio.

- Hej... kako ti beše ime?

– Marko.

– Jes' Marko... Slušaj, imaš 20 kinti za pivo?

– Nemam... Ne radim pa nemam ni para – rekao je suvo.

– Aaaa... A imaš vremena da pikaš basket? Dobro, izvini. – mahnuo je rukom kao da ga otpušta.

Marku je došlo da ga gađa basketarom u glavu. Okrenuo se i vratio košu, poveo loptu i još jednom je uspešno ubacio kroz obruč. I pored idiota u publici, veće je dobro krenulo. Lopta se odbila i odletela u stranu. Prišao je da je uzme i pogledao. Ispod koša stajao je ogroman čovek; krupan, s velikom glavom i još većim šakama. Zlatan Starčević, zvani Džin Džinovski, kako su ga krstila deca iz kraja, po nekom starom vicu. Velik i sa mudima. Taj se nije libio da jurne na pištolj, pa ni na više njih, ako je potrebno. Pravi zaštitnik kraja, bolji nego policija. Sa njim možeš da se šališ. Panduri hoće da ti polome glavu ako se nasmeješ ili kažeš nešto što ne razumeju. Kada bi se razmahao rukama – a imao je ruke kao lopate – neko bi pomislio da ima tri glave umesto jedne.

– Marko... 'el te dirao neko?

Pogledao je nazad ka tribinama. Beli je i dalje sedeo i posmatrao najpre njih, a potom nebo, mršteći se. Metalac je pritiskao tastere na svom mobilnom telefonu i nešto mrmljao sebi u bradu.

– Nije, Zlatane. Samo su tu i gledaju...

– Reci mi ako te neko dira! – rekao je i povukao se u mrak. Verovatno je otišao da traži još nekog da ga štiti od ko zna čega. Marko je podigao loptu i prišao košu, ispod koga je ostavio torbu. Izvadio je flašicu vode i otpio gutljaj. Teren je bio dobro osvetljen. Opština je postavila reflektore, pale se sa noćnim osvetljenjem i gase ujutru, kada njega isključe. Vidi se sve. U daljini, čuo se zvuk saobraćaja. Radni narod žuri kući na večeru ili i u izlazak. "A mi besposleni smo uvek na vratima," pomislio je, naslonivši se na metalnu konstrukciju koša.

– Da li će neko večeras da navrati, makar da odigram jedan na jedan... – mrmljao je sebi u bradu. "Ništa onda," pomislio je, "ubacivaću u koš i to je to. Bolje nego da idem kući. Na TV-u nema ničeg pametnog. Možda da pustim poruku nekome. Na primer Vesni..."

Marka su prošli žmarci kada je pomislio na nju. Sinoć ju je sanjao. Sanjao je kako se ljube, i kako joj zavlači ruku među sise, i potom je mazi dole. "Uh," počeo je da mu se diže... "Gde ovde na terenu, pred Belim i pred Metalcem, samo mi fali da me zajebavaju." I kao da ju je prizvao – pojavila se. Eno je, dolazi sa kraja terena, laganim korakom.

Marko se uvek pitao kako to da svaki kraj i blok ima jednu ovakvu osobu. "Toplu, kao keva, samo još bolje, jer nikad ne razmišljaš o seksu sa kevom, a sa Vesnom možeš. Štaviše, i želiš da se to desi. Najgore je što sve

ostane u snovima,“ mislio je on. “Nikako da joj kažem nešto, izvedem je. Nemam para ni za šta, sem da joj ponudim da šetamo pored Save ili tako nešto... Ne, ona je posebna i mora nešto posebno za nju. Uskoro će leto, neki sezonski posao da sredim preko drugara, i da zaradim pare, pa je vodim na večeru. To je prava stvar, a ne znojenje uz usijani beton i gomilu komaraca od kojih ne može da se diše.“

Prišla mu je i osmehnula se. “Lep osmeh, mora da često pere zube,“ proletelo mu je kroz glavu. “Idiote, kakve ti misli padaju na pamet...“

– Čaos, šta radiš?

– Ništa... malo basket... tu i tamo ... – pokazao je na loptu i na teren.

Centar za govor mu je otkazao.

Osmotrla je teren, a potom ga pogledala:

– Šteta što nemaš s kim da igraš.

– Da, šteta baš... Valjda će neko da naiđe.

– A oni? – pokazala je na Belog i Đuleta.

– Pa, ne znam... ne poznajem ih baš...

Istina je da mu se nije igralo s njima. Beli je bio čudak, a Đule... pa, metalac, a metalci ne igraju basket, to svi znaju.

– Valjda možeš da ih pitaš? – upitala je jednostavno. Pomislio je da ga zajebava.

– Što ih ti ne pitaš, ako ti je stalo toliko? – odobrusio je, i odmah se pokajao. Ona je slegla ramenima.

– U redu, pitaću ih.

Vesna se okrenula i pošla ka mestu gde je sedeo Beli. Marko je pomislio da će je ubiti kad mu se bude približila. Umesto toga, video je kako razgovara sa njim, čak se i nasmejala. On joj je nešto kratko odgovorio i uzvratilo osmeh. Prošli su ga trnci. Osmeh ubice.

Vesna se vratila i rekla:

– On se slaže skroz, kaže da odavno nije igrao, ali bi mu prijalo. Sad idem do njega. – pokazala je ka mestu gde je sedeo Metalac.

– Joj, Đule ne deluje kao da mu se igra basket... – Marko je pokušao da izvrda.

– Ne deluje mi kao da ima nešto bitnije da radi.

Vesna je pošla ka njemu. Marko se snebivao da je prati, ali nije hteo da ispadne kukavica. Nek pita, na svoju odgovornost. Ostao je tu gde jeste i počeo da ubacuje loptu u koš, kako bi delovao zauzeto. Okrenuo se dok je tapkao loptu i video kako Vesna prilazi Đuletu i nešto govori. Sa ove daljine, Đule je delovao zabezeknuto, a onda počeo da klima glavom i da se smeje. Vesna se vratila.

– Hoće i on da igra. Kaže da nije potrčao za loptom hiljadu godina, bukvalno. Ali, hoće.

– Dobro, to znači da nas je troje - izgovorio je jednostavno i s olakšanjem. – Nema nas dovoljno da igramo...

– Evo, i ja ću da igram sa vama, ako vam treba igrač!

Zlatan je izronio iz mraka, kao da se tu sve vreme skrivao. Marko je gotovo poskočio. “I ovaj ludak je tu,” pomislio je. “Večeras, ako preživim...”

Vesna je pljesnula rukama, a onda mahnula ovima što su sedeli na tribinama.

– Dođite, ima dovoljno da se odigra partija!

Ustali su i prišli. Beli je do njih došao lakim hodom, kao nekakav duh, a Đule se pridigao i, zvecajući lancima i nitnama, stuštio kao nekakava prirodna nepogoda. Stajali su tako, četvorica muškaraca i Vesna u sredini.

– Dobro, sad da se podelite...

– Ja neću da igram sa njim – pokazao je Đule na Belog. – On je lud i živi u nekom svom svetu.

Beli je na to samo slegao ramenima i promrljao – Štagod.

– Nemoj da ga diraš, da te ne bi... - Zlatan je besno podigao ruke.

– Aman ljudi, šta vam je... - umešao se Marko.

– A neću ni sa tobom, jer mi pretiš – rekao je Zlatanu - A neću ni protiv tebe, jer ko igra protiv tebe, sigurno će da izgubi.

– Pa ti igray onda sam – rekao mu je Beli jednostavno.

– Kako? Tri na jednoga? Baš ste mi neki heroji, sva trojica... a devojka da vas bodri.

– Đule, nećeš igrati sam. Marko će igrati sa tobom. – rekla je Vesna, kao da se to jednostavno podrazumeva. Ton njenog glasa nije delovao kao da je spremna da prihvati kritiku ili drugačiji predlog. Marko je klimnuo glavom. Đule ga je pogledao, kao da ga vidi prvi put, a onda je slegao ramenima.

– Ma, ok.

– Dobro, onda vas dvojica – pokazala je na Belog i Zlatana

– A ti? – upitao je Marko.

– Ja ću da gledam i da vas bodrim – nasmejala se i krenula ka tribinama.

– Dobro. Ko ima prvu loptu, da bacamo novčić?

– Jok, mi je imamo - upao je Đule – Slabiji smo.

– Kako ste slabiji? – pitao je Beli – On igra basket često, i odličan je u tome. – Pokazao je na Marka...

– Zlatan je veliki, samo će da nam lupa banane i ništa nećemo moći da uradimo, ni koš da damo.

– O, Bože... - viknuo je Marko, na šta su se svi okrenuli ka njemu. Zavukao je ruku u džep i izvukao iz nje dinar. Stavio ga je na palac i pogledao Belog. – Vi pismo, mi glava – i bacio ga u vis. Kratko je leteo i tresnuo na zemlju. Svi su sagli da vide rezultat. Marko je bacio loptu Belom. Đule je podigao novčić sa zemlje.

– A ja kad ti tražim pare, onda me otkačiš...

– Ma uzmi dinar, briga me... - okrenuo se i pošao ka ivici terena. Beli je izašao van, stao ispod koša i počeo da tapka loptu.

– Svi spremni?

– Može, kreni! – Marko je raširio ruke ispred njega, trudeći se da ga blokira. Lopta je proletela pored njega pravo u ruke Zlatanu, oko koga je Đule skakao kao pas oko koske. Zlatan se okrenuo i bacio loptu ka košu. Odbila se od obruča i Marko ju je uhvatio u skoku. Gotovo u trenu, Beli se našao ispred njega i počeo da maše rukama, pokušavajući da ga spreči da šutira. Marko mu je hitro okrenuo leđa, tapkajući loptu i tražeći pogledom Đuleta. Metalac se borio sa Zlatanom i njegovom veličinom. – E, jebiga – pomislio je u sebi. Napravio je fintu ulevo, a potom, promenivši stranu, brzo izleteo desno i, obišavši Belog, skočio ispod koša i ubacio loptu.

1-0.

– To, Milane! – viknuo je Đule, podigavši obe ruke u vis.

– Ja sam Marko! – odrubio mu je on.

– To sam i mislio... Ajmo, ajmo!

U njemu se desila nekakva promena. Delovao je zainteresovano, čak i zagrejano za igru. Izašao je ispod linije, prihvatio loptu i pripremio se da je ubaci u teren. Marko je ovog puta imao posla sa Zlatanom. Čovek je zaista delovao ogromno. Đule je mahao loptom oko Belog, željan da mu je dobaci. Zlatan mu se okrenuo leđima, spreman da je presretne. Marko je to i čekao. Naglo je jurno na levu stranu i zgrabio loptu koju mu je Đule bacio. Zlatan je jurnuo za njim. U bilo kojoj drugoj prilici Marko bi se usrao i pobegao da vidi ovoliko ljudinu kako juri ka njemu. Ali sada, dok je držao loptu, bio je svoj. Udario je jednom loptom o asfalt i hitro je vratio Đuletu, koji je gurno Belog, uhvatio loptu i bacio je ka košu. 2-0.

– Ej faul, imamo bacanje! – pobunio se Beli.

– Ma ne seri, nije ti ovo košarka! – pobunio se Đule, krenuvši ka njemu.

– Nemoj da ga diraš, da te ne bi ja... – Zlatan je krenuo da presretne Đuleta.

– O, dosta više!!! – Prodrao se Marko i to glasom koji nije ni očekivao da ima. Nastala je tišina i svi su pogledali u njega.

– Jeste, faul je! I nemate bacanje, imate loptu. Sad prestanite više, ili igrajte najbolje što znate i budite što jeste... ili odlazim sa loptom!

Tišina koja se spustila bila je gotovo opipljiva. Nešto u njima se promenilo; čak su i izgledali drugačije. Beli je dobio jasnije crte, svetlije; i odeca mu je postala belja. Đule je pak delovao još mračnije. “I nekako... zlokobno,” Marko se stresao sa zebljom. I na kraju, tu je Zlatan, ogroman poput planine. “Kao da je zaista džin,” pomislio je Marko. I atmosfera na igralištu se promenila – postala je tmurna, lepljiva i vlažna, kao da je močvara ponovo

izbila ispod novobeogradskog betona. Jedino je u publici i dalje stajala Vesna. Delovala je kao da blista, mašući mi.

– U redu – prolomio se glas Belog. Uzeo je loptu i otišao ispod koša. Zlatan je “kcrnuo” vrat i protresao ramena. Đule je stegao ruke u pesnice, a nitne i lanci na njegovoj jakni zazveckaše kao oklop. Marko je stao ispred Belog. Oči su mu blistale.

– Idemo – glas mu je odjeknuo kao munja i lopta je poletela ka Zlatanu. Marko je smeo da se zakune da je udarac o beton pratio i udar groma. Zlatan je zgrabio loptu, ali je Đule naleteo na njih, uz urlik od koga se Marko naježio. Uspeo je da mu iščupa loptu iz ruke i, udarivši njom par puta o zemlju, jurnuo je ka košu. Svaki udarac je podizao prašinu i delovalo je kao da pneumatski čekić udara o beton. Uz vrisak je skočio, ali je Beli već bio u vazduhu. Sudarili su se i Marko je imao utisak da ga je zapahnuo talas hladnog vazduha. Lopta im je ispala i udarila o zemlju. Skočio je ka njoj i osetio kako tlo podrhtava. Zlatan se približavao.”Ovo je samo igra,” pomislio je, zgrabio loptu i bacio je ka košu

Sledeće što je osetio je da ga nešto udara takvom snagom da je poleteo nekoliko metara. Svašta mu je prošlo kroz glavu tokom tih nekoliko sekundi. Čuo je za one budale što krađu automobile i voze ih okolo – možda je neko to uradio i sleteo na teren. A šta ako Vesna nikad neće hteti da spava sa njim... Udario je o tvrd beton i svest mu se zamaglila od bola i šoka. Do njega su doplovili nežni zvuci livade i razni mirisi – drveta koje gori, svežeg cveća u proleće... svega onoga što ovaj deo grada nikad ne nudi. “Da li umirem?” upitao se. “Zar je ovo sve...”

– Triglave, šta uradi, svega ti? – čuo je kako Beli izgovara negde iznad njega.

– Ko je... Triglav? – upitao je krkljajući.

– Pa, branio sam koš, kako šta sam radio? – Zlatan je odgovorio, a glas mu je zvučao kao odjek.

– On je čovek, šta vam je! – odnekud je, poput melodije, doplovio Vesnin glas. Mirisi su postali još jači.

– Pa... izazvao nas je... čitavo veče nas izaziva, nismo mi krivi... – čuo je Đuletov izobličeni, promukli vokal. “Kao Lemi iz Motorheda. Kako mi to nije ranije palo na pamet,” pojavila se misao u Markovom umu.

– Černobogu, ti da čutiš! Danas si dosta mleo. Marko, čuješ li me? – Vesnino lice je uplovilo u njegovo zamučeno vidno polje. Široki osmeh, blage oči... i kao da će sve biti u redu.

– Da... je li... me auto... udario? – uspeo je da promrmlja. Sve ga je bolelo i svaki udisaj mu je donosio novu količinu bola.

– Nije, samo si pao. Perune, zovi pomoć – okrenula se nekome.

– Ko... ko je Perun? – upitao je dok mu se svest polako gasila.

– Niko, dragi moj– osetio je dodir na obrazu. – Niko koga ti znaš...

Nastupilo je crnilo. Dodir njenog dlana na obrazu bilo je jedino što ga je držalo da ne potone u mrak; dole, ispod betona i zemlje, u samo središte... Imao je utisak da ga tamo čeka nešto zlokobno i mračno... kao Đule. Borio se protiv toga. Ipak ima toliko toga da se doživi i pruži u ovom životu, ma koliko kratko trajao. Ljubavi za one koje volimo, i koje ponekad mrzimo. Hrabrosti protiv onih koji su nam neprijatelji, ponekad i uvek. I vere da se život ne završava zbog jedne igre basketu, u predvečerje leta, na betonu koji prekriva staru, prastaru močvaru...

PITAGORA I HIPERBOREJAC

Ako je nešto naučio u Egiptu bilo je da ne veruje u spoljašnji lik stvari. Ako je nešto naučio u Siriji bilo je da se do istine stiže jedino podvigom. Mladi Kritija, koji je klečao pred njim oborenog pogleda, možda zaista i verujući da je on bog, imao je plamene oči, ali znao je da je to samo maska, plot, mladalačka obest u liku smernosti. U Vavilonu je još naučio da razlikuje muziku duša, a ova mu se nije svidela. Bila je lakomisljena i istovremeno tupa, opčinjena svojim spoljašnjim likom u vidu maslinaste i glatke ploti. A Pitagora je mogao da oseti njen smrad, uz sve haljine, uz sve mirise, uz sve prelepe reči, uz sav poriv da je pomiluje, zagrlji i na uvo šapne tajnu koja bi ga možda oživela. Ali uvek bi se savlađivao pred svim tim mladićima, poput ovog Kritije, jer je znao da ne sme širiti mudrost među onima koji još nisu spasili dušu od sna. I da je vladanje rečima, ona njegova sposobnost da se sudrži i da ne izgovori reč, u to možda čak prelepo uho, bilo najteži vid samokontrole, koji su mu otkrili tvorci misterija, pre milenijuma, kada je njegova duša plutala neznanu kud, povremeno se spuštajući među ljude, u kal, kako bi ih osvetlila.

A ovde, u Grčkoj, na samom zalasku civilizacije i ljudskog roda, otkrio je svega dve stvari, ali važne: kako je teško potčinjavati se zakonima domovine i baviti se u isti mah filozofijom, tim novim oblikom ljudskog znanja, koje je sam prepoznao i dao mu ime (ne mudrost, nego traganje za mudrošću, veće od mudrosti same, kako će ga razumeti potonji), i kako su, u vezi s tim, raniji filozofi proveli život u tuđini; druga stvar koju je naučio bila je vrednost prijateljstva. I jedna i druga su mu govorele da ovog Grka, Kritiju, treba da prepusti samom sebi, a ne bogovima, da će ga istinski voleti tek ako ga otera od sebe. Da ga ne suočava sa smrću, ne iskušava ga: on misli da sam bog i da bogovima, kako je čuo da govorim, treba prinositi samo beskrvne žrtve; ali da li bi on bio spreman da prolije krv za mene? Bez toga, sva filozofija je ništa, sav život i svi bogovi ništa. Sve te Kritije, svi ti pomodari, naša zlatna mladež, žedna pored udobnosti i duhovnog napretka, nikada to neće razumeti: razumeće samo ono što već razumeju, što hoće da razumeju, onaj lakši put kojim mogu i bez mene, a za koji od mene traže potporu.

I pre nego što je sam postao svestan, Kritija je nešto video u njegovim očima.

“Učitelju”, prošaputao je, kao molitvu.

Pitagora ga je pogledao, ali nije video Kritiju, nego i dalje taj bleštavi srebrni luk. To je trajalo samo trenutak, ali izgledalo je kao večnost, kao da je sve stalo ili se sabilo u jednu tačku, u središte luka.

“Gospod koji u Delfima prebiva, niti govori niti skriva, već daje znakove”, šaputao je i dalje Kritija, željan čuda, ubeđen u čudo, ubeđen da je baš on stvoren da vidi čudo, nešto što će ga konačno promeniti, jednom i zauvek, i on će konačno biti ono što treba da bude.

Ali Učitelj se nije ni osvrnuo na njega, nego je odmah, kao da se na mah trgnuo iz sna, krepkiji nego ikad, mirno obratio Filonu, koji je žurno ulazio:

“Ko nam to dolazi?”

“Stranac” rekao je Filon. Bio je miran, ali njegova duša je pevala neku uzburkanu i divlju melodiju, iz daljina. Melodija je bila kao huk vetra i zvižduk strela, kao miris vatre na poljima i mnogo, mnogo konja. Nebo ispunjeno dimom i ritmični bubnjevi. Čičečača, čičečača. Či-če-ča-ča. Bom! bom, bom!

Izašli su pod sunce Krotona, u malo zatvoreno dvorište, gde su boravili samo učenici koji su smeli da ga vide licem u lice, bez Kritije, koji je ostao sam da kleči, ošamućen, i odmah videli stranca. Učenici su se već okupljali, sluteći nešto, neki sami od sebe, neki gledajući u druge, kako to uvek biva. Ali svi jednako gledajući u Učitelja, u odgovor, i u Stranca, u vest.

A stranac je imao nešto mirno i divlje u sebi, a na sebi vučju kožu, crveni kalpak i znak točka na grudima, sa dugim srebrnim lukom u ruci. Bio je to već prosed, stariji čovek, ali moć je izbijala iz njegovog lepog izduženog lica i iz svetlih i bistrih očiju. Pitagora nije bio slep. Gledao je u svoje učenike i pitao se da li ovde ima još takvih, i da li je sve bilo uzalud. Prvi put je, kad je ugledao ovog stranca, pomislio da je možda sve bilo uzalud.

Sa strancem, koji se zvao Abarid, bez oklevanja je ušao u pećinu, ostavljajući Filona i učenike napolju. Kritiji nije ni bilo potrebno reći, oborio je glavu i izleteo iz pećine, kao progonjen. Nikad više neće doći ovde. Na gozbama će se hvaliti: - Pitagora me je voleo, stavljao me je sa svoje desne strane, ali meni je sve to dosadilo, znate već kakav sam, šta ću kad volim život, govoriće ponosno, i ostali će mu odobravati, sladeći se groždem, smokvama i pohotnim očima. To je bila budućnost tog Kritije, zapisana već ovde u pećini, u Krotonu, gde su sada ostali samo Pitagora i stranac Abarid, a tek napolju, iza zidina, učenici, svi u belom, uplašeni i čežnjivi.

Abarida su pratili glasovi. Da je došao iz zemlje iza mora, iz ravnica, iz nekog tamo Satema, o kom niko ništa nije znao i kao da nikad neće ni znati. Da je kroz grčke gradove prošao leteći na zlatnoj strelji, pobeđujući lokalne demone, koji su ispunjavali vazduh, izbezumljujući samo Delfsko proročište, Pitiju koja je samo jedno govorila: “Gospode.” I onda ponovo i ponovo: “Gospode.”

Oni koji su to čuli, proneli su glasove: “to je Apolon koji je ponovo sišao među nas iz Hiperboreje, kao onda, kad nas je obasjao.”

Drugi su govorili da je to taj Bog bogova o kome se toliko govori, tamo na severu, u ravnicama i ledu, i tamo na istoku i na jugu, u pustinjama. A treći, Pitagorini učenici i neki iz njegovog rodnog Samosa, tajno od tiranina Polikarpa, žednog njegove krvi, i dalje su učili da je Pitagora Apolon: “zar ne videste njegovo zlatno bedro?”

Jer ako njih dvojica i jesu bogovi, ili jedan jedini bog, oni su bogovi-lutalice, a takve tirani nikada nisu voleli i ne vole, kao što ne vole ni Boga nad bogovima. Ali to je sve prazno ljudsko mnjenje, a susret ovog Stranca i ovog Učitelja, oči u oči, bio je nešto sasvim drugo.

“Jesi li ti onaj za koga kažu: On je rekao”, pitao je Abarid. Bacio je mrtvog gavrana pred Pitagorine noge i vrhom srebrnog luka mu rasporio utrobu.

“Pročitaj svoju sudbinu iz drobi i onda mi reci ko si”, rekao je, razgrćući utrobu ptice po podu.

Pitagora je bio miran, pre kao da sluša nego da gleda.

“Ja ne čitam iz drobi, Abaride”, najzad je rekao, iako mu stranac do tada nije rekao svoje ime. “Drob je ono što truli i prolazi i kad umre pretvara se u zemlju. Ja gledam ono što je uvek isto.”

“A šta je za tebe uvek isto, Pitijin sine, osim smrti stoglave?”, nije oduštajao Abarid.

“Ono od čega nešto počinje i što se kad umre pretvara u život. Pogledaj”, uzeo je maslinu sa stola i izvadio košticu.

“Ovo je božansko voće i ono raste iz ovog semena. Ptica ne raste iz utrobe.”

“Ali od utrobe živi. Njen život je njena krv.”

“Njen život je ono što se ne vidi, ne utroba nego ono što povezuje utrobu.”

“Vidim ljude, vidim demone, vidim prošlost i budućnost, ali kako da pobedim ono što ne vidim?” upitao je Abarid, i pred njim se otvorilo njegovo neznanje.

“Poverovaću da si Apolon ako mi pokažeš svoje zlatno bedro” rekao je.

“A ja ću poverovati da si ti Apolon ako od neprijatelja stvoriš prijatelja” rekao je mirno Pitagora, jer mu se Abarid sviđao, i nije želeo da pred njim ima tajni.

Abarid je zaboravio na mrtvu pticu. Drob se raspadala na podu.

“Dugo sam leteo. Sad sam gladan.”

“Poješćemo hleb”, rekao je Pitagora i uzeo jedan.

“Hleb se ne sme lomiti, jer su se nekada davno prijatelji sastajali uz jedan hleb. Hleb se ne sme deliti jer ih on sastavlja. Hlebom počinje ceo svet.”

“I mi se okupljamo oko hleba”, rekao je stranac.

“Vidiš, to je ono što nas vezuje.”

“Šta to dolazi, Pitagoro? I dalje imam sve moći, i nad svojim narodom i nad ostalima, ali osećam da nešto dolazi.”

“Sudaraju se svetovi, Abaride. Svetova je bezbroj u kosmosu. Svaki je po jedan broj a svi zajedno su jedinica. U nekima od njih ja imam zlatno bedro, u drugima ne. U jednim ti imaš srebrni luk, u drugima ne. Ni u jednom ja nisam ti, niti si ti ja.”

“Koji će od svetova pobediti? Ja sam nešto video...”, rekao je Abarid, usta već punih od hleba.

“Video si nekog.”

“Da, nekog. Daleko. Mislio sam da si to ti.”

“Mi imamo samo ove reči, Abaride. Najavljujemo onoga koji dolazi, a da čak i ne znamo ko je on, niti ko smo mi njemu.”

Spolja se čula sveta pesma. Učenici su nešto osećali i, predvođeni Filonom, pevali:

“Mladići, poštuju te u tišini sve ove moje reči...”

“Kako su znali šta treba da pevaju?” upitao je Abarid, već sit i veseo, gledajući Pitagoru blagim, iako i dalje pomalo vučjim očima, kao da gleda njegovu dušu.

“Ja ne vladam svojim učenicima. Vladam samo sobom i učim ih da čine to isto”, odgovorio je Pitagora, sa poslednjim zalogajem u ustima.

*Naoružan vidom uskih osa
Što zemlje osu, osu zemlje, sišu budno,
I osećam sve to što doživio sam
I sećam se svega napamet i uzaludno.*

*I pevanju i crtanju mogu da odolim,
I ne povlačim gudačicom crnoglasnim:
Samo se i život upijam i volim
Da zavidim osama snažnim i jasnim.*

*O kad bi i mene mogla naterati,
- Izbegavši san i smrti kosu –
Žaoka vazduha, što letnju toplinu prati,
Da čujem osu zemlje, zemlje osu.*

“Uzmi me za učenika, Pitijin sine” - rekao je sasvim tiho Abarid, ne kao molbu i ne kao molitvu, nego sa nekim čudnim drhtajem, čudnom željom, kao da su te reči sve što će ih od sada spajati.

“Leti, Abaride. Leti u svoju Hiperboreju, u svoj Satem, i nosi vesti o onome koga si video. Od mene više nemaš šta da naučiš.”

“Kako da im to kažem? Da će se sve promeniti. I ne znam šta ustvari treba da im kažem.”

“Imamo samo ove reči, Abaride. I ćutanje. I naše neznanje. Oni ionako nikada ništa neće shvatiti, ni kada se pojavi. Ne brini, stranče. Idi, leti u svoju Hiperboreju, u svoj Satem, i ne okreći se kad dođeš na granicu”, pomilovao ga je po sedoj glavi.

“Svetlost je za nekog život, a za nekog smrt. To će uvek biti tako. I to neće smeti nikada da se kaže. Ne boj se.”

A Kritija, koji se već odavno nalazio na putu od mističnog Krotona do uzavrele Atine, zastao je i zaprepašćeno ispratio pogledom neku sjajnu zvezdu kako nezadrživo juri, od tamo odakle je on upravo došao, ka severu.

KRIZA NA OLIMPU

Soba za izživljavanje agresije ličila je na bojno polje, sem što su izostajali leševi. Vjerojatno iz razloga što su se podanici na vrijeme sklonili u udaljene pećine Olimpa. Živalj podno svete planine sa čuđenjem i strahom u srcima gledao je bljeskove i slušao tutnjavu, a neki su se zaklinjali da su osjetili i podrhtavanje tla, dok su kapi znoja s orošenog tijela Gospodara svemira natapale njihova žitna polja. Otkada je, nakon desetgodišnjeg bojevanja protiv oca Krona, ovoga pogodio munjom prognavši ga na britansko ostrvo, daleko na zapadu, Zeusa se nije moglo vidjeti u strašnijem izdanju.

“Da mi to učini! Ta stara beštija! Trebao sam ga kastrirati kao što je on učinio djedu Uranu, a onda ga baciti u Tartar neka se tamo hrani pokojnicima! Prokleta kanibalska mrcina bez ikakvog ukusa! Kako li se brzo s mesa plemenitih mu sinova prebacio na ćalabranje ovih jadnih smrtnika. Pokazat ću mu ja tko je Gospodar svemira, protiv koga se drznuo dignuti nakon što ga u plemenitosti svojoj nisam pogubio.”

Trajalo je to satima, dok se konačno – vidjevši da mu se bijes polako stišava – nije usudila proviriti žena mu, Hera, na što je on samo dreknuo:

“Smjesta sazovi Savjet bogova Olimpa. Smjesta!”

Na vrhu planine Olimp, sjedištu božanstava koje vladaju svijetom, u okrugloj dvorani Savjeta – dakako, sve skriveno štitom nevidljivosti od radoznalih pogleda ljudskih mrava što trčkarahu za svojim poslovima – okupio se svijet najznačajnijih bogova i božica. Uz Zeusa na tronu, s desne mu i lijeve sjedahu njegova rođena braća s kojima bijaše podijelio vlast. Tek pristigli Posejdon, sa svojim čuvenim trozupcem – neosporivi vladar mora - s kojega su se još cijedile kapljice slane vode i svirepi Had, gospodar podzemnog svijeta koji gornji svijet posjećuje tek kad ga obuzme ljubavna požuda. Pred njima poredali se Hera sestra Zeusova i žena mu, sa svojom djecom; ratničkim Aresom, silovitim pijanicom i svađalicom – usto i Afroditinim ljubavnikom - u punoj vojnoj opremi, dok Hebu poslužiteljicu bogova na njihovim terevenkama nisu smatrali za shodno pozvati jer im ni po statusu nije pripadala. Apolon - Zeusov sin, Afrodita uz koju bijaše muž joj, šepavi Hefest koji se nikada nije odvajao od svog kovačkog bata i mudra Atena sa sovom na rame-nu, uz Demetru i glasnika bogova Hermesa, te pomalo mamurnog Dionisa što bezuspješno nastojaše očijukat sa djevičanskom Artemidom, upotpun-

njavali su Savjet sazvan na izričitu Zeusovu naredbu. Prostrijelivši ih očima iz kojih samo što nisu frcale munje, zagrmi Vladař svijeta i svih bogova.

“O, bogovi Olimpa, vladari svijeta i podanici moji, čujte i počujte, poslušajte i zgražajte se! Braćo i sestre moje koje sam izbavio iz utrobe nezajažljivog nam oca Krona, ponovno im podarivši besmrtnost. Hestijo, Demetro, Hadu i Posejdone - moja voljena sestro i suprugo Hero, sinovi i kćeri naše! Vi dobro poznajete moju samilost jer ste je osjetili i na vlastitoj koži kada ste mi pokušali - sem tebe, Hestijo moja mila - oteti tron. Nitko od vas ne osjeti na sebi strelice Gospodara munja i gromova, nikoga od vas ne bacih u Tartar. Prisetite se svoje zakletve nakon što vas obuzdah, osujetivši gnjusnu zavjeru, da više nikada nećete dizati bunu protiv brata i oca svoga i vašeg Gospodara. I moj otac Kronos ne može da se požali, jer sem što ga oprljih munjom, odustah ga kastrirati kako što je on učinio sa pradjedom mojim, plemenitim Uranom. Ni on ne vidje Tartara, već bi izgnan na daleka britanska ostrva.”

Zastade načas, streljajući u stanci pogledom oči bogova, znajući dobro raspodijeliti među njima osjećaje straha i interesa za ono što slijedi. Nakašlja se značajno, što je u dolini odjeknulo kao daleki tutanj vulkana, i nastavi.

“Sada, taj nezahvalni starac - imam pouzdane informacije - hraneći se ljudskim bićima, proždirući svoju ljudsku djecu zbog čega ga ista obdariše nadimkom ‘Otac Vrijeme’, misleći da je ishranom ponovo stekao snagu, okuplja svoju braću Titane s namjerom da me svrgne s vlasti. Čuju se glasovi da će u odsudnom času Atlant ispustiti sa svojih pleća nebeski svod da nam se strovali na glavu. Eto, braćo, sestre, sinovi i kćeri, besmrtni podanici moji” glas mu se ublaži do mjere da se mogao tumačiti i kao pritajena prijetnja, ali i odmjerena molba.

“Pozvah vas da raspravimo što nam je činiti. Jer, ne zaboravite, ispusti li Atlas nebo, past će na sve nas i dok se još ne snađemo svi ćemo ponovno osjetiti želučane sokove oca mi Kronosa.”

Čuvši ove Zeusove riječi, bogovi se počеше vrtjeti, češkati, kašljucati i unezvjereno međusobno pogledavati. Nije u mnogo navrata Gospodar iskao savjete od njih, a ovo očito bijaše jedna od takvih prilika kada on sam nije znao donijeti nikakvu odluku. Odlučio je podijeliti svoju odgovornost za sudbinu bogova skupa sa svojim podanicima. Atena, kao najmudrija od svih besmrtnika – čija se mudrost mogla mjeriti čak i sa Zeusovom – prva se snašla.

“Kažeš daklem oče” – bijaše rođena iz njegove glave – “da moj djeda Kronos, sa braćom Titanima, prikuplja sile na zapadnim britanskim ostrvima, stječući snagu hraneći se smrtnicima, i da je već stekao toliko samopouzdanje da o tome širi glasove koji dopriješe i do vrhova Olimpa?”

“Da kćeri moja, mudra Ateno. Kažem upravo kako i jeste.”

Nestrpljivi Ares upadne, upravo u trenutku kad je Atena htjela nastaviti.

“O, moćni Zeuse, moćnice nad nama moćnicima. Spreman sam odmah okupiti bogove da izdaju spriječimo u začetku, da je sasječemo u korijenu. Da tvog oca zajedno sa braćom njegovom smjestimo u Tartar gdje će zauvijek dijeliti mjesto sa sjenkama i dušama umrlih. Samo reci, tvoja riječ – meni zapovjed!”

Zeus ga nikako nije trpio, upravo kao i drugi prisutni, sem Afrodite dakako, koju su uvijek seksualno uzbuđivali mačo tipovi, s obzirom da je nagon za razaranjem i ubijanjem, svejedno gdje, kada, koga i kako, prevladavao u krvi boga rata. Izuzev u trenucima kad se prepuštao putenim užicima. Bijaše umišljeni bonvivan koji se volio hvalisati kako ljubavnim, tako i svojim ratnim uspjesima, mada ga je Atena, neizmjereno vještija ratnica od njega, čak dva puta pobjeđivala. Prostrijelivši ga prezrivim pogledom, preduhitrila je Zeusov ledeni glas.

“Ne valja glavom bez obzira hrliti u kupine, jer bismo sem zarađenih bodlji mogli i zaglaviti. Nikada ne treba smetnuti s uma da je djeda Kronos, ma bio i pomalo degradirano božanstvo, još uvijek jedan od najmoćnijih bogova svemira. Čak i mala nepažnja, sitna pogreška naša, mogla bi nam se obiti o glavu. Valja postupati mudro i razumno, da se riješimo te prijjetnje.”

“Što predlažeš, mudra boginjo Olimpa” pokretom ruke učutka Bog svih bogova Aresa spremnog da se upusti u svađu.

“Savjetuj nas, ako imaš nešto na umu.”

“Ti reče, oče moj, da tvoj otac, a moj djeda prikuplja snagu hraneći se smrtnim ljudskim bićima. Smrtnim jadnicima osuđenima da, koji prije a koji kasnije, završe u njegovom ždrijelu, a potom u Tartaru. Tako reče oče, zar ne?”

“Tako i nikako drukčije, kćeri moja” jedva zadržavajući svoje nestrpljenje odvrati ovaj na ponovljeno Atenino pitanje.

“Vidiš, dok je Kronos gutao tebe, skupa sa mojim strinama i stričevima, on je to činio tek da vas zatoči u svom želucu kako mu ne biste preoteli vlast, ali mu to nimalo nije povećavalo snagu. Meso besmrtnika nije iste sorte kao i smrtno meso, proteini u njemu daju snagu onome tko ga guta. Što bi bilo oče moj, kada bismo ljude učinili besmrtnima? Tada bi se moj djeda prestao njima hraniti uvidjevši da mu je sav trud jalov. Time bismo, bez kapi prolivene naše ili Titanske krvi, pobunu srezali prije negoli bi i mogla početi.”

Uzrujan žamor odjeknu ovalnom dvoranom Savjeta bogova Olimpa, a Zeus, zamišljeno gladeći bradu, nije ga ni stišavao.

“Ne bismo li, učinivši ljude besmrtnicima poput nas, time ih izjednačili sa bogovima? Ne bismo, li boreći se protiv prijjetnje Titana predvođenih svrgnutim Kronom, time izjednačili ljudsku rasu sa bogovima? Ne bismo li time, goneći miša izagnali lava neizmjereno opasnijeg od nevolje koju bismo htjeli zauzdati?” konačno, uslijed opće galame u koju se žamor pretvorio, presiječe Herin glas, našto se sve utiša (ipak bijaše ona supruga njihova Vladara).

“Što kažeš, na to kćeri moja mila. Zar te mudrost zaista nenadano napustila?” zabruja pomalo zdvojno, zlovoljni Zeusov bas.

“Pa ti me barem ponajbolje poznaješ, Gospodaru naš i oče moj” nimalo zabrinuto odvratila mu kćerka popravljajući svoju togu, dok joj sova na rameima uznemirena tim pokretom lagano zaleprša krilima.

“Lukavstvo je jedna od najmilijih kćeri mudrosti. Evo kakav je moj plan.”

Okrenuvši se auditoriju najmoćnijih bogova svemira, vladarima vasiona i ljudskih sudbina, besmrtnim podanicima svog besmrtnog Kralja Zeusa, ona ga izloži u kratkim crtama.

“Svi vi znadete kako Asklepije, Apolonovo usputno derište kome je moj dragi brat ubio majku” – započne svoje obrazlaganje okrenuvši se pravo prema licu bogu Sunca, našto se ovo namah zatamnilo što stanovnici dolina vidješe kao ničim izazvano, iznenadno naoblačenje – “raspoláže sa dvije bočice Meduzine krvi. Ona koja bijaše istočena s njene lijeve strane sposobna je podizati mrtve i spašavati živote i nju on nosi o lijevom boku, dok mu o desnom boku visi ona s iscijeđenom krvi s desne Gorgonine strane. Ta krv kao što znate izaziva smrt i podstiče na ratove, čak je sposobna i od besmrtnika učiniti privremene podanike Tartara.”

“Prijeđi već jednom na stvar, mudrice naša” s prijezirom naglašavajući pretposljednju riječ, upadne Ares kočopereći se pred zadivljenim pogledima božice ljubavi i smrknutim licem njezina muža.

“U čemu se sastoji tvoja nakana?”

Kao da je prečula upadicu boga rata, boginja mudrosti nastavi svoje izlaganje.

“Kada bismo uspjeli od Asklepija ukrasti, jer on nam je svakako ne bi dobrovoljno predao, zar ne oče” – podsjeti Atena na slučaj kad je ovoga Zeus ubio gromom, kasnije ga ipak povrativši u život – “bočicu sa eliksirom besmrtnosti, te kada bi je naš Gromovnik raspršio po ljudima putem blage kišice, to bi učinilo ljudsku rasu besmrtnom i neinteresantnom za podizanje moći našeg osvetoljubivog djedice. A da se dočepamo i druge bočice, s tekućinom smrtnosti, uvijek bismo mogli eliminirati moguću prijetnju ljudskih bića za društvo besmrtnih bogova. Imali bismo protiv njihove moguće agresivnosti usmjerene na tron Gospodara svemira uvijek spremno protuoružje.”

“A tko bi to mogao našem Asklepiju maznuti bočice s Gorgoninom krvlju, jer nitko od nas to nikako ne bi smio učiniti, čak ni moj brzonogi glasnik i kralj lopova, premili Hermes, jer to bi zauvijek u očima nižih božanstava bacilo ljagu na naše olimpsko društvo?” – upita vidno zainteresirani Zeus, sada već u znatno smirenijem izdanju.

“Imala sam u vidu jednoga, bivšeg nam saveznika koji je već nešto nama pripadajuće ukrao darujući ga ljudima, a sada mu orlušine, prikovanom na

kavkaskim stijenama, kao kaznu za taj čin danonoćno ključaju jetru. On bi bio sposoban to obaviti.”

“Misliš na Prometeja?” smrknuo upita Zeus.

“Zar njemu nije na savjesti i opomena bratu da se ne oženi Pandorom, zlom ljepojkom koju poslao kao kaznu ljudskom rodu?”

“Da, upravo na njega, oče. Mislim da je on jedini sposoban obaviti za nas ovu zadaću, ako mu zauzvrat obećaš da ćeš ga osloboditi iz okova. Nije sada čas da gledaš na stare zamjere, koje su sitnica u usporedbi s opasnošću što prijete Olimpljanima.”

Tako i bude. Zeus se učas uspio dogovoriti sa okovanim Prometejem kome su orlušine zaista već išle na jetra, što se kaže, ali ne samo u prenesenom obliku. Oporavivši se nakon nekoliko dana, odlučno krenu Prometej uz diskretnu pratnju Hermesa, glasnika bogova, jer nije baš previše uputno vjerovati prevejancu poput kradljivca vatre, smatraše Zeus, put planine Titon, gdje je Asklepije boravio skupljajući ljekovito bilje.

Promatrao je starca ne odajući se, kako danima luta planinom skupljajući prirodne lijekove, i zamijetio da se ovaj svako predvečerje vraća pod krošnju tisućljetnog hrasta da večera i odspava do idućeg jutra. Kako bi što ugodnije spavao, starac je skidao bočice – crvenu s eliksirom besmrtnosti i plavu koja ljude čini smrtnima – stavljajući ih pored sebe. To je Prometeju odmah dalo ideju. Ne, krivo mislite da se nakanio noću prišuljati starkelji u stanju blaženog sna, jer to bi bio nemoguć poduhvat, unatoč svojim zavidnim godinama, Asklepije je zadržao reflekse mladića trzajući se na najmanji sumnjivi šum u svojoj blizini. Imao je Prometej sasvim drukčiji plan. Poslao je Hermesa Zeusu, s molbom da ovaj na neko vrijeme prebaci pljačkaša i ubojicu koji je baš poput njega odrađivao kaznu bogova, beskrupuloznog i najbezobzirnijeg čovjeka kojega je Zemlja ikada poznavala, da obavlja prisilni rad upravo na Asklepijevoj planini. Poput munje glasnik je odjurio navrh Olimpa i jednako brzo se vratio sa odgovorom vrhovnog božanstva. Dobro, kaže Zeus, on pristaje, ali uz uvjet da se Sizifova kazna nakon što izvrši Prometejev naum, ne oprost. On će ga vratiti natrag na mjesto gdje je do sada “robijao”. I tako započne izvršenje plana za krađu Asklepijevih eliksira.

Prometej je neko vrijeme usporedo pratio ponašanja skupljača biljaka i kažnjenika bogova, s namjerom da zapazi kada će se ona sinkronizirati u obliku koji je potreban za provođenje njegova nauma. I jednu predvečer, on shvati da je noćas nastupilo vrijeme za akciju. Procijenio je naime da će, upravo u času najdubljeg Asklepijeva sna, Siziif dogurati kamen do vrha brda, a onda... I baš dok je ljekar blaženo snivao kako se, kao malo djetesce igra sa kućkom i kozom koje su ga odgojile, grozan štropot, sve bliži i bliži hrastu pod kojim je spavao ubrzano se približavao. Sizifova ogromna kamena gromada koju je upravo dogurao do samog vrha, počela se – po kazni bogova

– kotrljati natrag prema dnu, lomeći sve pred sobom. Asklepije trgnut iz svojih snova iznenadnom bukom skoči na noge, oslušnu i okrenuvši se prema izvoru zvuka zapazi kako stijena juri pravo na njega. Ostavivši svoje stvari na tlu, jer ni vremena nije imao pomisliti na njih, mada već u godinama, nika-da nije tako brzo trčao nastojeći pobjeći pred njenom rušilačkom snagom. To je iskoristio Prometej, te brzo priskočivši iz obližnjeg grma u koji se bio sakrio, pokupi bočice sa eliksirima i sam za dlaku izbjegavši uništavajućem djelovanju Sizifova kamena. Kako je Hermes, grohotom se smijući, bio za-bavljen promatranjem bezglavog starčevog bijega, nije ni primjetio kako je vatrokradica u hipu zamijenio Asklepijevu bočicu jednom svojom koju je krio u njedrima.

Hermes odmah odjuri na Olimp da izvjesti bogove o izvršenom zadatku i ovi s nestrpljenjem očekivahu povratak Prometejev koji potrajaše par dana. Smrtnici ipak sporije putuju od bogova. Bješe dočekan kao pravi junak i učinilo se kako je zaista s pravom oslobođen daljnjeg izdržavanja Zeusove kazne. Ovaj se zadovoljno osmjehivao dok mu je, polagano prilazeći, Prometej donosio bočice. No, isti čas dok ih je pružio u ruke Gospodara svemira, nestade osmjeha i gotovo bez ikakvog prijelaza zamjetnog ljudskom oku bi zamjenjen gnjevnom srdžbom.

“Što si mi to donio Prometeju, ti drzniče nad živim drznicima!? Jesu li ti orlušine isključale i mozak, bijedno stvorenje? Zar zamisli prevariti Gos-podara svijeta i svih bogova? Gdje je bočica sa eliksirom besmrtnosti, ti besramni smrtniče, izdajniče bogova i njihovog Gospodara?”

Oštro oko Zeusovo odmah je zamijetilo, vidjela je to i Prometeju sklona Atena, ali nije rekla ni riječi, a još oštriji um učas shvatio, da od dviju bočica koje mu Prometej pruža tek jedna sadrži Asklepijev eliksir – i to upravo onaj koji mu je najmanje potreban. Elixir smrtnosti! Naime, negdje tijekom povratka na Olimp, lukavac je sakrio bočicu s krvlju iz lijevog boka Meduze Gorgone. Zalud su bila sva uvjerenja i prijetnje cijelog kora olimpijskih bogova, na čelu sa svojim Gospodarom; ni Tartar, ni muke strašnije od onih koje je doživljavao prikovan za stijenu dok mu orao ključa jetru, ništa nije uspjelo Prometeja natjerati da oda skrovište bočice s napitkom besmrtnosti. U nemoćnom bijesu (ha, i bogovi mogu pokatkad biti nemoćni!) Zeus ga vrati natrag odakle ga je doveo, uvećavši mu kaznu tako što su ga noću dok mu je jetra zacjeljivala, dodatno opsjedali vampirski slijepi miševi. Sada, kad se Atenin plan očito izjalovio, trebalo ga je modificirati. S obzirom da je i do Kronosa dospjela vijest o krađi Asklepijevih staklenki (o Prometejevoj zamjeni jedne bočice nije imao ni pojma), božica mudrosti predloži Zausu da blefira. Neka upozori svoga oca da će u slučaju da ovaj s Titanima nastavi pripreme za njegovo svrgavanje – smočiti cijelo čovječanstvo blagom kišicom pomiješanom s eliksirom besmrtnosti, te tako oduzeti Kronosu priliku

da jača svoje moći. Stoga, nek' se stari čuva kako vladar svijeta i bogova ne bi opet doznao za neku prikrivenu radnju protiv sebe i svoje vladavine. Kako se otac još dobro sjećao sinovljeva gnjeva kada ga je ovaj oborio s vlasti, negdje u podsvijesti možda i cijeneći njegovu velikodušnost što ga nije bacio u Tartar, pristade namah na Zeusove uvjete. Tako bi riješena kriza koja je potresala olimpske bogove.

Ni Prometej, ni Hermes, ni itko drugi od bogova ili smrtnika nije u noći Prometejeva poduhvata primijetio mladog pastira koji je svemu – skriven iza debelog žbuna – prisustvovao. Pratio je kradljivca sve do podnožja Olimpa i vidio kako ovaj sakriva bočicu s eliksirom besmrtnosti. Nakon što se Prometej uputio prema vrhu, s namjerom da prevari Zeusa, ovaj uze bočicu i sakrije je u jednu samo njemu poznatu podzemnu jamu, voljan da je uzme kad otjera ovce u tor svoga gazde. Usput se zadržao u nekoj konobi i pod opojnim utjecajem medovine sve, osim skrovišta čarobne tekućine, ispričao slučajnom namjerniku. Vraćajući se po eliksir nakon zatvaranja stada, nesretnim slučajem okliznuo se na rubu duboke provalije i na taj način skončao svoj život. Namjernik kojemu je ispričao cijelu storiju oko dvostruke krađe – Prometejeve od Asklepija i svoje od Prometeja – eliksira, godinama je uzalud tragao za njegovim skrovištem. Konačno je obeshrabren odustao, i svoja lutanja zamijenio pričanjima po konobama i svratištima – za čašicu medovine – o cijelom slučaju. Tako se vremenom cijelim svijetom proširila priča o eliksiru besmrtnosti koji ljudima osigurava dugovječnost ravnu bogovima, o eliksiru postojećem, samo ga treba pronaći.

Sizif? Na njega je i sam Zeus zaboravio. Konačno, nije li sasvim svejedno na kojoj planini bezuspješno kotrlja svoj kamen do njenog vrhunca? S podjednakim uspjehom kao što od toga doba ljudi traže eliksir koji bi ih izjednačio s bogovima. Ovi pak još – za svaki slučaj - posjeduju protuoružje, ako već ne protiv Kronosa a ono protiv ljudske vrste svakako. No, to je već neka sasvim druga petljancija, 'oču reći – priča. Priča koja upravo traje, a svi smo mi njeni zajednički sudionici.

NEBESKA IGRA

KUĆA NA VODI

Enki je bio uznemiren. Veliko Vijeće je zakazano za sutra, a on nije siguran da će njegov plan biti prihvaćen. Jedno je bilo stvoriti Zemljanog, a drugo omogućiti mu reprodukciju.

“Ne znam ni da li to mogu napraviti. Svi proračuni govore da sam na pravom putu. Ali, zapis je jedno, a život drugo“, reče.

Damkina se nasmija ovoj igri riječi.

Sa Damkinom je bio srećan. Bila je lijepa i veomna skromna supruga. Nježno je zagrlila:

“Uvijek si bila uz mene. Ovog puta treba mi sva tvoja podrška. Nisam siguran da ću uspjeti ubjediti Veliko Vijeće. Znaš i sama kako su nepovjerljivi i sumnjičavi.“

“Ubeđena sam da hoćeš. Tvoje znanje je ogromno i uvijek si ga koristio za opšte dobro. Veliko Vijeće zna da moramo sebi naći potpunu zamjenu u poslu. Rudnici su nas iscrpili. Klonirani Zemljani nisu se pokazali kao dobri radnici. Stvorili smo ih po našem obličju, ali bez duše. I to je bila greška“.

Znao je da je u pravu.

“Enlil će biti protiv i povući će mnoge sa sobom. On je protiv svakog mog predloga, bez obzira da li je koristan za Anunakije. Tako je bilo oduvijek. Moj polubrat me mrzi, bez obzira što je on zapovjednik misije na ovoj čudnoj planeti, tako sličnoj našem Nibiru“, reče sa gorčinom u glasu.

“Enlil je ljubomoran na tebe. Svjestan je da si mnogo sposobniji i da si ti trebao biti zapovjednik misije na Zemlji. Zapovjedništvo je dato njemu jer je čistije krvi iako si stariji i pametniji. Majka mu je od *pravih* Anunakija. Kao da nijesmo svi jednaki. Stvoritelj nas nije dijelio. Sami smo to učinili stvorivši nepravedni Nibirski Protokol“.

Čutke je slegnuo ramenima. Zapovjedništvo ga nikad nije interesovalo. Bio je zadovoljan svojom laboratorijom i idejama koje je uglavnom uspevao da materijalizuje. Osjećao je da Enlil nije dobar zapovjednik misije. Uvijek se binuo o sebi. Interes Anunakija mu je bio u drugom planu.

“Ako sada uspijem to će pomoći Anunakijima. I to je jedino važno“, pomislio je i zacrvenio se.

“A šta je sa Zemljanima? Otkud nam pravo da se igramo sa njima?“ njeno pitanje pogodi ga pravo u srce. Često se dešavalo da ona naglas kaže nešto što je on upravo razmišljao:

“Ne znam. Sve me to zbunjuje. Prvo da vidimo šta će reći Veliko Vijeće“.

Već duže vrijeme je radio na novom eksperimentu i sada mu je potrebna dozvola Velikog Vijeća. Imao je samo 40 glasova. Njihov otac, Vrhovni Zapovjednik Anu, imao je 60. Bez njegove podrške eksperiment se nije mogao obaviti. Nije znao kako će Anu glasati. Enlil sa svojih 50 glasova će biti protiv. Pridružice mu se Sin sa 30 i Ištar sa 15 glasova, kao i istomišljenici sa kojima je često pio.

Iako je Ištar moja rođena, a njemu polusestra, ubjeđen sam da će podržati njega. Ipak u Velikom Vijeću je toliko časnih i dobrih Anunakija. Nadam se da će presuditi njihovi glasovi, pomisli.

Damkina ga zagrla:

“Opusti se. Mene smiruje ova naša kuća na vodi. Bio je to najljepši poklon za našu godišnjicu. Ovdje se osjećam tako smireno i srećno“.

Uzvratio je poljubac. Nježno su zaplovili u ljubavnu igru dok se sumrak lagano spuštao nad rijekom koja je ljuljuškala njihovu kuću.

ENLIL

Enlil se nervozno šetao po sobi. Na krevetu se Ištar mazno istegla u providnoj haljini koja je isticala njenu prekrasnu figuru, ali on to nije primjećivao.

“Otac je za sutra sazvao Veliko Vijeće, ali nije rekao zbog čega. Enki nešto priprema, a ja ne znam šta“, prodera se, a lav koji je spavao kraj Ištari-nih nogu naglo skoči i zareža.

“Koliko sam ti puta rekao da me tvoje životinje nerviraju i da ih ne uvodiš u odaje!“ prodra se Enlil

“Biće on miran, ako mu je gospodarica mirna. A ti znaš šta mi treba da se smirim“, Ištar mu uputi zamaman pogled.

On je prvi put danas pažljivo pogleda i slabine ga zabolješe. Bila je poželjna i to je znala. Bila mu je polusestra, ali to mu odavno nije smetalo. Priđe joj i naglo je okrenu:

“Ti si bludnica, a bludnice sređujem samo otpozadi!“ i uze je s leđa.

VELIKO VIJEĆE

Anu je polako ušetao u veliku dvoranu za sastanke. Bio je u svečanoj odjeći sa krunom na glavi i zapovjedničkom palicom – simbolima Vrhovnog zapovjednika.

“Otvaram Veliko Vijeće koje sam sazvaio zbog pobune nekih Anunakija. Pobunjenici su, kao što znate, uhvaćeni, ali još uvijek nijesam odlučio šta da radim sa njima“.

Nije ni završio rečenicu a Enlil skoči:

“Izdajnike treba ubiti po kratkom postupku. Svi znamo da se Protokol mora poštovati. U suprotnom zavladaće anarhija i bićemo kao ovi Zemljani i njihove životinje. Cijeli Univerzum počiva na redu. Da nije toga ne bi bilo ni Univerzuma, ni nas, ničega. Bila bi opet Tama i Ništavilo“.

Kao i obično moj Enlil je impulsivan. Želi sve odjednom i nema milosti ni prema kom, ali ovog puta je možda u pravu, pomisli Anu i naglas reče:

“Šta kažu ostali članovi Vijeća?“

Enki ustade.

“Poštovani oče, poštovani članovi Vijeća! Neka naša braća su se zaista pobunila, ali vi znate kako je naporno raditi u rudnicima. Zemljani nam nisu od velike pomoći, ne stižemo da ih kloniramo koliko treba, a i moramo sačekati dok stasaju. Anunaki su iscrpljeni, rudnik ih polako ubija iako nam je zlato neophodno da ojačamo nebeski omotač. Predlažem da ne kaznimo pobunjenike već da proizvedemo i ženku Zemljanog koja će moći da stvara potomstvo. U laboratoriji sam uspio i vjerujem da je moguće.“

“Vjeruješ ti ili ova tvoja kurva Ninarsag?“ prekinu ga Enlil. Zavlada neprijatna tišina. Ninarsag se zacrvenje i spusti pogled.

“Dosta, Enlil! Ne dozvoljavam ti da tako razgovaraš na Velikom Vijeću. Nemoj me tjerati da se zapitam da li sam pogriješio kad sam tebi dao komandu nad ovom misijom“, Anu je samo malo povisio glas, ali vidjelo se da ozbiljno misli.

Enlil učuta i pomisli: “Stari je omekšao, ali još nije kucnuo moj čas. Strpljenja Enlil, strpljenja! Budućnost pripada jakima!“

Enki nastavi kao da se ništa nije desilo:

“Dosad smo eksperimentisali sa životinjama i Zemljanima, ukrštali ih na više načina i dobijali razne vrste. S druge strane, klonirani Zemljani su bez duše i slabi su radnici. Sve im treba narediti i objasniti, a tu se gubi mnogo vremena. Eksploatacija zlata ide usporeno. Ako uspijemo u tome da se mogu sami razmnožavati dobijaće potomstvo i razvijaaće im se mozak. Donosiće sami zaključke.“

“I postaće kao i mi. Znaće šta je dobro, a šta zlo“, mračno reče Ištar.

Svi se okrenuše prema njoj. Anunakinje su imale jednaka prava kao Anunaki, ali uvijek su bile u pozadini. Na Velikom Vijeću govorile su na kraju. Ištar je bila nešto drugo. Oduvijek je kršila konvencionalnosti. Zlobnici su govorili da je skakala iz kreveta u krevet i uvijek sa onima koji su odlučivali o nečemu. Već duže vrijeme bila je sa polubratom Enlilom, a mnogi nijesu blagonaklono gledali na tu vezu.

“Zemljani su najbolji ovakvi kakvi su - goli i nerazumni. Pustimo ih neka pasu travu, piju vodu zajedno sa životinjima i neka rade sve što im kažemo. U suprotnom jednog dana će se pobuniti protiv nas i istjerati nas sa Zemlje“, nastavi Ištar.

Ove su riječi vidno uticale na nekoliko članova Vijeća. Ištar je otvorila priču od koje su se plašili. Na tuđoj planeti nijesu se osjećali sigurnim.

Vrhovni Zapovjednik prekide neprijatnu tišinu:

“Anunakinje su uvijek pesimistkinje. Plaše se svega. Tako je bilo i na Nibiru, tako je i ovdje na Zemlji. Na sreću, njihovi strahovi se uglavnom ne ostvaruju. Zato glasajmo. Moje glasove dajem Enkijevom predlogu. Mi sada moramo rješavati probleme. A naši Anunaki u rudnicima su iscrpljeni. Šta će biti u budućnosti sa Zemljanima ne znam, ali znam da ako nešto brzo ne učinimo nastaće rat među Anunakijima na Zemlji. Da čujemo kako vi glasate“.

Kad prebrojaše glasove bilo je neriješeno.

“Šta sad?“ ogłosi se Sin. “Ovo se nikad nije desilo. Ko je sad pobjednik i šta ćemo sad da radimo?“ izgledao je nesigurno.

“Na Zemlji se nije desilo, ali jeste na Niburu u davna vremena“, reče Anu. “Poštovaćemo Protokol koji kaže da u tom slučaju odlučuje Nebeska Igra. Igraće zastupnici dvije opcije Enlil protiv Enkija. Poslušaćemo pobjednika. Žrijebom da odredimo boju figura. Šamaš, ti ćeš bacati zlatnik“.

Šamaš uze zlatnik i ponudi ga Enlilu, a ovaj sigurnim glasom reče: “Biram stranu na kojoj je Nibur“.

Šamaš baci zlatnik u vazduh i on sa treskom pade na kristalni sto. Svi se nagnuše i vidješe krug sa dva krila. Njihova planeta Nibur im se smješila sa zlatnika. Enlil će voditi bijele a Enki crne figure.

“Igraće se ovdje na brodu za sedam zemaljskih dana. Objavljujem da je Veliko Vijeće završilo sa radom“.

Svi se razidoše u tišini. Na Zemlju su se spustili svako u svojoj letjelici. Jedino je Ištar otišla zajedno sa Enlilom.

BELIT

Belit je tiho plakala dok je Enlil gledao poziciju na kristalnoj tabli i nervozno dobovao prstima po stolu.

“Nemoj tu da mi cmizdriš. Treba da se skoncentišem na Nebesku Igru, a ti mi sliniš kao kakva klinka“.

“Svi nas ogovaraju. Ne mogu iz kuće da izađem da ne vidim podrugljive poglede. Sa Velikog Vijeća si se vratio sa Ištar. Reci mi, ima li nešto među vama?“ promrlja kroz plač.

Enlil skoči i ošamari je.

“Sto puta sam ti rekao da mi se ne petljaš u moje poslove“, zamahnu još jednom, ali stade.

“Reći ću ti sada i nikada više. Nema ništa između mene i Ištar. Vratili smo se zajedno da joj iskažem zahvalnost što me je podržala na Velikom Vijeću. Ti si mi jedina u srcu. Nema druge Anunakinje koju bih poželio osim tebe“.

Nježno je uhvati za bradu i poljubi vlažne oči. “Budalice moja, to su sve ogovaranja dokonih Anunakija. Ljubomorni su na moj status. Svi bi oni htjeli da budu komandanti misije. Otac je izabrao mene, a ja sam izabrao tebe. Do smrti“.

Belit ga zagrlila i poljubi. Strastan poljubac nagovještavao je želju, ali Enlil ne odgovori istom strašću.

“Molim te strpi se ovih sedam Zemaljskih dana. Dok pobjedim Enkija, a onda ću biti samo tvoj. Obećavam“.

Belit razočarano stade, ali onda reče:

“Čekaću te gospodaru moj ako treba i sedam Nibirskih dana“.

Enlil se u sebi nasmija: “Naivna glupačo! To bi bilo sedam hiljada zemaljskih dana. Mnogo čak i za ovakvog ljubavnika kakav sam ja.“

LABORATORIJA

U laboratoriji Enki i Ninarsag su vršili posljednje provjere.

“Sve se slaže. Trebalo bi da bude u redu. Svi proračuni govore da možemo stvoriti ženku od Zemljanina. Najbolje je uzeti njegovo rebro i stvoriti biće koje će moći da se razmnožava.“

Krišom ga je pogledala. Zнала je da nikad neće biti njen. Svoju ljubav namjenio je drugoj - Damkini.

“Ali, Damkina ga nikad ne može voljeti kao ja“, pomisli. Nas vežu iste ideje.

Sjetila se kako je zagrlila i poljubio u obraz kad su stvorili Zemljanog. Uzeli su rasplodnu ćeliju majmunolike ženke i oplodili je spermom Anunakija. Oplodeno jaje ubačeno je u Damkinu po njenoj želji. Rodila je zdravo biće koje su nazvali Lulu. Željela je da ponudi svoje tijelo, to je bio njihov eksperiment, ali Enki se nije složio. Ispoštovao je Damkinu želju.

“Nemoj da brineš. Provjerili smo 60 puta. Sve se uklapa i sve će biti kako smo zamislili. Samo prvo moraš pobjediti u Nebeskoj Igrici“.

Na tren se zagledao u nju. Podsjetila ga je na Damkinu. Prvi put je tako gledao.

“Zgodna je na svoj način. Visoka, dugih nogu. Nema Ištarinu raspušnost, gospodsku ljepotu moje Damkine, ali ima nešto u njoj. Ej, o čemu ja to? To je sigurno zbog onog što je Enlil rekao na Velikom Vijeću. Pa ona o

tome i ne razmišlja. Mi smo samo drugovi“, ali više nije bio siguran u to. Nakašlja se i glasno reče:

“Pobjediću ga jer znam zašto igram. On nije loš Igrač, ali nema dubinu. Strašno je lukav i igra na zamke. Ako upadnem u zamku onda sam gotov, ali igraću oprezno.“

“Od ishoda vaše partije zavisi budućnost Zemljana. Hoće li biti samo sirovi materijal ili će postati slični nama. Imaće svoj razvoj i za mnogo, mnogo godina možda će nas dostići. A šta ako je neko igrao u našu sudbinu? Ako su i Anunaki zavisili od jedne partije nepoznatih Igrača?“

Njeno pitanje zalebdilo je u vazduhu.

“Razmišljao sam o tome“, reče Enki. “Nema šanse da se to nama desilo. Nekako bi znali. Učili bi o tome“.

“Učili? Nemoj, molim te. Misliš li da će Zemljani učiti o tome, ako ti pobjediš? Da će učiti da su stvoreni da budu robovi Anunakija i da je od jedne partije Nebeske igre zavisila njihova budućnost?“

Enki pomisli kako je prvi put čuo da zvuči cinično.

“Danas sam više otkrio o Ninarsag nego za sve vrijeme što smo zajedno“.

“Dosta o tom. Provjerimo još jednom naše proračune. Narednih dana usredsrediću se samo na pripreme za partiju“.

PREVARA

Belit se ranije vratila kući. Zaboljela je glava i napustila je uobičajeno druženje Anunakinja. Kako je ušla u kuću čula je čudne zvuke. Dolazili su iz sobe. Na vodenom krevetu Ištar sa visoko podignutim nogama i raspomamljeni Enlil koji se zarivao u nju. Belit glasno zajeca.

“Šta radiš tu? Zar nijesi sa...“ Enlil zastade u sred rečenice shvativši koliko pitanje nema smisla.

“Ne sjekiraj se. Neće se potrošiti. Ima i za tebe koliko hoćeš“, zakikota se Ištar, dok je Belit istrčavala van.

Trčala je bez cilja sve dok se nije umorila. Sjede na zemlju i zarida.

“Platićeš mi gade“, glasno reče i uputi se ka Enkijevoj kući nad vodom. Kada je prešla most na ulazu pritisnu kristalnu kuglu. Začu se harmoničan zvuk i otvoriše se vrata. Pojavi se Damkina.

“Belit, otkud ti? Hajde uđi“, ljubazno je pozva.

“Hvala ti, Damkina. Drugi put. Molim te, pozovi mi Enkija. Moram sa njim da razgovaram“.

“Dobro“, reče Damkina i za nekoliko trenutaka pojavi se Enki.

“Enki, moramo da razgovaramo. Napolju...“ reče Belit.

“Hajdemo da prošetamo“, odgovori Enki praveći se da nije iznenađen neobičnom posjetom.

“Želim da znaš, da te Enlil već odavno prisluškuje. I kuću i laboratoriju. Slučajno sam to otkrila.

“Zašto mi to govoriš?” upita je tiho.

“Izdao me je, Enki. Večeras sam ga uhvatila sa onom bludnicom. U našoj sobi, na našem krevetu“, tiho zajeca. “Mene je prevario i ne želim da i tebe dalje vara.“

ZAMKA

Dok je Damkina u pravila Enkijev omiljeni kolač, on uze kristalnu tablu i pravilnim rukopisom napisa na njoj *Ne govori ništa. Enlil nas prisluškuje.*

Uđe u kuhinju i pokaza joj tablu. Ona pročita i iznenađeno ga pogleda. Napisa ponovo *Pravićemo se da ne znamo ništa. Napravićemo zamku u koju će prevarant upasti.*

Zatim glasno reče:

“Zabrinut sam, draga. Moram pobjediti Enlila, a on strašno lukavo igra. Nijesam odlučio još šta da igram, ali imam ideju.“

“Koju?“ prihvati Damkina igru.

“Enlil partiju otvara vojnikom ispred vladara za dva polja. Moj prvi potez će biti vojnikom ispred vladara za jedno polje. To otvaranje zahtjeva duboku strategiju koju Enlil nema. Tu je potrebno strpljenje, koje takođe ne karakteriše moga polubrata. Igraće se dugo i u završnoj fazi ja ću ga pobjediti. Vježbaću ovo otvaranje kako bi izučio sve njegove finese.“

Slušajući razgovor između Enlila i Damkine na kristalu za snimanje udobno naslonjen u omiljenom naslonjaču Enlil se zadovoljno nasmijao:

“Naivna budalo! Tek ćeš vidjeti kako ja igram“, i učita baci poziciju u kristalni računar koji prikaza sve zabilježene partije ovog otvaranja sa Nibura.

NEBESKA IGRA

Dvorana za sastanke bila je puna. Na sredini kristalnog stola stajala je kristalna tabla sa figurama. Ispred bijelih figura sjedio je Enlil, nasuprot njemu iza crnih figura, Enki.

Anu pogleda tablu i pomisli:

“Kakva harmonija. Sve je u skladu. I tako mirno. Šesnaest figura s jedne i šesnaest s druge strane. Sada spavaju i Vladar i Vladarka, Gardista, Prevrtljivac, Plaćenik, Vojnik. A kad Enlil povuče prvi potez, harmonije će nestati. Nestaće i spokoja. Počinje sudar figura i hiljade novih pozicija koje nastaju sa svakim potezom.“

A onda, svjestan da svi čekaju na njegov znak, glasno reče:

“Neka Igra počne. Pravila znate. Vremena imate po 12 zemaljskih sati svaki. Uključite kuglu s vremenom“.

I Šamaš, kao glavni Sudija, uključi bijelom kuglu koja mjeri vrijeme. Enlil povuče prvi potez samouvjereno. Vojnika za dva polja ispred Vladara. Pritisnu kuglu i vrijeme poče da teče Enkiju. Enki se zamisli, rukom uhvati Vojnika ispred Vladarke i povuče ga za dva polja. Pritisnu kuglu i pogleda Enlila. Ovaj je zabezegnuto gledao u poziciju ne shvatajući šta se dešava. Njegov Vojnik odmah je napadnut iskosa sa crnim Vojnikom. Polako je dolazio sebi:

“Prevario me je, prokletnik. Znao je da ga prisluškujem i naveo me da se priprelim za drugo otvaranje“, pomisli i diže glavu.

Posmatrao je Enkija, ali mu pogled odluta na Belit koja je sjedjela u prvom redu. Kada su im se pogledi sreli shvatio je da ga je izdala. Uzdahnu, i ponovo se vrati poziciji. Uhvati svog Vojnika i pojede Enkijevog. Enki skloni sa table protivničkog Vojnika. Na njegovo mjesto postavi crnu Vladarku. Enlil se zamisli. Nakon kraćeg razmišljanja uze svog bijelog Prevrtljivca i napade crnu Vladarku.

Borba se rasplamtala. Bez obzira na početno iznenađenje Enlil se brzo pribrao. Zaškruta zubima i u sebi reče:

“Pokazaću ti ja ko je Enlil! Ja sam komandant misije i tako će i ostati. A ti se, slabiću, vrati svojim bočicama i formulama.“

Nebeska igra se odvijala u savršenoj tišini. Dvorana je bila prepuna. Svi su sa pažnjom posmatrali pomjeranje figura. Enlil je izdržao prvi udar, ali crne figure su sve više zauzimale ključna polja. Bijeli se polako povlačio.

“Gotov je“, pomisli Enki, “Ali, samo pažljivo do kraja. Ne smijem se opušitati.“

I tada iznenada previdje udar. Da bi spriječio prijetnje svom Vladoru morao je dati Plaćenika za Prevrtljivca. Situacija se neočekivano promjenila. Sada je bijeli bio bolji.

“Sad si moj. Znao sam da nećeš izdržati. Ni sebi ne možeš pomoći, a kamoli Zemljanima“, zadovoljno pomisli Enlil gledajući poziciju koja mu se sve više sviđala.

Belit se namršti i sa gorčinom pomisli: “Bludnik ima sreće. Pobjediće, iako je bio izgubljen. Proklet bio!“

I Anu nije bio zadovoljan preokretom:

“Žao mi je Anunakija u rudniku. Enkijeva ideja je bila dobra i pomogla bi našoj braći. Sad i sam ne znam kako da rješimo problem. Moramo kazniti pobunjenike i nastaviti eksploataciju zlata. Ali, to će izazvati nove pobune. Vrijeme spokoja na Zemlji je prošlo. Ali, valjda je tako htio Stvoritelj“, pomisli Anu i sa pažnjom nastavi da gleda dalji razvoj događaja.

A na tabli je bilo sve manje figura i to je pogodovalo bijelom. Stvorio je slobodnog Vojnika koji je nezadrživo išao ka posljednjem redu i tu će se

pretvoriti u novu figuru. Svi su znali da ako Enlil progura Vojnika do kraja i pretvori ga u Vladarku Igra je gotova. Sa dvije Vladeke na tabli crni Vlada ne može se izboriti.

Iznenada Enkiju sinu ideja. Ukoliko Enlil ne bude oprezan njegov Vlada bi mogao biti ugrožen. Crni bi mogao da žrtvuje Vladarku i da nezadrživo primora na predaju protivničkog Vladata sa Prevtljiivcom i Plaćenikom.

Bijeli je gurnuo Vojnika za još jedno polje. Enki prebaci Prevtljiivca u sredinu table. Ruku stavi na glavu kao da je zabrinut.

Enlil pogleda na tablu pa na zabrinuto lice Enkija:

“Zabrinut je! I treba, jer je izgubljen“. Svog poodmaklog Vojnika postavi na pretposljednji red. Enki se zamisli a onda uze Prevtljiivca i napade protivničkog Vladata.

Enlil se zbuni:

“Šta je sad ovo? Napao mi je Vladata. Moram ga pomaći. Ali, šta mu to znači?“

Ponovo pogleda poziciju i ne viđe ništa sumnjivo.

“Ovo je predsmrtni napad. Nakon ovog više ništa ne može“, i pomače Vladata za jedno polje u kraj table.

Enki uze svoju Vladarku i pojede Vojnika kraj bijelog Vladata. U sali nastaje žamor.

“Tišina!“ prodera se Šamaš.

Enlilu se zavrtje u glavi. Ništa mu nije jasno. Njegov Vlada je mogao da napipa protivničku Vladarku koja je bila samo jedno polje daleko i nije bila branjena.

“Nešto ne valja, nešto ne valja“, pomisli grozničavo. “Čim je žrtvovao Vladarku nešto nije u redu“. Pogleda na poziciju, ali svijest mu se zamutila i nije vidio ništa. Rukom se uhvati za glavu:

“Smiri se“, govorio je sebi.

I zaista kroz nekoliko trenutaka pogled mu se razbistri. Kada bijeli Vlada pojede crnu Vladarku, protivnički Plaćenik će posljednjim napadom definitivno ugroziti njegovog Vladata koji neće imati čime da se brani. Mahinalno svojim Vladarom pojede crnu Vladarku. A onda, kao prst neumitne Sudbine od koje ne možeš pobjeći, Enkijev Plaćenik se stušio na nemoćnog bijelog Vladata.

Bio je to kraj partije. Blistavom kombinacijom Enki je pobjedio.

Salom se prolomi aplauz. Anunaki su se grlili i ljubili.

Enlil je sjedio pogruženo.

Šamaš svečano objavi:

“Pobjedio je crni. Pobjedio je Enki!“

Anu gromkim glasom reče:

“Nebeska Igra je odlučila. Enki je pobjedio. Stvoriće ženku Zemljana i omogućiti njihovu reprodukciju. Zemljani će odmjeniti Anunakije u rudnicima. Neka bude tako!”

EKSPERIMENT

Enki nije dugo uživao u slavi pobjednika Nebeske Igre. Po odobrenju Velikog Vijeća nastavio je sa eksperimentom i uspio je da stvori muškog Lulu sa sposobnošću reprodukcije i ženku Zemljanog koja je zatrudnjela. Bila je pod posebnim režimom i nakon devet mjeseci rodila je zdravo muško dijete. Nazvali su ga Adapa.

Ninarsag je eksperimentisala sa kožom mužjaka i ženke. Bila je ponosna na svoj podvig:

“Od svih mojih eksperimenata, Enki, najviše sam uspjela radeći na koži Lulu. Sada je to bezdlako biće, kao i mi, a ne kao njihove životinje. Sada se Lulu jasno razlikuje od ostalih dlakavih bića. Njihova beba, Adapa, je prelijepa. Tako je čista i nježna”.

Enki je pogleda:

“Zaista si bila vrlo dobra. Ponosim se tobom. Međutim, imamo problema sa mozgom Adape. Nijesmo ga usavršili. Još uvijek ne može na pravi način da prihvati i preradi sve informacije koje prima. Vjerovatno će trebati dosta vremena da se mozak Adape proširi i da funkcioniše punom sposobnošću.”

“Kako će se to odraziti na dužinu njihovog života?” upita ga. “Vjerovatno će se smanjiti.”

“Bez sumnje. Neće imati naše gene i živjeće mnogo, mnogo kraće. To će značiti da ćemo morati dosta da ih razmnožavamo, kako bi u potpunosti odmjenili Anunakije u rudnicima”.

Ona se nasmija:

“To neće biti problem. Vidio si da se Lulu dopao susret sa ženkom. Često su to ponavljali i da ih nijesmo razdvojili možda bi i povrijedio bebu. Ne razlikuju se mnogo od nas, zar ne?”

Enki ne odgovori, već je zburnjeno gledao u pod.

“Kako je smješšan sada. Najveći naučnik u istoriji Anunakija ne zna šta da kaže kad se pomene parenje”, pomisli Ninarsag, ali ne želeći još više da ga zburnjuje reče:

“Nastavimo sa eksperimentima na mozgu. Toliko toga treba da odgonetnemo”.

PROKLETI VIKING

“Prokleti viking...” zarežao je psoglavi ratnik dok mu je Oläf zabijao odlomljeni komad vlastitog štita kroz želudac. Tek je nedavno počeo učiti ovaj čudni jezik s juga, ali lako je prepoznao riječi koje su jedino njega mogle opisivati. Već sljedećeg trena se mrtvi čovjek-pas strovalio na svoga ubojicu i izdahnuo posljednji dah uz neizbježan mu vonj truleži iz gubice.

Oläf odgurne tijelo svoga neprijatelja i osvrne se oko sebe, pogledom prijede preko masakra koji je ostavio na proplanku i umorno uzdahne. U stvari, bio je istinski ljubomoran na leševe koji su ga okruživali i pseće glave koje su mu se podsmjehivale s njih. Takvu smislenu i Valhalle vrijednu smrt u boju ovi su pasiglavci tako lako dobili dok ju je Oläf već desetljećima mogao samo sanjati. Sjedine su mu već davno prošarale kosu i bradu, a oči izgubile mladenačku oštrinu, ali smrt nikako da dođe. I unatoč već napola artritičnim prstima i dalje bi njegova strijela pogađala metu savršeno – ne nužno uvijek da ubije, ali uvijek onako da mu omogući da preživi taman za dlaku. Pogleda još jednom krvlju preliveni komad štita u ruci i nasmije se: rub štita je pukao toliko precizno da je tvorio savršen šiljak, kao stvoren za ubojstvo i začudo se našao odmah do njegove ruke dok mu je pasiglavac sjedio na prsima i davio ga svojim dlakavim šakama. Bogovi su imali nevjerovatan smisao za humor ili su njega specifično dovoljno mrzili da ga ne žele u svojoj blizini. Dvojicu sinova je već poslao da se goste s njima, a njegova stara guzica se još vukla po ovome svijetu: ubijala, pila i kurvala se. Pljune na bojno polje i sa smiješkom još jednom prokune nebo te se polaganim staričkim korakom odgega niz planinu prema moru. Na samoj strmoj obali bio je gradić, a u gradićima je bilo hrane, pića i ženskog društva. Nije znao koja od te tri stvari mu je mrskija postala proteklih godina.

Ova čudna zemlja ga je zapravo poprilično podsjećala na njegov rodni kraj. Strme planine što su se spuštale ravno u more, s malim gradićima i lukama uz obalu i velika uvala sakrivena od otvorenog mora. Samo je vrijeme blaže i uzgajalo isto tako blage ljude.

Prošao je kroz gradić kamenih kuća praćen šaputanjima i pogledima ljudi koji su išli svojim poslom dok se kasnoletno sunce polako skrivalo iza planinskih vrhova na zapadu i ljeskalo na površini vode par kilometara sjeverno, kod ulaza u uvalu. Još jednom se pitao što je radio u ovoj od Asgarda

zaboravljenoj zemlji. I još jednom je sam sebe uvjeravao da će ovdje pronaći rješenje svoga prokletstva jer su u ovoj zemlji bogovi još živi i postoje među svojim sljedbenicima. Oláf frkne nosom na vlastiti tok misli: već mjesecima luta po ovim južnim zemljama i najopasnije što je pronašao su čudni ljudi pasjih glava. A opet, možda su baš to bili bogovi ovih zemalja i na njima djeluje njegova čudna sreća. Iako, on bi je prije nazvao prokletstvom, najgorom kaznom bogova.

Glavna staza gradića ga je nesumnjivo vodila prema krčmi i odmoru za stare kosti. Iz polumraka kamene zgrade čuo je samo slabe glasove nekolicine ljudi u razgovoru. Ostalo je bila tišina. Uzdahne sjetno za potocima medovine koji su opisivali krčme u njegovoj rodnoj zemlji i uđe unutra. Svega tri stola bila su zauzeta u prostoriji: za jednim je sjedio krupni sijedi starac i gostio se porcijom sitnih prženih ribica; za drugim su dva starija muškarca sjedila jedan nasuprot drugoga, svaki sa glinenom kupicom u rukama i gledali u prazno, u tišini; a za trećim stolom su četiri mlađa muškarca sjedili, pili i pričali. Jedan je izgledao gotovo pa ženstveno. Kako je Oláf ušao sedam pari očiju se okrenu prema njemu i detaljno ga odmjere, ali već trenutak kasnije nastave svojim poslom. Zasjedne se za prvi stol kojeg je vidio, u sredini prostorije, leđima okrenut ulazu. Davno je prestao brinuti o svojoj sigurnosti na novim mjestima. Čemu da se trudi i muči kad mu bogovi ne daju da umre. Za koji trenutak visoki crnokosi krčmar dolazi do Oláfa sa krpom preko ramena.

“Recite!” reče krčmar dubokim glasom, pomalo nesiguran hoće li ga došljak uopće i razumjeti.

“*Medd*” odgovori Oláf ne podižući pogled s godova na drvenom stolu.

“Kako, molim?” zbunjeno upita krčmar “Želite meda?”

“Da, da”, odgovara još jednom Oláf teško izgovorivim jezikom lokalaca “voda-med!”

“Ahaaa, želite – kako se ono zove? Medovine, jel’da?”

Oláf podigne pogled i zbunjeno se namršti prema krčmaru. “Tko je to? Medo...vina? Tako?”

“Da, da”, veselo odgovara krčmar, “medovina je piće od meda, koliko sam čuo, i u većim količinama – heh! – malko udari čovjeku u glavu. Čuo sam da ju prema sjeveru jako vole piti. Ali mi je, na žalost, nemamo ovdje...”

“Što imati? Nekoga muški!” Oláf pita i dalje se mršteći. Mogao je i pretpostaviti da ovi mlaki južnjaci neće imati muških pića. Još jednom je sam sebe začudio što radi ovdje. Ako su ljudi takvi u ovim zemljama, kako bi onda njihovi bogovi mogli biti dovoljno jaki da skinu Lokijevu kletvu?

“Imam nešto kao stvoreno za vas, gospodine! Samo čas!”

Krčmar nestane u drugu prostoriju i uskoro se vrati sa malom glinenom kupicom te ju ponudi Oláfu koji ju nesigurno primi u ruku. Pogleda u

kupicu i prozirnu tekućinu koja je bila u njoj. Mirisom je podsjećala na trave za liječenje. Nagne kupicu i iskapi ju u jednom gutljaju uz podsmijeh razočaranja. Već sljedeće sekunde toplina mu se od prsa proširi na vrat i na ruke i Olāf se zadovoljno nasmiješi.

“Dobra?” zainteresira se krčmar dlanova prekrizanih na prsima u nadi zarade od ovoga pridošlice.

“Vrč!” zareži Olāf i udari kupicom u drvenu površinu stola. Krčmar se osmjehne i još jednom nestane iz prostorije. Dok je čekao na svoje piće, Olāf se ponovno osvrne po prostoriji: drugi gosti kao da namjerno nisu gledali baš u njegovom smjeru bojeći se da im se pogledi ne susretnu. I jedan od onih mladića je definitivno izgledao kao žena na trenutke. Ubrzo se i krčmar vratio i Olāf je mogao nastaviti sa svojim opijanjem. Već godinama je to bilo jedini način da izbjegne snove svake noći, da se baci u nesvijest od pića i onemogućni mislima da dođu. Na brzinu iskapi još jednu kupicu kako bi što prije počeo zaboravljati svoja sjećanja.

Ispio je tako u tišini, piljeći u prazno, nekolicinu kupica. Nije imao interesa slušati razgovore za drugim stolovima, ali oni kao da su se instinktivno utišali, da ne bi ovaj čudni došljak došao slučajno u napast. Nije mu bilo ni drago ni mrsko. U mlađim danima, dok je tek počeo sumnjati u svoje prokletstvo, znao bi Olāf izazivati sukobe u mirnim krčmama. Tek toliko, nadajući se da će neki od njegovih protivnika biti umješniji, hrabriji ili sretniji i skratiti mu muke. Mnoge je krčme ostavio okupane krvlju i sa slomljenim kostima. I mnoge gradove je morao napustiti pod prijetnjom uhićenja i pogubljenja. Bilo kakva smrt nije bila dosta. Bilo kakva smrt ga neće dovesti u Valhallu. Samo smrt u borbi, pod budnim okom bogova je obećavala gošćenje i slavu s one strane smrti. Još jednom sam sebi u nos prezrivo frkne – na bogove, na sebe ili na čudna pravila, nije znao – i iskapi još jednu kupicu.

“Ti si jedan od onih vikinga?” reče blagi, hrapavi glas ispred njega. Olāf podigne pogled i ugleda starca koji je do maloprije uživao u svome obroku. Sjaj znatiželje gorio mu je u očima. “Jesam li u pravu?”

“Što ako jesam?” prijeteći odgovori Olāf. Instinktivno je pokušavao izazvati sukob iako je istinski sumnjao da mu ovaj starac može pružiti ono što želi.

“Nema potrebe za time, gospodine”, reče starac odmahujući rukama. “Nisam želio nikakve probleme. Samo, čuo sam za vas - vaše ljude - pa sam samo želio znati jesu li mi oči i um još uvijek britki kao nekoć.”

“U redu. Jesam. Ja jedan od njih.”

“Zanimljivo”, reče starac istinski zainteresiran. “I što vas dovodi tako daleko od doma u naše krajeve? Ako smijem pitati?”

“Traži nekoga.”

“Aha. Baš kod nas ili ste samo u prolazu?” upita starac, ali se brzo prene i lagano pocrveni kada se Oläf namršti. “Isprike, malo me znatiželja ponese pa pitam i više nego što bih trebao. Ali morate razumjeti, kada uvečer u gradić poput našeg dođe naoružani putnik sa druge strane svijeta svi postanemo pažljivi i znatiželjni. Razumijete, nadam se.”

“Zašto ljudi imati pas glave u vaša brda?” naglo upita Oläf da prekine ovaj smjer razgovora koji bi nesumnjivo doveo do rasprave o nečemu što nije želio odati, a potencijalno i do sukoba. Dovoljno neuspješno je pokušao umrijeti već danas da bi uzaludno poslao još ljudi na drugi svijet pa bile im glave normalne ili pasje.

“Pasiglavci” zainteresirano upita starac. “Sreli ste ih u blizini ovdje?”

“Mhm,” klimne Oläf. “Na brdo. Deset.”

“Eh,” slegne starac ramenima. “Na žalost, znaju biti prilično česti u ovo doba godine. Ne muče nas ovdje u gradu, ali na višim predjelima se znaju skupljati u većim grupama. Imate sreće da ste ih izbjegli, poprilično vole ljudsko meso.”

“Viking ne bježi. Oni mrtvi.”

Starac razrogači oči, zadivljen i zastrašen u isti mah. “Znači, vidjeli su vas i zaskočili? Eh, to vam je nesreća. Ali barem niste ozlijeđeni koliko vidim.”

“Ne vidjeli me,” reče Oläf i ispije još jednu kupicu. “Ne vidjeti oni dobro sa jedno oko. Ja njih napasti. Nisu puno moćni.”

Lagano se odmaknuvši od stola, starac se nasloni u stolici, vidno zaprepašten. Očito su ti pasiglavci bili nešto čega su se stanovnici ove zemlje bojali. Još jednom se Oläfu vrati misao o blagoj zemlji i isto takvim bogovima i divovima, i još jednom posumnja u mogućnost pronalaska spasa u ovim krajevima.

“Vi bježati od pas ljudi? Pasiglavci? Tako?” sjetio se nove riječi koje je naučio iz tog južnjačkog jezika.

“Nije da baš bježimo”, starac se nakašlje pa nastavi. “Gledajte, to je nešto što se događa kod nas u ovo doba godine: Zmij se popeo skoro do vrha Gore, a s njime dolaze i pasiglavci. Ali oni ne diraju nas pa mi ne diramo njih, njihova posla nisu na ovome svijetu. Oni žele onoga koji sjedi na vrhu i dijeli pravdu jer je to i Zmijeva želja. To su neke božanske bitke u koje se mi ne miješamo i stoga i dalje živimo u miru i blagostanju. Žao mi je samo što kao stranac niste mogli znati da se klonite tih planina da ne dođete u opasnost...”

“Nikakva opasnost”, odmahne Oläf rukom, “Gore divove u moja zemlja mi imamo.”

“Ma nisu to nikakvi divovi, dragi gospodine. To su samo pasiglavci, otići će kada padnu kiše.”

“Hah!” nasmije se Oläf i šakom udari u stol, a preostali gosti krčme utihnu i okrenu poglede prema njemu i zatim još brže nazad na svoja pića ili površine vlastitih stolova. “Divovi u moja zemlja ne boje kiša!”

“Nije da se boje kiše, jednostavno to tako jest. Kada padnu kiše znamo da je Zmij ponovo potjeran sa Gore, a s njime odlaze i pasiglavci. Tako to, jednostavno, jest...”

“Hmm”, kimne Oläf i nagne još jednom. “Vi pričali o... Zmij? Tko to?”

“A, Zmij!” starac se ponovo nagne nad stol i zakašlje se prije nego što nastavi. “Zmij, Starac, Veles... A što da vam kažem? Oni koji su ga vidjeli – ili misle da su ga vidjeli – ga opisuju kao bradatu zmiju sa krilima. On pohlepno čuva sva bogatstva svijeta s onu stranu Vode i svake godine želi ukrasti najvrednije onome što stoluje na Gori, Gromovniku. Zato se svake godine i penje na planinu i svojim tijelom ju obavije. Posvuda ga prate njegove zvijeri, a posebno pasiglavci. Neki kažu da mu iz usta suklja vatra i sijevaju munje...”

“Dreki?” prekine naglo Oläf. Možda ipak ima nade za njega u ovim zemljama, možda ipak će ovdje pronaći svoj put do Valhalle. “Imati dreki u brdima?” Nakon što ga je starac zbunjeno pogledao, Oläf nastavi. “Velik neman, ljuske, krila, pljuvati vatra, pohlepno za zlato? Dreki?”

“Tako ga opisuju po pričama.”

“Moći me odvesti tamo?”

Starac još jednom začuđeno razrogači oči. “Ali ja ne znam točno gdje je on. Priča se da ga se može pronaći oko Vatrenog zida, ali sam nikad nisam tražio. Shvatite, gospodine, ti obronci su prepravljani pasiglavcima u ovo doba godine.”

“Kako pronaći Vatreni zid?”

“Pa, samo pratite stari kozji put u brda, odmah uz kovačevu radionicu i doći ćete do strmog golog komada bijele stijene koji je prošaran crnim i crvenim mrljama koje liče na plamenove. Ne možete promašiti. Ali za koji dan bi trebale doći kiše, a s njima otići i pasiglavci pa vas može netko od ljudi i odvesti ako želite.”

“Ne”, odgovori Oläf, ispije još jedan dugi gutljaj oštrog pića koje mu je polagano nestajalo iz vrča pred njime. “Krenuti odmah.” Oläf ustane, ostavi nekoliko bakrenih novčića na drvenom stolu i odstupa van još jednom praćen pogledima te komentarom njegova sugovornika o čudnim sjevernjacima. Kako je izašao iz krčme glasnoća razgovora se jasno pojačala. Još uvijek mu nije bilo stalo do nijedne riječi što je tamo mogao čuti. U večernjem polumraku Oläf se zaputi prema kozjoj stazi, Vatrenom zidu i mogućem spasu iz kletve. Bitka sa zmajem te smrt u istoj su mu jamčili slavu u Valhalli. Oläf se usudi osmjehnuti.

Noć je polagano posezala preko neba dok se Oläf uspinjao planinom u potrazi za zvijeri koja bi mu mogla ostvariti desetoljetni san. Kozji put je

bilo lako pronaći i nije bio pretjerano strm, ali i tako, prošlo je nekoliko sati dok je prokleti sjevernjak pronašao Vatreli zid, a za to vrijeme oblaci su se skupili nad njegovom glavom. U daljini munja propara nebo i Olaf se glasno nasmije. Bogovi su pratili njegov uspon ka poništavanju prokletstva. On priđe strmoj stijeni prošaranom crnim i grimiznim plamenovima. Rukom prođe po njenoj površini i osjeti neprirodnu toplinu. Osjeti bogove na djelu. Osjeti znak koji mu je govorio o slobodi od njegove nezemaljske (ne)sreće.

“Dakle, dakle. Nakon nebrojenih stoljeća ljudsko biće skupilo je hrabrost suočiti se sa mnom, a kad ono – sjevernjak! Što je bilo, prijatelju, čoravi Odin ti više nije dovoljno blizak?”

Olaf se okrene prema dubokom, siktavom glasu što ga je dozivao njegovim vlastitim jezikom i pronađe se oči u oči sa sivo-crnom bradatom zmijom, dužine svega pola metra, smotanoj na obližnjem kamenu. Nije mogao sakriti razočaranje. Još jedna uzaludna potraga. Još jedan neuspjeli pokušaj pronalaska spasa. “Ti?! Ti si taj znameniti Zmij?!” s gađenjem reče Olaf.

“Ah, da, to je jedno od mojih imena. Ne bih te mučio sa drugima, ionako ih nećeš zapamtiti. Aesirci vas nikada nisu odgajali da budete pretjerano bistri.”

Olaf pljune na uvredu. Barem je pretpostavljao da je trebala biti uvreda. “Uzalud sam tražio veličanstvenu aždaju u ovim blagim zemljama. Nema časti u borbi sa tobom. Pih! Obična mala zmijica...”

“Ha ha ha ha! Dražesno!” zasikće zmija. “Došao si se ovdje boriti sa mnom, je li, sjevernjače? Koja ludost te nagnala na to? Zaista smatraš da bi tako lako izašao s glavom na ramenima?”

“Smrt u bitci sa veličanstvenim zmajem osigurava Valhallu, zvjerko! Smrt u takvoj bitci je dobrodošla! A kad ovdje leži samo nametnik kojem prosječan seljak može okončati život!” Olaf još jednom, kao završetak rečenice, prezirno pljune pred zmiju.

“Veličina nije uvijek sve, dragi momče. Ali, trebao sam tako nešto i očekivati od štovatelja Munje. Trenutno se moram skrivati, ali da nije tako pokazao bih ti što ovaj *nametnik* može napraviti od bezvrijednog ljudskog tijela!” zasikće još jednom Zmij i začegrtu repom.

“Hah! Sumnjam da je tvoj otrov dovoljno jak čak da mi i svrab prouzroči, zmijico, a kamoli da ubije.”

Zmij se još jače izvije i približi svoju glavu Olafu. “Ne sanjaj toliko o smrti, hrabri vikinže! Sjeti se da je ovo moja zemlja. Ovdje mrtvi meni odgovaraju. Tvoji pijani bogovi te neće odvesti u vaše zlatne dvorane. Umri ovdje i vječno si moj!”

“Bah! Velike riječi!” s gađenjem odgovori Olaf, okrene leđa bradatoj zmiji te se zaputi niz planinu. “Nisi ni vrijedan truda!”

“Drski sjevernjak!” Prosićke Zmij i nastavi čegrtati repom. Oläf se već počeo spuštati niz planinu – nazad ka selu i nazad sjeveru gdje bi ipak mogao pronaći svoje spasenje – kada je zapazio sjenu koja se izvila iznad njega. Veličanstvena krila su se raširila iza njegovih leđa. Čegrtanje nije prestalo. Oläf je imao vremena samo izvući mač iz korica i okrenuti se taman da vidi zmijske ralje veće od njega samoga kako ga obavijaju. Mač mu odleti iz ruku. Instiktivno se odupre rukama i nogama od nepca i jezika zvijeri koja ga je željela progutati. Borio se kao nikada u životu, sam, golim rukama pokušavajući razdvojiti zmajske ralje koje su se zatvarale oko njega dok se Zmij trzao i mahao svojom zmijskom glavom. I dok se borio za goli život u Oläfu se probudi osjećaj kojeg se dugo nije sjetio: sreća, zadovoljstvo, spokoj. Naslutio je svoju skorbu smrt. Uskoro će se gostiti u Valhalli, što god ova zmija rekla. Uskoro će biti sa svojim sinovima. Uskoro.

Iznenada svijetom se propara zaglušujuć glas: “Tu si, zmijo!!!” Trenutak kasnije Oläf začuje i osjeti grom što udari u Zmija, na što on izbacivši vikinga svom silom u grimizno-crni zid. Nekoliko trenutaka, točke svjetla su plesale pred Oläfovima očima, a onda je uočio bradatu zmijsku glavu kako leži pred njime, spaljenu munjom iz neba, umirući. “Prokleti viking...” zadnjim snagama prosićke zmaj i izdahne.

Bijes još jednom propara Oläfa i on pljune na zmaja koji je zakazao u pokušaju da ga ubije. Još jednom prokune nebo – i ovo koje ga je sada spasilo i svoje na sjeveru – te pokupi mač i spusti se niz planinu. Prije nego je napravio deset koraka prolomi se pljusak i Oläf još jednom prezirno frkne: nema više nade ni da će ga pasiglavci doći glave. Još jednom je preživio. Još jednom posumnja da će ikada umrijeti. Još uvijek je bio proklet.

LOKIJEVA IZGUBLJENA PRIČA

Loki Prevrtljivac je smatrao more opasnim i, po njega, smrtonosnim. Međutim, voleo je ponekad da se sakrije u špilji na stenovitoj obali Severnih zemalja i posmatra padanje sunca iza te velike vode. Sada je sedeo na samoj ivici stene i zabavljao se zamišljajući reakcije svojih Asgardskih drugova Aesira i Vanira da ga sada vide. Verovatno bi pomislili kako taj bledoliki dečak sa kratkom, crnom kosom, i crvenom svilenom tunikom veoma podseća na Lokija. Bilo bi nezamislivo za njih da pokvarenjak poput njega iskaže interesovanje za lepotom zalaska sunca.

I baš dok je zamišljao njihova zaprepašćena lica, Loki zapazi kako nešto izleće iz vode i uz pljusak se u nju vraća. Ushićeno skoči na šljunkoviti pod, ne skidajući pogled sa mesta gde je maločas iskočila ta stvar. Nikada Loki nije bio plašljiv, svestan je on svojih moći, ali je morao da bude oprezan sa magijom mora i njegovim stvorenjima. Stvar koja je ritmično iskakala iz vode kao da se udaljavalala i u njemu se sada vodila bitka. Želeo je da sazna o čemu se radi ali nikako nije hteo da rizikuje svoj život, koji je po njemu bio mnogo bitniji i od same sudbine Igdrasila-Jasena sveta. Ipak, njegova dečaćka radoznalost i neukrotivi duh su pobedili.

Prevrtljivac zadrhta i u trenu se pretvori u albatrosa i ispusti krik koji je obznanio akciju. On je više voleo da uzima u obličje malene ševe ili kukavice, mada je kukavica u njegovom slučaju imala samo simboličko značenje. Trapavo je pojurio prema moru i bilo mu je teško da održi ravnotežu, ali kada je iskočio iz pećine, njegovo telo kao da je postalo deo vazduha. Trudio se da prati tu stvar koja se u pravilnim razmacima pojavljivala iz vode. On je jurio za njom i vrlo brzo je ugledao. Činilo mu se da je u pitanju neka strašno velika, šljašteća riba. Imala je boju otopljenog metala. Pomisao da se radi o nekom drevnom morskom stvoru nagna ga da ubrza let. Mislio je kako će uskoro udariti u narandžasto sunce ispred sebe. Već je bio vrlo blizu svom cilju, kad riba ponovo iskoči iz vode i tada Loki shvati koliko se prevario. Ovo je nešto mnogo lepše od bilo koje hladne ribe. Svakako je veće od ijedne koju je on video. Šokiran ovom spoznajom, Prevrtljivac se umalo ne surva u more. Ovo stvorenje je zapravo čuvena delfinka Nulgan, general Njordove armije delfina ratnika.

Loki joj se još malo približi. Nulgan je ritmično iskakala iz vode potpuno nesvesna Prevrtljivčevog prisustva. Bila je sazdana od zlata a sva peraja su joj bila optočena raznobojnim draguljima. Sunčevi zraci su se odbijali o njeno glatko telo i Loki na trenutak oslepe. Bio je fasciniran njenom lepotom i gracioznošću. Njegovo ptiče srce poče da kuca mnogo brže i on se uplaši da telo koje je preuzeo neće izdržati silinu uzbuđenja. Nulgan se pojavi još dva puta a zatim se vrati u plave dubine i kada se posle nekoliko časaka nije pojavila, Loki shvati da se više neće vraćati. Sabravši misli, on napravi zao-kret i brzo se vrati u svoje skrovište.

Od ushićenosti, Loki je zaboravio da se spusti na pod pre nego što se vratilo u svoje uobičajeno obličje. Transformisao se još u letu, na ulazu u pećinu, i tako pade na kameni pod kotrljajući se. Varnice su poletele na sve strane kada je tresnuo o tlo. Zbunjen naglim susretom sa kamenim tlom, odiže se sa zemlje i ostade u sedećem položaju. Tada poče bezumno da se cereka. Nije mogao da dođe do daha i njegove oči i usta planuše blede-žutim plamenom. Te nedovršene transformacije su mu se dešavale kad god nije mogao da kontroliše emocije. Ovoga puta, Loki nije ni pokušavao da se suzdrži. Osećanje koje je u njemu izazvala Nulgan nije česta pojava u njegovom slučaju.

Ubrzo, nalet smeha utihnu i on stade da razmišlja o njoj. Prisećao se gozbi na Asgardu na kojima je bogove zabavljao Bragi, bog pesništva. On im je govorio silne ode posvećene Nulgan. Ali, budući da Lokija te govorancije nisu interesovale i da je uvek sedeo po strani jer ni sa jednim od bogova nije bio u ljubavi (kao ni sa jednim živim stvorenjem u Devet svetova), nije mogao da se seti detalja. Znao je samo da je opisivana kao neustrašiva, moćna i božanski lepa. Bragi je, po Lokijevom mišljenju, znao da pretera u svojim opisima ali mu je Prevrtljivac sada nerado odao priznanje. Sve što je rekao o Nulgan, bila je istina.

Osvrnulo se oko sebe i shvatio da je sunce zašlo. Sudeći po mesečini koja je obojila more u srebrno-plavu boju, znao je da je mnogo vremena potrošio razmišljajući o Nulgan. Nije više želeo da gubi vreme jer on voli akciju i pokret i, ako je želeo da se ponovo približi moćnoj delfinki, morao je da dela.

Bilo je opasno i razmišljati o silasku u more. Njegov element, vatra je u stalnom sukobu sa vodom. More bi ugasilo njegov žar a sa njim bi otišla i njegova životna enegrija. "Mada, postoji način", tiho reče. "Opasan, ali postoji". Pitao se da li bi ga, nakon svega, dobro primila. "Hela je samo žena, a ja sam bog prevare. S njom će ići lako", kikota se Loki Prevrtljivac. Klimnuo je glavom i, cereći se, uzviknu: "Helhajm!". Zatim nestade u plamenu i za sobom ostavi miris gareži.

Put u Helhajm, dvoranu boginje sveta mrtvih, bio je kratak. U treptaju oka Loki se našao pred ogromnom kapijom sačinjenom od kostiju. Pred nji-

ma je sedeo Garm, čudovišni pas čuvar Helinog carstva. Režao je na Lokija a iz usta su mu curile smrdljive bale. E sad, Prevrtljivac se nagledao raznih gadosti, ali nijedno od njih mu nije ulivalo strah i gnušanje kao svet umrlih. Miris truleži i memle se na ovom mestu taložio vekovima i on je jedva suzbio nagon za povraćanjem. Odsustvo boja mu unese osećaj skućenosti iako je ovo mesto zapravo bilo beskrajno veliko.

Brzo se sabra i progovori: "Hela". Na trenutak mu se učini da je bilo bolje da se razdere jer jedva da je čuo samog sebe, i kada je otvorio usta da to i učini, preseče ga hrptavi glas koji je dolazio odnekud iza koštane kapije.

"Ah, da li je to Loki, sin Farbantijev, Trovač Umova i Prevarant?", sablasni glas bez tela odzvanjao mu je u glavi.

"Da li ti to sakupljaš moja imena sedeći u ovoj jami, Hela, Rođena Umrila?", uzvрати Loki provokaciju. I tada je ugleda kako ne otvarajući kapiju prođe kroz njene rešetke i dolebdе do njega. Stajala je u svom božanskom obličju koje je bilo strašno. Hela je bila polu-mrtva. Jedna strana njenog tela je izgledala normalno, čak i lepo, dok joj je druga bila mrtva i sasušena. Koža na mrtvom delu bila je tamnija i pripijena uz kosti a kosa seda i ravna dok je na živoj strani bila crna i kovrdžava. Siva, duga haljina joj je prekrivala stopala i Loki je bio ubeđen da ona zapravo lebdi. Gledala je u njega jedinim okom koje je imala dok joj je na mrtvoj strani lica umesto oka stajala zjapeća rupa koja je ličila na bezdan.

"Kako se usuđuješ da mi se podsmevaš? Ti si kriv za moju sudbinu", reče i zapreti mu svojim mrtvim prstom. Loki shvati da je na ivici da ga napadne, a Hela je izuzetno moćna dok je u svom svetu, te on reši da mu je sigurnije da i on preuzme svoje božansko obličje. U trenutku je planuo i obasjao Helhajm. Nije bilo ni traga onom simpatičnom i lepuškastom mladiću od malo pre. Sada se Loki izdužio za pola svoje visine i izgledao je kao da je sastavljen od mnoštva sijajućih ugaraka. Umesto kratke kose, na glavi mu je plamtela zelenkasta vatra a oči i usta su mu sijala svetlo-žuto.

"Pametan potez Loki."

"Slušaj Hela, nisam ovde da bi ćaskali. Proći će mnogo vremena pre nego što budem gost tvom carstvu." Morao je odmah da pređe na stvar. Nije se osećao prijatno u njenom društvu.

"Ne? A šta onda želiš Prevrtljivče- čaj?", podrugljivo će Hela.

"Došao sam da sklopim dogovor sa tobom."

"Dogovor? Zašto misliš da bih s tobom gradila dogovore?", besnela je piljeći u njega živim okom i onim mestom na kojem po svim zakonima treba da stoji oko parnjak.

"Pa, počeo je otegnuto, "prvo, otac sam ti."

"Ha! Otac! Misliš da mi je stalo do toga? Misliš da sam ja htela da se rodim ovakva? Da sam htela da budem dete najvećeg idiota u Devet svetova

i njegove ljubavnice veštice Angrbode? Nisi se očinski zauzeo za mene kad me je Odin bacio u svet mrtvih!“, besnela je.

“Drugo“, nastavi kao da se ovaj prekid nije ni desio, “ako mi pomogneš, ukrašću Frejin Brisningamen i doneću ti ga u znak zahvalnosti.“ Uživao je u plodovima svojih reči.

“Patuljačku ogrlicu koja daje neodoljivost svakom ko je stavi oko vrata?“, tiho zahropta Hela u neverici.

“Tako je. Mogu da joj ukradem Brisningamen. Freja neće ni primetiti.“

Hela se sada nije micala. Ovo je bilo opasno. Ukoliko tako odluči, mogla bi isporučiti Prevrtljivca lično Odinu Svih ocu i da ga optuži za veleizdaju Asgarda. Ipak, Loki je računao na žensku taštinu.

“Šta treba da uradim?“, skoro plačno upita Hela. Loki se naceri pakosno i stade da joj objašnjava njegov plan.

“Ako sam dobro razumela, tražiš da oslobodim Skgefu iz sveta mrtvih?“, zaprepašćeno uzviknu. Niko, nikada nije napustio njenu sumornu zemlju.

“Da. Ona je bila jedina smrtnica na koju je Njord bacio oko. Toliko mu je bila privlačna da je čak i Skadi, boginja lova bila ljubomorna na nju. Čak iako nije volela Njorda. Znaš li da ju je ona ubila strelom iz puke ljubomore?“

“U redu. Recimo da želim da je oslobodim, ali zašto nju? Šta će ti smrtna žena?“ Hela je bila zbunjena. Loki joj je bez problema ispriča o svojoj opsesiji delfinkom Nulgan.

“... i kada ga zavede,“ sa ushićenjem joj je izlagao plan, “Ukrašće mu crni biser koji daje moć onome ko ga proguta da boravi u vodi u nekom od obličja stvorenja mora. Skegefa će mi dati biser i ja ću konačno biti sa Nulgan.“

“Ti nisi normalan Loki“

“Što?“ Nehajeno upita Loki.

“Njord se zakleo morem da će štititi Nulganinu čednost. Odraće ti kožu.“, govorila je sa entuzijazmom. Loki se sada setio te bitne stvari u vezi Nulgan. Ova ga je opasnost dodatno uzбудila.

“Poslednji put te pitam Hela boginjo sveta mrtvih. Imamo li dogovor?“

Nije se dvoumila. Znala je da Loki neće preživeti Njordov gnev i da će ga konačno dočekati mrtvog u Helhajm. “Pristajem. Ukoliko ne ispuniš svoj deo pogodbe, predaću te Odinu, pa neka ti on sudi.“ Zatim se okrete ka kapiji sačinjenoj od kostiju i svojim sasušanim prstom načini gest kao da nekog doziva. Ubrzo im se pridružila mrtva žena tužnog lica. Loki i Hela joj objasniše da će dobiti slobodu i da će se vratiti u svet živih ukoliko ukrade za njega crni biser. Skegefa, čiji je kratak život bio naglo prekinut, pristade. Loki se vratio u svoje obličje mladića i izvede Skegefu iz Helhajma. Čuo je Helin glas koji ga opominje da ne prekrši pakt i da joj donese Brisningamen.

Kada su stigli u svet živih, Loki primeti drastične promene na Skegefi. Više nije izgledala kao daleki odjek života. Naprotiv, izgledala je veoma mla-

do, pucala je od života. Bila je prava lepotica, krupnih, zelenih očiju i kose boje pepela. On je uhvati za ruku i povede na obalu. Usput joj je objasnio da mora da drži Njorda budnim sve dok ne zaspe mrtvim snom, a onda da ukrade crni biser koji stoji u njegovom koralnom kovčegu i da mu ga donese. On će je čekati na obali kraj starog drveta u obličju kornjače. Ona mu klimnu glavom i krenu napred ka vodi.

Loki ju je malo posmatrao i pitao se da li će ova tupava smrtnica uspeti da završi zadatak. Zatim se pretvori u malu smeđu kornjaču i odšeta do starog drveta. Gledao je kako Skegefa doziva Njorda do pojasa stojeći u vodi. Znao je da će se sluzavi bog mora odazvati pozivu svoje miljenice.

Njord je izašao iz vode teatralno. Talasi su oko njega bili visoki i pravili koncentrične krugove sa njim u centru. Bio je u božanskom obličju. Ten mu je bio zelenkast i od glave do pete je bio prekriven krljuštima. Na glavi je, umesto kose, imao peraje u obliku kreste a između prstiju plovne kožice. U ruci je držao svoj moćni trozubac. Rekao je Skegefi nešto što Loki nije mogao da čuje i kad mu je ona klimnula glavom on je slobodnom rukom povuče u morske dubine. Prevtljičac je samo čekao i polako tonuo u san.

Nakon tri dana neizvesnosti iz mora izađe Skegefa. Bila je mokra od glave do pete i, činilo se Lokiju, veoma umorna. On se već otarasio tela kornjače kada mu je prišla i predala maleni crni biser. Loki ga ščepa, i pohlepno gurnu u usta. Očekivao je spektakularane stvari. Umesto pompe, u njegovim ušima samo nahrupi zvuk morskih talasa. Znao je da je spreman. Odgurnuo je Skegefu u stranu i pošao ka moru.

Čim su mu stopala dodirnula vodu i talasi počeli da mu miluju gležnjeve, s Lokija spade svilena tunika. Bio je go i u neverici je gledao u svoje udove i telo. Polako ga je krljušt boje vatre potpuno prekrila a između prstiju su mu izrasle plovne kožice. Sluz je kapala sa njega i on ushićen uskoči u vodu. Plavetnilo mora mu se učini lepim. "Imaću te Nulgan", govorio je plivajući sve dublje. I baš dok je to govorio, kraj njega prostruja jato malih srebrnih riba. One naglo skrenuše kurs ka mračnim dubinama kao da su se opekle. Prevtljičac nije obraćao pažnju na njih, već je grozničavo pretraživao morsko dno.

Plivao je neko vreme uživajući u hladnoći vode i već zabrinuto pomisli kako je nemoguće naći bilo šta u ovom vodenom prostranstvu. Zavirio je u malu uvalu od raznobojnih koralna nadajući se da će je zateći tu. Srce mu je tuklo kao sumanuto, ali Nulgan nije bila unutra. Kada je izvukao glavu iz procepa u steni i okrenuo se da nastavi dalje, i iznenađeno vrisnu. Našao se licem u lice sa Njordom koji ga ščepa za gušu i prodere se: "imam te bedniče!", i tada ga tresnu trozupcem po glavi od čega Loki izgubi svest.

Kada se osvestio, Prevtljičac shvati da je vezan i da se nalazi u Valhali, Odinovoj dvorani na Asgardu. Bilo je bučno. Potražio je izvor buke i video bogove okupljene oko zlatnog trona na kom je nesumnjivo sedeo Odin Svih

otac. Na svakom ramenu mu je čučao po jedan gavran po imenima Hugin i Munin, Misao i Sećanje. Uprkos tome što mu je nedostajalo jedno oko, njegova pojava je bila moćna. Okupljeni bogovi su vikali na Odina tražeći od njega da ugasi Lokijev plamen. Njord je bio najglasniji. Govorio je da je Prevrtljivac mogao da obljubi Nulgan da ga jato riba nije probudilo i upozorilo na uljeza i njegove namere. Čuvši razgnevljene bogove, Loki poče da jeca u strahu od smrti.

Odin, shvativši da je bog vatre budan, podiže ruku i buka istog trenu prestade. Brzo je mislio šta da uradi. Ne može da ubije Lokija jer on mora da izvrši svoju ulogu u Ragnaroku, Sumraku bogova. I tada mu je sinulo:

“Loki Varljiva Vatro, čuo sam optužbe na tvoj račun. Ovo se smatra veleizdajom i krajnjim beščašćem“, smireno je govorio. “Dovoljno za smrtnu kaznu.“ Loki razgorači oči a u dvorani odjeknu odobravajuće mrmljanje ostalih bogova.

“Ipak, ja nisam krvožedni ubica koji rastrže druge zbog svojih nestašluka, pogotovu što ti i nisi počinio greh prema morskome carstvu i prema Njordovoj zakletvi. On te je, hvala svetovima, sprečio u tome.“

“Hvala ti moćni Odine, hvala ti.“, grcao je i slinio Loki dok su ostali bogovi, revoltirani ovim rečima urlali i vitlali pesnicama. Odin udari dlanom o dlan i gromoviti tresak natera ostale da začute.

“Ali ipak,“ nastavi vrhovni bog svoj govor, “ne mogu da zanemarim tvoje postupke. Planirao si da zavedeš Nulgan iako si znao za zakletvu o očuvanju njene čednosti.“ Loki shvati da ipak neće proći nekažnjeno. Odin je bio blag prema svima i verovao je da se svako može vratiti na pravi put pa čak i neukrotivi bog vatre. Zato ga ostavlja u životu, da nauči nešto iz svojih grešaka, mislio je on i nasmeja se u sebi.

“Stoga sam morao da osmislim veoma oštru kaznu za tebe.“, Odin raširi ruke i sa njegovih ramena poskочиše Hugin i Munin. Leteli su u širokom krugu iznad njegove glave. Bogovi se skameniše, očiju uprtih u Svih oca, iščekujući da obznani kaznu koju je namenio Prevrtljivcu.

“Nulgan, general moćne armije delfina ratnika, podanik boga mora, biće uzdignuta na nebeski svod i biće pretvorena u zvezdu“, moćnim glasom otpoče Odin izricanje kazne. Hugin i Munin počеше da imitiraju njegov glas kao odjek. “Njen sjaj pratiće te do kraja svetova, a tvoja čežnja će rasti i biće veća i od mora i od nebeskog svoda, i od beskrajnog Helhajma, ali ti nećeš moći da je dosegneš. Svako veče ćeš je gledati, njen blistav sjaj biće tvoj košmar.“ Loki poče da se trese kad je čuo grozotu kojom ga Odin kažnjava. Pomislio je čak i da je smrt možda bolje rešenje. Nije mogao da zamisli da posmatra Nulgan a da ne može da joj priđe.

“Tvoja čežnja će biti tvoja kazna.“ I tada se svojim jednim okom zagleda u njega i Loki vide da mu se niz obraz sliva suza. “Drugi deo tvoje kazne

je da večno živiš sa sramotom svog greha. Poslaću Hugina i Munina u svih Devet svetova da obznane tvoju kaznu Prevrtljivče.“ Završivši svoje izlaganje, tresnu dlanom o dlan i dva gavrana izleteše kroz ogromne dveri Valhale. Tada mu Odin okrete leđa i krenu ka jednom od izlaza. Njemu se pridružiše njegova dva sina, Balder i slepi Hodur. Ostali bogovi prodoše pored Lokija ni ne pogledavši ga, samo se Njord zaustavi pred njim tek toliko da mu pljune pred noge.

Nesrećni bog vatre jecajući ustade sa zemlje i drhteći kao prut izađe napolje. Blagi povetarac mu je mazio suzno lice donoseći mu zvuke Huginovih i Muninovih glasova. Znao je da upravo sada obznanjaju svetovima njegovu sramotu. Bojažljivo je podigao glavu ka nebu i potražio pogledom zvezdu u koju je Odin pretvorio Nulgan. I video ju je. Sijala je jače od ijedne druge zvezde na mračnom nebu. Kao da mu se rugala. I tada se u Lokiju pomešale tuga zbog neostvarene želje i sreća zbog toga što je za dlaku izbegao smrt. Njegov unutrašnji plamen se razbukta i kez mu se pojavi na licu. On je Prevrtljivac i njegov život važniji je od života bilo kog stvorenja pa čak i od Nulganinog. “Možda su mi uskratili ljubav,“ cerekao se bezumno, “ali su zaboravili da sam ukrotio vodu. Ko zna, možda će mi nova moć u budućnosti koristiti.“ Bacio je još jedan kratak pogled na zvezdu Nulgan a onda nestade u plamenu, ostavljajući za sobom miris gareži.

Koliko je samo leptira bilo u Noboruovoj kolekciji! Svakako da deseto-godišnjak nije sâm mogao doći u posed takvog bogatstva. Dečakov otac je, u svoje vreme, bio strastven kolekcionar; naručivao je ustakljene kutije čak iz Francuske, a skupocene mreže isključivo od *Vilkinsona & sinova*.

Kada je Noboru ostao siročče, baka se usprotivila da “prokleti insekti” budu uneti u njenu kuću na brdu Norigacu. Ipak, nakon dugog ubeđivanja sa dečakovim tetkama, popustila je i soba koja je pripala Noboru pretvorila se u mali muzej. Kao u svakom muzeju, zidovi su gostili retke i impresivne eksponate, dok su predstavnici raširenijih vrsta snevali prašnjave snove pod krevetom.

Iako su šanse da na putu od kuće do škole naiđe na zanimljivog leptira bile neznatne, Noboru je uvek držao deo entomološke opreme u torbi. Mreža je, međutim, bila odviše kabasta da bi se mogla smestiti među knjige i on ju je zato nosio prebačenu preko ramena. Druga deca su često zadirkivala Noborua zbog ove navike, ali on nije mario. Ukoliko bi se desilo da redak primerak zaista preseče njegov put, bez dobre mreže svaki pokušaj hvatanja završio bi neuspehom. Uostalom, s vršnjacima se nije previše družio i njihovo mišljenje bilo je za Noborua nevažno baš koliko i većina časova u školi. Više je verovao knjigama što ih za sobom beše ostavio otac.

Tek što je počelo proleće jedne od sivih poratnih godina, za vreme povratka sa nastave, na obodu jednog panja, Noboru je ugledao krupnog plavog leptira. Isprva mu se učinilo da se radi o običnom Rotšildovom “plavcu”, jednom od onih koje poseduju čak i prosečne kolekcije, ali je onda opazio sive tačke duž ivica krila, naročitu telesnu robusnost i kupast oblik glavice. Oberonov katalog je znao bezmalo napamet i stoga beše siguran da se na panju baškari čuveni *Lepidopterus Vincitatus*.

Priručnici kažu da se moljci, vilini konjici i leptirovi mogu klasifikovati na razne načine, pa čak i prema najpogodnijem načinu za njihovo hvatanje. Ali, Noboru je tokom svoje prakse razabrao da za sve važi isto pravilo – nagli potezi ne dolaze u obzir, osim kada dođe vreme za završnicu.

Nad panjem se taktika šunjanja i brzog krunskog zamaha pokazala neuspešnom, barem u prvom pokušaju. Plen je za lepršaj izmakao mreži; krilca zatitraše vazduhom punim mirisa probuđene prirode, a dečak posrnu una-

pred, jedva uspevši da se zadrži na nogama. Pod razbarušenim Noboruovim šiškama nije, međutim, bilo ni primisli o odustajanju. Ustremio se ka leptiru koji je odmicao uzbrdo, ali trk mu nije pomogao; ovaj put se licem zabio u živicu. Odnekud se začuo kikot i Noboru ugleda kako uz puteljak pristižu kćeri stolara Šimicua. Trudeći se da što dostojanstvenije popravi odeću i otrese prašinu, okrenuo je leđa devojkicama i krenuo za leptirom.

Prateći lovinu, Noboru je prošao pored bakine kuće. Dvorište je bilo pusto i dečaku je odgovaralo što džangrizavoj starici neće morati da se pravda. Verovao je da njeno stalno zanovetanje ne dolazi iz iskrene brige već od pukog osećanja odgovornosti prema Noboruovim pokojnim roditeljima. Ionako će leptira (koji je upravo ševrdao među prvim četinarima) uhvatiti brzo, pa baka neće primetiti kašnjenje iz škole; ubrzavši korak, povrh kuće je zašao u šumu.

Noboru nikada ranije nije video leptira koji može toliko dugo da leti bez odmora. Prošavši pojas četinara, lovac i lovina nađoše se u kraljevstvu planinskog hrasta. *Zaboga*, vajkao se dečak dok se probijao kroz paprat, obilazio potoke i savladavao mahovinom obrasle stene, *pa oni svoj let inače prekidaju svako malo*. Baš kada se činilo da su leptira konačno skrile seni šume, krila se zaplaveše na jednom poleglom stablu.

Ako taktika *jednom* podbaci, ne znači da je treba menjati: Noboru se šunjao manirom planinskog lava, lagano podižući mrežu. Ruka ovoga puta beše brza kao samurajeva katana, metalni ram zvecnuo je o drvo i na krila se spustilo nežno tkanje mreže. Uplašen da će dodatno poremetiti tišinu šume, Noboru zadrža usklik u grudima. Levom rukom je lagano izvukao teglicu do pola ispunjenu rastvorom acetona, vešto odvrnuo poklopac i posadio je u mekoću humusa. Preostalo je samo da podvuče šaku pod mrežu i energično uštine grudi leptira; bio je to zahvat ošamućenja plena kojem ga je otac davno naučio.

Bekstvo je otpočelo kroz rukav. Nastavilo se duž znojavih Noboruovih leđa, praćeno rafalom trnaca. Procep između kragne i naježenog vrata bio je leptiru dovoljan za munjevito izletanje, nedostižno za pomahnitale Noboruove ruke.

Jednim naročitim delom svesti Noboru je osećao da pravac u kome ga je čitavog popodneva vukao leptir – nije nasumičan. Čak i samo pojavljivanje *Lepidoptera Vincitatusa* u predgrađu Jokohame, naročito za ranog proleća, stajalo je nasuprot pravilima očevih priručnika. Međutim, pogled na retkog leptira (koji je upravo lebdeo u visokim sferama šume) činio je da se Noboru oseća krepkijim nego ikada pre. Bez daljeg premišljanja o taktici, principima nasumičnosti ili sumraku što je rudeo nad šumom, dečak je odbacio knjige iz torbe i rasterećeno zakoračio u pravcu koji leptir beše odredio.

Nad liticom, Noboruovo lice se razvuklo u smešak: *Lepidopterus Vincitatus* beše, posle dugo vremena, zastao da se odmori. Beli oblačić je plutao nad provalijom, a plavi leptir je posred tog nebeskog jastučeta naizmenično širio i skupljao krila, čineći ovo toliko lagano da je Noboru umalo hipnotisao. Posednut lovačkim nagonom, dečak je, međutim, uhvatio zalet.

U očima desetogodišnjaka okupali su se horizonti mora, smaragdni arhipelazi i veliki plavi leptir koji spremno klisnu u magline oblaka.

Oblaci treba zauvek da ostanu na nebesima a ljudi zauvek na zemlji, posvedočio bi vam Noboru da ste se tada našli u njegovoj blizini. Tražio je način da se održi na potki od studenih kapljica, a čim bi ga pronašao, snage je morao da preusmeri na navigaciju nestalnim visinama. Leptir je sve to činio s gotovo podrugljivom lakoćom, pa se Noboruova želja da čiodom okonča beskonačnu jurnjavu sve više pretvarala u pitanje časti.

Odnosi dana i noći na mestu kojim je hodio Noboru nisu imali uobičajeni smisao: iznad su vladali mračni svodovi, a pod nogama apsolutna belina. Između, prostorom čistih plavetnih odsjaja, promicali su nebeski putnici: prekomorski avioni, zmajevi sa Fudžija, preznojeni dečaci i retki leptirovi, leteći tanjiri, i neki drugi – još nerođeni i tek umrli...

Prvo je začuo glas (podsetio je Noboru na unjkavi govor profesora biologije Kazura)...

“Kako bi bilo da dogovorimo jednu malu pogodbu, dečače?” ...a tek potom, ugledao je priliku. Odmah je pretpostavio o kome bi moglo da se radi. Izgledao je slično jednom od likova u očevoj mitološkoj enciklopediji. Noboru je zadržao prisebnost i naklonio se duboko.

“Zovem se Noboru... Khm... četvrti sam razred... Trenutno - u lovu na leptira. Oprostite, ali izgleda da se moj plen upravo odmara na vašem ramenu, gospodine Hačimane. Khm... khm... Smem li da pitam, kakvu pogodbu ste imali na umu?”

Hačiman se takođe naklonio, doduše jedva primetno. Na njegovom levom ramenu zaista su se plavela krila *Lepidopterus Vincitatusa*, dok je preko desnog bilo oslonjeno koplje. Uprkos sličnosti sa nacrtanim Hačimanom, ovako u prirodi bog rata je Noboru delovao daleko manje fascinantno nego na ilustracijama: to obično lice više bi odgovaralo kakvom pijačnom prodavcu, telo jedva da je bilo krupnije od Noboruovog, dok je čuveno koplje izgledalo kao obična, grubo deljana pritka sa tupim gvozdenim vrhom. Povrh svega, sitne oči su blede i odsutno gledale kroz Noboru, pa dečak pomisli kako je možda zalutao suviše prema istoku i da pred njim nije svemoćni japanski bog rata već kakav naopaki kineski demon. U tom trenutku, Noboruov sagovornik dohvatio se svojih ušiju i među prstima mu se nadoše žučkaste gužvice pamuka. Istovremeno, preko do tada mirnog lica, počeo se navlačiti grč; očni prerezi se gotovo sasvim izgubiše, a duž obraza i čela ocrtale su se

duboke brazde. Čak se i Hačimanovo držanje naglo promenilo kao da mu je na leđa neko sasuo tovar kamenja.

“Usluga za uslugu, Noboru. Pošteno ću ti se odužiti ako učiniš nešto za mene. Šta kažeš?”

Dečak se češao po temenu dok je pogledom prelazio sa zgrčenog lica boga rata na savršena leptirova krila.

“Nadam se da me sada bolje čuješ, Hačiman-sane”, Noboru odlučno pokaza prstom prema levom ramenu sagovornika.

“Redak leptir je razlog što sam se uspeo čak na nebesa. Bio bih ti veoma zahvalan ako omogućiš da *Lepidopterus Vincitatus* dospe u moju kolekciju. Ali, šta bi dečak poput mene uopšte mogao da učini za moćnog Boga rata?”

“Zar ne čuješ taj grozni zvuk?” upitao je oštro Hačiman. Noboru je spremno odmahnuo glavom. Čitali su neko vreme stojeći jedan naspram drugog, dečakov pogled beše nervozan i upitan, a Hačimanovo lice sve zgrčenije. Samo je leptir i dalje bio ležeran na golom ramenu. A, onda je Noboru postao svestan treperenja sopstvenih bubnih opni.

“Mislim... da sada čujem.. Siguran sam da čujem *nešto*. Ali, dosta je udaljeno.”

Tog trenu, Hačiman je načinio polukružni pokret kopljem: krupan komad oblaka bi razvejan ovim otkosom, dečak uplašeno zakorači unazad jer se pod njegovim nogama otkrila spektakularna panorama. Prizor na zemlji nimalo nije ličio na Jokohamine dokove, brdo Norigacu ili bajkovitu šumu kojom je Noboru vijao leptira. Kao da prisustvuje kakvoj izložbi, dečak beše zanemio pred neslućenom raskoši scene koju mu je jednim potezom razotkrio Bog rata. Smeša krvi, oružja, iznutrica, oklopa, udova, barjaka i bornih vozila svih veličina lenjo se prelivala nepoznatim brežuljcima. Zvuk koji do tada Noboru beše naslućivao, sada je snažno prodirao kroz otvor u oblaku; zapomaganja bejahu takva da bi srž zadrhtala i mnogo starijem muškarcu. U pozadini, sunce se utapalo u crvenilo horizonta a Noboru bejaše siguran da sve što vidi i ne može biti ništa drugo do san. A, onda je opet ugledao bledo lice Boga rata.

“Jesam li ti rekao da je zvuk grozan?” gužvice vate ponovo su bile među Hačimanovim prstima. Izgledalo je da se s velikom mukom suzdržava da ih vrati u uši.

“Ko su oni?” odvažio se Noboru da upita. Osećao je kako mu se jauci obavijaju oko nogu poput nevidljivih pipaka.

“Nije važno ko su. Ali, njihovo zapomaganje je zaista užasno dosadno.”

“Ne razumem...” Noboruov pogled iznova je šestario krvavim pejzažom. Poneka ratna zastava stajala je uspravno, a sve ostalo je plutalo morem crvene smrti.

“Ove grbove... oklope... Prepoznajem ih iz knjige koju sam nasledio od oca. Iz jedne veoma vredne monografije o srednjevekovnom ratov...”

“Ma, kažem ti da su ratnici, sami po sebi, *nebitni*. Moritomovi i Šinojamini, eto ja ih zovem tako. Iako oba klana imaju drevna imena, ratne zastave, tradicionalne saveznike, teritorije i ispostave, moralne kodove i istorijat njihovog kršenja – za mene su naprosto *Moritomovi* i *Šinojamini*. I jedan i drugi zapovednik prineli su mi žrtve pred bitku, strogo se držeci kanona. Bile su to vrlo izdašne žrtve. A, tek molitve! Bejahu danonoćne. Toliko su me obojica zasuli ulagivanjima, dečače, da sam doneo poštenu odluku da se u njihovu bitku nipošto ne mešam. I, eto, na kraju...”, razočarano je klimnuo glavom Hačiman, “na kraju je - nerešeno.”

Noboru je dlanovima prekrpio svoje ušne školjke; ipak, i Hačimanove reči, ali i horski hropac sa zemlje čuo je podjednako snažno.

“Zašto ih sam ne učutkaš?”

“Zato, dečače, što se zarekoh da se neću mešati! Slušaš li ti mene uopšte?”

“Ali oni će ionako uskoro pomreti... Koliko mogu da vidim odavde, bitka je gotova, a ranjenici su tako unakaženi da im pomoći nema... Zašto se ne stripiš još malo?”

Hačiman se kiselo osmehnuo.

“Jednom davno, nekada, nikada, juče, danas, sutra, uskoro, još malo... Sve su to samo puste reči. Ali su krici veoma stvarni! Čuješ li?”

Noboru je pomislio kako bi bilo veoma rizično pobijati tvrdnje boga rata, naročito kada ih izgovara sa ovakvom turobnošću na licu. S druge strane, ako bi se sudilo prema prizorima bojnog polja, šesnaesti vek tek što je počeo. Tako, Noboru očuta Hačimanove reči.

“Onda, neka bude – divan leptir u zamenu za tvoju pomoć”, krila na Hačimanovom ramenu ubrzaše ritam širenja i skupljanja, a u Noboruovim grudima zahuktavao se galop.

“Znam da tvoja torba sadrži puno oštrog pribora. Najbolje bi bilo da odabereš tačke na vratovima u kojima je puls najsnažniji.”

Noboru je dobro znao šta su arterije (treba li reći da je očev anatomski atlas sadržavao neopisivo detaljne slike svakog dela ljudskog organizma), i instinktivno se mašio sopstvenog vrata. Hačiman, za to vreme, preuze leptira na dlan.

“Mališa će ti pokazati put, a kada završiš sa ranjenima, sam odluči šta ćeš sa njim učiniti.”

Noboru je obuzimala sve snažnija nelagoda, jer očito se bližio silazak na bojno polje, i on proguta opori zalogaj pljuvačke; pošto Hačiman odasla leptira kroz rupu među oblacima, dečak je, kao omadijan, zakoračio u prazninu.

Sa svakim korakom koji je Noboru činio prateći plava krila, novi beli oblačić se stvarao pod njegovim patikama. Ubrzo se našao na zemlji, do ko-

lena u krvi, među ljigavim telima.

Leptir je nepogrešivo pronalazio preživene glave, a Noboru im pristupao s iglom u šaci; bila je to najveća igla iz očevog pribora, napravljena za probadanje jelenaka, balegara i drugih tvrdokrilnih kapitalaca. Dah umirućih lepao se za Noboruovo lice dok je britkim i preciznim potezima gasio teške jauke.

Noć je bila duga, a Noboru i leptir neumorni. Kuknjave beše sve manje i sada su se mogli čuti šum lišća i poj noćnih ptica. Što je posao bio bliže kraju, Noboru je sve češće pogledavao prema oblacima. Kroz zgusnuti mrak, Hačimana nije uspevao da nazre.

Moritomo i Šinojama bejahu mrtvi kada se Noboru umorno dogegao do mesta njihovog konačnog dvoboja. Nekolicina gardista se, međutim, još migoljila oko svojih gospodara, pa je dečak prionuo da svoj deo pogodbe što pre okonča. Beše to na najvišoj koti bojnog polja.

Konačno okružen tišinom, Noboru je u torbu vratio veliku iglu, da bi iz posebne futrole izvukao jednu od minijaturnih pribadača; telo *Lepidopterus Vincitatusa* bilo je suviše prefinjeno da bi se za probijanje iskoristilo bilo šta osim najfinije vlati čelika.

Noboru je pretpostavljao da se leptir neće oglušiti na obećanje koje je, u njegovo ime, dao sam Hačiman. I zaista, plava krila mirno su čekala na kresti Moritomovog šlema.

Telo naglo stisnuti između kažiprsta i palca, odzvanjale su u dečakovoj glavi davne očeve reči. Dok je Noboru spuštao vrhove prstiju na dlakavo telašće, leptir je progovorio:

“Preporučujem ti da odustaneš od svoje namere, Noboru.”

I ovaj glas je dečaku zazvučao poznato; baš kao i Hačimanov, podsećao je na jednog od profesora iz omražene škole. Umesto unjkavog Kazura, sada kao da je govorio grlati i nepredvidljivi nastavnik fiskulture što se prošle godine doselio iz Tokija.

“Pogledaj prema nebu, Noboru”, nastavio je leptir da se šegači sa Hačimanovim obećanjem, “vidiš li ikakve stepenice koje će te povesti natrag do nebesa? Kako misliš da se vratiš bez mog vodstva? Znaš li ti, naivni dečače, čemu uopšte služe božanski leptiri? Bez mene, ostaćeš zanevek izgublji...”

Ko zna dokle bi trajala leptirova tirada, da Noboruov kažiprst i palac nisu britko pritisli minijaturni grudni koš. Poslednje pitanje pretvorilo se u hrskavi hropac.

Čioda je prošla lako i beskrvno, a agonija na stiroporu potrajala kratko, taman koliko je Noboru bilo potrebno da rukavom prebriše zaštitno stakalce i uklopi ga u ram. Leptir je konačno bio u torbi, a putevi pred Noboruom.

Odlučio je, međutim, da odleži na jednoj padini gde beše više trave nego leševa. Trebao mu je dašak vremena da sabere misli, osnaži udove i do-

čeka osvit koji će, nadao se, otkriti stepenište prema Hačimanovim oblacima.

Spavao je isprva kao novorođenče, ali kada snovi postadoše gusti i putridni, Noboru beše primoran da se pokrene. Tumarao je dugo, nemoćan da izbaci otrove koje beše upio. Suznih očiju i zabalavljenih usta, svakoga časa je, međutim, proveravao sadržaj torbe, užasnut pomišlju da bi mogao izgubiti dragoceni trofej.

Okolinu je uskoro mogao naslutiti samo u grubim obrisima, a još nejasnijim su mu se činile unutrašnje predstave o gladi i žeđi, bolu i strahu.

Kada mu se na čelo spustio hladni hrapavi dlan, Noboru se prenuo iz bunila. Klečala je pored njega. I bogoradala. Uskoro se truckao na grbi, mirisao kosu i čudio babinoj snazi.

Nad Jokohamom je svitalo i luka je sa brda Norigacu izgledala kao čarobna pomorska diorama: oko doka Detamači rojili su se bezbrojni brodići trgovaca voćem i povrćem, dok su na puškomet dalje, uz sure strukture Osenbašija plutale gigantske barže. Noboruove patike behu toliko uprljane krvlju i glibom da je baba, sve vreme zvocajući, odlučila da ih opere već na tremu. Bosonog i iscrpljen, dečak je odteturao do svoje sobice; želeo je da što pre pronade istaknuto mesto za *Lepidopterus Vincitatusa*, a onda se strovali u čistu posteljinu.

Zidovi su, međutim, bili prazni. Od velike zbirke leptirova ostali su samo ekseri i četvrtasta svetla polja na užutelim tapetama. Spustio se na kolena i zavirio pod krevet: osim prašine i očevih knjiga tamo nije bilo ničega. Cela kolekcija beše nestala.

“Nisam više mogla da trpim kuknjavu tih bubetina”, rekla je britko baba ulazeći u sobu. Kao da se radi o običnom komadu smeća, uzela je mali ram sa usamljenim plavim leptirom iz dečakovih ruku i tutnula ga u džep kimona. “Sigurna sam da su izluđivale i tvoju majku.”

Noboru je, potom, dugo ležao u postelji. San nije nadolazio i on priđe jedinom prozoru sobe. Vedrina neba bila je savršena.

RESTART!

00:09

Sve je počelo i završilo vrlo brzo i bez ikakve posebne najave. Sasvim suprotno od filmova, knjiga i bilo čega na temu “kraja Svijeta”. U jednom trenutku djeca su se igrala u parku, ljudi odlazili na posao, mladi počinjali živjeti, a starci završavali svoj životni put.

No, tog su dana na planetu svi završili svoj životni put. Sve živo je umrlo na taj dan.

Svi kontinenti pretrpjeli su katastrofalne nuklearne udare, od sjevernog do južnog pola. Prvo sam mislio da su Rusi napali Ameriku, ili obrnuto, ali mislim da je udar bio previše istovremen za takav efekt. Potom sam mislio da su istovremeno svi napali sve, *a to mislim i sada*, iz samo sebi znanih političkih ili vojnih razloga, a nakon prvog udara automatski obrambeni mehanizmi krenuli su u nezaustavljiv Armagedon. Na kraju sam pak pomislio i to da nije možda u pitanju napad nekakvih vanzemaljaca. No, kako se nakon nekoliko mjeseci poslije apokalipse i dalje nije nazirao tračak života na Zemlji, odustao sam od te primamljive ideje (ipak je lakše misliti da su “neki drugi” krivi za ovu katastrofu, a ne mi *ljudi*). Dakle, moje je stajalište i dalje da smo si ipak mi sami uništili dom. Budale.

I da, ako se pitate kako ja to sve znam i još uvijek sam živ, odgovor na to nalazi se tamo gore. Da, da... baš tamo iznad još uvijek neraskidivog crnog svoda od debelih oblaka zatrovane nuklearne prašine.

I još malo iznad. Gore. Na nebu.

Ja sjedim i gledam svoj mrtvi planet kroz prozor ISS-a, međunarodne svemirske stanice.

Žvačem preostale zalihe hrane, i dišem na škrge još ono malo kisika što je ostalo u bocama. Ostali astronauti odavno nisu izdržali pritisak preživljavanja kraja Svijeta. Pokoj im duši, ostalo mi je više hrane i kisika!

00:08

Na rubu sam ludila. Hrane ponestaje, stoga mislim da ću jednostavno odšetati u svemir u svom odijelu, odvrnuti muziku u slušalicama, i čekati kraj.

I *bi* tako!

00:07

Muzika mi ispunjava unutrašnjost kacige, desno od mene je spaljena Zemlja, lijevo od mene ISS za koji sam još uvijek privezan “pupkovinom”, a ispred mene puni Mjesec. Iza mene bliješti jarko Sunce.

Barem je bliještalo do maloprije..?

Nešto me gurne u leđa! Sledio sam se od straha.

Polako sam aktivirao mlaznice na svemirskoj stolici ne bi li se okrenuo i, pretpostavljao sam panično, ugledao plutajući leš nekog od mojih neka-dasnjih kolega. Još gore!

Buljio sam u ogromnu svemirsku letjelicu, zaljepljen joj na nosu kao muha na vjetrobranskom staklu. I dok sam definitivno padao u nesvijest, još sam samo uspio zamijetiti kako netko izlazi iz te letjelice i prima me pod ruku.

Zatvorio sam oči i prepustio se.

00:06

“Drug Jack Sylvian?!” čuo sam udaljeni ljudski glas.

“Daa.., ja sam. Tko..?” usta su mi bila suha, jedva sam promrmljao.

“Polako druže, popij malo vode” glas je i dalje govorio na slabom engleskom. I još sam nešto čuo uz to, glasove drugih... *ljudi? Nemoguće*, pomislih.

Krajnjim naporom otvorio sam jedno oko. Zamijetih siluete. Ipak su bili ljudi! Ali, kako?! Zašto? *Gdje ste bili sve ovo vrijeme?*

“Polako druže, osposobit ćemo mi tebe. Budeš ti hodalo uskoro...” opet mi se obratila, Ruskinja?!

00:05

Nakon prvotnog šoka otkrivam da nisam jedini preživjeli čovjek na Zemlji, i nakon što su mi objasnili da su Rusi imali svoju ogromnu tajnu orbitalnu stanicu primjerenog imena “Noa2” opskrbljenu za višegodišnje autonomno preživljavanje u Svemiru, a koju su nakon par mjeseci uspjeli povezati sa ruskim šatlom koji im je nadopunio posljednje obilne zalihe hrane i kisika, te su tako uspjeli “doploviti” do lokacije ISS-a u potrazi za preživjelim astronautima, potpuno sam se posvetio treningu svojih zapuštenih mišića. I to *svih* mišića. U tom pogledu Saša (ruskinja koja mi se prva obratila kad su me našli kako lebdim u Svemiru) mi je bila vrlo korisna. Nije imala ništa protiv Američko-Ruskih “odnosa”.

Nakon par mjeseci redovnih vježbi, hrane i vode, vratio sam se u formu.

Nikada nisam pitao Sašu zašto još prvog dana nisu pokušali stupiti u radio vezu s našom orbitalnom stanicom. Ne znam, Rusi su bili i ostali uvijek tako čudni i uplašeni.

S preostalih, pak, šest rusa i ruskinja na brodu nisam nikada razvio neki bolji kontakt, valjda su i dalje mislili da sam im ja pobio sunarodnjake na ISS-u.

00:04

Par godina kasnije zalihe hrane i kisika bližile su se svome kraju. A tako i mi svome. Na svačijem licu se moglo vidjeti kako svatko svakog odmjerava pogledom. *Isplati li se da ovaj do mene još uvijek živi?* Kao da je itko od nas imao ikakav pametan razlog za život, osim življenja samog.

Nervozi u prilog išlo je i to što smo već neko vrijeme imali još dvoja nova gladna usta. Naše dijete i dijete drugog ruskog para. Ne znam ni sad zašto sam pristao na tu glupost da djecu nazovemo imenima Adam (moj i Sašin sin) i Eva, ćerka ruskog para. Kao da su sama imena budila nekakvu lažnu nadu.

00:03

Djeca su već imala sedam godina. Zalihe hrane i kisika bile su gotovo iscrpljene. *Zašto smo bili tako blesavi da smo dopustili da nam se "dese" djeca, prokletstvo!*

Mišići su nam već jako atrofirali, tako da je i najmanji napor bio bolan.

Jedino su se djeca još nekako držala. Kao da su im se tijela već od rođenja prilagodila na bestežinsko stanje.

Iznenada, Saša ushićeno uzvikne sa gornje promatračnice:

"Oblaci, ljudi moji... oblaci se razilaze!"

"Šta?!" - S naporom sam istegnuo glavu gledajući sada i ja kroz okno dolje na Zemlju. Zaista, ponegdje se moglo vidjeti kopno... *Afrike?*

"Hej, možda se može opet živjeti dolje! Možemo se vratiti!!" - Saša je i dalje euforično vikala.

Drugi baš i nisu pokazali preveliko oduševljenje. Osim djece. Njima je još uvijek sve bilo zanimljivo. Užurbano su gestikulirali pokazujući prstima kroz debelo stakleno okno broda. *Blago njima*, pomislih sjetno.

"Razmisli Saša," - nisam joj htio kvariti maštanje "i da uspijemo upaliti ovu staru krtiju prikačenu za stanicu, šta misliš, u koliko dijelova bi bili kad bi se spustili dolje? Jednostavno, mi više ne možemo preživjeti uvjete spuštanja na Zemlju" - odgovorih joj.

I drugi su se počeli odmicati od prozora, a onda je Saša predložila:

"A šta da pokušamo bar djecu poslati dolje? Ovdje ionako imaju sigurnu..." - progutala je ostatak rečenice.

"Može, što se mene tiče" - opalih hladno, znajući da je u pravu u onom što je skoro izgovorila pred djecom. Da ih uskoro ovdje gore očekuje neminovna smrt.

“Jedino želim” nastavio sam “da neki od tvojih znanstvenika provjeri i kaže mi da postoji mjesto na Zemlji gdje djeca imaju iole šansu da mogu preživjeti.”

Ako bi kojim čudom i uspjela misija spuštanja starim ruskim šatlom pomoću autopilota. U što sam čisto sumnjao, ali sam tu misao odlučio čvrsto zadržati za sebe.

Uskoro smo dobili pozitivan rezultat! Zemlja se ipak počela oporavljati.

Brzo smo održali žustru raspravu, a zatim i došli do još bržeg konsenzusa. Mi, roditelji, koji smo vidjeli jedan posto šanse da djeca prežive, i ostali koji su vidjeli dvojica manje, te jedan posto šanse da *njihovo dupe* preživi dan više tu u ovoj metalnoj grobnici. Kao da će ih Bog sam doći spasiti. *Možeš mislit!*

I tako bi.

00:02

Misija je protekla iznenađujuće dobro. Ruski šat pokazao se kao izdržljiva stara kanta, a autopilot je vrhunski odradio svoj posao.

Pa ipak, nisam bio na miru dok mi to djeca nisu potvrdila komunikacijskim linkom nakon slijetanja.

Bio je to zadnji put što smo se čuli s njima.

Prijenosni radio koji su ponijeli sa sobom iz šatla nije imao dovoljnu snagu za komunikaciju s nama u orbiti. *Ionako*, pomislih rezignirano, *za koji mjesec to neće biti važno*. Ovdje gore neće ih imati tko čuti.

A moja Saša, ona je sada suznih očiju mahala kroz prozor naše svemirske grobnice, kao da je djeca dolje na Zemlji mogu vidjeti.

Zbogom djeco!

00:01

Dolje na Zemlji, dvoje djece mučilo se sa svojim prvim koracima pod neumoljivim pritiskom Zemljine gravitacije. Pa ipak, uspijevali su, korak po korak.

Zrak je bio smrdljiv, ali podnošljiv za disanje. Oblaci su se i dalje razilazili. Pored njih prozuji pčela. Nisu znali što je to.

Nedugo potom Eva sjedne pod stablo i skine naprtnjaču s leđa. Adam je stajao mirno i gledao je. Eva mu se sviđala već neko vrijeme, a on je bio sramežljiv.

Eva izvuče zavežljaj iz naprtnjače. U njemu je bilo nešto od posljednje hrane iz brodske zalihe, koju su im roditelji tutnuli potajno.

“Adame” pozove ga Eva.

“Da?” - gledao je šta to mota po rukama.

“Hoćeš griz jabuke?”

00:00 RESTART!

Nekoliko tjedana poslije Adam i Eva ležali su na proplanku i promatrali noćno nebo. Eva mu je oslonila glavu na rame.

Tu i tamo oblaci bi se razgrnuli i tada bi uspjeli vidjeti daleke zvijezde i, ponekad, sitne pomične svjetleće točkice na nebu. Jedna od tih točkica, znali su, bila je i njihova kolijevka.

Adam tiho prozbori: “Oče naš koji jesi na nebesi...” i zagriže posljednju jabuku iz zaliha.

OBLAK PARE

“Ti si niko i ništa, golja bez ikog svog”, vređali su gusti, teški oblaci bojažljivu traku pare koja se isprekidano uvijala iznad klima uređaja sa zadnje strane hotela. Mraz je štipao prolaznike mesecima, a sneg i led okovaše grad i uviše ga u belo.

Oblaci su se okuražili, pa su nisko brodili nebom, ljubeći krovove kuća i ledeći ih svojim dahom. Vetar, njihov verni drug, raznosio je inje i slanu po ulicama i parkovima, šibao umorne radnike i uvlačio im se u promrzle kosti.

Cele je zime tanani oblak pare pokušavao da ugrije prolaznike, da razveje sneg i rastopi led oko hotela, ali bio je toliko slabašan da je jedva rešetke kroz koje je prolazio uspevao da zagreje.

Nije daleko na svojim putovanjima odlazio. Vinuo bi se tek malo u nebo i odmah vraćao na zemlju svom roditelju, klima uređaju. Viši slojevi atmosfere bili su hladniji, pa je i njemu samom bilo zima, ali su bili nepristupačni i stoga što su u njima boravili oblaci, ti blještavo beli tlačitelji.

Kinjili su ga zbog svega: što je tako tanan i loman, nemiran, što je rođen u svetu ljudi, što greje umesto da hladi. Sve im je smetalo i nikako nisu želeli da ga prihvate kao svog, iako je to bila njegova najveća želja u životu.

Jedne večeri obrete se nekakvo dete svo u ritama u neposrednoj blizini hotela. Gledala je Tara gde da se smesti i provede noć, jer dom nije imala. Golo betonsko dvorište užljebljeno između visokih betonskih zgrada nije joj pružalo utočište kakvom se nadala.

Noge su polako počele da je izdaju. Bila je svesna da neće uspeti da dođe do zelenog pojasa uz obalu reke, gde se nadala da će naći nekakav zgodan žbun i u njemu prenoćiti. Bila je toliko slaba da je morala da sedne odmah, sada, inače će se srušiti.

Ugleda iznenada nekakvo betonsko uzvišenje, prekriveno metalnom rešetkom i uputi se ka njemu – tu će prenoćiti, odluči, opruži se koliko je duga i zaspala. Nije ni bila svesna na šta je legla. Čim je utonula u san oblaci se znatiželjno okupiše oko male Tare kako bi je bolje osmotrili.

Bila je vižljasta, tankovita, pravilnih crta lica. Disala je umereno, ali se svako malo trzala u snu, što je oblacima užasno smetalo. Smatrali su takvo ponašanje nedoličnim i htedoše da je kazne tako što će je okovati ledenim dahom.

U tom trenutku kroz rešetke prolete razljućeni oblak pare i jarnosno uzviknu:

“Šta vam je ovo siroto dete skrivilo da je tako surovo kaznite?!” Oblaci su visili tik iznad Tarine glave, zbunjeni. Nikad se do sad oblak pare nije pobunio, oglasio čak. Šta mu bi odjednom?

“Odlazite! Odlazite!” - vikao je tako odlučno, objumivši devojčicu i prihvativši je u naručje, da se teški olovni oblaci zbunjeno povukoše. Umiren i zadovoljan pobedom oblak pare je ljubio i ljuljuškao devojčice sve do zore, grejući je tako svojim dahom i pazeći da se ne smrznem.

Kad se narednog jutra probudila Tara odmah skoči na noge. Okrepljena dubokim snom, bila je puna energije i htela da je podeli sa svetom.

“Hvala ti, trista puta ti hvala!” - uzvikivala je i grčila rešetke. Skakala je po betonskom dvorištu i tek kad se dobro izigrala nastavila je put.

Posmatrao sve to Jutrobog sa balkona kristalne palate, gledao i radovao se. Događaj kojem je prisustvovao natera ga na razmišljanje: možda je vreme da u svet unese neke promene. Odavno nije izašao iz palate i sišao među podanike.

Čim donese odluku pozva skiptar i krunu da ga slede. Kruna beše sazdana od najtanjih pahulja i imaše tako tanka, prozirna krila da je plovila vazduhom, a ne letela. Skiptar je imao manja, ali za toliko jača krila, bela kao sneg.

Kruna slete Jutrobogu na glavu, skiptar mu se posadi na dlan i tako urešen bog se uputi izvan palate. Sluge koje ga sretoše na putu zastajaše u radu, ne verujući sopstvenim očima.

“Jutrobog je izašao”, došaptavali su se.

Oblaci koji nose kristalni dvorac zaustaviše se na svom putu preko neba od silnog zaprepašćenja. Jutrobog se ni ne obazre na pometnju koja je nastala, već siđe na zemlju i sazva skup svih stanovnika neba na koji pozva i oblak pare.

Uvređeni pri samoj pomisli da će sedeti pored niskog bića, oblaci se oglušiše o poziv, ali kad Jutrobog tresnu skiptrom o zemlju i ponovi poziv grmeći da je sve pucalo, ubrzo se nad betonskim dvorištem skupi sijaset raznorodnih oblaka koji su se nestrpljivo njihali tamo-amo.

Oblak pare se bojažljivo šćućurio u jedan ugao i čekao šta će dalje biti. Nadao se samo da nije zgrešio što je Tari pomogao da prebrodi noć, za ostalo ga nije bilo briga.

Kad im se Jutrobog obrati, zatresoše se okolne zgrade, a ptice prestrašeno prhnuše u vazduh.

“Želim da mi se odmah kaže čija je ideja bila da se običnoj smrtnici spasi život?!” Oblaci se zbiše i od silnog straha ne progovaraše. Siroti oblak pare se pokloni Jutrobogu do zemlje i bojažljivo prozbori:

“Ideja je bila moja, o Uzvišeni, i samo moja. I kada bih samo bio u prilici, učinio bih to ponovo.”

“I po cenu da prkosiš oblacima prvog reda?”

“Po svaku cenu.”

“To sam hteo da čujem”, pljesnu Jutrobog zadovoljno rukama i nastavi.

“Za ljubav i dobročinstvo koje si pokazao prema smrtnom stvoru darivaću te darom o kojem si oduvek sanjao: postaćeš pravi pravcati oblak! Pošto si, međutim, od ljudi potekao i pošto su niže sfere neba tvoj dom, tu ćeš i ostati i začeti novu lozu oblaka – maglu! A zbog zlobe koju ste pokazali prema ovom jadniku, a pogotovo prema sirotoj devojčici”, obrati se on oblacima, “kažnjavam vas time što ću vam ograničiti kretanja i zauvek vas udaljiti od zemlje. Nikada više nećete moći da ljubite njene skute, ta će privilegija biti moguća samo magli.”

I bi kako je Jutrobog rekao. Oblaci se više nikad nisu spustili na zemlju, već su bili osuđeni da lutaju nebom i samuju, kao što je oblak pare nekada samovao, dok je od tog dana na ovamo oblak pare, pretvoren u maglu, svaki dan čuvao i radosno grlio majčicu zemlju.

NA ZRAKAMA SUNČANIM SVIRAM KAO NA HARFI

“Preostaje samo odbrojavanje” objavljuje moj otac s natruhom žalosti i konačnosti u glasu.

Ne pamtim koliko sam već puta čula tu rečenicu. Izgovorena je u svim mogućim varijacijama: s ushitom, tugom, prestravljenošću, beznađem, ljutnjom, razočaranjem, slavodobitno, prkosno...

Otvarane su tajne kladionice; uvijek je bilo onih koji su rado nagađali kada će se dogoditi neizbježno. I uvijek sam se naивно nadala da će novi svijet potrajati, da će opravdati čudo života. Dok promatram užurbane pripreme za odlazak, odluka polako zadobiva obrise.

Umorna sam, mada sam najmlađa očeva kći, mada mi je koža biserno bijela i zategnuta, a snaga neupitna. Dosta mi je igara bez granica. Stvaranja. Dosta mi je – koliko god zvučalo heretično – besmrtnosti.

Majka brižljivo sprema ampule s raspoloživim molekulama. Otac provjerava našu krstaricu – prošlo je mnogo vremena od posljednjeg leta. Braća se opraštaju s ljubavnicama upuštajući se u čin začinjanja života neopterećeno i neodgovorno – baš kao što to uvijek rade. Sestre prikupljaju uzorke plave krvi – iskonskih nositelja izvornih prvih.

Ja hodam odajama i tugujem.

Volim ih – uvijek sam voljela – bića koja stvaramo. Ovi se zovu ljudi i po tko zna koji put su stvoreni na našu sliku i priliku i po tko zna koji put su loše odigrali s pobjedničkim kartama.

Ne mogu reći da im neki od mojih nisu bacali klipove pod noge. Ponekad zabave radi, ponekad da im zaustave uzlet ili jednostavno zato što su mogli. Na kraju krajeva nama nije potreban razlog.

Neki se nikada ne zasite igranja lutkara. Pitam se bi li ovaj svijet bio drugačiji da im tako rano ne upalismo vatru, darovavimo kotač ili im otrkismo preopasnu i premoćnu čaroliju slova. Možda bi imali više šansi da im nismo pokazali savršeno dizajnirane viruse, da nismo njihovu glad za bogatstvom tako uporno hranili visokoproteinskim gorivom. Možda bi bili sretniji bez spoznaje božje čestice. Njome i mi teško upravljamo. Nemoguće je stvoreni svijet sačuvati od moje zaigrane obitelji. Dobrih namjera nije nam manjkalo, ali dobrim namjerama popločen je put u pakao – toliko su dokučili i ljudi. Kako god bilo, evo nas ovdje gdje jesmo.

Raskrižje.

Oni će se uništiti, a mi ćemo potražiti novo mjesto među udaljenim zvijezdama i zaigrati iznova opojnu igru stvaranja. Drhtim od te spoznaje. Opirem joj se do posljednjih granica. I preko njih. Kad naša krstarica zaplovi u tamna bespuća svemira, ja neću biti na njoj.

Sada to znam. Odluka je napokon dobila oblik. Moj otac božanski bjesni, okolica podrhtava od gromova. Majka me pokušava razgovorom privesti razumu. Ta vrsta razuma sada mi je nedohvatna.

Braća i sestre mame me obećanjima, siju sjeme nadanja, razlistavaju mogućnosti, bacaju prozirne čarolije, zasipaju me ljubavlju, žele probuditi radoznalost. Po prvi put nisam radoznala. Ne zanima me igra što bi bilo kad bi bilo. Ne privlači me vruća želja stvaranja. Ne draži me neizvjesnost. Zapravo, iskreno sam začuđena kako im već nije svega dosta jer znatno duže od mene proživljavaju isto. Čak i nektar i ambrozija postanu bezukusni kušaju li se eonima.

Vidjela sam toliko novih početaka, obećavajućih, blještavih. Toliko prvih koraka i osmijeha, riječi i slika. Toliko mogućnosti koje su se premetnule u svoju suprotnost. Naočigled su mi se događala Čuda.

Sve sam dodirnula, sve sam proživjela. Smiješno je reći da me uoči katalizme plavi spokoj.

Biti jedan od bogova, prastarih, premoćnih – nudi nebrojeno mnogo alternativa. Samo nam jedno nije dano. Okusiti smrtnost.

Žudim.

Zapravo, nije potpuna istina ovo što govorim. Ne lažem kad kažem da sam umorna. Do sukrvice, do zadnjeg atoma. I dalje i dublje – do same misli. Umorna sam.

No, ono što me ovdje zadržava jest sličniji od najsićušnijeg, jest ono što je jednom ostalo na dnu Pandorine kutije. Treperava, ne glasnija od daha, svim zakonima prkoseća, milujuća i okrutna – nada.

Možda budem li ostala s njima dok kisele kiše nagrizaaju njihov (sada i moj) svijet, dok freon razara ozon, dok beton okiva njihova mora gotovo jednako uspješno kao i nafta, dok se opako mrze i lakomisleno posežu za atomskim bombama kao igračkama u svojim besmislenim sukobima, možda...

Jer još ima malenih i čistih, još ima vedrine u njihovim snovima, još ima košuta u trku (jedva), još ima pruženih ruku što nude kruh i sol...

I mada je odbrojanje u tijeku, možda im mogu ponuditi odgodu, mogu umiriti uragane, još mogu razbistriti vode.

Ja sam najmlađa kći svoga oca i darovana mi je moć upravljanja prirodom. Na zrakama sunčanim sviram kao na harfi.

Ako ništa – darovat ću im glazbu pa bio to i rekvijem. Ako ništa – njihov kraj bit će i moja točka.

“Ludo moje dijete, nema točke za nas” nježno me kori majka dok su joj osjećaji ispisani na licu bezvremeno lijepom.

Voli me. Znam. Tuguje. Znam. Plaši se. Znam.

Ono što nitko od nas ne zna jest postoji li točka.

Spremna sam saznati.

BOGOVI U LJUDSKOM OBLIČJU

Njeno golo tijelo bilo je uronjeno u kupelj teškog i opojnog mirisa. Sluge su ulile vruću vodu iz glinenih vrčeva, pokornog pogleda i plahog držanja. Zabacila je glavu unazad, zatvorenih očiju, moleći se svojim Bogovima. Od kada se probudila, imala je snažnu potrebu da ih zaziva, pitajući ih za savjete. Majka božica bila je uvijek tu za nju, njen kip u svetištu, napravljen od čistoga zlata, bio joj je utjeha i vodilja kroz cijeli život, gotovo poput prave majke. Krupne oči kipa obrubljene crnilom i naborana halja koja se u krutoj masi stapala s oblim tijelom. Prostorija obavijena dimom aromatičnog bilja u posudama postavljenih po podu i na oltaru. Tihi šapat molitve i obredna žrtvovanja, nakon čega bi slijedio onaj zapuh krvi na koji se nikako nije mogla naviknuti. To sve je bio njen život, raskošan i uzvišen, imala je sve što je željela. Zatreptala je, pogledom uhvativši lijepo lice svoga sluge, tek malo tamnije od pijeska koji je prožimao veliki dio zemlje u kojoj je živjela. Crnilo njegovih očiju podsjećalo ju je na rastopljeni ugljen i sada je bilo usmjereno prema njenom tijelu. Trenutak prekasno svrnulo je pogled u stranu. Zlobno se nasmiješila, pune tamne usne bile su joj zavijene u nestašnom luku. Morati će reći ocu da ga da izbičevati. Sjetila se jučerašnje večeri i kako su se njihova tijela spajala u zabranjenom odnosu dok ih je slani znoj natapao pod okriljem noći. Još je nekoliko trenutaka dopustila da mirisna ulja nara, mirte i borovnice natapaju njenu kožu, te je ustala i zakoračila izvan kupelji, dok su ju sluge obavijale mekim tkaninama. Na kožu su joj tada stali nanositi balzame iz malenih posuda, ugodnog slabašnog mirisa za obranu od bolesti. Bosonoga je ubrzanim hodom došla do druge prostorije, služavka duge crne kose odjenula ju je u jednostavnu halju s ornamentima oko vrata i ramena. Smatrala se sretnicom što živi ovakvim životom. Njeno troje braće umrlo je prije nego li su stasali u mladiće, bivajući pokošeni zaraznom bolešću koja je jednog ljeta poharala susjedne gradove, te odnijela i nekoliko života u njenome gradu. Tada je bila tek malo dijete i sjećala se kako su je stalno zatvarali u prostorije svetišta i govorili joj da se što manje druži sa drugim ljudima, pogotovo onima čija je koža već po sebi imala plikove i malene ranice. Znali su da ubrzo nakon toga dolazi bjesomučno izgaranje tijela i uma u vrućici, kao da ih sam gnjev Boga Ra prži. Neki su smatrali da je zbog toga bolest kazna Boga i da ih zbog nedovoljnog poštivanja i presiromašnih žrtvi vodi do usijanja.

Neka je molitva tebi, o Ra, ti uzvišena moći, koji ulaziš u odaje Amenta, gle tvoje tijelo je Temu. – bile su riječi koje su tih nekoliko mučnih tjedana odzvanjale među visokim zidinama.

Te večeri kada je posljednji od njene braće umro, samo tri dana od kada je počeo pokazivati prve simptome, otac ju je odveo u njihove odaje. Tamo je ugledala tijela svoje braće, iznakaženih bolešću koja je iz njih ispuštala odvratan smrad, još više pojačan nesnošljivom vrućinom. Ležali su na ležajevima, vitki udovi bili su im ukrašeni zlatnim narukvicama, najskuplje tkanine tako glatke pod rukom, posebno za njih, kao da su živi i u mogućnosti uživati u tom luksuzu. Velike zdjele sa zrelim voćem ispunjenim slatkim i sočnim sokom bile su postavljene pored njihovih nogu, no niti najsnažniji miris nektara nije mogao umanjiti smrad truleži koji se sve više širio hodnicima. Njihovo meso bilo je trulo voće, sagnjilo u doba najljepše zrelosti. Robovi su stajali uza zid sa posudama od alabastera, sadržavale su mješavine različitih masa poput ulja i otopina od tamjana, smirne, galbanuma, cimeta i cedrovine koje su se koristile u procesu balzimiranja.

“Bektmut, gle svoju braću po krvi, Ra je dao svoj usud, no tebe je ostavio nedirnutu njegovim svetim zrakama. Od sada je dio njihove snage i njihov put zacrtan u tvojim dlanovima, shvaćaš li?” – upitao ju je otac, lica izobličena krivnjom i boli.

Ona je na to samo zbunjeno kimnula, bivajući premlada da shvati istinsko značenje njegovih riječi. Zato je sada, gotovo deset godina nakon tog događaja živjela u raskoši, zamjenjujući sva tri sina u grudima svojih roditelja. Jednom skrivenom dijelu nje bilo je drago što je ostala sama, inače bi sve što ima morala dijeliti s njima. Izgubljena u vlastitim mislima, došla je do svetišta, kamo bi vjerojatno i potpuno slijepa našla put bez ikakvog problema. U rukama je držala tuniku od najfinijeg lanenog platna koju je ispred ulaza u svetište navukla na sebe, izula se iz jednostavnih kožnih sandala i obula one od papirusa. Prostorija ja bila tamna, gotovo bez ikakvog izvora svjetlosti, obilježena mirisom cvijeća na oltaru i tamjana koji se dimio iz kadionica. Otpila je gutljaj vina iz posude i kleknula ispred kipa u ljudskoj veličini. Zastvorila je oči i položila ruke na tlo, šapćući. Zmija na Izidinoj kruni kao da joj se smiješila.

“Majko Izida, znaj da i dalje stojim pred tobom vjerna. Dolaze nam priče sa sjevera, o ljudima bijele kože koji štuju jednoga Boga, hvalisajući se kako je on jedan jači od svih Vas zajedno. Ne vjerujem im, oni su pomućenog razuma, zabludjeli u kriva naukovanja, dok im je istina tako očita pred očima. Izvlače se iz naših pitanja da taj Bog nema razloga dokazivati se, jer je on svemoguć i da ga trebamo osjetiti u svemu što nas okružuje. Reci mi, presveta majko, što mi je činiti? Svake godine ih je sve više, šire zbunjenost među narodom. Daj im neki dokaz svog postojanja, da ih ušutkamo jednom zauvijek.”

Zagledala se u kip, sada tako hladan i dalek da nije pružao nikakvu utjehu. Te mrtve oči od skupe kovine prodirale su kroz njenu dušu ne dajući ništa zauzvat. Nikakve riječi božanstva nisu zalutale u njen um. To ju je zaboljelo, ostavljajući je napuštenu s osjećajem tjeskobe. Ustala je, i učinila nešto što se nikada do sada nije usudila. Prišla je hladnoj masi kipa i zagrlila ga, tražeći nešto, toplinu, prihvaćanje, tajne namijenjene samo njoj. Ruka joj je klizila po leđima kipa koja su bila uza sam zid, gotovo se stapajući s njime. Odjednom, osjetila je izbočenje u zidu, te pomaknula polugu, bivajući nesvjesna te radnje. Usta kipa iznenada su se otvorila, a zlatna šaka zgrčila, čineći prizor gotovo grotesknim dok je užasan zvuk poput neljudskog urlika izlazio iz tog otvora na licu. Drevno božanstvo u šoku, strahu, agoniji. Bektmut je stisnula jagodice prstiju na uši kako bi utišala taj užasni zvuk.

“Molim te, prestani! Molim te!” – vikala je, osjećajući suze u očima.

Tlo je vibriralo, a sjajni natpisi veoma drugačiji od slikovnog pisma na koje je bila navikla osvanuli su na zidovima. Upitala se zašto nitko ne dolazi, krik iz samih usta Boga morao je biti dovoljno glasan da k sebi dozove na desetke ljudi. Ponovno je pogledala u lice svoje majke od zlata, bilo je strašno, toliko da je otrčala k njemu i stavila ruke preko usta, čineći sve da utihne. Jedina misao koja joj se trenutno nalazila u umu bila je da je učinila nešto nedopustivo, što će imati dugoročne posljedice na svijet kakav je do sada poznavala. Začula je tresak vrata svetišta, čime je tama u prostoriji postala još gušća. I zajedno s time, zvuka je nestalo. Nalazila se u poznatoj prostoriji, tu je odlazila od kada je bila tek malo dijete. No prostorija je istovremeno postala i nepoznata. Bio je to uzak prolaz kroz koji je morala puzati, a vodio je u drugu sobu. Nekako se provukla kroz njega, dok joj je odjeća zapinjala i našla se u još čudnijoj situaciji. Podloga na kojoj je stajala, postajala je most koji je vodio kroz cijelu sobu, i završavao je otvorom kroz koji je mogla vidjeti dnevno nebo i pijesak. A ispod mosta, sav pod bio je prekriven različitim majstorski urađenim dragocjenim predmetima poput nakita i oružja. No osim toga, sve je bilo prepuno zmija. Stresla se je, nije ih se bojala, navikla je na njih i bez problema bi rukovala s njima, ali vidjeti ih u ovako velikome broju bilo je mučno iskustvo. Krenula je hodati mostom prema izlazu, promatrajući gmazove kako se uvijaju oko različitih predmeta i dragulja kakve nikada još nije vidjela. Već je bila na pola puta prema izlazu, kad li joj je za oko zapela kruna, veoma slična onoj kakvu je Izida nosila na slikarijama kojima se oduvijek divila. Zlatni kravlji rogovi, među njima se nalazila crvena sunčeva ploča, te ispod njega ureus, također od zlata, urešen raznobojnim dijelovima. Kruna ju je podsjetila na priču o tome kako je Izida prvu kobru načinila od zemlje i pljuvačke Boga Ra. Pogledala je prema izlazu, tako blizu, a opet, kruna je bila ovdje, kao da je samo na nju čekala. Pomalo bahato pomislila je da ako ijedan smrtnik zaslužuje posjedovati ta-

kav presveti predmet, to svakako mora biti ona, odana Izidi od rođenja, sa životnom energijom trojice pokojne braće u sebi. Približila se rubu mosta i skočila dolje, sa dva i pol metra visine. Dočekala se na stopala i otvorene dlanove, u svojoj opčinjenosti relikvijom jedva primjećujući išta oko sebe. Sa obje ruke obuhvatila je krunu i stavila ju na svoju glavu. Istoga trena, različite vizije zaplesale su joj umom, letargično i sumanuto, kao što je i sama znala plesati pri obredima i žrtvovanjima. Vidjela je svoje Bogove kao ljude od krvi i mesa, u potpuno tjelesnom obličju, no nije mogla razaznati što zapravo vidi, u kakve su događaje oni upleteni, jer su se slike prebrzo izmjenjivale za običan ljudski um. Iznenada, vizije su stale, no istoga trenutka Bektmut je osjetila kako joj se nešto na glavi miče. Bijaše to kobra, ureus, koja je iznenada oživjela i stala prijeteći siktati. Nije se ni snašla, kada je odjednom osjetila ugriz na svome vratu.

Tog trenutka, svijet se rasplinuo, posljednje što je čula bile su tihe melodične riječi: *Neka je molitva tebi, o Ra, ti uzvišena moći, koji ulaziš u odaje Amenta, gle tvoje tijelo je Temu*, zbog čega je shvatila da je došlo vrijeme da se pridruži svojoj braći.

VOLŠEBNA PREPISKA

Konkurs se pojavio istovremeno, u provladinim i u opoziciono orijentisanim novinama. Tražila se *Kratka priča o starim bogovima iz spektra naučne fantastike, epske fantastike, fantazija ili horora po mogućnosti sa radnjom u Crnoj Gori.*

Nije imao sklonost prema pisanju. Pažnju su mu privukli žanrovi navedeni u konkursu. U njima je prepoznao idealnu priliku da uz najmanji mogući rizik provjeri ono što ga je mučilo poslednjih mjeseci.

Elektronika je bila njegov život. Dane je provodio okružen diskovima, procesorima, pločicama čija su ga imena iskazana u kombinaciji slova i brojeva ispunjavala strašću i tremom. Ono što su njemu bile elektronske komponente i računarski sklopovi njegovim drugovima bila je Liga fudbalskih šampiona. Oni su se pretvorili u fudbalske, a on u kompjuterskog fanatika. Oni su poznavali mogućnosti fudbalera, kombinacije s bodovima, šanse i rezultate. Širili su ruke i vikali koliko im grlo daje kada se zatresu mreže. On je podizao glavu i stiskao pesnicu čim zasvjetluca ekran. U tim trenucima radosti i sam je, poput svojih vršnjaka na stadionu, tačno znao koji je dio iz njegove mikroekipe zaslužan za pogodak.

Jedan neobjašnjiv i nautorizovan pogodak dogodio mu se prije dva mjeseca. Registrovao ga je kontrolni ekran dok je rastavljao detektor za metal koji je svoj kratki radni vijek odslužio na ulazu u zgradu Vlade. Iz memorijske kartice detektora, umjesto slike, na ekranu se pojavio tekst. Pomislio je da se radi o grešci ili kako bi se njegovi drugovi izrazili, o autogolu. Ponovio je postupak. Ekran je odgovorio istim tekstom. U pokušaju da eliminiše tekst promijenio je antivirusnu zaštitu i izvor napajanja. Bez rezultata. Odlučio se da pređe u drugu prostoriju i ponovi postupak na drugoj opremi. Uzalud.

Tekst se opirao kao da nije pobuđen svjetlosnim zrakom u česticama tečnog kristala, već glijetom uklesan u najtvrdem granitu. Pred njim su ostajali nemoćni i antivirusi i nove komponente i nova mreža. Kada mu je po peti put tekst probio sigurnosne filtere ponovo je promijenio računar. Na novom ekranu tekst je postao mnogo agresivniji. Ekran se počeo gasiti tiho kao kada pacijent priključen na EKG aparat ispušta dušu. Sve slabije i slabije svjetlosne oscilacije sabirale su se u tačku i jednoličan zvuk. Dok se ekran gasio tekst je svjetlucau u sve jačem i harmoničnijem, reklo bi se punijem

srčanom ritmu. Crpio je energiju neznano otkud i opstajao sam od sebe, nezavisno od računara i ekrana. Poslije dva mjeseca igranja žmurke sa tekstom koji je uvijek pronalazio način da mu zasvjetluca pred očima, shvatio je da se tekst žestoko bori za čitaoca.

Konkurs u jutrošnjim novinama dao mu je ideju, kamo da ga uputi. Tema konkursa bila je idealno skrojena za sadržaj koji se pojavio iz memorijske kartice rano rashodovanog detektora za metal. Ljudi pametniji od njega i vičniji riječima provjeriće smisao iznenadno iskrslje prepiske a on će nastaviti da traga za njenim izvorom i načinima prenošenja.

“Ne zaboravite da se problemi najsavremenijih tehnologija ponekad mogu riješiti na jednostavan način” govorio je njegov omiljeni profesor.

Uvjeren da je pronašao mjesto na kome će se tekstu ukazati zaslužena pažnja zapakovao ga je i poslao na objavljenu adresu.

Od 363 pristigle priče žiri se podijelio samo oko jedne. Bili su jednostušni u ocjeni da se radi o klasičnoj sabotaži konkursa ali se nijesu mogli dogovoriti kako da na nju odgovore. Neki članovi žirija bili su za to da se tekst ignoriše, a drugi da se prosljedi onima koji su zaduženi za sajber kriminal. Glasali su. Rezultatom tri prema dva odlučili su se za drugi predlog.

Viši inspektor državne bezbjednosti prepisku je pročitao nekoliko puta. Suštinski, trebalo je da ga zainteresuje samo adresa sa koje je prepiska poslata. Ipak htio je da bude što spremniji za ispitivanje pošiljaoca kada ga uhvate. Moguće da je osoba koja se navodno prijavila na konkurs bila u dosluhu sa ljudima koji kontrolišu transparentnost trošenja evropskog novca iz koga je i finansiran projekat o starim bogovima. Moguće da je ta osoba bila povezana i sa nekom od organizacija koje testiraju slobodu govora. A možda se iza brda valjalo nešto mnogo krupnije. Što ako je neka od stranih obavještajnih službi preko unutrašnjih neprijatelja, a pod maskom fantastične književnosti pokušavala kompromitovati državni vrh? I nad redakcijom časopisa iz kojeg mu je dostavljena prepiska lebdjela je sjenka sumnje. Što ako su djelovali u sprezi sa autorom prepiske u namjeri da izvrgnu ruglu službu bezbjednosti. Sa svakim novim čitanjem tekst je inspektoru državne bezbjednosti zadavao nove muke, ništa manje od onih koje je pretrpio njegov prvi čitalac. Riješio je da se obrati višoj instanci.

Na specijalnog savjetnika Predsjednika prepiska je ostavila utisak svojom uređenošću. Pisma i odgovori precizno su se nadovezivali jedni na druge kao da je u pitanju podmetnuti dokazni materijal. Imali su formu tajne diplomatske prepiske uz pritajenu moć skandala. Strah od Vikiliksa bio je uveliko prisutan. Ovo što mu je dostavljeno mirisalo je na uvod u neke nove prepiske i depeše koje su ko zna otkud procurile. Stresa se pri pomisli u kakvo se sve živo blato može upasti. Naložio je da se formira specijalni istražni tim koji će se baviti prepiskom. Bezbjednjaci su dobili zadatak da prate elk-

tronske komunikacije i lociraju adresu sa koje je tekst poslat, operativci da naprave profil svih lica koja su s tekstom došla u dodir. Inspektoru koji se najduže i najtemeljitiije bavio prepiskom dodijeljen je mladi pravni ekspert na ispomoć. "Interesuje me, pod uslovom da je prepiska autentična, koji od ovih odgovora sadrži biće krivičnog djela" upita inspektor mladog eksperta.

"Mislite na biće književnog djela."

"Ne nego na biće krivičnog djela."

"Ne znači da biće krivičnog djela mora biti sadržano u odgovoru. Može se nalaziti i u pismu. Pismo je to koje implicira odgovor."

"Nijesi toliko mlad da ne možeš ukapirati da su pisma kobajagi naša, a odgovori kobajagi njihovi. U našim kobajagi pismima potenciraju se božanske ljepote naše zemlje i patriotizam, a u njihovim kobajagi odgovorima insuira se na kriminalu i korupciji, na bankama, berzanskim špekulacijama, tajnim službama, na miljenicima i prokletnicima političkih partija."

"Aha" zamisli se mladi pravnik.

Tekst je širio zamku. Sa svakim novim čitaocem otvarao je novu dilemu.

Već sjutradan perspektivni mladi pravnik na zahtjev višeg inspektora državne bezbjednosti zamijenjen je prekaljenim propagandistom.

"Uostalom prvo treba provjeriti kome je na pamet pala ideja da raspiše konkurs za priču o starim bogovima" zapitao se propagandista.

"I meni je to bilo na umu" podrža ga inspektor.

"Ako je ovaj tekst već prošao kroz toliko ruku onda što prije treba napisati demanti. Pitanje je trenutka kada će se tekst pojaviti u javnosti. Bolje je da ga mi oglasimo kao pamflet opozicije nego da ga neko od njih predstavi kao bezazleni književni rad ili autentičan dokument. Ovu epsko-guslarsku dopisaniju podmetnućemo opoziciji. Dosta je ona nama podmetala transkripte presretnutih razgovora" predloži propagandista.

"Da objavimo tekst bez izmjena?" upita inspektor.

"Izmjene će nam poslužiti kao rezervna municija."

"Da prepiska ide kako je i došla?" začudi de inspektor.

"Samo prva četiri pisma i odgovora. Od reakcija na njih zavisice naši sledeći koraci" reče stari lisac medijske scene.

Kada se na provladinim medijima pojavio tekst s čijim je stvarnim porijeklom jedino on lično bio upoznat, kompjuterskom fanatiku smrklo se pred očima, a u glavi se pobrkali svi sistemi. Znao je da opozicija organizuje mitinge, da zviždi, skandira, koristi megafone, piše grafite i otvorena pisma, deklamuje protestne pjesme, protura kroz narod epsku fantastiku, ali ne i da je kadra manipulirati s najkompaktnijim kompjuterskim proizvodom s kojim se do sada susreo.

Živo ga je interesovalo kakva će biti sudbina prepiske čiji je prvi dio Vlada ocijenila kao jeftini pamflet opozicije. Do koje mjere će ono što je na volšeban način iskrslilo iz vladinog detektora za metal, da bi nepredvidljivim putevima dospjelo do književnih, bezbjedonosnih, propagandističkih struktura biti demaskirano "otkrićem" njenih autora? Može li iko povjerovati u onu drugu hronologiju - da je skener rano rashodovanog detektora za metal zaista registrovao nešto što pripada političkom hororu ili najblaže rečeno bolesnim političkim fantazijama?

Da biste dobili odgovor na pitanja koja je sebi postavljao mladáni kompjuterski fanatik pročitajte prepisku i opredijelite se za jednu od dvije verzije njenog nastanaka.

Prvo pismo starim bogovima

Poštovani kolege,

Preuzeo sam veliku odgovornost da od vašeg cijenjenog skupa zatražim i zvaničnu potvrdu božanskih ljepota moje zemlje i njene prijestonice poznate pod imenom dolina Bogova. Ove godine moj kult i moji sledbenici proslaviće četvrt vijeka od uspostavljanja novog Olimpa. Tim povodom kao Bog i kao vođa naroda pozivam vas da prisustvujete svetkovinama u čast mog skromnog božanstva.

Primite izraze najdubljeg poštovanja od vašeg po moći, milosti i srdžbi dostojnog kolege.

Odgovor starih bogova

Dolazimo. Veoma smo zainteresovani da upoznamo metode rada novog Olimpa i snagu religioznih osjećanja koja se sa toga mjesta udahnuju vašim zemaljskim podanicima.

Drugo pismo starim bogovima

S neopisivom radošću primio sam potvrdu vašeg dolaska. Molim vas da me obavijestite o najnovijem popisu bogova i trenutnom inventaru božjih djela. Podaci su mi potrebni radi što temeljitije pripreme proslave jubileja novog Olimpa u smislu pravljenja spiska zvanica, omiljenih im zabava, hirova, sklonosti i slično.

S kamenog prijestola slobode

Pozdravlja vas obnovitelj doline Bogova

Odgovor starih bogova

Kao što znate, mi pripadamo društvu starih bogova. Novi bogovi su drugačije organizovani i karakterišu ih drugačija interesovanja, podvizi i djela.

Podatke o novim bogovima, njihovim naložima, objavama i strastima možete dobiti na mjestima koje nazivate berzama, bankama, fondovima, političkim partijama, bezbjedonosnim službama, štampanim i elektronskim medijima ... Mi i dalje djelujemo na tradicionalan način preko miljenika i preko prokletnika. Uzgred, kojim moćima raspolaže vaš *kameni prijesto slobode*?

Treće pismo starim bogovima

Iako pripadam krugu novih bogova ne znači da sam odbacio praksu razvijenu u doba starih bogova. Naprotiv. Tajna moga božanstva upravo leži u drevnom i premudrom načelu koje glasi - **Vox populi, vox dei** - **Glas naroda je glas Boga**. Na dosadašnjih sedam prebrojavanja glasova naroda ja sam se sedam puta potvrdio kao Bog. S mandatom sedmostruko potvrđenog Boga uzvisio sam svoje miljenike-poslušnike i anatemisao i u mišju rupu satjerao prokletnike- svoje protivnike, što dokazuje moju privrženost metodama rada starih bogova.

Iskreno vaš,

Bog po slobodno izraženoj volji naroda.

P. S.

Na žalost za sada me ne možete kontaktirati putem nebeskih signala, jer moje obezbjeđenje svakoga dana mijenja broj mog mobilnog telefona, mjesto mojih razgovora i sigurnosne detektore koji kontrolišu puteve i prolaze prema mom prestolu. Nadam se da ću vas uskoro uključiti u ličnu telekomunikacionu i bezbjedonosnu mrežu putem koje ćemo preći na direktne sastanke i obraćanja koja se, kako sam obaviješten, praktikuju u vašem domu na starom Olimpu. Tada ću vas potanko upoznati sa javnim i tajnim moćima *kamenog prijestola slobode*.

Odgovor starih bogova

Cijenimo tvoja dostignuća vrhovniče telekomunikacione mreže. Zbog njih smo prekobili našeg boga Hermesa koji je zadužen za istu oblast na Olimpu. Zavidimo ti i na predostrožnostima kojima već četvrt vijeka onemogućavaš bilo kakvu pobunu na novom Olimpu. I primisao o padu Boga je užasna. Na zahtjev da na VIP svetkovinama u čast tvoga božanstva s naše strane učestvuju Dionis, Nimfe, Pan i Eros odgovaramo pozitivno. Ne obećavamo da ćemo Temidu – boginju pravde, moći još dugo držati podalje od tebe i novog Olimpa. Što se tiče predloga za saradnju sa proročištvom u Delfima, njega moraš uputiti lično Apolonu jer je on zadužen za Delfe.

Četvrto pismo starim bogovima

Čini mi čast da vas obavijestim o posljednjem uspjehu novog Olimpa. Još jedanput smo potvrdili valjanost formule *vlastovječnosti*. Spreman sam da je kolegijalno podijelim sa vama, jer kako rekoste i sama primisao o padu Boga je užasna. Kada se upoznate s formulom koju vam šaljem uočićete da se stari i novi Olimp dopunjuju, da ih motivišu isti ciljevi i da ih na putu ka tim ciljevima podržavaju slična, ako ne i potpuno ista ushićenja njihovih zemaljskih obožavaoca.

Odgovor starih bogova

Što znači koalicioni sporazum?

VASKRS ATLANTA

Sedeo je u sutonu zagledan nad tamnim valovima koji su nadolazili sa sviju strana. Kao plima, stizali su sa nedoglednih prostranstava golemog mora koje se rasulo sve do krajnjeg kraja vidljivog sveta. Do konca poznatog konačnog sveta kojeg bi bilo moguće spoznati, osetiti, čulima dosegnuti. Sunce se naprezalo poslednjim odblescima ponad kamenih bedema obložениh oreihalkom. Ploče koje su čitavog dana upijale neumoljivu toplinu neba sada su isijavale umilnu toplinu uz poj zrikavaca. Zračile su nakupljenom silinom života, energijom radosti. Sve ono što je preostalo od jednog predugog dana koji je pregoreo samog sebe. Poslednji dan čovečanstva mogao bi izgledati upravo ovako?!

Potom se Gospodar tromim korakom uspinjao široko oivičenim stepeništem ka vrhu brežuljka. Gore, na Hramovnom bregu nalazilo se njegovo obitavalište, kraljevska ložnica, odaje koje su svake godine iznova obasipane poklonima. U Hramu su bez prekida dogorevale svetiljke na maslinovom ulju – najfiniji proizvod udaljenih ostrva ovog blaženog arhipelaga. Bogovima valja ukazivati svaku čast. Osobito velikom Neptunu koji je u zlatnom krevetu pod baldahinom prošivenim srebrnim nitima stvorio u svetom grču sa smrtnicom-pramajkom prvo koleno heroja – gospodara naše vodene federacije.

Nakon blistavo dugog dana bilo je teško priviknuti se na naglo oskudnu svetlost svetilišta. Zidovi su se sa sviju strana – osobito sa severne i južne koje ostajahu sa leve i desne strane Gospodara činili neprijateljski, nadnoseći se svojom visinom i hladnoćom. Kao da su uvis stremili u naglo sužavanje i spajanje u nedoglednim visinama, poput ptice koja bi da poleti u naručje večnosti. A ne može.

Svi smo prikovani za ovozemaljsko, telesno, nikada se iluzija neće moći da vine sa tla. Vlast koja je postala ovozemaljska, poništivši svoje korene na nebu, koja se izokrenula pa umesto da joj poreklo bude gore a plodovi da rađaju dole, ona je jalovo crpila korenima iz crne zemlje, dok su plodovi bili sve kržljiviji i prizemniji. Sve je teže postajalo prizvati duhove svetih praotaca – osnivača i utemeljivača a poslednjih godina kao da ih više niko i ne bi želeo videti ovde dole, među nama, mrski su nam postali njihovi preteški zahtevi i preoštri njihovi prekori. Postajahu sve nejasnije niti koje vezuju sadašnjost sa prošlošću. Obredi su se pretvarali u čistu mehaniku, u ponavljanje bez smi-

sla, bez unošenja svog srca, puko otaljavanje radi forme. Svečane kolektivne procesije i psiho-drame nekada uzročnici kolektivnog pročišćujućeg transa – iskriviše se u senku onog ushićenja i entuzijazma koji je bio zapisan u svetim papirusima pohranjenim u arhivi. Niko odavno nije ni kročio unutra, nikoga zapisi koji čuvaju spomen na doba pre svih vremena kada je Neptun boravio ovde, među ovim sada tako naglo ohladnelim zidovima pravcate tamnice, nije privlačilo. Dole, u čaršiji, u gunguli izvikivanja cena, podizanja i obaranja menjačkog kursa, kamatnih stopa i procenata – tamo se eto porodi i razvi, za divno čudo uhvati korena hitro, najpre među trgovačkom elitom a potom i među svetinom pomisao da Posejdona nikada nije bilo, da je *osnivačka priča* izmišljena, da mitos o Ostrvu nije sposoban da održi koheziju nade i narodnog očekivanja. Ali, šta da im ponudimo u zamenu???!?

Crv sumnje rovario je i njegovom dušom ushićenom ovim naglim i neprirodnim sumrakom najdužeg dana. Glasine su podstaknute pogubnim mislima, šunjale se i puzale šapatom ali sve jasnijim i razornijim, dole po krčmama u pristaništu pravile su se već i poluglasne neukusne šale i aluzije na prvu noć koju Veliki Otac provede sa Velikom Majkom, ali od svega najgroznije beše to što je i on, prvi među desetorkom - bio zaražen neverovanjem, sumnjom. Pa gde se deo taj Bog, taj gospodar Okeana, Zemljotresac, Vrhovnik?! Zašto ga nema sada u ovoj nenadanoj tmuni, među gromadama i kandilima koja besomučno sažihu najskupocenije ulje – već su stigle dole u čaršiji pedantne dućandžije da izračunaju i koliki je to utrošak, kolika je to šteta – što ga već jednom nema?!

Prema *Svetom zapisu*, Vrhovni se redovno prikazivao prvom pokolenju, bio je zapravo uvek tu, među njima, za njih beše večno neumrli, uvek su ga mogli prizvati, sam je dolazio u vreme njihovih redovnih savetovanja. Ali ga nisu bez preke potrebe potrzali. Sada, želeli bismo da ga vidimo, ali ga nema. On se pojavljivao upravo ovde, među visokim stenama koje su odavale utisak neprestanog sužavanja uvis, kao da će se naglo sklopiti i spljeskati onog ko bi se našao među njima u procepu. Akademici iz Grada pojavu su objasnili varkom oka, prividom i fantasmom, graditeljskim umećem. Pono vo je Prvi gospodar proveravao sebe i svoje sposobnosti. Evo, sada dok posmatra najpre ulevo pa udesno, pa sklapa oči i broji do tri, otklapa ih naglo! Čudesno!!! Zidovi su jurišali prema njemu, za tren pa bi se sklopili, kao da žele da ga zgrome i sabiju, sve to traje jedan beskonačan tren...

Visoki naočiti muškarac u beloj hlamidi stajao je posred Hrama. Nije se pomicao. Glavom zatutnja nelagoda. A kako je sve ovo bilo moguće? Kako su to izveli? Niko ne zna starost Hrama i njihovog Grada? Najpre, odakle im ovolike gromade ovakvog kamena na tada pustom ostrvu udaljenom hiljadu milja od najbližeg kamenoloma??? Kako su ih prebacili kad to ni danas nije moguće? A mi smo pomorska velesila, gospodari plovidbe?! Mi smo

vrh vrha, a ne možemo ono što su oni mogli pre mnogo vekova?! Konačno *zašto???* Gospode, kakav uzaludan trud! Ko bi se poduhvatio toga i za kakvu nagradu, za čiju ljubav? Zašto nisu sagradili grad od drveta kojeg ima u izobilju na ostrvu. Bio bi to takođe lep poduhvat i milina oku.

Trgovci iz luke to ne razumeju. Ispalo je ironijom sudbine da je neko davno u nedoglednoj prošlosti izvodio mučan posao samo zato da bi oni sada mogli da smatraju te ljude budalama a njihov posao za ludilo! Da im se smeju sa bezbedne udaljenosti vremena. Da obezvređuju pokolenje koje im je omogućilo civilizaciju u kojoj oni mogu nesmetano da zgrću zlato i pljuju na svetlu prošlost.

Ko je to imao tako tvrdnu veru koja i u najbukvalnijem smislu reči – planine pomera preko voda? Zar mi koji smo izgubili nadu smemo svojim sićušnim očima da gledamo i prosuđujemo slavna dela predaka? Ne, Bog je morao nekada postojati, hodati zemljom, makar ga sada nema, On je sagradio Grad i posadio prve maslinjake u svetim gajevima. Nekada su bogovi bili ovde, sa nama, bili su naši, svojta, rod, ljudi su ih mogli osloviti, zapitati, prizvati, upitati za savet, ugostiti, zadržati na konaku.

Odlučio je da hrabro stane u središte kruga kojeg će opisati kredom na popločanom podu hrama, eto tu odmah podno zlaćanih kočija koje vuku delfini praćakajući se u zapenušanom okeanu. Pokušaće da uradi ono što ne bi smeo, nešto što je poslednje čega bi se mogao poduhvatiti vladar – naslednik polubogovskog soja. Na pomisao o predstojećem spopade ga mučna bol u pleksusu, duboko gađenje... Da, dobro je znao kao gospodar ove federacije kako, najpre pod vidom zabavnih mađioničara koji uveseljavahu decu pred blagdane krajem svake solarne godine, u down townu svoje mesto zauzeše brojni čarobnici i magičari, vidari i proricatelji. Njih ne beše tokom prvih pet pokolenja da bi tek u prethodnom, šestom, dospeo na arhipelag jedan od soja takvih iz daleke zemlje na kontinentu crnih ljudi. Ispočetka je služio za podsmeh starijima a na radost dece, da bi danas čitave ulice u gusto nastanjenim blokovima pristaništa bile načičkane magazinima i buticima koji prodaju literaturu i pribor za prizivanje duhova i «inteligencija» raznih sfera – Zemaljske, Mesečeve, Sunčane, Jupiterove, Saturnove, Venerine, Marsove ili Merkurove. Osim knjiga u kojima su podrobno bile opisane razne tehnike evokacije duhova mogla se tu kupiti odora čarobnjaka u raznim bojama - koje su zavisile od demona koji se žele prizvati; kape i pantljike za glavu; sablje za odbijanje nasrtaja zlih duhova; magijska ogledala impregnirana energijom za privlačenje onostranog; čarobne palice; lampe raznih boja koje su proizvodile željeni sjaj; lekoviti magneti; zemljani sudovi za paljenje tamjana, kamilice, cimeta i ostalih mirisa... uopšte stvari koje su podobne i prijatne duhovima. Otvoriše se radnje za posmatranje u dlan, u kristalnu kuglu, za bajanje pomoću kockica i brojeva, pomoću utroba za-

klanih životinja, magijskih trouglova i ogledala, boba i pasulja... Što je više slabila božanska moć vlasti, što je više bledilo sećanje na Posejdona Velikog i prvo pokolenje heroja tim je više svetina, počev od ološa i krpe pa sve do berzanskih mešetara hrlila pod okrilje raznih maga i veštica. Čak su i svoju nauku osmislili koja je predavana na univerzitetima. Prozvaše je *fizička metafizika*. «Svet se sastoji od nevidljivih čestica materije koji se zovu atomi.»... «Iz zemlje proishodi nevidljiva sila – energija koja nas drži prikovane uz tlo da ne poletimo.»... «Materija je večna, ona je nepropadljiva, ona samo može menjati svoj pojavni oblik. Ništa se stvarno ne može uništiti.» ...

A gde je u čitavoj toj “objektivnoj nauci“, zapravo zakamufliranoj magiji, bilo mesta za Boga?! Odbaciše Boga Istinitoga, Tvorca vasseljene, jer eto njega nema, ne može se dokazati: «Pokažite nam Boga pa ćemo poverovati u njega!» - zdušno je ponavljala prosvećena svetina. Dok je istovremeno po pučkim školama i na univerzitetima predavano o *nevidljivom* svetu atoma, *nevidljivom* zračenju, *nevidljivim* silama, *transmutaciji materije* iz jednog pojavnog oblika u drugi, o *paralelama* koje se presecaju u beskonačnom!!! Nauka toliko suprotna zdravom razumu, iako se tobože temelji na njemu, punila je mozgove generacijama. Nemoguće je postajalo moguće u *fizičkoj metafizici*. Zar paralele neće uvek ostati paralelne? Razumno je da hoće, osim... ukoliko demonski svet zazivanja onostranih sila realno postoji i može učiniti da crno postane belo i obratno.

Uostalom, za svetinu iz čaršije sve ove kiklopske zidine, ovde nasred Okeana, ovaj golemi Hram na brdu opkoljen nepreglednom bujicom sve tamo do zalaska sunca, ova kočija sva od zlata koja pokazuje Tvorca u času izranjanja iz vode, svi sveti zapisi sa papirusnih rolni i zlatnih pločica pohranjeni u Arhivi Federacije – jesu jedno veliko ništa! Paralele koje se presecaju u beskonačnosti i nevidljive a opet materijalne sile, večna materija koja ne može da propadne već se samo preobražava onako kako se iz jednog metala može proizvesti drugi viši i plemenitiji – eto to je njihova nova religija. Cilj *fizičke metafizike* je ovladati silama prirode i podčiniti ih za dobrobit čoveka. Tako su i njega učili na visokim školama u kojima se pripremao za poziv vladara. «Pripremati se za profesiju vladara»?! Nešto što prvim generacijama gospodara uopšte nije bilo potrebno. Oni su već majčinim mlekom bili predodređeni da vladaju. Sada su namesto prirodnog dara došle razne nauke i veštine: politička ekonomija, ekonomska politika, geografija, istorija, antropologija, sociologija... *Zar nije cilj svake vrhunske magije istovetan?* Ovladati onim silama kojih se ljudi pribojavaju i nagnati ih da rade za čoveka, za njegovu slavu i hvalu. Ipak, pitao se mnogo puta, može li se Bog privoleti da radi za čoveka? On koji je stvorio zemlju, ljude, sve!!!

Verovatnije bi bilo samo niže sile, ali opet moćnije od čoveka, nagnati opsenom i prevarom da trenutno porade nešto za nas. Kasnije ćemo, kao i

svakom lihvaru, tu kratkotrajnu dobrobit morati da otplatimo sa kamatom. Bog se javljao našim precima jer su ga oni sačuvali u sebi. Sada kada nas je napustio, ili mi njega svejedno, nije preostajalo ništa do obratiti se nižim silama. Sklopiću savez sa bilo kime, *leći ću u postelju i sa demonom* samo da sačuvam ovu zajednicu naroda, ovu našu federaciju, državu i silu. Evo me spremnog da Ja kao vrhovni gospodar, da Ja u najvećoj potaji zazovem, evociram Demona kad već Velikog Neptuna nema ni od korova, kada smo pogubili veze sa njim i on sa nama. Uostalom, zar nismo stvorili svetsku silu od koje strepe narodi na sve četiri strane zemljinog šara?! Ja zaista moram, smatram da sam pozvan da pokušam. Neka sav gnev padne na moju glavu! Ali da mirno posmatram propast i trulež, da tonemo svi zajedno i nalazimo neku slast u "sudbini" koja je eto tako htela – neću!!! Ne smem. Ne mogu. Neka sav gnev padne na moju glavu ali ja ću ipak pokušati da spasim Zajednicu. Po svaku cenu.

Sa tim čudakom mnogo je govorio zadnjih meseci. Čovek bronzane puti a obrijanog tela, istovremeno zastrašujući a ipak komičan, lobanje bez ijedne dlačice, bez obrva, plavkastim žilama premreženih slepoočnica, besedio je divno. Reči su omamljujuće klizile sa usana poput pesme, bejaše to poј šumskih ptica. Reči, reči i reči... kao vodopad padaju, slivaju se i buče u ušima, nervima, glavi slušaoca a osobito taj glas koji beše u takvoj nesrazmeri sa tom pojavom! Brijao je dlake sa kompletnog tela svakog trećeg dana i koža mu je morala biti glatka kao u bebe. To je, kako je govorio, bio običaj njegovog udaljenog podneblja, suve klime i pustinjskih vetrova. Očišćeno telo zaogrtao bi belom pamučnom hlamidom, nalik njihovim atlantskim, a kožu bi premazivao eteričnim uljima koja su prijatno isparavala. Njegove priče behu bajoslovne: o mirisnim mrtvim telima prebogatih kraljeva; o čudesnim grobnicama isklesanim u kamenoj pustinji; o večnosti predodređenoj za odabrane; o uživanjima na zemlji kao i "sa one strane" za psihonaute čije duše nebu usmeravaju psalmi sveštenika, duše koje se rukovođene magijskim postupcima zapućuju na predivno putovanje sa koga povratka nema a niko se ne bi ni pozeleo vratiti otud sa proplanaka mirisnog cveća.

Spuštao ga je ne jednom u kriptu, katakombe duboko ispod Hramovnog brega gde mu je pokazivao kamene sarkofage u kojima behu položeni zemni ostaci prethodnih gospodara *Organizacije Ujedinjenog Arhipelaga Atlantis*. Plamteći bakljom *Mudrac* bi obigravao oko najstarijih gromada. Zelene oči misirske mačke zasijale bi mu tada od nepojamne znatiželje, gotovo strasti. Opipavao je dlanovima glatko klesane ivice ploča, pljeskao ih, milovao. «Ukoliko su zaista bili makar upola bogovi oni se nisu raspali!» On mu na ovako nešto nije znao odgovoriti. Zaista, od kako je postao prvi u sedmoj generaciji, nikada se nije spuštao ovako duboko, ovde dole među grobove i nikada o takvim stvarima nije razmišljao. Zar je stizao od državnih poslova

da se bavi još i mrtvima?! Njima ionako nije bilo pomoći. Zapravo, ni živima nije bilo pomoći! *Mudrac* bi dugo i uporno besedio o vrednosti njihovih tela, o tome da ona sigurno nisu potrebovala onakvu tehniku kakvu su primenjivali veštaci u njegovoj udaljenoj zemlji da bi očuvali sveto seme za večnost... Konačno, predložio mu je da otklope samo jedan sarkofag i zavire unutra.

Ponirali su pri svetlosti buktinja u unutrašnjost kamenog groba. Ispočetak, osim straha koji ga je obuzimao, još jedan osećaj beše blizak - da rade besmislen posao. Nepojamno mnogo vremena proteklo je dok su uopšte pomakli ploču, izbacili je iz svog ležišta u kojem je boravila nebrojeno ovozemaljsko vreme, uz mnogo zajedničke muke - škripala je, cvilela i škrgutala pružajući otpor, kao i svaka materija koju probude iz stanja ukočenosti, pokrenu iz mrtvila, letargije, *inercije*. Napinjući se gurali su je leđima a njemu se činilo da je sve ovo jedan prokleta zaludan posao. Misli i osećanja behu pomešani. Oblivao ga je ledeni znoj pri svesti da čini svetogrđe. Mišići su se grčili a vilice stezale od napora, gnev ga je prožimao od slutnje da čini besmislicu! Jer, beše savršeno neverovatno da se bilo čije telo sačuvalo raspadanja posle toliko vremena. Nauka, objektivna nauka, *metafizička fizika* - dokazivala je da se svačiji telesni otpaci nakon ispunjenja vremena zemnog života neminovno raspadaju, recikliraju u najboljem slučaju pretvarajući se u plodni humus na kojem će izrasti nešto drugo. Samo tri solarne godine, samo tri puna zaokreta Zemlje oko Sunca bili su dovoljni pa da meso otpadne i istrune sa kostura. Ostaje skelet kao bedni pokazatelj nekadašnje slave i moći. I šta su mogli očekivati?! Da će vampir ustati??? Promeškoltiti se i probuditi iz dubokog sna, kao medved na kraju zime?!

Pri svetlosti buktinje zagledaše se u unutrašnjost sarkofaga. *Mag* bljesnu radosnim treptajem. Oči, zubi, lice, čitavo telo kao da su igrali, treperili srećom i poletom. «Gledaj! Ceo je!»... Isprva on ništa nije ni nazirao. Iz tamne dubine sarkofaga doduše, proširio se neki neobičan miris - nešto što se najpribližnije moglo odrediti kao pomešana ustajalost vazduha, vlage, mirisa cimeta, nekog običnog poljskog cveća i dima. Ono što je izbijalo sa dna kamene gromade, do tog trena vekovima utamničeno i sputano a sada puneći svom silinom vazduh, beše blještavilo žeženog zlata i oreihalkosa, dijamanata na dijademi kojom beše obeležena kraljeva glava. Zasijaše *rubini*, *smaragdi* i *safiri* kao da je pogrebna svetkovina maločas okončana, kao da je i ta svetlost dragog kamenja bila stolicima zarobljena u kamenoj kutiji čekajući upravo ovaj čas da se oslobodi i pohrli van. Nagomilana energija blještavila razarala je sada oči. Lice *Atlanta* bilo je zlatno, presijavalo se u svoj svojoj lepoti i punoći, dok su lepe a ipak stroge crte lica nagoveštavale biće koje ne beše od ovoga sveta. Zapravo, to je tek kasnije razumeo, preko *Atlantovog* lica bila je položena zlatna maska od tanko iskovane pločice, tako tanušne da se činila prozračnom. Šake koje su ležale položene uz trup bile su potamnele

ali i sada nakon toliko vremena vidljive su bile vene, kao da je krvotok tek maločas posustao, kao da je prvi pravi gospodar tek sada privilegao da odmori nakon važnih državnih dela.

«Da mu skinemo posmrtnu masku?» *Mudrac* je još nagnut preko ivice sarkofaga piljio u duboko grotlo groba. Očni mišići su mu bili zgrčeni od sili- ne sjaja. Ponor pod njima zazivao je, mamio da naglavce skoče unutra. On je stajao neodlučan. Lomio se. Da li bi to bilo neprilično?! *Misirac* još opčinjen sjajem ljudskog zlata reče: «Pa zar već nismo otklopili sarkofag?» Zastruja zavodljiv ton sablazni. Tada on prvi put posumnja nakratko u njegove motive, u svoje namere, u ispravnost onoga što čine. Mislima je preletalo: tako to ide - korak po korak, od manjeg sagrešenja ka sve većem, još većem, najvećem... logikom da kad smo već prethodno počinili – učinicemo i sledeće što sledi, sablazan nas sve više i više vuče, jedan greh opravdava sledeći, gori od gorega. Egipćanin, i dalje beše nagnut nad slavom i sjajem koji su zračili sa one strane života, on širom otvorenih očiju kao da je snevao, lice mu beše kao poneto, brada je podrhtavala, treperila, vene oko očiju i na slepoočnicama uzdamarale su. Nije mogao da se odlepi pogledom sa udružene lepote i siline koje probijahu iz milenijumske grobnice. Tada Gospodar požele da može makar na časak proniknuti u njegove misli, da ih obuhvati i nazre im smer, jer ga je sada golemi strah obuzimao pred tajnom nad kojom su zaslepljeni svetlošću buktinja odozgo i žarom zlata odozdo stajali ujedinjeni.

«Nebesko zlato nalazi svoju srazmeru i odraz u ovozemaljskom zlatu. Vidite li kako Sunce sija iz ove tmurne grobnice?!» Koliko god mu reči behu neprozirne, toliko ih je osećao jasnije u svojoj turobnosti. *Mudrac* se sagnu koliko je dublje mogao i šaka mu izroni sa zlatnom maskom koja je bila idealni portret u ogledalu onog bića koje je još počivalo dole. A Gospodar se još nije usuđivao da ponovo baci pogled dole, u tu provaliju, ambis prohujalih milenijuma koji su ih razdvajali i spajali. Sada su bili pred tajnom nad tajnama. Odras tog lica u čistom zlatu izgledao mu je čudan – obrazi i jagodice kao da su bili prošireni u stranu, nešto izuzetno surovo, medveđe, ili pre lavlje proisticalo je iz mrtvačke obrazine. Gotovo da je bio razočaran. Gde je tu plemenitost?!

Držao je zlatnu obrazinu dugo, drhtureću pod prstima, osećao je puls tanušne kovine plemenitog metala – Sunca na Zemlji, odraz onog nebesnog svetila, svetlost duše koja gori a nikada ne sagori do kraja. «Cilj je Čoveka da postane nalik Suncu. Da bude kao Bog, jer zapravo je Sunce – Bog!» Evo sada je na dnu ove škrinje života ležala otvorena, otpečaćena knjiga sviju tajni koje su mučile ljude. Trebalo je još suočiti se sa istinom. Da li ona vredi? Vredi li sve ovo??? Da ne bude sve jedno odvratno razočaranje?! Uzeo je vazduh duboko, punim plućima.

Istovremeno su pogledali dole. Na dnu kovčega bio je položen netaknuti beli čovek, gigantskih razmera – širila su mu se pleća, bio je visok preko dva metra, svetložute kose i rumenih jagodica – svi pečati zdravlja i rasne snage polubogovskog soja, dokazi da je vlast sa neba položena davno pred njihovim nogama. Malo bi bilo reći da je kao zaspao. On je pre bio kao probuđen.

Na obzoru se nabiru gusti oblaci. Evo, već munje blešte odasvud i za koji čas pokrenuće se tutanj siloviti. Šta li je Mag mislio kada mi je govorio da sumrak počinje u podne?

Zar će nam visoko podne leta doneti nepogodu?!

Davorin Horak živi i radi u Zagrebu i urednik je sf časopisa Sirius B i sf portala inverzija.net. Prvu priču je objavio u zbirci Zagreb 2004., davne 1994. Godine i trebalo mu je 19 godina da ponovo počne pisati. U međuvremenu je uređivao zbirke Sf-a, almanahe Monolith (1-5), Futuru, puno novinaro, dizajnirao i bio uvučen u vrtloge marketinga i promocije. Ono što ga je održalo na površini, upravo je znanstvena-fantastika. I tako, nakon skoro dva desetljeća ne pisanja, uz priču u ovoj zbirci, objavit će još jednu u zbirci Marsonic 3 u izdanju sf kluba Gea-X iz Slavenskog Broda. Kako je krenulo, tko, zna možda i nastavi s pisanjem...

Dragić Rabrenović rođen je 1979. godine u Podgorici. Osnovnu i srednju školu je završio u Bijelom Polju gdje živi i radi. Diplomirao je novinarstvo na Fakultetu političkih nauka u Beogradu, gdje je i magistrirao na smjeru Komunikologija. Direktor je Lokalnog javnog emitera Radija Bijelo Polje i predsjednik UO Unije lokalnih javnih emitera Crne Gore (ULES). Autor je i voditelj brojnih intervjuova i emisija i jedan od pokretača i realizatora projekata iz oblasti kulture, zaštite životne sredine, obrazovanja i niza humanitarnih i edukativnih akcija. Piše kratke priče, pjesme i kolumne. Posebno se posvećuje epskoj i naučnoj fantastici. Priča "Posljednja bosanska kraljica" mu je objavljena u zbirci "Bosanska kraljica Katarina" Festivala fantastične književnosti Zecon u Zenici 2011. godine. Priča "Kralj Ratomir" je objavljena u zbirci "Priče o vinu" Festivala fantastične književnosti u Pazinu 2012. godine. Priča "Kamena ljubav" je objavljena na Istrakonju 2013. godine u zbirci Psiho pita, dok je priča Tatomirova osveta objavljena u Antologiji pisaca sa balkana "Slavin poj" 2013. godine.

Stjepo Martinović - Dugogodišnji novinar, iz ljubavi prema glazbi skladatelj mediteranskih balada i dizajner trzalačkih instrumenata, Stjepo Martinović rođen je 10. travnja 1945. u Dubi, u Konavoskim brdima. Osnovnu školu završio u Cavtatu, gimnaziju u Dubrovniku, 1970. završava studij filologije u Beogradu, a 1974. upisuje studij političkih znanosti i novinarstva. U kolovozu 1975. počinje raditi u ondašnjoj Vjesnikovoj kući – kao reporter, urednik, gl. urednik, komentator... prvo u revijama, a potom, do kraja 1994. godine, u dnevniku Vjesnik. Od 1995. bavi se političkim marketingom, radi kao sindikalni savjetnik za međunarodnu suradnju, načelnik odjela i savjetnik ministra za europske integracije, te urednik publikacija i promotivnih materijala, voditelj promocije nautičkog sajma Croatia Boat Show... da bi 2007. počeo pisati beletristiku. Zbirka pripovjedaka "Oči svete Lucije" (VBZ, lipanj 2009.), njegovo prvo objavljeno književno djelo, nagrađeno je priznanjem Društva hr-

vatskih književnika "Slavić", kao najbolja debitantska proza u Hrvatskoj 2009. godine. Dosad je objavio još tri zbirke pripovjedaka: "Kap krvi s lovorova lista" (HENA COM, 2010.), "Tabu" (arsIRIS, 2011.) i "Žena-Oganj-More" (arsIRIS, 2012.), pet romana: "Okovani snima", "Akropolis Express" (HENA COM, 2010.), "Zbogom utopijo", "Sirene pjevaju fado" i "Zidar đavoljeg mosta" (arsIRIS, 2011.), te politološku studiju "Self-help? Bull-shit!". Dobitnik je nagrade "Fran Galović" za kratku priču na temu identiteta/zavičaja (za 2012. godinu). Bavi se prevodenjem s engleskog, njemačkog, talijanskog i francuskog jezika te je preveo velik broj naslova raznih žanrova, od eseja do političke publicistika, dok u novije vrijeme prevodi beletristiku klasičnih i suvremenih autora (N. Kazantzakisa, C. Reicha, K. Bruena, A. Schwarzbrod...), te uređuje izdanja obiteljske nakladničke kuć(ic)e arsIRIS. Član je Hrvatskog društva pisaca.

Milovan Lalović rođen 25.06.1979. godine u Koblenzu - Njemačka, od oca Crnogorca i majke Srпкиnje iz Dalmacije. Djetinjstvo sam proveo u Nikšiću. Živi i stvara u Atini. Član Književne zajednice Mirko Banjević iz Nikšića.

Do sada je objavio u izdavstvu Centralne narodne biblioteke Đurađ Crnojević dvije zbirke pjesama "Zabranjen vrt" (2006) i "Prividi" (2010) i roman "Alfa" (2010) (prva knjiga serijala "Alfa-Vita") koji je preveden na grčki i objavljen u Atini u izdavstvu Sokolis-Kuledakis (2011).

Do danas dva puta obišao planetu u potrazi za "životnom avanturom". Sretao se sa mnogim različitim kulturama i pojedincima što je neizmjereno obogatilo njegov unutrašnji svijet.

Anto Zirdum rođen 1956. u Derventi, živi u Vitezu. Objavio četiri zbirke pripovijetki, (legende, fantasy i SF priče) jedanaest romana (od čega jedan SF roman Elkastrandin kompleks) jednu zbirku poezije, jednu knjigu hermeneutičkih opservacija iz kulturne antropologije. Priredio je antologiju 100 BH pjesnikinja i antologiju priča iz slavenske mitologije "Slavin poj".

Priče, pjesme i eseji objavljene u dvadesetak zbornika, četiri antologije među ostalima i u Antologiji hrvatske ZF priče (2005., uredio Žarko Milenić) i u Antologiji BiH ZF priče "Pogled u budućnost" (2006., uredio Adnadin Jašarević). Dobitnik je šest nagrada za priče, tri nagrade za dva romana (*Carski rez*, *Rođeni na Dan mrtvih*) jedne nagrade za esej. Priče i pjesme su mu prevedene na više jezika.

Aleksandar Obradović rođen 22.11.1986. godine u Bijelom Polju gdje je završio osnovnu i srednju školu Gimnaziju "Miloje Dobrašinić". Diplomirao na Medicinskom fakultetu u Podgorici, odsjek Medicina. Živi u Bijelom Polju i Podgorici. Predsjednik Međunarodnog udruženja "Stihom govorim". Kreator i administrator web-strane: www.stihomgovorim.com.

Mirko Grdinić - rođen 16. aprila 1969. godine u Puli. Odrastao u srcu Istre u Pazinu. Srednju i osnovnu školu završio u Pazinu, gdje se tijekom veselih 80-tih bavio mnogim hobijima kao izviđaštvom, speleologijom, ronjenjem, planinarstvom i nadasve manijakalnim čitanjem svega što je imalo veze s SF-om i znanošću. Diplomirao na Fakultetu kriminalističkih znanosti i na Fakultetu političkih znanosti. Radi kao Samostalni policijski inspektor u Policijskoj upravi Istarskoj.

Autor više kratkih priča, od kojih su neke objavljene u zbirkama "Priče o starim bogovima" (Ffk 2007.); "Priče o Divovima" (Ffk 2008.); "Priče o dinosaurima" (Ffk 2009.); "Priče o zvijezdama" (Ffk 2010.); "Kulin ban po drugi put" (priča „Dug za dug“ iz ove zbirke objavljena je i prevedena na poljski jezik) i "Tragovima bosanskog kraljevstva" (Ffk u Zenici 2008, 2009, 2011, 2012. i 2013. u sklopu Zeničkog proljeća), kao i u Godišnjoj zbirki priča izbora iz fanzina u BiH, Hrvatske i Srbije, te u zbirki "Horor priče za laku noć 2" (Zagrebačka naklada) i "Istromancer" (ICR). Na književnom natječaju udruge Gaia 2007. godine za horor priču "Baranya" osvojio je treću nagradu. Kao autor horor priče "Ugriz, drugovi!" sudjelovao na petom Festivalu pričanja priča „Pričigin“ u Splitu. Objavljuje priče u SF&F fanzinima i na portalima s istom tematikom.

Jedan od utemeljitelja Istrakona i predsjednik SF kluba "Albus" i jedan od utemeljitelja i član "Jules Verne Kluba" u Pazinu. Od početka izdavanja Istrakonskih zbirki (od 2002- 2013) i zbirki Festivala fantastične književnosti u Pazinu član komisije za odabir priča.

I da, tata mu je brđanin sa Sinjajevine, a i on ima nešto od te krvi... Četrnaesti je naraštaj Grdinića, a pobrinuo se i za petnaesti.

Tihomir Jovanović - rođen 11 septembra 1955. godine u Osipaonici, moravskom selu u smederevskom srezu. Posle rođenja doselio se u Bograd mada priznaje da se ne sjeća najbolje tog događaja. Naučio da čitam uz starijeg brata i odmah se dočepao Politikinih zabavnika. Umesto Mikija i Paje fascinirao ga je Flaš Gordon, Dena Berija. Bilo je to presudno da se opredeli za SF. Završio s ETŠŠ Nikola Tesla, a posle toga odslužio vojsku u Somboru i Dimitrogradu kao radarista. Neke nepoznate odraze na radarskom ekranu smatrao je pre za UFO-e nego za jata ptica ili nekim slučajem neprijateljskih avijacija susednih prijateljskih zemalja tadašnje SFRJ. Osim članstva u Lazaru Komarčiću sekretar je udruženja građana Fanovi naučne fantastike Sci&Fi i član književnog udruženja Posada iz Beograda.

Olivera Mašanović rođena u Kraljevu, a živi i radi u Baru. Po vokaciji književnik i autor više zbornika na prostorima bivše SFRJ. Samostalni autorski rad je počela prvom knjigom poezije "Sa druge strane ljubavi" koja je izašla u Nemačkoj i proznom knjigom kratkih priča "Snovi od svile". Karijera ove

autorke doživljava različite turbulencije, tako da je možemo naći od direktora prvog Crnogorskog pozorišta za djecu "Svetionik" do dugogodišnjih novinarskih angažmana.

Poezija i proza su joj prevedene na više stranih jezika, a priča "Una" je dramtizovana i izvodi se festivalski na prostorima ex YU. Žanrovski nije opredeljena, tako da je njen književni opus lepeza tematski različitih oblika. Ime autorke se često nalazi i kao potpis na velikom broju književnih kritika, recenzija i eseja. Četiri godine je bila urednik i novinar Ars poetike press-a, novina za kulturu. Više od deset godina je nezavisni novinar, a posljednje dvije godine piše kolumne za sajtove e-balkan.net, radiobijelopolje.me i "Vesti". Nije član ni jednog književnog kluba ili udruženja.

Jasmina (Hodžić) Hanjalić rođena je 1963. u Peći; osnovnu školu, III gimnaziju i Medicinski fakultet završila u Sarajevu, gdje i danas živi i radi kao doktor medicine. Piše poeziju, kratke priče, prikaze i recenzije. Objavljuje u elektronskim i štampanim časopisima u BIH, Srbiji, Hrvatskoj, Crnoj Gori, Bugarskoj; Odjek, Prozaonline, Knjigomat, Balkanski književni glasnik, Žikišon, Diogen, Avangrad, Motrišta, Bosanska vila, Poeta, Fojnička škrinja, Riječ, Almanah, Koraci, Marulić, itd.

Djela su joj prevedena na engleski, makedonski i italijanski.

Učesnica je mnogih književnih skupova u zemlji i regiji, zastopljena u preko dvadeset regionalnih književnih zbornika i antologija.

Urednica je i kouredica književnih blogova: Književni kutak, PRIMPO, Bh fantasy, Zone Sf književnosti.

Objavljena joj je zbirka poezije "Sve u jednom jedno u svemu".

Vaso Vuković - rođen 02.05.1970. god. u Podgorici. Živi u Danilovgradu. Nesvršeni student ekonomije i prava. Radio je razne poslove, od ugostiteljskog do vojnog poziva. Trenutno zaposlen kao službenik lokalne uprave. Uvijek nešto čita. I piše. Do sad mu ništa nije objavljivano izuzev nekoliko pjesama u "Stvaranju", ali namjerava da ne ostane na tome. Voli da se osami pored Zete i uživa u ribolovu.

Anđela Medojević rođena je 04.07.2000. u Mojkovcu. Odlična je učenica OŠ „Radimir Rakočević“ u Prošćenju. Istaknuti je član literarne sekcije koja radi pri ovoj školi. Sa drugim članovima literarne sekcije osvojila je prvu nagradu za scenario stripa na temu ljudskih prava na konkursu koji je raspisala kancelarija Ombudsmana i HRA. Na takmicenju Poste Crne Gore za najljepše pismo 2012. godine osvojila je drugu nagradu. Nema objavljenih radova.

Goran Ćurčić rođen je orvelovske 1984. Četvrtog marta, baš na trideset deveti rođendan sportskog društva Crvena Zvezda. U rodnom Zrenjaninu završava osnovnu školu i gimnaziju, a na novosadskom PMF-u diplomira sa

zvanjem profesora geografije.

Slobodno vreme provodi sa prijateljima, koji su nepresušni izvor inspiracije, a kad je sam onda čita i piše. Voli fantastiku: naučnu, epsku, istorijsku, slovensku mitologiju, stripove i noćne priče uz logorsku vatru. Objavio je naučno fantastični roman „Potomstvo“.

Edi Ferhatović ima 19 godina, rođen je i živi u Zagrebu gdje trenutno pohađa Fakultet Elektrotehnike i računarstva. Od malena voli fantastičnu književnost pa je tako tijekom pohađanja osnovne škole mnogo vremena provodio u knjižnici čitajući velika fantastična djela poput Gospodara prstenova ili Kronika iz Narnije što je konačno dovelo do toga da piše recenzije i članke za školski časopis Lovorko. To je ujedno i bio početak pisanja jer je tada počeo pisati kratke i duže priče koje su se iskristalizirale u jednu veliku sagu za koju se nada da će je kroz nekoliko sljedećih mjeseci predstaviti izdavačima. Za sudjelovanje u ovom natječaju se odlučio između ostaloga što smatra da je ovo odličan način da drugi ljudi procijene njegov rad i po mogućnosti čuju za njega. Još jedan od razloga je taj što je od svih mitologija uvijek i naginjao najviše našoj, slavenskoj, jer mu je uvijek davala dojam da o njoj nije ispričano sve što se može.

Sovjeta Grubešić rođena je u Osijeku. Akademski obrazovana. Dugo je godina bila novinarka. Sada piše priče, poeziju, haiku i slika. Tekstove objavljuje na književnim internet portalima: Prozaonline, Poezijaonline, Avlija, Pljuškovi, E portal, Belegbg. Priče su joj objavljene u dvije zbirke haiku poezije, zbirci priča „Suze za Velosa“ (2013) na Zeničkog Festivala Tragovima bosanskog kraljevstva i časopisu Avangrad.

Vladimira Becić - Rođena u Zadru 1971. godine. Psiholog po struci, vojnik stjecajem okolnosti, pisac igrom slučaja. Suradnik časopisa Grifon i portala Fantasy Hrvatska. Autor brojnih kratkih priča. „Aliya“ osvaja nagradu na natječaju „Simha Kabiljo“ Židovske kulturne scene Bejahad 2009, „Kako postati pisac“ objavljena je u fanzinu Eridan, „Tajna seoske knjižnice“ u zbirci pod nazivom „Pod krovom stare knjižnice“, „Granica Dobra i Zla“ ulazi u zbirku Istrakon 2011, „Duh po narudžbi“ u zbirku „Turističke priče“ Festivala fantastične književnosti Pazin, a „Povjesničarev izbor“ u zbirku priča u nakladi Jesenski-Turk. Tijekom 2012. godine priča „Anđeoska demokracija“ ulazi u zbirku Gong-a, a priča „Zakon o dušama“ osvaja treće mjesto na natječaju CeKaPe-a. Roman „Orsia“ nakladnička kuća Algoritam objavljuje početkom 2013. godine. Pasionirani čitatelj kriminalističkih i fantasy romana. Još uvijek se nada da će napisati roman u stilu Agathe Christie, iako je već duži vremenski period u stabilnoj vezi s fantasyjem. No, nada umire zadnja...

Ninoslav Mitrović je rođen 18.09.1976. godine u Doboju. Do izbijanja ratnih sukoba 1992. godine, živio je u Maglaju, gdje je završio osnovnu i nižu muzičku školu. Gimnaziju je pohađao u Doboju i Banja Luci, gdje je 2001. godine diplomirao na Odsjeku za Geografiju i etnologiju Prirodno-matematičkog fakulteta. Od 1994. godine živi i radi u Banja Luci. Objavio je zbirku priča pod nazivom “Gluvo doba” (2012) baziranoj na domaćoj mitologiji i narodnim predanjima.

Mirjana Ranković Matović - rođena u Čačku (08. 6. 1957.) gdje je završila osnovnu školu i gimnaziju. Diplomirala profesora jugoslovenske književnosti i srpskohrvatskog jezika stekla na Filološkom fakultetu u Beogradu. Radi kao nastavnik Osnovne škole “Sveti Sava” u Čačku.

Životne okolnosti nisu joj dozvolile da se bavi književnim radom, ali je 2007. uspela da objavi monografiju svoje osnovne škole. U pripremi je i izdavanje monografije *Mojsinje kroz vekove*, u kojoj su odrađena porodična stabla svih familija od doseljenja u ovo selo do danas. U fragmentima stoje rukopisi autobiografskog romana koji će, ako bog da zdravlja, jednog dana videti svetlo dana, kao i zbirka pripovedaka. Sve što Mirjana piše zasnovano je na istinitim događajima. I ova priča našla je temelj u istinitom događaju da je majka kada je sahranjivala deseto dete sišla sa pobratimom u raku i zapevala. Radnja se dešava u selu Mojsinju čiji su stanovnici došli sa teritorija Hercegovine i Crne Gore. Otuda se u priči javlja mešavina ekavskog i ijekavskog jezika.

Dražen Horvat rođen 5. svibnja 1969. godine u Garešnici. Dobitnik prve nagrade LINAK 04 Hrvatskog akademskog kluba iz Beča za kratku priču. Do sada objavljivao u Novom glasu iz Beča i Rusan iz Bjelovara, te zbirci priča “Priče o vinu” i on-line zbirci Gongga “SF priče”.

Uroš Antić rođen 1979. godine u Beogradu gde je i diplomirao na Filozofskom fakultetu, odseku za psihologiju. Piše od srednje škole, uglavnom poeziju i kratku prozu. Do sada nije učestvovao na konkursima, a sve što je objavio nalazi se na internetu (<http://ovojesparta.blogspot.com/>). Trenutno radi na svom prvom romanu, žanr fantastika, sa željom da nastavi pisanje u neograničenom prostoru fantastike. U granicama realnosti, živi i radi u Beogradu.

Vladimir Kolarić (1975), prozni i dramski pisac, teoretičar filma i umetnosti. Diplomirao dramaturgiju i doktorirao na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu. Objavio zbirke pripovedaka “Lutalice” (SKC Kragujevac, 2006) i “Rat ljubavi i druge priče” (Filip Višnjić, Beograd, 2007). Pored proznih i dramskih tekstova, objavljuje teorijske radove iz oblasti filma, književnosti i umetnosti i prevode sa ruskog jezika.

Ladislav Bebić - Rođen 1950. godine u Čakovcu, Hrvatska – tadašnja Jugoslavija. Studirao eksperimentalnu fiziku. Piše poeziju, kratke priče, aforizme i članke. Objavio dvije knjige poezije: “Pjesme (za iščezle krijesnice)”, “Odlazak” – istu je satirički (elektronski) časopis MaxMinus proglasio najboljom satiričnom knjigom 2011. godine - i epistolarnu knjigu ratne prepiske “Ja i njihov rat”. Objavljivao u zbirkaama poezije “Erato ‘04”, “Još ponekad sanjam”, “Rudnička vrela 2010”, “Kapija istoka i zapada”, Zbornici radova sa prvog i drugog evropskog fejsbuk pesničkog festivala; CD1 i CD2, “Duhovna konekcija”, “Garavi sokak 2011”, “Antologija ljubavi” (Poljska). Zastupljen je u zbirkaama kratkih priča: “Najkraće priče 2011”, “Najkraće priče 2012”, “O malim i velikim stvarima”, “Kako sam ubio ljubav”, “Zbornik Br.1”, u knjizi “Antologija ex-YU aforizama”, te u elektronskoj knjizi članaka “Samo slobodni ljudi su – ljudi”. Na konkursu za fantastični aforizam “Zvezde i mi” dobio je prvu nagradu. Surađuje ili je surađivao sa portalima i elektronskim časopisima: “Tačno.net”, “Magazin Plus”, “ZaMirZINE”, “e-novine”, “MaxMinus”, “Diogen”, “Afirmator”, na kojima objavljuje članke, poeziju, kratke priče i aforizme što mu prenose i drugi portali te blogovi. Svojevremeno ponešto objavljivao u tiskovinama: Vjesnik SDU, Hrvatska ljevica, Arkzine.

Dragomir Dragan Popadić je rođen 26. avgusta 1961. u Zrenjaninu. Srednju školu završio je u Kotoru, a FPN smjer novinarstvo u Beogradu. U Radio Tivtu stalno je zaposlen od 1986. godina, kao novinar, a od 1995. i kao direktor. Bio je dugogodišnji dopisnik RTV Crne Gore iz Tivta.

Mnogo piše, malo objavljuje. Dosad je objavio dvije knjige - Grčka trilogija (Jelena od Sparte, Rat za Troju i Agamemnon i Klitemestra) i sa Ivanom Toskićem knjigu dječije poezije na crnogorskom i romskom jeziku “Što se ne bi mjesec jeo”.

Oženjen je i otac dvoje djece.

Hobi mu je šah. Ima titulu FIDE majstora i već 5 godina je selektor muške šahovske reprezentacije Crne Gore.

Hrvoje Špac je mlad, entuzijastičan, amaterski fantasy pisac. Rođen 1987. godine u Zagrebu, od malih nogu okružen je Michaelom Crichtonom i Robertom E. Howardom te preko njih razvija ljubav prema pisanoj riječi, pogotovo znanstvenoj fantastici i fantastici. U tinejdžerskim godinama susreće se s Dungeons&Dragons igrom te se otada bavi stvaranjem vlastitog “high fantasy” svijeta. Kratko se okušava na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu, ali se s njega brzo prebacuje na studij bibilotekarsta i etnologije, nadajući se da će mu znanje sa studija omogućiti kreiranje što opipljivijeg i realnijeg svijeta. U slobodno vrijeme lista već izlizane stranice svojih primjeraka Tolkienu, Jordana, Gaimana, Simmonsa i piše priče kojima dalje gradi fantastični svijet koji će u sebi imati dovoljno stvarnosti, a opet, dovoljno mašte.

Marko Merdović, rođen 25.01.1990. godine u Majdanpeku. Srednju muzičku školu završio je u Nišu. Apsolvent na Fakultetu za ekonomiju i političke nauke Alfa univerziteta. Živi i studira u Beogradu. Do sada objavljene pesme "Jutarnja misao" u zborniku pesama "Rudnika vrela 2011." i "O slobodnoj misli" u zborniku pesama "Tragovi na pesku".

Adrijan Sarajlija je beogradski pisac, rođen 1976. u Zvorniku. Završio je Medicinski fakultet u Beogradu 2001. godine. Specijalista pedijatrije. Novele, pripovetke i kratke priče objavljivao je u srpskim i regionalnim antologijama fantastičke književnosti. Autor je samostalne zbirke priča "Manufaktura G" koju je 2010. godine objavila beogradska izdavačka kuća Tardis. Roman "Ogledalo za vampira" je u izdanju autora objavljen 2012. godine (biblioteka "Signal") i uvršten je u širi izbor za prestižnu NIN-ovu nagradu. Sarajlija je član Udruženja književnika Srbije i aktivni učesnik signalističkog umetničkog pokreta.

Mario Rosanda Ros - Rođen 1966. godine u Puli gdje je završio školu za grafički dizajn. Trenutno radi poslove grafičkog dizajnera-ilustratora-fotografa u svojoj firmi. Suradivao je kao ilustrator naslovnica knjiga i magazina sa zagrebačkim izdavačkim kućama Vjesnik, Izvori, Zoro, a od 2005. godine redovito ilustrira i grafički oblikuje korice zbirke priča pazinske konvencije naučne fantastike – Istrakon i zbirke Festivala fantastične književnosti. Priče su mu objavljene u Istrakonskim zbirkama "Ispod i iznad" (2005); "Sami na svijetu" (2006); "Treća stvarnost" (2009); "Deseti krug" (2011) i "Astrolab gladi" (2012). 2012. objavljuje kratku SF priču u zbirci "Konoba poli svemirca". 2008. objavljuje, kao prvo izdanje firme ROS. dizajn studio d.o.o., bogato opremljenu zbirku SF priča "Sfumato".

Dobitnik je brojnih nagrada i priznanja: (1997) Casa editrice Nord, Milano-Italija, Prvo mjesto na međunarodnom natječaju za kompjutorsku SF ilustraciju; (1999. i 2000) European Newspaper Award (newspaperdesign) - Award Of Excellence za dizajn novinske duplerice (organizatori: De Journalist, Amsterdam - Medium Magazin, Frankfurt/Main - Der Oesterreichische Journalist, Salzburg); (2001) Vodnjan-Ex Tempore Drugo mjesto za sliku u tehnici uljana pastela.

ISTRACON 2006 posebna nagrada za priču na temu Istre "Pršutoljci u noći"; ISTRAKON 2009. druga nagrada za priču "Savršene jednadžbe"; ISTRACON 2011. posebna nagrada za priču na temu Istre "Zima podno Učke". SFERAKON 2013. nagrada Sfera za najbolju ilustraciju u boji za 2012. godinu – Festival fantastične književnosti 2012. - zbirka, "Priče o vinu".

Član Hrvatskog društva karikaturista i Hrvatskog novinarskog društva.

Tamara Lujak (1976, Beograd) piše kratke priče, aforizme, epigrame, haiku, književne prikaze i dr. Bavi se prevodjenjem. Novinar, saradnik i urednik brojnih časopisa. Objavljivana u časopisima i zbornicima. Prevođena na poljski.

U projektu "Rastko – Matica" izvršni je urednik za savremenu srpsku književnost kao i urednik biblioteka: Mudrost u malom: Aforizmi; Oda prirodi: Haiku poezija; Putovanje dušom: Minijaturna proza. Osnivač sajta *Beleg*. Objavila zbirke priča "*Vilina planina*" (2006) i "*Priče sa oblaka*" (internet izdanje, Projekat Rastko, 2012) kao i zbirku aforizama "*Čitanje, uslov življenja*" (internet izdanje, Projekat Rastko, 2012).

Dobitnik povelje Kraljevskog književnog kluba Karadorđević za aforizam 2006. godine, nagrade za najizazovniji aforizam na temu "S čim u Evropu" Kluba umjetničkih duša Mrkonjić Grad (2011). Dobitnik treće nagrade Umetničkog udruženja "Multi Art" iz Zrenjanina (2006), treće nagrade za najoriginalniju basnu Kluba umjetničkih duša Mrkonjić Grad (2011), prve nagrade Druženja žena "Sva lepota sveta" (2006) i prve nagrade udruženja građana „SCI&FI“ za kratke priče (2006).

Mirela Jovičić (1966) završila Pedagoški fakultet u Rijeci. Živi i radi u Umagu. Objavila je zbirke priča "Kao Ajrin" (sa S.Pejović), "Mala noćna", "Paralelni slalom" (sa S. Pejović), roman za djecu "Donositelj kamena", priče u zbirkama "Priče o divovima", "Dimenzija tajne", "Priče o vinu", "Psiho pita" te u zborniku Lanterna.

Dajana Šalinović rođena je 16.12.1989. u Rijeci. Završila je studij fizioterapije na Medicinskom fakultetu u Rijeci. Aktivnije se bavi pisanjem od kada kreće na literarnu radionicu Laboratorij fantastike pod vodstvom Zorana Krušvara.

Do sada ima objavljenih 10 priča. SF priča "Elektronička duša" objavljena je u Eridanu 2009. godine, a dvije priče s vampirskom tematikom "Noć ljljajana" i "Gospodin Vampirko" objavljene su u Eridanu 2010. godine. 2011. godine u istom fanzinu uz nekoliko recenzija objavljuje tri priče "Tog jutra ptice su pjevale žuto", "Kameni zaštitnici" i "Oriovska sijela", te u novom broju *fantasy* priču "Prelijepa smrt". U zbirci priča "Laboratorij fantastike" (2009) objavljena joj je SF priča "Grad Broj Jedan", a u drugoj zbirci istog imena (2010) objavljuje priču *dieselpunk* žanra "Sinkronizacija djevojčice Lucy". U veljači 2013. godine u trećem nastavku zbirke Laboratorij Fantastike objavljena joj je postapokaliptična priča "Synthetic Kiss". Dobitnik je priznanje Društva Hrvatskih Književnika – ogranka u Rijeci 2011.godine za rukopise i sudjelovanje na VIII Književnoj manifestaciji: Susreti mladih pjesnika i prozaika.

Ranko Rajković (26.2.1955.) - Diplomirao meteorologiju na Prirodno-matematičkom fakultetu u Beogradu. Objavljivao kratke priče, satiru, dramske tekstove, eseje, kritiku u mnogim časopisima ("Književne novine", "Vidici", "Reč", "Ovdje", "Stvaranje", "Koraci", "Kvartal", "Beogradski književni časopis" ....). Pisao kolumne, polemičke i društveno angažovane tekstove za dnevne novine, nedeljnike, elektronske portale (Pobjeda, Vijesti, Pečat, Srpske novine, Artija, Satir, portal In4s). U izdanju Gramatika 2006. godine objavio knjigu priča "Manevarska muzika". Zastupljen u antologiji priča o televiziji "Beli šum".

Nenad Petrović rođen je 1961. godine u Vranju. Piše kratke priče, romane, putopise, eseje, drame, scenarije. Objavio je romane: "Čovek koga je trebalo ubiti" (Stubovi kulture, 1996); "Arijadnino klupko" (Narodna knjiga, 2001); "Sectio caesarea" (Samizdat, 2007) i "Silazak u Atlantis" (Partenon, 2012). Takođe je objavio dve knjige priča: "Rane, ožiljci, melemi" (Samizdat, 1997) i "Ugriz rajске zmije" (Nolit, 2003). Do sada je imao deset dramskih premijera na programima Radio Beograda. Živi i stvara u Beogradu.

sadržaj

Kako je napisan Nevidbog?	5
<i>Davorin Horak</i> I ODAPE STRIJELU ŽEDNA VRHA	7
<i>Dragić Rabrenović</i> RISTOV SUSRET SA BOGOM	11
<i>Stjepo Martinović</i> PERUNOV GNJEV	19
<i>Milovan Lalović</i> DEMON IZ STARE ZIDINE	24
<i>Anto Zirdum</i> LOV NA MEDVJEDA	28
<i>Zlatko Tomić</i> ADA	32
<i>Aleksandar Obradović</i> GNIJEV ZABORAVLJENE BOGINJE	40
<i>Mirko Grdinić</i> KRV MOJE KRVI	44
<i>Tihomir Jovanović</i> CRNO CVEČE	49
<i>Olivera Mašanović</i> TAJNA USPAVANE DOLINE	54
<i>Jasmina Hanjalić</i> SA ONOM KOJA GMIŽE OKO MENE	60

<i>Vaso Vuković</i> PRIČE O STARIM BOGOVIMA	65
<i>Anđela Medojević</i> KAD BOGOVI DIJELE PRAVDU	69
<i>Ajla Smajić</i> JARILOVO SRCE	72
<i>Goran Ćurčić</i> KRČMAREVA TAJNA	76
<i>Edi Ferhatović</i> VELESOVI BISERI	81
<i>Soveta Grubešić</i> LUKIJERNE ZA NEVJESTU	89
<i>Vladimira Becić</i> MAGLENDOLSKA ZIMA	92
<i>Ninoslav Mitrović</i> HROMI	96
<i>Mirjana Ranković Matović</i> MORINA MORA DA MORI	104
<i>Dražen Horvat</i> ITUNOVA OSVETA	109
<i>Uroš Antić</i> EKIPA IZ KRAJA	117
<i>Vladimir Kolarić</i> PITAGORA I HIPERBOREJAC	124

<i>Ladislav Babić</i> KRIZA NA OLIMPU	129
<i>Dragan Popadić</i> NEBESKA IGRA	136
<i>Hrvoje Špac</i> PROKLETI VIKING	146
<i>Marko Merdović</i> LOKIJEVA IZGUBLJENA PRIČA	153
<i>Adrijan Sarajlija</i> LEPTIR	160
<i>Mario Rosanda</i> RESTART!	167
<i>Tamara Lujak</i> OBLAK PARE	172
<i>Mirela Jovičić</i> NA ZRAKAMA SUNČANIM SVIRAM KAO NA HARFI	175
<i>Dajana Šalinović</i> BOGOVI U LJUDSKOM OBLIČJU	178
<i>Ranko Rajković</i> VOLŠEBNA PREPISKA	182
<i>Nenad Petrović</i> VASKRS ATLANTA	188
biografije	197

